

Mapa de los flujos del transporte público

Leyenda:

- Líneas autobuses turísticos
- Líneas autobuses
- Playas
- Centros neurálgicos

Mapa de Mallorca que muestra las rutas de autobuses turísticos (líneas verdes) y autobuses (líneas amarillas). Las rutas conectan puntos clave como Playa de Ses Illes, Port de La Savina, Es Pujols, Sant Joan de S'es Wanga, Sant Francesc, Cala Saona, Torre des P de Canàl, Ca Mari, Ses Platges, Es Armuñ, Mari i Land, Es Pla de la Mola y Es Pla de la Mola. Se indican también las playas (puntos azules) y los centros neurálgicos (círculos amarillos).

0 1.250 2.500 5.000 Metres

N

Fuente: Fuente: elaboración propia.

Características de la red del transporte público

No hay líneas que alcancen Cap de Barbaría donde se han 1.452 residentes, otro motivo que explica el porqué hay tantos vehículos privados y una alta concentración de coches y motos en verano, que genera toda una serie de problemas de congestión y pérdida de calidad ambiental. Los elevados índices de población estacional sobretodo en verano hacen de la congestión un verdadero problema en la isla de

Acciones administrativas futuras

MOVILIDAD NO MOTORIZADA

Usuarios (servicio de alquiler de bicicletas)

El uso de la bicicleta es facilitado por la fuerte presencia de tiendas de alquiler económicamente accesibles a todos. Las bicicletas pueden ser eléctricas y por este motivo en la isla se han puesto tomas eléctricas adaptadas a los cables de recarga de bicicletas, motocicletas y coches de propulsión eléctrica. Muchos son los aspectos positivos de la movilidad lenta, sobretudo en un isla como Formentera: reduce la contaminación acústica, reduce la contaminación del aire y reduce el número de los accidentes; gracias

a la presencia de carreteras dedicadas a la movilidad lenta el turista o el residente puede elegir donde quieren ir con mucha facilidad y dinamismo.

Flujos, desplazamientos y centralidades (sobretudo en las diferentes temporadas)

Los desplazamientos se hacen sobretudo entre núcleos urbanos, San Francesc actúa como centro neurálgico de la isla, donde se encuentran todos los servicios más importantes para la población. Además, los turistas, suelen desplazarse hasta las playas o las atracciones paisajísticas como Cap de Barbaría o La Mola. Gracias a los itinerarios paisajísticos existentes, los desplazamientos en bicicleta o a pie cada vez son más significativos. Además existen algunas vías segregadas para bicicletas al lado de las carreteras que permiten desplazamientos más rápidos y más seguros entre los núcleos urbanos. La posibilidad de desplazarse en bicicleta está garantida de las numerosas tiendas de alquiler que se encuentran en toda la isla, particularmente en los núcleos turísticos de La Savina y els Pujols.

Características de la red de la movilidad lenta

Las mayores cuestiones relacionadas a la movilidad lenta hacen referencia a las vías compartidas, las cuales, sobretudo en el verano y debido al tráfico, pueden sufrir falta de seguridad. Sería importante poner en completa seguridad las vías a través de carriles segregados. Además, se tendría que conectar todos los núcleos urbanos con carriles, sobretudo en aquellos puntos donde la topografía es más accidentada como por ejemplo la subida de la Mola.

TRANSPORTE PRIVADO

El uso de los vehículos privados en los desplazamientos en la isla de Formentera es un fenómeno muy significativo. Debido a la estructura de la isla, la red viaria es muy sencilla y la población autóctona suele utilizar el vehículo privado para hacer desplazamientos más rápidos. Sin embargo el problema ocurre en verano, cuando la mayoría de los turistas alquilan vehículos para desplazarse y la red viaria no puede absorber más intensidades de transito tan elevadas.

Parque de vehículos (tiendas de alquiler de autos)

El número de vehículos en Formentera sigue creciendo. Para entender las dinámicas en Formentera es significativo ver la evolución del número de vehículos matriculados por años y el tipo de vehículos matriculados. En el gráfico se puede ver como el número de vehículos matriculados es muy elevado en proporción al número de habitantes de la isla. La tendencia es fluctuante: hay años como el 2007 y 2008 donde hay más de 2.000 mil vehículos matriculados respecto a una población de 8.442 (2007) y 9.147 personas (2008), mientras en el año 2009 hay solo 693 vehículos matriculados, mucho menor que la media total.

Figura 53. Parque de motocicletas en una tienda de alquiler en La Savina.

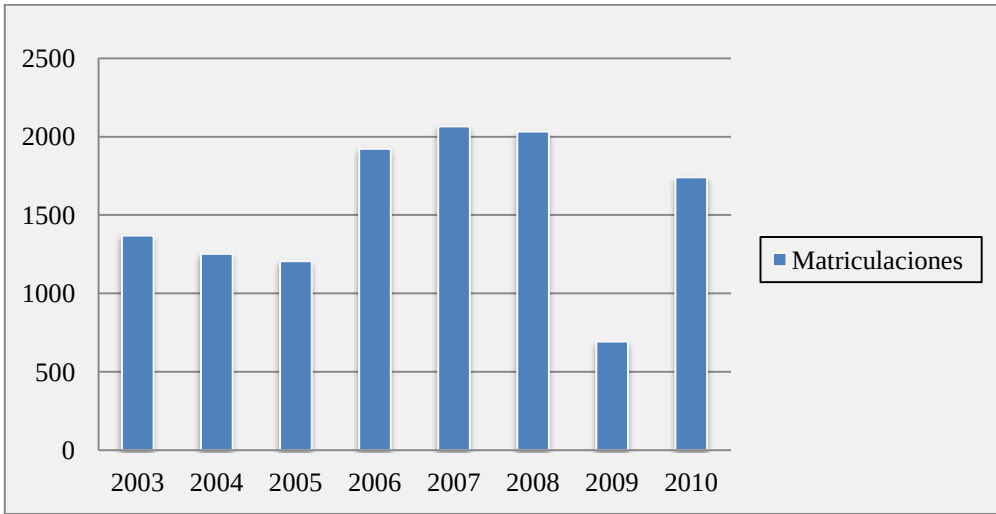

Fuente: elaboración propia.

Este hecho se puede explicar viendo los tipos de vehículos matriculados: para el año 2010 el 80% de la totalidad de los vehículos han sido matriculados para tiendas de alquiler, mientras solo el 12% son vehículos matriculados por particulares. Este significa que las tiendas de alquiler de vehículos son las que más matriculan vehículos en Formentera y por eso hay un número de vehículos más alto de los que realmente necesita la población. El año 2009 hubo un número de matriculaciones muy bajo, ello se explica porque hay una fuerte disminución de matriculaciones en las empresas de alquiler de vehículos. Esto se puede explicar por una sustitución tan grande de vehículos cada año entre tiendas y distribuidores de vehículos (franchising, etc.).

Figura 54. Número de matriculaciones de vehículos.

Fuente: elaboración propia con datos de IBESTAT.

El parque de vehículos en la isla de Formentera tiene datos muy significativos: en 2011 habían 11.024 vehículos registrados, el 6,84% más que el 2010, y la tendencia es en aumento cada año. Además, el número de vehículos en Formentera es muy elevado en proporción al número de habitantes: en 2011 habían 1.136 vehículos cada 1.000 habitantes, una de las tasas de motorización más altas de Europa. De estos, el 46% son turismos y el 33% son motocicletas, y la mayoría de estos vehículos son utilizados por turistas en verano. El número de vehículos para alquilar es muy alto en relación a los vehículos de los particulares, y las consecuencias no son otras que el colapso de la red en verano. Estos datos constatan que en Formentera la movilidad privada es muy alta, la gente (residentes y turistas) prefiere desplazarse con su vehículo, disminuyendo el uso del transporte privado.

Flujos, desplazamientos y centralidades

En Formentera la red viaria es muy limitada, los desplazamientos son principalmente urbanos en invierno y en dirección a las playas en verano. San Francesc es la capital de la isla, y allí se concentra la mayoría de los servicios a la población (escuelas, hospital, correos, farmacias, etc.). Los otros pueblos tienen servicios muy limitados y por eso la gente tiene que desplazarse hasta la capital por cualquiera necesidad. Las carreteras más importantes son dos:

- 1. La Savina-Cap de Barbaria, pasando por San Francesc;
- 2. La Savina-El Pilar de la Mola, pasando por San Francesc y San Ferran.

El centro de Els Pujols, el mayor centro turístico, se conecta por carretera con el puerto de La Savina, con San Ferran y con la capital San Francesc. El pueblo de El Pilar es el más lejano de la capital. La mayoría de desplazamiento son a San Francesc y muchos se hacen con el vehículo privado porque son más cómodos, y sobretudo porque hay un gran número de población diseminada en medio rural (sobretudo en la zona de Cap de Barbaria) que no tiene servicios de transporte público. Los residentes de Formentera cada día hacen más desplazamientos para llegar a su lugar de trabajo o estudio. En la siguiente tabla se pueden observar los datos con referencia a los desplazamientos en la isla de Formentera:

Figura 55. Desplazamientos de población ocupada y población en edad de estudio.

DESPLAZAMIENTOS POBLACIÓN OCUPADA	Ningún viaje	Un viaje	Dos viajes o más	Total
Solo coche particular, conduciendo	0	554	873	1427
Solo coche particular, de pasajero	0	37	41	78
Solo transporte público	0	14	9	23
Solo moto	0	69	121	190
Andando	0	163	204	367
Bicicleta	0	11	16	27
Otros	0	18	13	31
Total	62	868	1278	2208

DESPLAZAMIENTOS POBLACIÓN ESTUDIANTE	Ningún viaje	Un viaje	Dos viajes o más	Total
Solo coche particular, conduciendo	0	25	11	36
Solo coche particular, de pasajero	0	14	1	15
Solo transporte público	0	25	21	46
Solo moto	0	44	6	50
Andando	0	24	10	34
Bicicleta	0	0	0	0
Otros	0	5	1	6
Total	76	137	51	264

Fuente: elaboración propia con datos de IBESTAT.

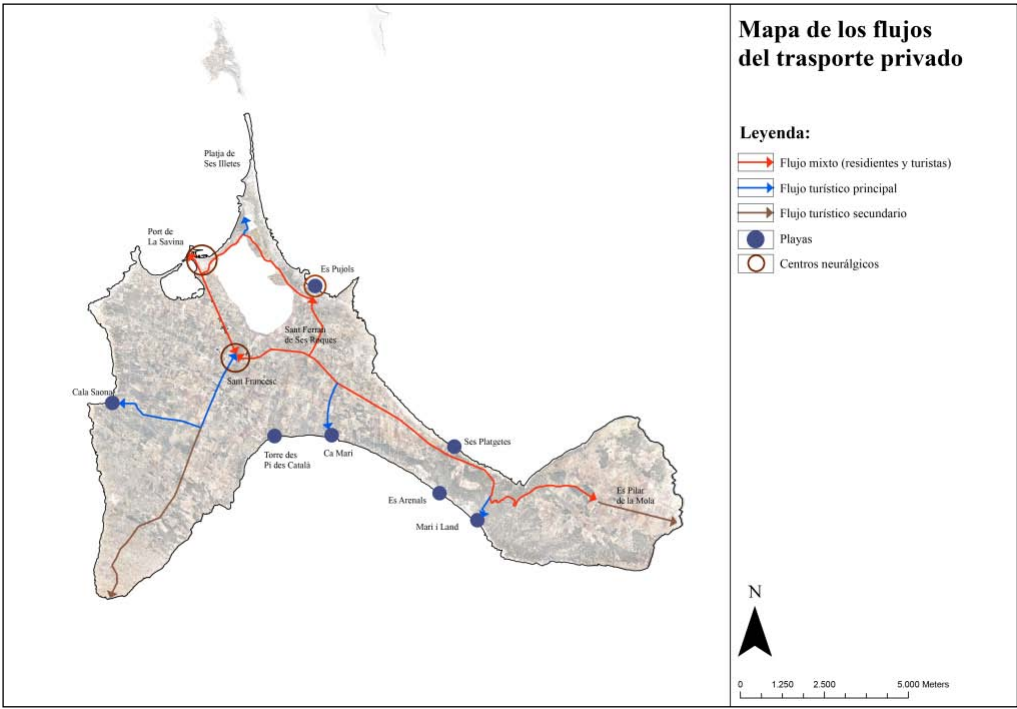
En referencia a los desplazamientos por trabajo, la mayoría de desplazamientos se hacen a coche, el 68% del total, y muy interesante señalar solo el 5% comparte el coche con otras personas para ir al trabajo. Además el 57% de los trabajadores hace dos o más viajes cada día, esto quiere decir que la mayoría de la gente suele volver a casa para comer, y por eso el número de desplazamientos se dobla. El uso del transporte público es muy bajo, esto quiere decir que no es cómodo porqué la red de transporte no llega en todos los sitios o que el tiempo de desplazamientos es mucho más largo que con vehículo privado. Por lo que concierne a los estudiantes, el 19% de la gente llega a la escuela en moto, mientras el 17% utiliza el transporte público. Siempre un 19% va en coche pero el 29% suele compartir el coche con otra gente.

Muchos estudiantes van andando también. En este caso la mayoría de los estudiantes suele hacer un solo viaje para llegar a su escuela.

Durante los meses de verano la saturación de la red viaria es frecuente ya que las principales no han sido diseñadas para absorber un volumen de tránsito tan grande y, evidentemente, no tiene sentido alguno desdoblarse dichas vías para unos pocos meses.

Figura 56. Mapa de los flujos del transporte privado.

Fuente: elaboración propia.

Los desplazamientos hasta San Francesc siguen siendo importantes, pero los desplazamientos se concentran alrededor de los centros turísticos como Els Pujols, La Savina y Mar y Land hasta las playas de toda la isla. Las playas más frecuentadas son: Illetes, Cala Saona, Ca Mari, Es Caló des Mort, Ses Platgetes, des Pujols y Sa Roqueta. La mayoría de estos desplazamientos se hacen en vehículo privado, tan que en los periodos con más presencia de turistas en la isla, la red viaria está cerca al límite de capacidad de carga. Cada año la situación está peor, ya que el número de vehículos sigue creciendo.

Características de la movilidad privada y de los parkings

Las cuestiones más importantes con referencia a la movilidad privada en la isla de Formentera son los que conciernen la movilidad durante el verano. El número de vehículos que circulan por las carreteras sube de manera significativa en parte debido a las numerosas tiendas de alquiler de vehículos, tan que la capacidad de carga de la red llega al límite. Además el problema se traslada a los aparcamientos, que están dimensionados en función del número de residentes sobretudo en los núcleos urbanos, mientras que los aparcamientos cerca de las playas de llenan en muy poco tiempo. Para evitar efectos negativos sobre el turismo y el medio ambiente, el Consell Insular de Formentera, realizará un Plan de racionalización y ordenación de los espacios públicos para la separación y señalización de los espacios destinados al aparcamiento de coches y motos, además de delimitar las zonas reservadas para los vehículos de las empresas de alquiler, a la vez que se ha efectuado una redistribución del tráfico. El problema es sobradamente conocido para la administración insular y la situación no puede seguir de esta manera: de un lado no se quiere reducir el número de vehículos para no obstaculizar los turistas, de otra parte no se pueden construir nuevas infraestructuras viarias que comprometan el medio ambiente y el paisaje. Hay que pensar a políticas que permitan un desarrollo más sostenible de la isla, tanto de un punto de vista económico, como de un punto de vista ambiental.

Acciones administrativas futuras

El Consell Insular de Formentera se está ocupando del problema de la movilidad interna de la isla, sobretudo en verano cuando la red viaria está al límite de su capacidad de carga. Por eso el Consell insular está a punto de realizar un “Plan de racionalización y ordenación del tráfico en Es Pujol y La Salina”. Con este plan se quiere racionalizar el número de aparcamientos que sobretudo en verano es crítico, y también racionalizar los flujos de tráfico entre los núcleos urbanos y las playas. El Consell ya ha emitido una orden para regular el estacionamiento de vehículos en las playas con multas relativamente altas. Además está a punto de realizar nuevos aparcamientos en El Pujols y La Savina. También, el Consell de Formentera empezará entre pocos meses un proyecto para mejorar el estira entre San Ferran y Es Pujols. Las características más importantes de esta carretera de 410 metros son su mínimo impacto visual y su adaptación al entorno. En la obra también se realizará el soterramiento de todos los servicios urbanísticos, que incluye alcantarillado, agua, alumbrado y línea de baja tensión. Tiene dos sentidos de circulación con dos carriles e incorporará un carril para bicicletas en contacto con el suelo rústico.

Sin embargo esta no puede ser una solución a largo plazo, dado que la administración debe activarse para disminuir el número de vehículos privados que circulan por la isla. Las soluciones no son sencillas, nadie quiere limitar el desarrollo turístico de la isla pero se tienen que buscar opciones alternativas más cómodas o baratas para los usuarios. El transporte público es el medio de desplazamiento mejor. En los últimos años su uso se ha más que doblado, y la administración tiene que trabajar en esta dirección, además de poner algunos límites económicos como peajes en las playas con un vehículo privado, como ya se ha hecho en las playas del Parque Natural de Ses Salines (4 € para coches y quads, 2 € para motos). Además es importante implementar rutas de movilidad para bicicletas y promover sus usos, sobretodo a los turistas. Para los residentes sería significativo promover prácticas de movilidad sostenible como el car pooling para compartir coches para llegar a un mismo lugar, o implementar las líneas de buses hasta las zonas de trabajo.

MEDIO AMBIENTE Y MOVILIDAD

La importancia de conservar el medio ambiente es fundamental para la isla de Formentera, dado que su importancia turística se basa en la calidad de sobre el medio ambiente y la belleza de su paisaje. Sin embargo la presencia de un número tan elevado de turistas en la isla, tiene un fuerte impacto en el medio ambiente. Por lo que concierne la movilidad, los impactos más grandes se dan a los accesos a las playas, que son ecosistemas muy frágiles, y hay que mantener su equilibrio natural. Coches, quads y motos constituyen elementos de impacto muy grandes, y por eso hay que limitar su entrada en las playas, poniendo límites físicos o económicos. También la contaminación ambiental es mucho más grande en verano cuando hay turismo masivo en la isla. La contaminación atmosférica y acústica son directamente relacionadas con el volumen de transido rodado.

Plan de Movilidad del Parque Natural de ses Salines

El verano de 2008, el Consell Insular de Formentera suscribió un contrato con la empresa IBIFOR SL (propietaria de los terrenos antes de la entrada en vigor de la ley de Costas del año 88), para establecer un sistema de control de los accesos a las playas con mayor frecuentación dentro del Parque Natural para la ordenación del tráfico rodado y vigilancia de los estacionamientos existentes. Este contrato se renovó en noviembre de 2011 para cuatro años más y se encuentra sujeto a la correspondiente autorización anual por parte de la Demarcación de Costas y del Parque Natural. Esta actuación tiene por objeto limitar la entrada de vehículos, dando cumplimiento al número de estacionamientos autorizados por parte del

órgano gestor del Parque Natural, y dar un servicio a los usuarios de una forma ordenada, segura, y sin invadir lugares protegidos como los sistemas dunares.

Figura 57. Entrada de vehículos en el Parque Natural de Ses Salines.

Fuente: Diario de Ibiza.

El objetivo del plan es regular el acceso de vehículos a la zona y garantizar la sostenibilidad del medio natural. Se han puesto un límite máximo de carga, de 1.132 motos y 384 coches, y unas tasas de acceso con vehículos de tracción mecánica en las playas, para los coches el precio varía de 4 € hasta 6 €, para las motos de 2 € a 4€ y para los quads son 8 €. La facturación de la actividad en 2011 generó una facturación de 586.126 euros, y la del 2012 ha sido de 839.218 euros. Estos ingresos suponen un 30,15% más sobre el año anterior.

2.4.8 La mobilitat exterior

La relació de Formentera amb l'exterior passa pel mar, el fet que sigui una illa i no disposi d'un aeroport així ho explica. Tot el trànsit exterior, tant de persones com de mercaderies, es realitza amb Eivissa a través del pas dels Freus. Quan hi ha ponentades el trànsit marítim queda interromput pel perill que alguna naus quedi embarrancada en algun dels illots o a la península d'es Trucadors.

L'anàlisi de la mobilitat exterior s'ha centrat en 5 apartats: el trànsit de passatgers, el trànsit de mercaderies, els vehicles que entren i surten de l'illa i els vaixells que fan possible aquest transport.

Per últim es recull la discussió actual d'on amarraran els vaixells que enllacen Eivissa i Formentera com a conseqüència de la remodelació del port d'Eivissa.

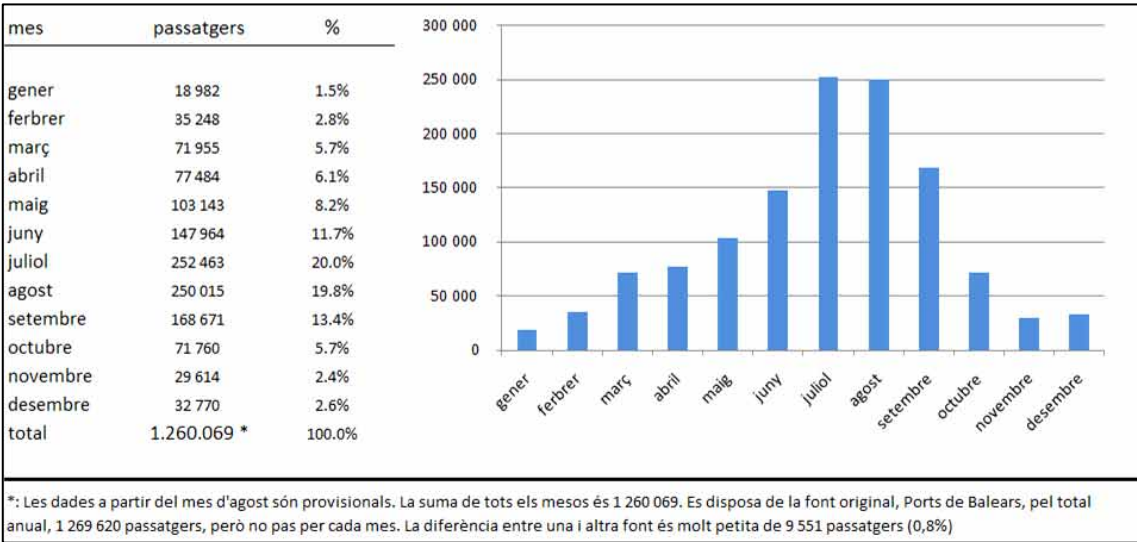

TRÀNSIT DE PASSATGERS

El port de La Savina és la porta d'entrada i sortida de l'illa. Els viatgers que utilitzen el port en la seva gran majoria, 1.269.620 l'any 2011, fan servir les línies regulars que operen a l'illa. Un petit nombre de les persones que accedeixen a l'illa són passatgers d'algun dels creuers turístics que hi fan escala (821 l'any 2011). D'ara endavant, vista la diferència de magnituds, l'anàlisi del trànsit de passatgers es centra en els usuaris de les línies regulars.

La distribució mensual dels passatgers està molt lligada a l'afluència de turistes. Els mesos de juliol i agost és quan hi ha el major nombre de viatgers a l'entorn dels 250.000 viatges al mes, que de mitjana suposa uns 8.000 desplaçaments al dia amb puntes que arriben als 9.561 viatgers diaris el juliol i 11.171 a l'agost. Aquesta elevada estacionalitat del trànsit de passatgers, lligada a l'activitat turística, es posa de manifest durant els mesos d'estiu (de juliol a setembre) quan es concentren més de la meitat del trànsit de passatgers de l'illa de tot un any (52%).

Figura 58. Distribució mensual de trànsit de passatgers de línies regulars (2011).

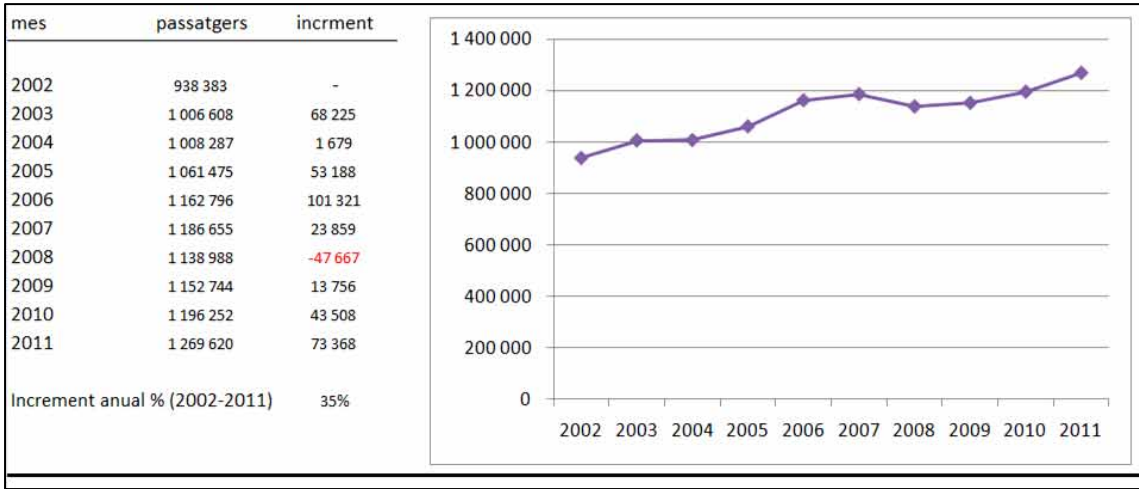

Font: elaboració pròpia amb dades IBESTAT.

La gran majoria dels desplaçaments provenen del port d'Eivissa, si bé una petita part vénen del port de Dènia (31.116 viatgers anuals, que suposa el 2,5% de tots els desplaçaments). Aquests passatgers també realitzen escala al port d'Eivissa.

L'evolució anual del nombre de passatgers a Formentera ha anat en paral·lel al creixement dels turistes que visiten l'illa i de l'activitat econòmica. Entre els anys 2002 i 2011 l'increment ha estat del 36% amb ritmes diferents d'un any a un altra.

Figura 59. Evolució anual de trànsit de passatgers (2002-2011).

Font: elaboració pròpia a partir de la Memòria 2011 de Ports de Balears.

TRÀNSIT DE MERCADERIES O L'APRIVISIONAMENT DE FORMENTERA

L'economia de l'illa, basada en el turisme i sense un sector industrial i agrícola destacat, obliga a importar tots aquells productes necessaris per a la vida de les persones que viuen a l'illa i dels que la visiten. Per tant Formentera s'abasteix d'allò que prové de la península i de la resta de les Illes Balears a través del port de La Savina i indirectament també pel port d'Eivissa, per estar Formentera només connectada per mar amb Eivissa.

Hi ha dues navilieres, Balearia i Formentera Cargo, que són les responsables de transportar la mercaderia mitjançant càrrega rodada entre el port d'Eivissa i el port de Formentera.

Les característiques de Formentera de reduïdes dimensions, el volum de mercaderia que es mou al port i la tipologia de mercaderia són factors que expliquen que la càrrega rodada sigui la forma com es transporta la mercaderia que arriba a l'illa. Aquest tipus de transport està generalment associat a línies regulars que són les que operen majoritàriament a Formentera.

Les empreses de transport són les que carreguen la mercaderia a Eivissa i la fan arribar a Formentera. Aquestes empreses són tan empreses d'àmbit estatal (MRW, SEUR i Azacar), com empreses locals

establertes a Formentera (Foreva) o a Eivissa (Ramon Villalaba, Transportes Lojo). Aquestes empreses fan càrrega fraccionada (agrupen càrrega de diversos proveïdors i la fan arribar a diversos clients establerts a Formentera) llevat de l'empresa MRW, dedicada a la paqueteria, que agrupa la seva mercaderia en sacs i és transportada pels vaixells regulars de passatgers.

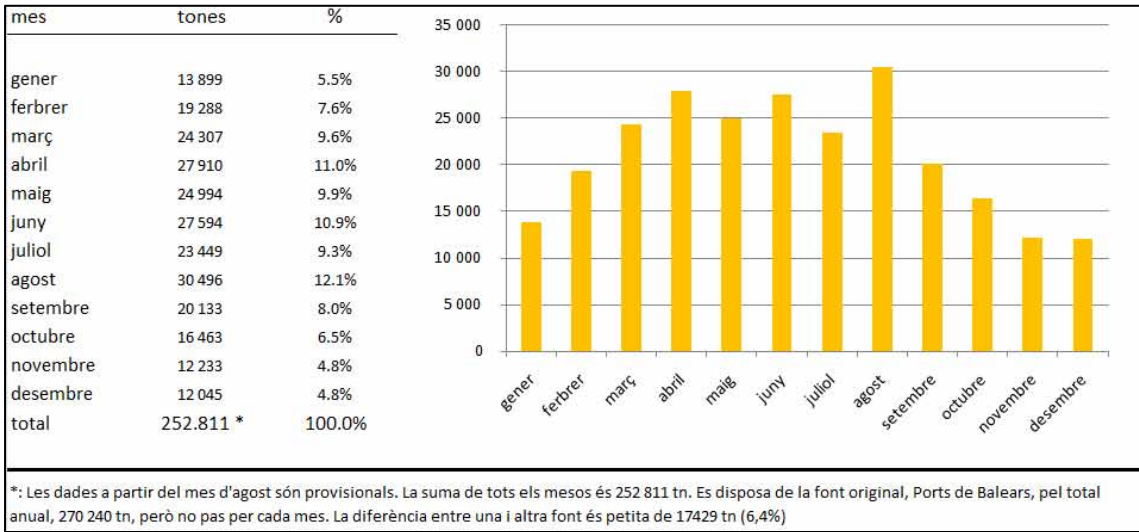
A l'estiu les empreses transportistes acostumen a fer un viatge diari entra Eivssa-Formentera-Eivissa i a l'hivern la freqüència sol ser menor. En el viatge de tornada a Eivissa els camions generalment van buits.

Port de La Savina

La mercaderia general moguda el port de La Savina l'any 2011 va ser de 270.940 t, de les quals un 70% correspon a mercaderia desembarcada (189.003 t) i un 30% a mercaderia embarcada (81.947). En aquest punt cal esmentar que dins de la mercaderia moguda pel port també es comptabilitzen els vehicles de transport de mercaderies (vagin plens o vagin buits). Si no tenim en compte la tara d'aquests vehicles el total de mercaderia entrada i sortida a Formentera va ser de 127.905 tn, de les quals el 90% es correspon a mercaderia desembarcada i el 10% restant a embarcada (12.561 tn). Bona part d'aquesta mercaderia embarcada, 7.619 tn, és deixalles i residus urbans, que s'envien a Eivissa per ser tractades. Les xifres posen de manifest la dependència de Formentera amb l'exterior per poder aprovisionar-se i la necessitat de retornar part dels residus (l'illa disposa d'un abocador).

L'evolució mensual de la mercaderia segueix un desenvolupament diferent a la dels passatgers. Si bé el mes en què es mou més mercaderia al port de La Savina és el més d'agost (13% del trànsit de mercaderies anual) no és tan accentuat com el trànsit de persones durant aquest mateix mes (20% dels passatgers que entre o surten anualment de l'illa). Les necessitats d'aprovisionament de productes a l'illa són més constant durant tot l'any, es concentren entre els mesos d'abril i agost, quan el trànsit de mercaderies del port ronda les 25.000 t/mes (30.000 t a l'agost), la resta de mesos de l'any es situa entre els 10.000 i 15.000 t/mes. Aquesta situació indica una dependència de les mercaderies que entren o surten a l'illa a l'activitat econòmica, però no d'una forma tan accentuada com el trànsit de passatgers. Així es pot veure que l'aprovisionament de mercaderies es concentra des de l'inici de la temporada turística (mes d'abril) fins a la punta de màxima afluència (mes d'agost), en 5 mesos s'acumula el 55% de tota la mercaderia moguda a l'illa, per contra el trànsit de passatgers es concentra entre juliol i setembre, en tres mesos, es produeix el 53% dels moviments de d'entrada o sortida de l'illa. Un altre fet que reflecteix aquesta dinàmica és que el mes en que es mou menys mercaderia i menys passatgers a l'illa, mes de gener, el percentatge de trànsit de mercaderies (5,9%) quadruplica el trànsit de passatgers (1,5%).

Figura 60. Distribució mensual de trànsit de mercaderies (2011).

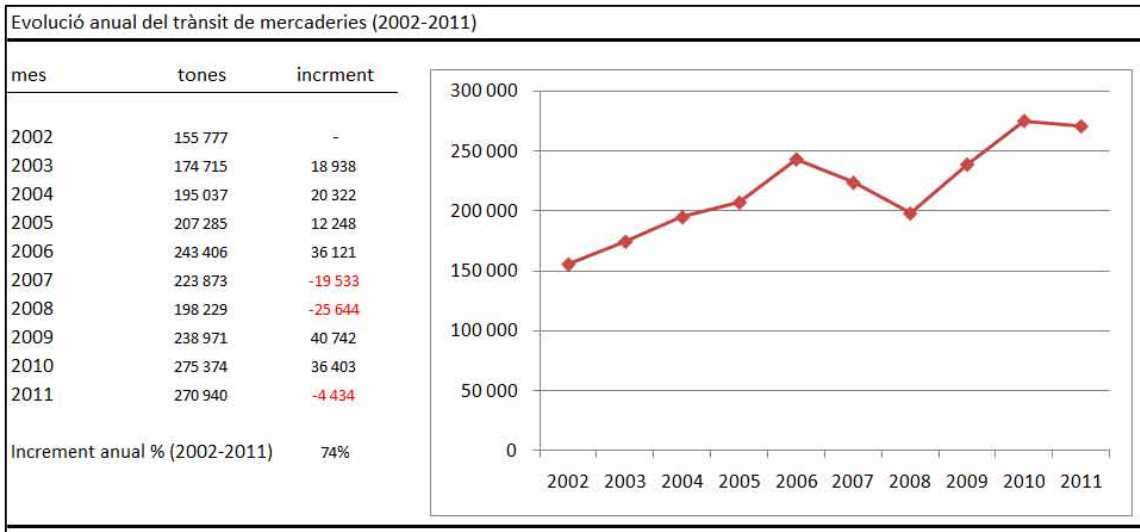
Font: elaboració pròpia amb dades IBESTAT.

El creixement del transport de mercaderia en els darrers deu anys ha estat destacat, passant de les 155.777 tn de l'any 2002 a les 270.940tn de l'any 2011, que suposa un increment del 74%, molt per sobre a l'evolució de la població resident en aquest període (39% creixement) o a l'evolució del nombre de passatgers (35% creixement). No es disposen de dades del PIB de l'illa per poder relacionar l'evolució de la mercaderia amb el de l'economia. Segurament es comprovaria com existeix una clara relació entre un i l'altre ja que el transport és un termòmetre de l'activitat econòmica.

L'evolució de les mercaderies mogudes pel port de La Savina entre els anys 2002 i 2011 ha tingut una tendència clara al creixement, si bé en anys puntuals ha tingut un descens 2006, 2007 i 2011. La disminució del trànsit marítim del 2011 (270.940 tn) respecte l'any 2010 (275.374 tn), un 1,6%.

Figura 61. Evolució anual del trànsit de maercaderies (2002-2011).

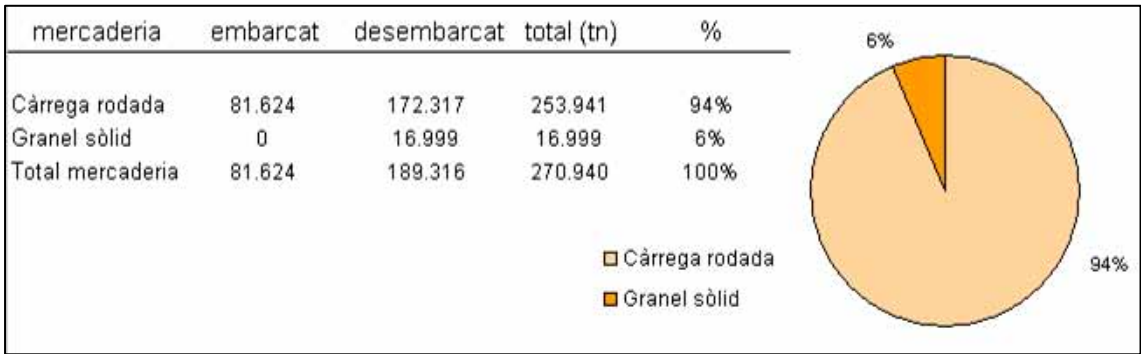
Font: elaboració pròpia a partir de la Memòria 2011 de Ports de Balears.

Una de les classificacions habituals de la mercaderia transportada en vaixells, basada en el tipus d'embalatge i les manipulacions, és la que la classifica la mercaderia com a granel o mercaderia general. La mercaderia a granel potser sòlida (soja, cereals, etc), líquida (petroli, productes químics, etc). La resta de mercaderia s'anomena mercaderia general (que pot estar en palets, contenidors o càrrega roda).

El transport de la mercaderies entre Eivissa i Formentera es realitza a través del sistema de càrrega rodada en què la càrrega es transportada en vehicles de transport (camions, tràilers, contenidors, remolcs, etc.) a l'interior dels vaixells (ferris o transbordadors). D'aquesta manera la mercaderia no ha de ser carregada ni descarregada del vaixell amb grues sinó que l'operació es realitza a través de l'entrada i sortida dels vehicles de la nau.

De la mercaderia general transportada l'any 2011 253.941 tn van ser en càrrega rodada. Només una petita part de tota la mercaderia, concretament 16.999 tn, no va fer servir aquest sistema sinó que era granel sòlid, concretament eren sorres naturals que difícilment es podien transportar d'altra manera.

Figura 62. Mercaderia transportada segons tipologia (2011).

Font: elaboració pròpia a partir de la Memòria 2011 de Ports de Balears.

TRÀNSIT DE VEHICLES

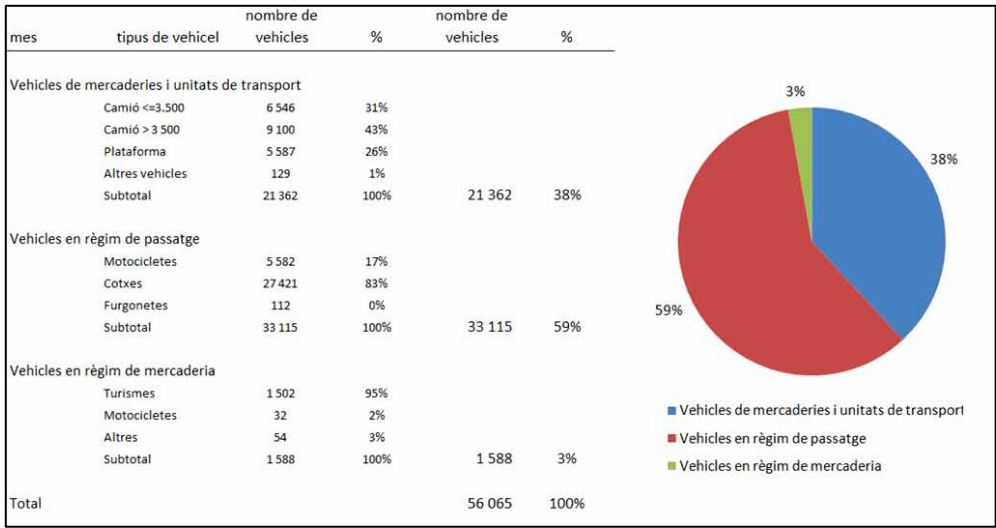
Els vehicles transportats pels ferris entre Formentera i Eivissa són de tres menes: vehicles de transport de mercaderies, vehicles en règim de passatge i vehicles en règim de mercaderia.

Els vehicles de transport són aquells utilitzats per fer el transport de mercaderia. Cal esmentar que dins dels vehicles de mercaderies també s'han inclòs les plataformes, que pròpiament no és un vehicle, però si una unitat de transport. Els vehicles en règim de passatge són aquells que els passatgers embarquen amb ells i els vehicles en règim de mercaderia són turismes i motocicletes destinats a la venda o al lloguer o són altres vehicles com autobusos, grues, cotxes de bombers, etc.

En conjunt l'any 2011 el nombre de vehicles que es van moure van ser de 56.065 vehicles, dels quals 21.362 eren vehicles de transport, 33.115 van ser vehicles en règim de passatge i 1.588 vehicles en règim de mercaderia.

Figura 63. Vehicles trnsportats segons tipologia (2011).

Font: elaboració pròpia a partir de la Memòria 2011 de Ports de Balears.

A Formentera els vehicles utilitzats principalment per al transport són els camions amb un pes màxim autoritzat superior a les 3,5 tn, gairebé la meitat dels vehicles de transportats embarcats o desembarcats pels ferris són d'aquest tipus (43%). Camions de menys de 3,5 tn de pes màxim autoritzat i plataformes són els altres mitjans de transport utilitzats de forma significativa.

Els passatgers que viatgen amb el seu vehicle, aquest majoritàriament ho fan amb el seu cotxe. Dels 33.115 vehicles transportats en règim de passatge l'any 2011 el 83% eren cotxes.

Els vehicles en règim de mercaderia són bàsicament turismes destinats al lloguer o a la venda. En total 1.502 l'any 2011.

VAIXELLS

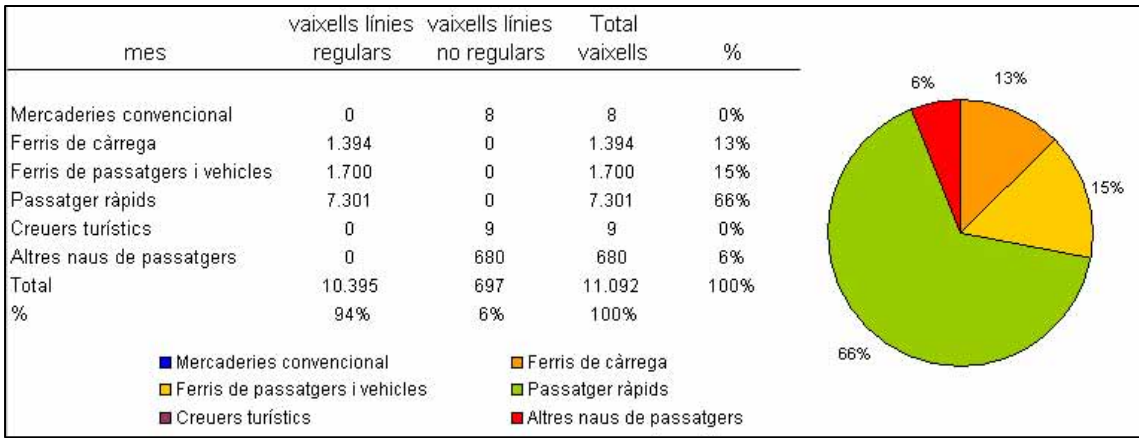
Els vaixells que entren al port de La Savina són en la seva gran majoria naus de línies regulars. De les 11.902 embarcacions que van atracar al port l'any 2011 només 697 bucs eren d'una línia no regular.

Els vaixells de les línies regulars entre Formentera i Eivissa són naus de passatger ràpid, ferris que transporten passatgers i vehicles i ferris de càrrega (transporten mercaderia mitjançant camions i altres vehicles de transport). El més nombrosos són els vaixells de passatger ràpid, 7.301 van atracar l'any 2011

al port de La Savina. El nombre de ferris de passatgers i vehicles i els ferris de càrrega que van fer escala a Formentera van ser menors, 1.700 i 1.394 respectivament.

Els vaixells de les línies no regulars bàsicament són vaixells petits que fan transport entre les illes en temporada estival.

Figura 64. Vaixells per tipologia i segons tipus de línia (2011)

Font: elaboració pròpia a partir de la Memòria 2011 de Ports de Balears.

LA REFORMA DEL PORT D'EIVISSA

Actualment està en discussió la ubicació de la terminal marítima que ha d'acollir els vaixells que realitzen el trànsit marítim entre Eivissa i Formentera com a conseqüència de la reforma dels molls de la ribera sud i oest del port Eivissa. L'objectiu d'aquesta reforma és millorar la façana marítima de la ciutat, permetent un major espai per als vianants i integrar els barris de la Marina i d'es Pratet amb el port.

L'Autoritat portuària Balear (APB) d'inici va plantejar tres opcions per traslladar el trànsit de passatgers i mixt (passatgers i càrrega) que després es van ampliar a quatre:

1. El moll de la Marina també conegut com es Martell.
2. El moll Mercantil.
3. El moll de Botafoc.
4. La quarta alternativa és una combinació de les opcions 1 i 3: Reubicar al moll de la Marina els vaixells de passatger ràpid i traslladar els ferris al moll de Botafoc.

Figura 65. Esquema de les tres opcions inicials per reubicar la terminal marítima.

Font: Diario de Ibiza

L'origen de la reforma prové del suport de l'Ajuntament d'Eivissa a l'ampliació del port a la zona de Botafoc. Com a contrapartida es va acordar la reforma de la zona del port més propera a la ciutat i que contemplava que els ferris de mercaderia i passatgers no hi tenien cabuda; per tant aquest tipus de vaixells que realitzen el servei entre Eivissa i Formentera s'havien de situar en una altra zona del port. L'acord es va recollir en el Pla director d'infraestructures del Port d'Eivissa de l'any 2004. La localització actual de la terminal està col·lapsada i no admet un increment del trànsit marítim.

El quid de la qüestió és la ubicació dels ferris, que transporten passatgers i vehicles. Són diversos els actors implicats i cadascun d'ells té un posicionament diferent.

Per un costat hi ha el consell de Formentera, tots els partits polítics de l'illa i les navilieres que només transporten passatgers entre Eivissa i Formentera (Trasmapi i Mediterrània Pitiüsa). La seva voluntat és que la terminal s'ubiqui al moll de la Marina per així continuar tenint el punt d'atrancament de les naus localitzat al centre de la ciutat i mantenir la comoditat dels passatgers.

Els comerciants del barri de la Marina també aposten perquè la ubicació de la terminal sigui a la zona d'es Martell, no molt lluny de la ubicació actual, per no perdre els 1.200.000 passatgers anuals que fan servir aquesta línia i mantenir l'activitat comercial a la zona.

L'Ajuntament d'Eivissa i el consell d'Eivissa quan es va presentar l'esborrany de la reforma, abril de 2012, i fins el setembre d'aquest any apostaven per la ubicació del moll des Martell, però la pressió popular els va fer desistir. La disconformitat prové del trànsit dels vehicles (turismes i camions) que

embarcarien i desembarcarien dels ferris. La seva opció actual, juntament amb els partits de l'oposició i bona part de les associacions de veïns, és el trasllat al moll Mercantil perquè el trànsit rodat no interfereixi amb el caràcter de passeig que volen que tingui el moll.

L'Autoritat Portuària de les Balears (APB) apostava d'inici per qualsevol de les 3 primeres opcions que havia plantejat i que eren bones per la operativa del port, però vist el desacord entre les diferents parts, va plantejar la possibilitat d'una quarta opció i separar els molls on atraquen les naus de passatgers i els ferris. Reubicar al Martell només les naus de passatgers i al moll de Botafoc els ferris, que són els que transporten passatgers, vehicles i mercaderia.

L'empresa Balearia, que és la única que disposa de naus de passatger ràpid i ferris rebutja aquesta quarta proposta i vol mantenir en el mateix lloc el trànsit de passatgers i mercaderia que operen entre Eivissa i Formentera. Des del seu punt de vista separar els trànsits no els hi és viable econòmicament i en un nota de premsa insinua de deixar d'operar amb ferris entre Eivissa i Formentera i per tan no abastir l'illa de mercaderia ni fer el transport de turismes.

Actualment l'APB no té presa una decisió d'on s'ha de reubicar el trànsit marítim entre Eivissa i Formentera.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BARCELÓ HORRACH (2010). *Estudio sobre Productos turísticos emergentes en las Illes Balears*. Palma de Mallorca: Cámara de Comercio de Mallorca, Servicios de Estudios y Publicaciones.
- CAMPANELLA (2012). *Formentera no existe. Un sueño de 23 km*. Edición Formentera: Filo Blu, pag. 24
- CONSELL INSULAR DE FORMENTERA (2010). *Revisió de les normes subsidiàries. Memòria d'ordenació*. Consell de Formentera.
- CONSELL INSULAR DE EIVISSA Y FORMENTERA (2005). “Normes Urbanístiques”. *Plan Territorial Insular de Eivissa y Formentera*.
- FERRER (2001). *Estudi del sol vacant a les Illes Balears (2000)*. Palma de Mallorca: Govern de les Illes Balears.
- FUNDACIÓ GADESO (2012). “Anàlisi de la realitat socioeconòmica de les Illes Balears”. *Quaderns Gadeso*. (216).
- GOB FORMENTERA I GEN-GOB D'EIVISSA (2007), Formentera el les teues mans
- NAVARRO (16 Marzo 2012). “La construcción de viviendas cae un 92% desde el inicio de la crisis en 2007”. A: Diario de Ibiza. www.diariodeibiza.es [consulta: 27 novembre 2012]
- PONS, A (2003). “Evolució dels usos del sòl a les illes Balears: 1956-2000”. *Territoris*, (4), 129-145.
- PONS i MARTÍNEZ (2004). *Geografía de los Transportes*. Palma de Mallorca: Universidad de las Islas Baleares.
- PRATS i MARÍ (1999). *Geografía i història de Formentera*. Editorial Mediterrània i Mayans.
- RIERA i AGUILÓ (2009). *Libro blanco del turismo de las Islas Baleares. Hacia una nueva cultura turística*. Mallorca: Conselleria de Turisme del Govern de les Illes Balears, Universitat de les Illes Balears, “Sa Nostra” Caixa de Balears i Cambra de Comerç de Mallorca.
- SEGUÍ LLINÀS (2006). *El turisme a les Illes Balears (1950-2005)*. Palma de Mallorca: Edicions Documenta Balear. Pàg. 55.
- VILÀ VALENTÍ (1985). *Formentera. Estudi de geografia humana*. Eivissa: Patronat Municipal de Cultura. Ajuntament de Formentera.
- RULLAN (1989). “Estructuras territoriales planificadas estudiadas mediante análisis multivariado”. *Norba Geografía*, (8-9), 623-638.
- RULLAN (2005). “Una técnica urbanística para contener el crecimiento residencial en espacios con fuerte presión inmobiliaria”. *Geo Crítica/Scripta Nova. Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, (194).
- SITIBSA (2002). *Estudi de la capacitat d'allotjament del sòl vacant a 31 de desembre del 2001*. Palma de Mallorca: Govern de les Illes Balears.
- VILÀ VALENTÍ (1950): Formentera. Estudio de geografía humana. In “Estudios Geográficos”. Instituto de Geografía Juan Sebastián Elcano. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Madrid.
- AUTOCARES PAYA. <http://www.autocarespaya.com/es/index.php> [Consulta: 12 de desembre de 2012]
- CONSELL INSULAR DE FORMENTERA <http://www.consellinsulardeformentera.cat/> [Consulta: 25 de novembre de 2012]
- CONSELL INSULAR DE FORMENTERA. Gastronomía de Formentera. http://www.consellinsulardeformentera.cat/images/stories/descarregues/turisme/futlletons_mapes/CA_STELLANO_GASTRONOMIA_per_web.pdf [Consulta: 8 de desembre de 2012]
- DIARIO DE IBIZA <http://www.diariodeibiza.es/pitiuses-balears/2011/11/22/formentera-sant-antoni-uman-dia-movilidad/508809.html> [Consulta: 12 de desembre de 2012]
- DIARIO DE IBIZA <http://www.diariodeibiza.es/pitiuses-balears/2010/05/14/formentera-comienza-plan-movilidad-parque-natural/410274.html> [Consulta: 12 de desembre de 2012]
- ESTRELLA INMOBILIARIA. <http://www.estrellainmobiliaria.com> [Consulta: 26 de novembre del 2012]
- IBABI <http://www.ibavi.com/ca/> [Consulta: 26 de novembre del 2012]
- IDEALISTA. <http://www.idealista.com> [Consulta: 26 de novembre del 2012]
- INSTITUT D'ESTADISTICA DE LES ILLES BALEARS (IBESTAT) www.ibestat.caib.es [consulta: 24 novembre de 2012]
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (INE) www.ine.es [Consulta: 26 de novembre de 2012]
- MENNTA, PORTAL DE IBIZA Y FORMENTERA. <http://www.mennta.es> [Consulta: 9 de desembre de 2012]
- OFICINA DE TURISME DE FORMENTERA http://www.formentera.es/es/servicios?offset=0&acc=S&tipo_field=3 [Consulta: 15 de desembre de 2012]

2.5. Els escenaris

INTRODUCCIÓ

El planejament ha d'incorporar les necessitats futures d'un territori i per aquest motiu cal estimar quina serà l'evolució dels principals factors que condicionaran la seva configuració.

De les principals variables que operen en els pla territorial, com són el producte interior brut, la població o els llocs de treball, se'n deriven les necessitats de sòl per a les activitats turístiques, els serveis, l'agricultura, els habitatges, els equipaments i les infraestructures.

Davant de la incertesa de quina serà la evolució precisa d'aquestes variables esmentades en el futur i per tant les necessitats de sòl que d'aquestes emanen, es plantegen diversos escenaris que en quantifiquin els valors més factibles i que en conjunt les enquadrin.

El model V15CAT

El model V15CAT és una eina que permet elaborar escenaris a partir de la població, el mercat de treball i l'habitatge i relaciona aquestes tres variables bàsiques entre si pels diferents períodes temporals considerats i per l'àmbit territorial en estudi, en el nostre cas Formentera.

El model parteix de la base que no es pot estimar bé la població si no es té en compte les migracions i que per conèixer-les bé cal considerar l'activitat econòmica i les seves necessitats de mà d'obra. Com que el mètode depèn de l'evolució econòmica i aquesta té una tendència a llarg termini les previsions que realitza són vàlides en un període llarg de temps: a partir de 15 anys.

El mètode V15CAT és iteratiu perquè alguna de les variables de les quals depèn, com ara la fecunditat i la mortalitat per edats, varien al llarg del temps perquè depenen de la migració. Per aquest motiu el model a part de l'horitzó temporal, té un altre paràmetre com és l'interval de referència: cada quants anys es recalculen les variables fins arribar a l'horitzó temporal fixat.

El model té una sèrie de requisits per ser fiable com són que el mercat de treball sigui tancat (tots els llocs de treball han d'estar ocupats per persones que viuen en el mateix àmbit) i es necessita un número mínim de població.

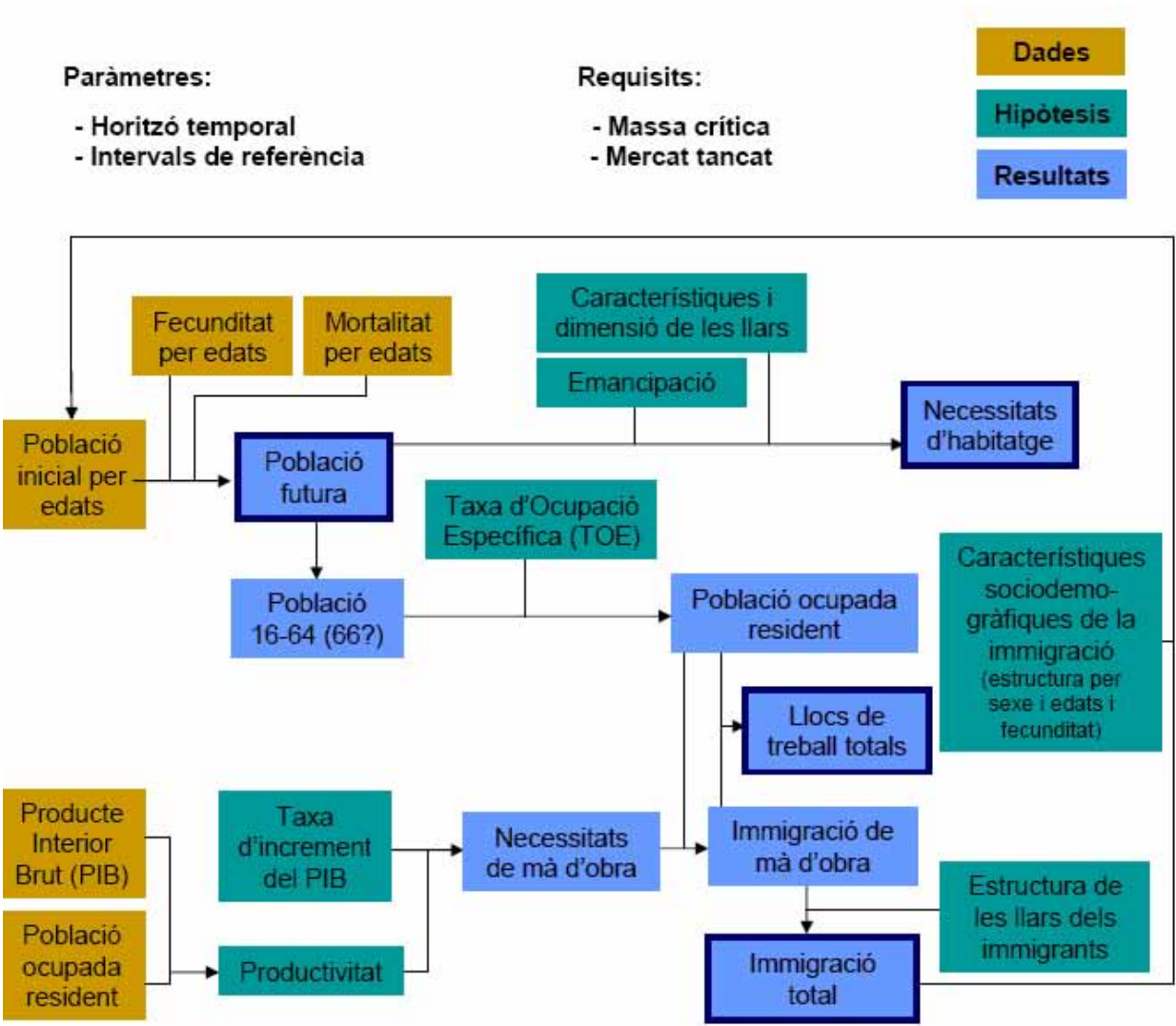
El mètode estima la població ocupada futura resident i la compara amb les necessitats de mà d'obra futura, si la població ocupada és menor que els llocs de treball previstos aleshores es produirà immigració de mà d'obra en cas contrari hi haurà emigració.

La població ocupada resident s'ha calculat a partir de la població en edat de treballar (16-64 anys) i de la taxa d'ocupació específica. La població en edat de treballar alhora parteix de les previsions de població per edats i aquesta prové de la població actual i dels índexs de fecunditat i mortalitat per edats.

Les necessitats de mà d'obra, els llocs de treball localitzats, s'han estimat a partir de la taxa de creixement del producte interior brut (PIB) i de la productivitat. La productivitat depèn de la població ocupada resident actual i del PIB.

La previsió de la població futura també permet estimar les necessitats d'habitatge que és la tercera gran variable del model juntament amb la població i els llocs de treball.

Figura 1. Esquema de funcionament del model V15-CAT

Metodologia

Per a la creació d'escenaris prospectius a l'illa de Formentera, s'ha partit -com bé s'ha dit ja- del model V15CAT. A l'hora d'aplicar-lo a l'àmbit d'estudi, però, aquest ha hagut de ser objecte d'algunes variacions ateses les especificitats que presenta Formentera.

Pel que fa a la variable independent del model (fent referència aquí al creixement econòmic, expressat en llocs de treball localitzat) ha tingut a Formentera un comportament distingit respecte al creixement econòmic que hi ha hagut a la resta de territoris de l'Estat. Malgrat que -a causa de l'impacte de l'actual marc de crisi econòmica- l'increment de LTL a altres indrets s'ha vist fortament reduït, a l'illa de Formentera no s'ha seguit la mateixa tendència. Tant és així, que durant els darrers quinze anys, independentment d'estar en període de creixement econòmic o de recessió, els LTL han augmentat de mitjana un 6,1% interanual.

Una possible explicació d'aquest fet i que resulta alhora una segona especificitat de l'àmbit de Formentera és el fet que les migracions (i en concret la immigració) no estan condicionades únicament pel mercat de treball, sinó que també es troben fortament influenciades per l'atractiu intrínsec de l'illa. Si partim d'aquest fet, doncs, podem descriure la relació que s'estableix entre el creixement econòmic (llocs de treball) i l'atractiu del medi i el paisatge formenterenc: Mentre que l'atractiu de l'illa resulta un motor de creixement econòmic, es pot donar el fet que aquest creixement econòmic (amb les necessitats de sòl i altres recursos que comporta) acabi afectant el propi paisatge i la seva capacitat productiva.

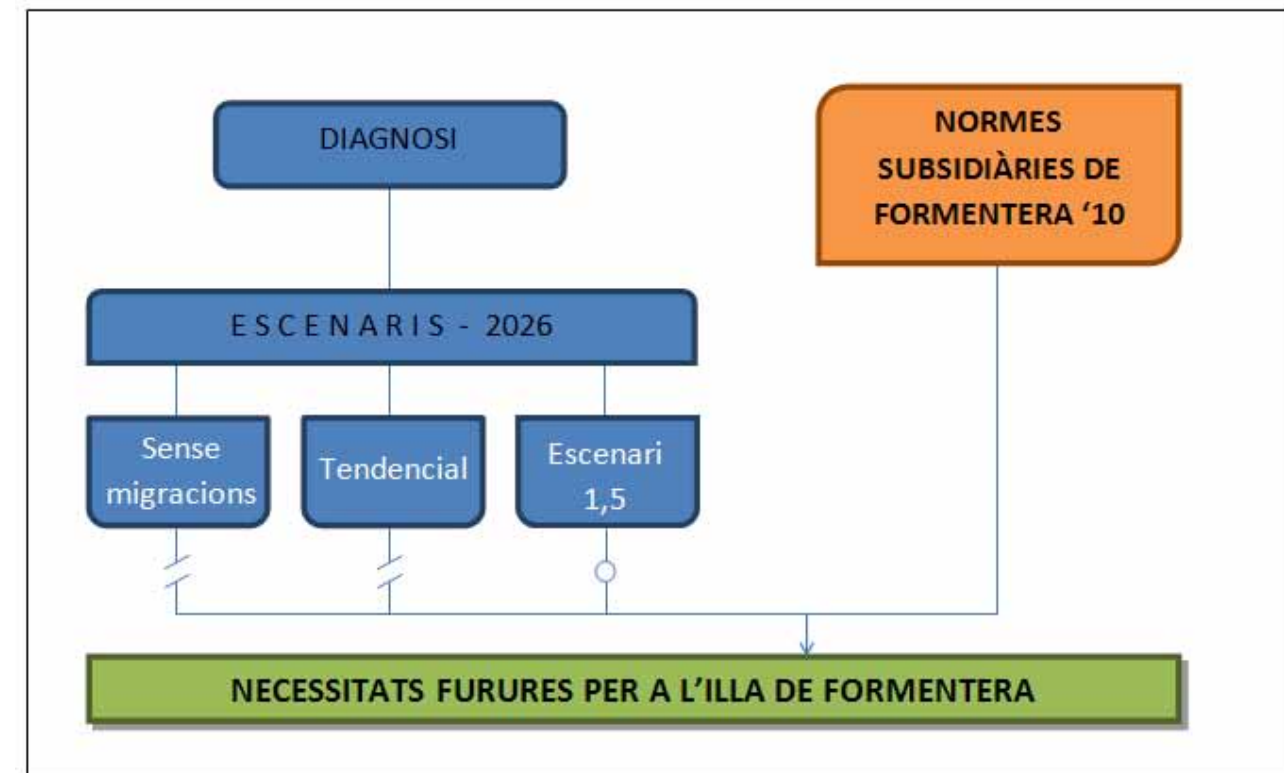
Aquest aspecte es recull en bona part al planejament vigent de l'illa, tot limitant el creixement en sòl rústic i concentrant-lo a les àrees de desenvolupament urbà a través de les NNSS de Formentera aprovades l'any 2010.

És per aquest motiu que a l'hora d'abordar els escenaris a partir de la metodologia del Model V15CAT, s'ha optat per la creació d'una forquilla de tres escenaris diferenciats. Tots ells, però, comparteixen paràmetres com l'horitzó (2026) o els intervals de referència (5 anys) a mode a facilitar la comparació.

El primer dels escenaris és el que s'ha anomenat Escenari sense migracions. Es tracta d'una primera simulació, completament irreal, en què se suposa d'antuvi la inexistència de moviments de població en cap sentit més enllà dels límits de l'illa de Formentera. D'aquesta manera s'obté un escenari que, lluny de servir com a element de valoració de necessitats futures, esdevé un marc comparatiu de gran utilitat.

En segon lloc, s'ha cregut convenient elaborar un escenari que parteixi de l'extrapolació de l'evolució dels LTL durant els darrers anys. Ha estat batejat amb el nom de Escenari tendencial o Escenari 6,1.

Figura 2. Esquema del procés seguit per escollir l'escenari

Font: Elaboració Pròpia

Per al tercer escenari, el que s'ha fet ha estat establir un increment dels LTL realista en la major mesura possible, i d'acord amb les característiques actuals de l'àmbit a fi que de les seves hipòtesis se'n derivin uns resultats que puguin esdevenir una referència útil. L'increment dels LTL escollit ha estat de l'1,5%, fet que ha donat nom a la simulació: Escenari 1,5. En tot cas, encara que les NNSS ens ajuden a validar aquest tercer escenari, cal tenir present que no es tracta d'una imatge final sinó que té un caràcter merament prospectiu.

Estructura de l'epígraf

En les següents pàgines es mostra el treball realitzat amb els tres escenaris i les diverses simulacions que s'han dut a terme a partir d'aquests. Per fer-ho s'ha treballat -en un primer moment- de forma sectorial de manera que primer s'ha tractat l'evolució de la població (i el poblament), seguit de l'estudi de la demanda d'habitatge, i finalment l'evolució dels Llocs de Treball Localitzats per grans sectors.

Després d'aquesta introducció, l'epígraf s'estructura com segueix. En primer lloc es presenten les hipòtesis i els resultats dels tres escenaris (sense migracions, tendencial i 1,5%) pel que fa a la població i

població estacional. En el segon epígraf, dedicat al poblament i la xarxa urbana, es mostren els potencials d'habitatge, habitatge protegit i població que permeten les Normes Urbanístiques, tot especificant els nuclis de població en els quals es podrien produir. En el tercer epígraf es torna als resultats obtinguts en els escenaris, en aquest cas en allò referit als habitatges. En el quart es presenten els escenaris de llocs de treball totals, sense diferenciar els sectors o branques d'activitat econòmica. Amb aquest epígraf es tanca l'exposició dels resultats dels escenaris i l'estudi es centra, ja sense interrupció, en els potencials de les Normes Subsidiàries. Així, en el cinquè apartat es presenta el potencial de sòl per a activitats industrials en el polígon de Formentera. En el sisè apartat, s'estudia quin es el potencial de places turístiques a desenvolupar dins dels nuclis de població, és a dir, en el que les Normes Subsidiàries anomenen àrees de desenvolupament urbà. Finalment, en el setè, es detalla quins són els potencials de sòl per a desenvolupar els serveis i equipaments de l'Illa.

2.5.1 La població

Nel primo capitolo si tratterà a riguardo delle ipotesi e dei risultati dei tre scenari (senza migrazione, tendenziale e di crescita dell'1,5%) in merito a popolazione residente (població empadronada) e popolazione stagionale (població estacional). Il lavoro si suddividerà introducendo in primo luogo le ipotesi generali e le variabili di partenza con cui sono state poste le basi per la redazione degli scenari della popolazione residente e stagionale; in secondo luogo si descriveranno le ipotesi elaborate per i tre scenari ed infine si esporranno i risultati.

IPOTESI GENERALI E VARIABILI DI PARTENZA

Al fine di effettuare le proiezioni sono state prese in considerazione cinque variabili: la popolazione residente (població empadronada), gli spazi per gli stabilimenti turistici dichiarati e non (places establiments declarades e no declarades), le seconde residenze (segones residències) e le visite all'isola di un giorno (visites d'un dia).

Durante il corso del tempo, per la popolazione residente si è delineata una tendenza generale di aumento e per questa ragione si comprende che la crisi economica non si è manifestata nella stessa maniera rispetto ad altre zone dello stato spagnolo. Tale dinamica quindi fa presupporre che il numero di residenti continuerà a crescere nei prossimi anni.

Per quanto riguarda gli spazi per gli stabilimenti turistici non dichiarati, secondo il Consell Insular de Formentera “el nombre d'habitatges existents estaria al voltant de les 6.096, amb una capacitat límit residencial de 18.288 hb, i el nombre de places turístiques ascendiria a 7.696, per tant la capacitat global

conjunta del terme estaria al voltant dels 26.000 hb” (Revisió de les Normes Subsidiàries. Plànols d'ordenació. Ordenació del sòl urbà, 2010, pag. 7). Inoltre, nel libro Geografia i història de Formentera (1999) si dice che tale variabile costituisce il 35% degli spazi turistici dichiarati, ma quest'ultimo dato non dovrebbe essere prossimo a quello reale.

In merito alle seconde residenze, nella revisione delle norme subsidiarie del Consell Insular de Formentera si dichiara che “la existència d'uns creixements poblacionals percentualment significatius però d'una magnitud absoluta relativa, que no sembla obligar a preveure creixements quantitatius importants de la superfície dels àmbits de les àrees de desenvolupament urbà, en resultar susceptibles d'absorció per la capacitat potencial de sòl vacant ja classificat. Les característiques del mercat immobiliari de l'illa sí semblen, al contrari, aconsellar la previsió de sòl destinat a la construcció d'habitatges sotmesos a algun règim de protecció pública, així com la de sòl destinat a cobrir les demandes residencials en la tipologia d'edificació unifamiliar, insuficientment contemplada pel planejament actual i que se satisfà gairebé en exclusiva al sòl rústic” (p. 11). In più il Consell “introdueix la possibilitat d'implantació d'usos residencials en els nuclis d'es Pujols i Es Caló, però incentivant la dels usos d'allotjament turístic” (p. 16).

Per le visite di un giorno (visites de un dia) “segons les dades de la revisió del padró de l'any 2008, la població de l'illa pujava un total de 9.147 hb, la qual cosa suposa una densitat mitjana de 109.48 hab/km2. Durant la temporada turística es produeix un important augment de població podent estimar-se poblacions superiors als 30.000 hb el mes d'agost i assolint-se, durant determinats dies del mateix, xifres puntes amb presències a l'illa superiors als 40.000 visitants” (pag. 7 della revisione delle Norme Subsidiarie). Analizzando la sezione del trasporto marittimo dell'Ibestat dal 2000 al 2011, in merito agli arrivi al porto de La Savina si può constatare che durante i mesi di massima affluenza (quelli dell'alta stagione), in media al 2011 arrivano ogni giorno circa 4.100 persone. Dunque, per quanto riguarda la popolazione stagionale ad oggi, si arriva alla conclusione che sia di poco maggiore alle 30.000 persone.

SCENARI. IPOTESI PER SCENARI

In seguito si presenteranno dapprima le caratteristiche principali dei tre scenari presi in considerazione (senza migrazione, tendenziale e dell'1,5%), seguiti dall'esplicazione delle ipotesi per la loro redazione sia per quanto concerne la popolazione residente sia per quella stagionale.

Escenari sense migracions

Nel primo scenario, senza migrazione, si ipotizza una stabilizzazione del sistema economico dell'isola di Formentera, con un leggero aumento dei posti di lavoro fino al 2026 (+ 14%). Questa prospettiva sottintende una diminuzione del fabbisogno di manodopera straniera ed una maggiore percezione

dell'insicurezza e della precarietà da parte dei giovani, sempre meno incentivati a formare una famiglia ed a fare figli. Perciò, nella costruzione di questo scenario demografico, è si ipotizzano dei flussi migratori nulli ed una fecondità (legata intrinsecamente alla componente straniera) in diminuzione.

Població

Per l'estimazione della popolazione si parte dal censimento del padrò del 1 gennaio 2011, prendendo in considerazione la stessa fonte per la struttura d'età. Per quanto riguarda il tasso di natalità è stata calcolata la media del periodo 2004-2008 di Formentera; per la mortalità è stata eseguita la proiezione delle tavole di mortalità della Catalunya e si considera nullo il flusso migratorio (né immigrazioni né emigrazioni). Infine crescerà maggiormente la popolazione anziana rispetto a quella giovane in quanto appunto il saldo migratorio sarà pari a zero.

Població estacional (proposta)

La popolazione stagionale sarà il risultato derivato sostanzialmente dalla costanza delle variabili prese in considerazione. La popolazione residente sarà proiettata senza che intervengano fenomeni migratori; gli spazi per gli stabilimenti turistici dichiarati e non (con i secondi che rappresenteranno il 25% dei primi) e le seconde residenze si manterranno nel tempo costanti. Infine si stimano 5.000 visite al giorno, in quanto si prevede un aumento dei turisti giornalieri rispetto al 2011: tale numero rimarrà invariato nel tempo.

Escenari tendencial

Il secondo scenario è costruito ipotizzando una sostanziale stabilità delle dinamiche di crescita degli ultimi anni nelle variabili prese in analisi.

In altre parole, in tale prospettiva le popolazioni mutano con rapidità e, salvo eventi improvvisi e statisticamente non prevedibili, gli eventi demografici che avverranno “domani” saranno ragionevolmente assimilabili a quelli che sono avvenuti nel passato recente.

Questo scenario sottintende che il saldo migratorio si intensifichi e continui a crescere anche in futuro e che la fecondità prosegua l'attuale trend di crescita, oltre che a causa dell'aumento dei flussi migratori ed alla maggiore fecondità delle straniere, anche per merito della popolazione nativa.

Tale situazione “ottimistica”, consente di interrogarsi su uno sviluppo dell'isola trainato da una forte immigrazione, che impone riflessioni sulla sua sostenibilità in termini sociali e di impatto sul territorio, dunque su un suo possibile livello di saturazione.

Població

Per quanto riguarda i fenomeni migratori, nello scenario “tendenziale” si ipotizza che il saldo migratorio si mantenga per tutto l'arco di tempo considerato sui livelli registrati nel periodo 2001-2011 dal “Patrò d'immigració” per le Isole Baleari: quindi al 2026 la popolazione residente aumenterà del + 107%, corrispondente a 11.076 persone in attivo.

Si prevede inoltre una crescita della popolazione più giovane rispetto a quella anziana in quanto si prospettano maggiori opportunità lavorative, con la previsione dell'aumento dei posti di lavoro a +147%.

Població estacional

Tendenzialmente la popolazione stagionale sarà il risultato della proiezione del tasso di crescita del periodo 2001-2011 e quindi si duplicherà nell'arco di tempo considerato. Per quanto riguarda gli spazi per gli stabilimenti turistici si proietteranno quinquennalmente i dati del periodo 2006-2011, dunque un trend che presenta la crescita in quindici anni di 28 stabilimenti. Gli spazi per gli stabilimenti turistici non dichiarati rappresentano il 25% di quelli dichiarati e aumenteranno in maniera costante durante il corso del tempo, come derivata degli stabilimenti dichiarati. Le seconde residenze si manterranno costanti nel corso del tempo rispetto al 2011, quindi si prevede che saranno occupate in media da tre persone ed infine le visite al giorno aumenteranno di 200 unità ogni 5 anni in quanto seguono il trend di crescita degli stabilimenti turistici.

Escenari 1,5%

L'ultimo scenario, quello della crescita dell'1,5% annua dei luoghi di lavoro localizzati (llocs de treball localitzats), in relazione alle caratteristiche di crescita attuali di Formentera, concetto rinforzato dalle prospettive immaginate dalle NNSS.

Dunque, in una prospettiva di crescita sostenibile per Formentera, le popolazioni muteranno con lentezza e le variabili analizzate cresceranno in maniera meno intensa rispetto a quanto avvenuto nel passato recente.

Població

In merito alla dinamiche migratorie si prende come base il “Patrò d'immigració” per la distribuzione per sesso e età delle Isole Baleari negli anni 2010 e 2011. Rispetto al precedente scenario si prospetta una piramide d'età composta da una minor percentuale di giovani (-9%), una costante frangia di età comprese tra 16 e 64 anni e con un aumento del 60% della popolazione anziana.

Població estacional

La popolazione stagionale sarà influenzata dalla proiezione della popolazione residente; dalla proiezione quinquennale dei dati degli stabilimenti turistici dichiarati nel periodo 2006-2011, presentando un trend di crescita pari a 7 stabilimenti ogni 5 anni. Per gli stabilimenti turistici non dichiarati, la percentuale

salirà al 30% di quelli dichiarati in quanto si prevede una possibile maggiore evasione fiscale dovuto al maggior costo di operatività del settore turistico. Le seconde residenze si manterranno costanti nel corso del tempo rispetto al 2011, quindi si prevede che saranno occupate in media da tre persone e le visite di un giorno aumenteranno di 100 persone ogni cinque anni in quanto, rispetto al secondo scenario, si cercherà di calmierare l'ingresso di turisti giornalieri.

Al 2026 si conterà dunque di una popolazione stagionale di 31.888 persone, un 3% in più rispetto al 2011.

RISULTATI

In seguito si esporranno i risultati dei tre scenari sia in merito alla popolazione residente sia a quella stagionale.

Escenari sense migracions

L'ipotesi di saldo migratorio nullo, sicuramente estrema e poco probabile, è utile a capire quali sono le "potenzialità" intrinseche della popolazione attuale, al netto di mutamenti dovuti ai flussi migratori.

Figura 3. Escenari sense migracions població empadronada

Població empadronada	2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
De 0 a 15 anys	1004	1185	1349	1.359	1.266	1.090	-269	-19%
De 16 a 64 anys	4917	5771	7646	7.456	7.294	7.065	-391	-8%
De 65 anys i més	954	1.001	1.370	1.631	1.864	2.131	500	56%
Població empadronada	6.875	7.957	10.365	10.447	10.424	10.286		
Increment		1.082	2.408	82	-24	-137	-79	-1%
Increment saldo migratori		1675	2384	0	0	0	0	
Taxa de dependència	0,398	0,379	0,356	0,401	0,429	0,456		

Font: elaboració pròpia(2012)

In questo caso la popolazione di Formentera 2026 sarà il risultato della struttura per età attuale (diminuirà dell'1%, arrivando a 10.286 residenti), con un declino della popolazione giovane dovuto sostanzialmente alla diminuzione di donne straniere in età fertile ed un sostanziale aumento della popolazione anziana, come dimostra la progressiva crescita del tasso di dipendenza, che passa dal 35,6% del 2011 al 45,6% del 2021.

Figura 4. Escenari sense migracions població estacional

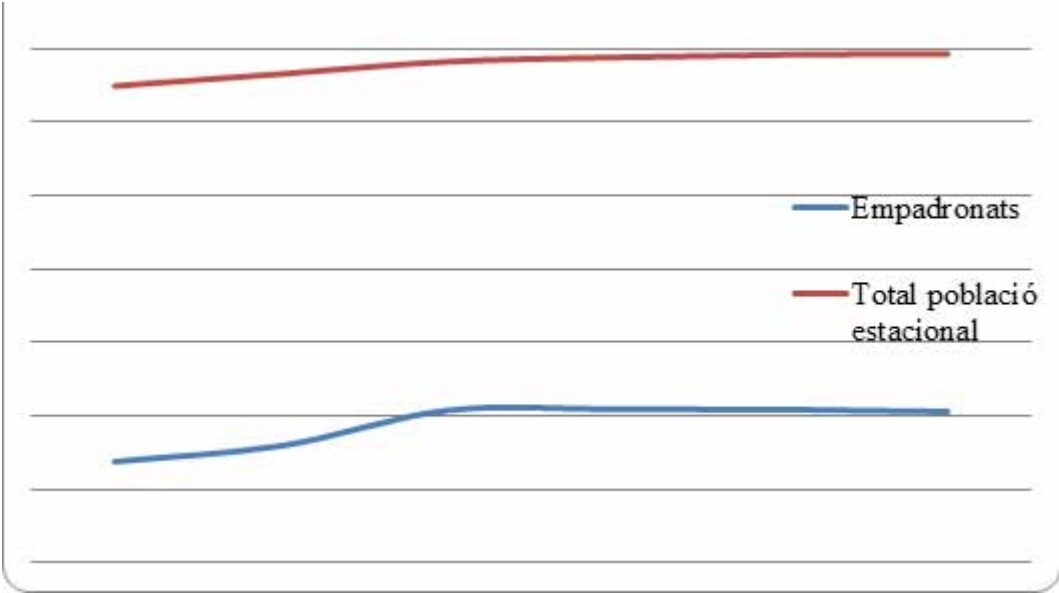
Població estacional	2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
Empadronats	6.875	7.957	10.365	10.44	10.42	10.28		
places establiments	7.674	7.668	7.696	7.696	7.696	7.696		
places establiments no declarades	1.919	1.917	1.924	1.924	1.924	1.924		
Segona residència	8.858	8.100	5.980	5.980	5.980	5.980		
visites 1 dia	4.000	4.500	5.000	5.000	5.000	5.000		
Total població estacional	29.326	30.142	30.965	31.047	31.023	30.886		
Increment		817	822	82	-24	-137	-79	0%

Font: elaboració pròpia(2012)

Sostanzialmente al 2026 si noterà una leggera diminuzione della popolazione stagionale rispetto al 2011, ossia si passerà dagli attuali 30.965 a 30.866 persone.

Figura 5. Escenari sense migracions

Font: elaboració pròpia(2012)

Confrontando le proiezioni delle due popolazioni analizzate si riscontra che la popolazione residente subisce un calo maggiore rispetto a quella stagionale.

Escenari tendencial

Il secondo scenario predisposto costituisce, come il primo, una visione estrema della possibile evoluzione demografica di Formentera.

Figura 6. Escenari tendencial població empadronada

Població empadronada	2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
De 0 a 15 anys	1004	1185	1349	1.711	2.171	2.783	1.434	106 %
De 16 a 64 anys	4917	5771	7646	9.448	12.101	15.830	8.184	107 %
De 65 anys i més	954	1.001	1.370	1.755	2.203	2.827	1.457	106 %
Població empadronada	6.875	7.957	10.365	12.914	16.475	21.441		
Increment		1.082	2.408	2.549	3.560	4.966	11.076	107 %
Increment saldo migratori		1675	2384	2.407	3.387	4.741		
Taxa de dependència	0,398	0,379	0,356	0,367	0,361	0,354		

Font: elaboració pròpia (2012)

In questo caso la popolazione di Formentera 2026 sarà il risultato della struttura per età attuale (diminuirà dell'1%, arrivando a 10.286 residenti), con un declino della popolazione giovane dovuto sostanzialmente alla diminuzione di donne straniere in età fertile ed un sostanziale aumento della popolazione anziana, come dimostra la progressiva crescita del tasso di dipendenza, che passa dal 35,6% del 2011 al 45,6% del 2021.

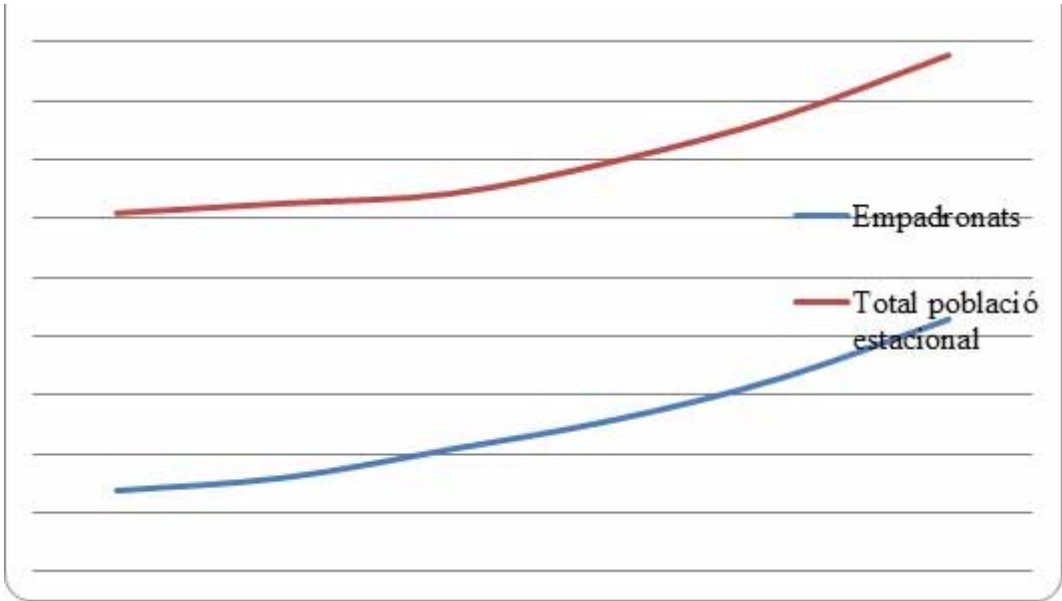
Figura 7. Escenari tendencial població empadronada

Població estacional	2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
Empadronats	6.875	7.957	10.365	12.914	16.475	21.441		
Places establiments	7.674	7.668	7.696	7.724	7.752	7.780		
Places establiments no declarades	3.070	3067	3078	3090	3101	3.112		
Segona residència	8.858	8100	5980	5980	5980	5.980		
Visites 1 dia	4.000	4.500	5.000	5.200	5.400	5.600		
Total població estacional	30.477	31.292	32.119	34.907	38.707	43.912	11.794	37%
Increment		816	826	2.789	3.799	5.206		

Font: elaboració pròpia (2012)

Nello scenario tendenziale si assisterà ad un incremento sostanziale della popolazione stagionale (+37%), dovuto all’aumento progressivo di tutte le variabili a parte le seconde residenze.

Figura 8. Escenari tendencial

Font: elaboració pròpia (2012)

In un confronto dinamico tra la popolazione residente e stagionale si può vedere come incrementino entrambe in maniera esponenziale e questo andamento potrebbe comportare per il territorio dei costi insostenibili.

Escenari 1,5%

Dopo aver ipotizzato un saldo migratorio per i prossimi 15 anni pari a zero e una popolazione crescente ai ritmi degli ultimi undici anni, delle ipotesi questa sicuramente estrema e, si pensa, poco probabile, è interessante valutare quale sarà la fisionomia di Formentera se le tendenze future saranno in linea con l’aumento dei luoghi di lavoro dell’1,5% annuo.

Figura9. Escenari tendencial població empadronada

Població empadronada	2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
De 0 a 15 anys	1.004	1.185	1.349	1.393	1.344	1.227	-122	-9%
De 16 a 64 anys	4.917	5.771	7.646	7.644	7.706	7.768	122	2%
De 65 anys i més	954	1.001	1.370	1.643	1.893	2.188	818	60%
Població empadronada	6.875	7.957	10.365	10.679	10.943	11.183		
Increment		1.082	2.408	314	264	240	818	8%
Increment saldo migratori		1.675	2.384	226	270	347		
Taxa de dependència	0,398	0,379	0,356	0,397	0,420	0,440		

Font: elaboració pròpia (2012)

Per quanto concerne la popolazione residente, si assisterà ad una diminuzione della popolazione da 0 a 15 anni, il mantenimento della fascia media d’età ed una crescita del 60% della popolazione anziana, che peserà in maniera ancor più decisiva su tutta la popolazione (il che implica un indice di dipendenza del 44%).

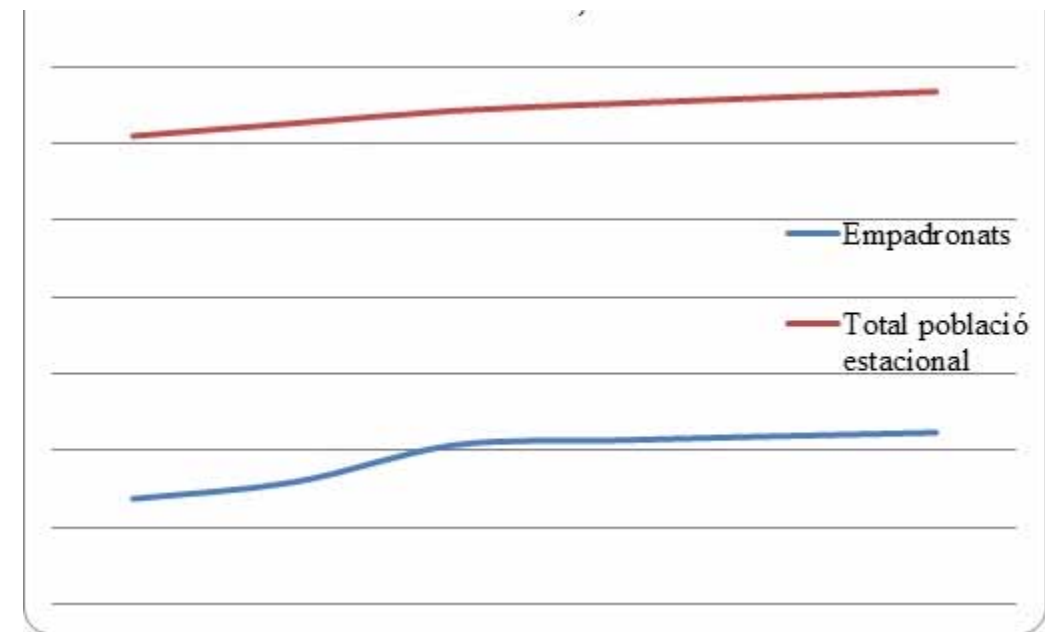
Figura 10. Escenari tendencial població estacional

Població estacional	2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
Empadronats	6.875	7.957	10.365	10.679	10.943	11.183		
Places establiments	7.674	7.668	7.696	7.724	7.752	7.780		
Places establiments no declarades	3.070	3.067	3.078	3.090	3.101	3.112		
Segona residència	8.858	8.100	5.980	5.980	5.980	5.980		
Visites 1 dia	4.000	4.500	5.000	5.100	5.200	5.300		
Total població estacional	30.477	31.292	32.119	32.572	32.976	33.355		
Increment		816	826	453	403	379	1.23	4

Font: elaboració pròpia (2012)

Nello scenario prospettabile si conterà una popolazione stagionale leggermente maggiore rispetto a quella attuale, con un aumento del 4% nell’arco di tempo considerato, in quanto si prevede un incremento turistico inferiore rispetto alle tendenze attuali.

Figura 11. Escenari 1,5%

Font: elaboració pròpia (2012)

Mettendo in relazione in un grafico la popolazione residente e stagionale si nota che entrambe aumentano, con la prima che rispetto al primo decennio del XXI secolo mostra una maggiore tendenza a stabilizzarsi rispetto alla seconda.

2.5.2. El poblament i la xarxa urbana

L’escenari de poblament és aquell resultat que obtindríem en la localització de la població en el territori sense la nostra proposta d’ordenació territorial, resultat que dependria de les dinàmiques actuals i de la normativa vigent. Així doncs, les següents dades surten en gran part de les Normes Subsidiàries de Formentera ja que són la figura vigent d’ordenació territorial a l’illa des del 2010.

En el poblament i la xarxa urbana en primer lloc es contrasta l’escenari de les Normes Subsidiàries amb l’escenari plantejat a la introducció d’aquest capítol, amb l’objectiu de seleccionar quina de les tres hipòtesis s’ajusta a les previsions i reserves de sòl contingudes en aquest document de planificació. En segon lloc, es mostren quins són els potencials de creixement d’habitatges que se’n deriven de les Normes Subsidiàries, tant lliures com protegits, tot localitzant-los en els diferents nuclis de població de l’illa. Finalment, s’estima quin és el potencial de creixement poblacional en cadascun d’aquests nuclis de població la qual cosa determinarà al seu torn l’evolució de l’estructura dels assentaments de Formentera.

CONTRAST DE L'ESCENARI DE LES NN.SS AMB ALTRES ESCENARIS

En els epígrafs dedicats als escenaris de població (2.5.1) i d'habitatges (2.5.3) s'han plantejat, a partir de tres hipòtesis de creixement de llocs de treball (hipòtesi sense migracions, hipòtesi tendencial amb un creixement del 6,1% anual, i hipòtesi amb un creixement anual de l'1,5%), quina seria la incidència, precisament sobre el creixement de la població i les necessitats d'habitatge. Aquest escenari que veurem a continuació es basa en la Taxa de Persona Principal, i aquesta primera taula mostra els resultats per quatre anys, inclosos el primer i l'últim, per les diferents hipòtesis elaborades amb la Taxa de Persona Principal.

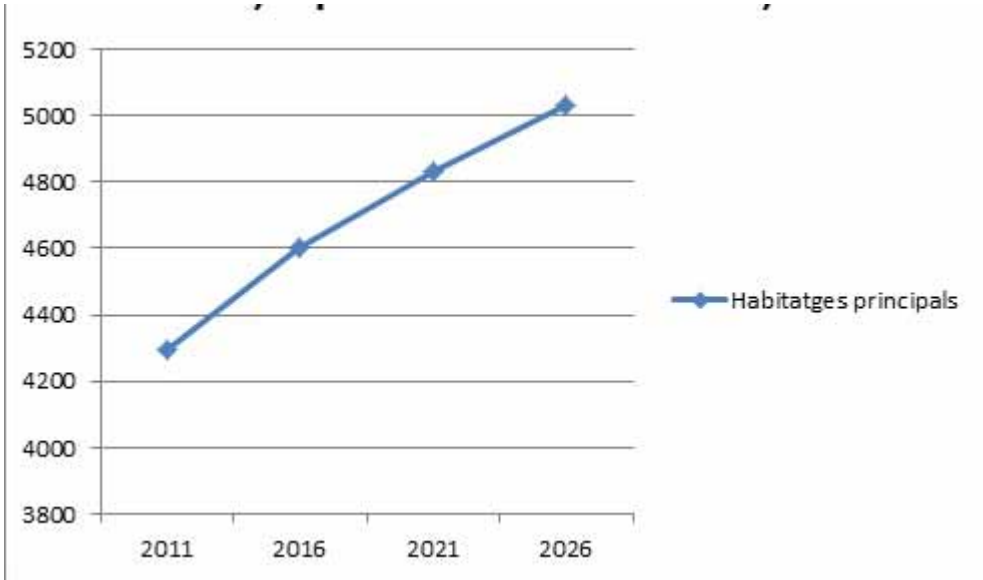
Figura 12. Escenaris que se basa en la Taxa de Persona Principal

Resultats obtinguts:	2011	2016	2021	2026
Sense Migracions	4298	4513	4630	4673
Tendencial	4298	5444	6991	9115
1'5% PIB	4298	4601	4834	5032

Font: Elaboració pròpia a partir de les NNSS

Si mirem els resultats per hipòtesi, veiem que els resultats d'aquesta taxa per la hipòtesi del creixement del PIB de l'1'5% és la que més s'aproxima a les Normes Subsidiàries. Si l'escenari de màxims d'habitatges segons les NN.SS és de 916 i de 616 per l'escenari de mínims, l'escenari de l'1,5% de creixement del PIB anual és el que més s'apropa al sostre de les NN.SS. Aquest escenari de l'1,5% de creixement del PIB anual marca un creixement de 734 nous habitatges, resultat que es troba entre l'escenari de mínims i de màxims marcat per les NN.SS. El següent gràfic ens mostra el l'evolució del creixement dels habitatges segons la Taxa de Persona Principal per la hipòtesi de creixement del PIB de l'1'5%. Com es pot comprovar, el creixement es continu però molt poc intens. Cal dir, però, que el sostre d'aquesta Taxa és el que s'aproxima als escenaris de les NN.SS, però no la intensitat, ja que aquesta vindrà marcada per la voluntat política amb el pas dels anys.

Figura 13. Demanda d'habitatges principals totals, hipòtesi increment PIB 1,5%

Font: Elaboració pròpia

Figura 14. Resum

Escenari segons les NN.SS:	Escenaris segons la TPP:
Entre 616 i 916 nous habitatges.	734 nous habitatges, hipòtesis 1'5% PIB anual.
	376 nous habitatges, hipòtesi sense migracions.
	4818 nous habitatges, hipòtesi tendencial.

Font: Elaboració pròpia

ELS POTENCIALS DE CREIXEMENT D'HABITATGES SEGONS LES NN.SS

Les NN.SS marquen unes àrees de desenvolupament urbà, que són les àrees on els diferents nuclis poden expandir-se, diferenciant: delimitació, usos, intensitat, percentatge de cessions i reserves. Les Àrees de Desenvolupament Urbà responen, doncs, a les necessitats futures d'habitatge, i aquestes són les següents: Aquests potencials, model d'ordenació explicat a les NN.SS, proposen que els diferents nuclis tinguin el següent creixement d'habitatges:

Figura 15. Creixement d'habitatges

Àrees de desenvolupament urbà:	La Savina	Sant Francesc	Ses Bardetes	Sant Ferran	Mariland	El Pilar	Es Caló	Punta Prima	Es Pujols	Sa Roqueta
Residencial	137	146	34	255		32	2			
Turístic/Resid.							15		295	
Turístic					261			42		46

Font: Elaboració pròpia a partir de les NNSS

Com veiem a la taula, La Savina, Sant Francesc, Sant Ferran i possiblement Es Pujols s'emporten els majors creixements d'ús residencial, fet que es pot explicar per ser la zona amb una major trama urbana i on hi ha la major part dels serveis públic i privats que es presten als nuclis propers, molt més turístics. És a dir, col·loquen aquestes àrees de desenvolupament urbana en punts estratègic on tenen ja una mínima trama urbana, serveis privats i públics, proximitat a les àrees turístiques on també hi haurà demanda de mà d'obra, i una zona de creixement de polígon industrial, localitzat a la carretera entre Sant Francesc i La Savina.

També es pot observar a l'anterior taula que hi ha un ús residencial, turístic i turístic o residencial. Aquest últim, segons necessitats, podrà tenir un ús tan residencial com turístic. Així doncs, aquest tercer ús variable ha fet que s'hagin creat dos escenaris: un de màxims i un de mínims.

- El de màxims és aquell que suma tots aquells creixements residencials i opcionalment residencials. És a dir, dóna per entès que tot el sòl possible residencial ho serà.
- El de mínims és aquell que només té en compte els creixements residencials, que no tenen possibilitat d'acabar sent un altre ús segons les NN.SS. Llavors, el resultat total per potencials de creixement d'habitatges és el següent:

Figura 16. Creixement d'habitatges

Escenari de mínims	Escenari de màxims
606	916

Font: Elaboració pròpia a partir de les NNSS

Així doncs, segons en quin escenari ens basem, tindrem un límit o un altre, fet que afectarà clarament al tipus de població que trobem a aquella àrea: si mà d'obra, turistes, població estable o flotant, etc.

ELS POTENCIALS DE CREIXEMENT D'HABITATGES DE PROTECCIÓ

“Tales ámbitos suponen en su conjunto una superficie total edificable para uso residencial de 33.165 m2, de los que derivará la exigencia global de reserva para vivienda sujeta a algún régimen de protección pública de 9.949 m2 de techo, que se hará efectiva en cada una de las unidades de actuación relacionadas, pudiendo el Consell de Formentera acordar, en la tramitación de los correspondientes expedientes de equidistribución, la reducción o no sujeción a la misma en los casos que estime oportuno, entre los que se incluyen los supuestos de agilización de los procesos de obtención de suelo destinados a

dotaciones públicas a la vista del elevado porcentaje que, respecto de la total superficie de las mismas, representan los suelos dotacionales contemplados en ellas.” (NN.SS, 2010).

Abans de calcular els escenaris sobre els habitatges de protecció pública, cal dir que com diu aquest fragment de les normes subsidiàries, el Consell Insular de Formentera es reserva el dret de reduir o simplement eliminar el percentatge d'habitatge de protecció pública. Així doncs, aquest escenari també dependrà de la voluntat política del propi Consell Insular.

Segons les NN.SS i seguint la normativa d'escala jeràrquica més elevada, les diferents àrees de desenvolupament urbà amb ús residencial o de possible ús residencial han de tenir un percentatge mínim d'habitatge de protecció pública (en diferents règims) que, segregada per nuclis, és el de:

Figura 17. Possibles habitatges de protecció pública

Possibles habitatges de protecció oficial:	La Savina	Sant Francesc	Ses Bardetes	Sant Ferran	Mariland	El Pilar	Es Caló	Punta Prima	Es Pujols	Sa Roqueta
Residencial		70	7	48						
Turístic/Residencial									214	
Turístic										

Font: Elaboració pròpia a partir de les NNSS

Figura 18. Resultat total per escenaris

Escenari de mínims	Escenari de màxims
125	339

Font: Elaboració pròpia a partir de les NNSS

Aquest és el resultat total d'habitatges per escenaris. Suposen, en percentatge: 20,63% i 37,01% d'habitatges de protecció pública sobre el total d'habitatges de l'escenari de mínims i de màxims respectivament. En ambdós casos es supera el 20% d'habitatge protegit públic marcat per la llei estatal del 2007, però cal tenir en compte que el percentatge d'escenari de màxims és exagerat ja que és probable que gran part del sòl a Es Pujols acabi anant a usos residencials i llavors no s'hagi de fer cap reserva de sòl per l'habitatge assequible.

POTENCIAL DE CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ

Els potencials de creixement d'habitatges comentats anteriorment, tenen una repercussió sobre la població. Així doncs, tenint en compte la mesura mitjana de les llars a Formentera, 2'59 persones (INE,

2001), es pot elaborar un potencial creixement demogràfic total i per àmbit o àrea de desenvolupament urbà:

Figura 19. Potencial creixement demogràfic

	La Savina	Sant Francesc	Ses Bardetes	Sant Ferran	Mariland	El Pilar	Es Caló	Punta Prima	Es Pujols	Sa Roqueta
Escenari de mínims, per nuclis	355	378	88	660		83	5			
Escenari de màxims, per nuclis	355	378	88	660		83	44		764	

Font:
Elaboració pròpia a partir de les NNSS

Cada nucli, doncs, tindrà dos escenaris (màxim o mínim) segons si agafem només residencial o també residencial i possiblement residencial (fet explicat en l'apartat d'habitatge). Com veiem a l'escenari de mínims (és a dir, escenari que es produiria sense cap dubte), l'àrea que tindria un creixement major seria la de Sant Ferran, seguida per Sant Francesc i La Savina. Però en l'escenari de màxims, Es Pujols destaca pel seu creixement, major que el de Sant Ferran. Aquesta àrea és una zona típica de rebuda de turistes que possiblement aquest escenari no s'arribi a complir, però tot i així té bastant sentit aquest augment poblacional ja que és una àrea que demana (de forma molt estacional, només dos o tres mesos a l'any) mà d'obra amb unes característiques particulars.

Figura 20. Esultat total pel creixement poblacional segons les NN.SS

Escenari de mínims	Escenari de màxims
1570	2372

Font: Elaboració pròpia a partir de les NNSS

I aquestes àrees, en total, representen un creixement poblacional de 324 persones com a escenari mínim i de 878 persones com a escenari de màxims. El percentatge és el mateix que el d'habitatges (20,63% i 37,01%) sobre la població total, ja que s'han calculat igual. Així doncs, aquestes persones serien les que podrien aprofitar-se d'un habitatge de preu assequible, tot depenent de quin escenari acabés formulant-se.

ESTRUCTURA URBANA POTENCIAL

Com s'ha vist en aquest epígraf, el potencial de desenvolupament de les NN.SS dóna com a resultat el potenciament de la xarxa urbana actual. Així, els creixements delimitats i compactes -en Àrees de

Desenvolupament Urbà- en els diferents nuclis donen un clar pes als nuclis, sobretot a aquells més funcionals i estratègics com Sant Ferran i Sant Francesc, àrea de prestació de serveis, de l'únic polígon industrial de l'illa i de proximitat a àrees amb una funcionalitat clarament turística com Es Pujols. També es potencia el nucli del Pilar de Sa Mola, però en menor mesura que La Savina i Ses Bardetes.

Cal dir que les Àrees de Desenvolupament Urbà amb únicament funció residencial estan localitzades a Sant Ferran, Sant Francesc, La Savina, Ses Bardetes, El Pilar i en molt menor mesura en Es Caló. És a dir, es potencien aquells nuclis amb una mínima trama urbana concentrada i amb un major sentit de poble -amb residents estables-. Aquestes àrees, per la seva lògica concentrada, continua i compacta ja marquen una raó i, la seva localització, acaba de marcar una intenció de les NN.SS. Com també fan les Àrees de Desenvolupament Urbà amb possible doble funcionalitat (residencial i turística), concentrades i localitzades a punts estratègics com, principalment, Es Pujols.

Així doncs, el paisatge resultant que busquen les NN.SS és aquell en que hi ha una clara zonificació i diferenciació entre àrea residencial i rústica i/o natural. A més marquen unes condicions fortes per evitar que a l'hora de les divisions hereditàries de les parcel·les, la població pugui fer-se una casa sense limitacions. Així doncs, com queda ben palès, es busca un creixement clarament concentrat i minimitzant els possibles creixements disseminats.

2.5.3. La demanda d'habitatge

Fer un estudi sobre la demanda d'habitatge, ens permet determinar les necessitats futures per a l'illa de Formentera, i alhora és una eina que ens ajudarà a disposar d'informació per satisfer la demanda d'una manera adequada, i ser capaços de gestionar i planificar el territori per endavant.

En aquest epígraf es suggereixen tres hipòtesis d'escenaris (hipòtesi sense migracions, hipòtesi tendencial seguint la tendència dels últims 10 anys amb un creixement del 6,1% anual, i hipòtesi amb un creixement anual de l'1,5%, tant pel que fa a la demanda d'habitatge principal com pel que es refereix a l'habitatge secundari, en funció de la diagnosi que hem fet sobre les dinàmiques actuals de l'habitatge principal i secundari (veure variables estudiades a l'apartat 2.4.3). De tota manera, per tal d'estudiar la demanda d'habitatge també s'han pres en consideració les dinàmiques de la població (2.5.1), tant empadronada com estacional, i del mercat de treball (2.5.4-2.5.6), factors que influeixen directament en la demanda d'habitatge.

S'han determinat unes hipòtesis i variables de partida, prenent el 2011 com a any de referència i els valors màxims de les variables de referència:

Pel que fa a Llocs de treball:

- Afiliats 2T 2011. Trimestre amb major ocupació

Pel que fa a Població:

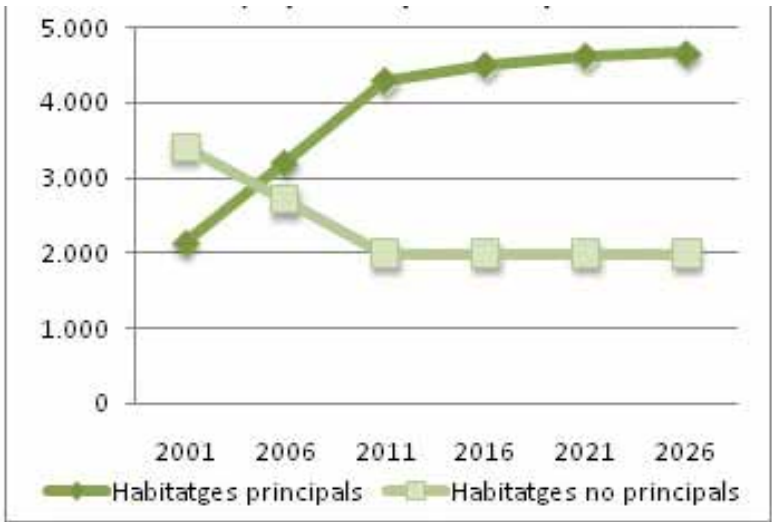
- Població de partida: padró a 1 de gener de 2011

- Estructura d'edats de partida: padró 1 de gener 2011

Per tal de calcular la demanda d'habitatge principal i secundari, s'han pres en consideració les dades del Parc d'habitatges total inicial (estimació 2011 a partir dels visats aprovats entre 2001 i 2010. Un 95% dels visats són d'obra nova i un 5% rehabilitació), el Parc d'habitatges principal inicial (estimació pel 2011 a partir de l'estructura de la població empadronada 2011 i taxes de persona principal del 2001) i el Parc d'habitatges secundari inicial (diferència parc total 2011 i parc principal 2011). I per a cadascun dels escenaris proposats s'ha determinat uns ritmes de creixement del parc total que inclou el parc principal i el parc no principal. Pel que fa als ritmes de creixement del parc principal (Formació i destrucció de llars) es prenen com a referència les taxes de persona principal del cens del 2001 i es mantenen constants entre el 2011 i el 2026. Pel que fa als ritmes de creixement del parc no principal (constant en valors absoluts). L'increment del parc no principal es comptabilitza en l'habitatge principal, ja que aquest darrer es calcula a partir de la població empadronada, una part important de la qual respon a empadronaments atípics.

ESCENARI SENSE MIGRACIONS

Figura 21.Parc d'habitatges. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026). Escenari tendencial

Font: Elaboració pròpia

Figura 22.Dades del Parc d'habitatges. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026). Escenari tendencial

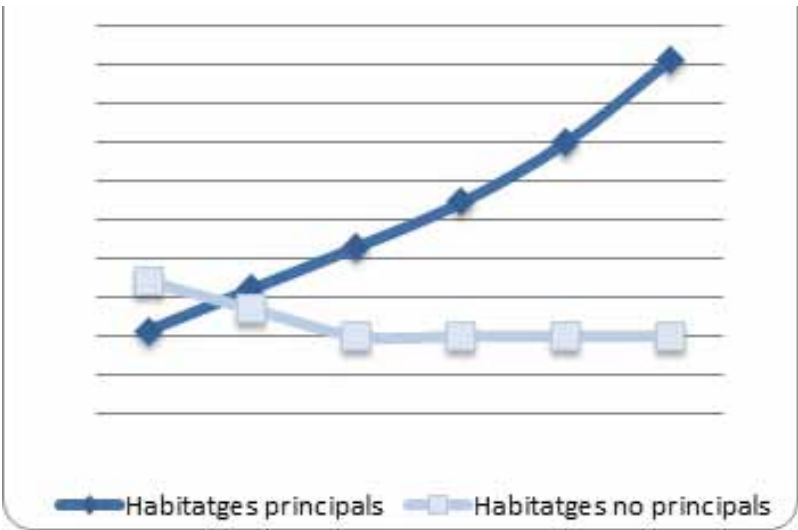
		2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
HABITATGE	Habitatges principals	2 143	3 220	4 298	4 513	4 630	4 673		
	Habitatges no principals	3 407	2 700	1 993	1 993	1 993	1 993		
	Habitatges total	5 550	5 920	6 291	6 506	6 624	6 666		
	Increment total parc		370	370	215	117	43	376	6%

Font: Elaboració pròpia

El gràfic mostra la hipòtesi de l'escenari sense migració, els habitatges no principals són estables des del 2011. El lleuger augment de la població, i la conversió dels habitatges no principals en principals, mostra un lleuger increment de + 3,54% en 15 anys dels habitatges principals, això es tradueix en un augment de la mitjana anual de 1,18% a partir del 2011, passant de 4298 habitatges principals el 2011 a 4673 el 2016. Aquest fenomen tindria diversos efectes a l'illa, i la predicció proporciona un fre a l'expansió residencial que en les últimes dècades ha estat implacable. La reducció de las noves construccions podria portar també conversions d'edificis de residències secundàries a la primera residència.

ESCENARI TENDENCIAL

Figura 23. Parc d'habitatges. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026). Escenari tendencial

Font: Elaboració pròpia

Figura 24. Dades del Parc d'habitatges. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026). Escenari tendencial

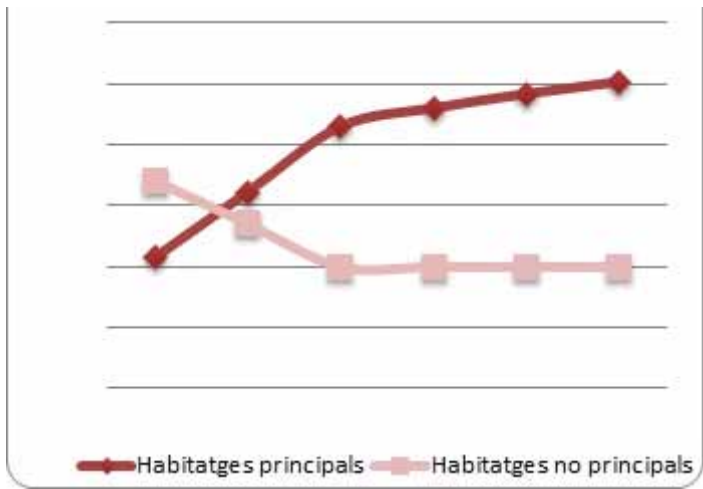
		2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
HABITATGE	Habitatges principals	2 143	3 220	4 298	5 444	6 991	9 115		
	Habitatges no principals	3 407	2 700	1 993	1 993	1 993	1 993		
	Habitatges total	5 550	5 920	6 291	7 437	8 984	11 108		
	Increment total parc		370	370	1 147	1 547	2 124	4 818	77%

Font: Elaboració pròpia

El gràfic segueix les tendències dels últims deu anys i inclou un increment massa ampli pel que seria un pronòstic real de l'expansió urbana. Els habitatges principals en els pròxims 15 anys patiran un increment del +112,1% (al voltant del 7,5% per any), aquest escenari és poc probable donat que implicaria la saturació de la construcció a tota l'illa, una situació que, no obstant això, estan intentant evitar i posar remei, a través d'accions i polítiques territorials.

ESCENARI 1,5%

Figura 25. Parc d'habitatges. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026). Escenari 1,5%

Font: Elaboració pròpia

Figura 26. Dades del Parc d'habitatges. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026). Escenari 1,5%

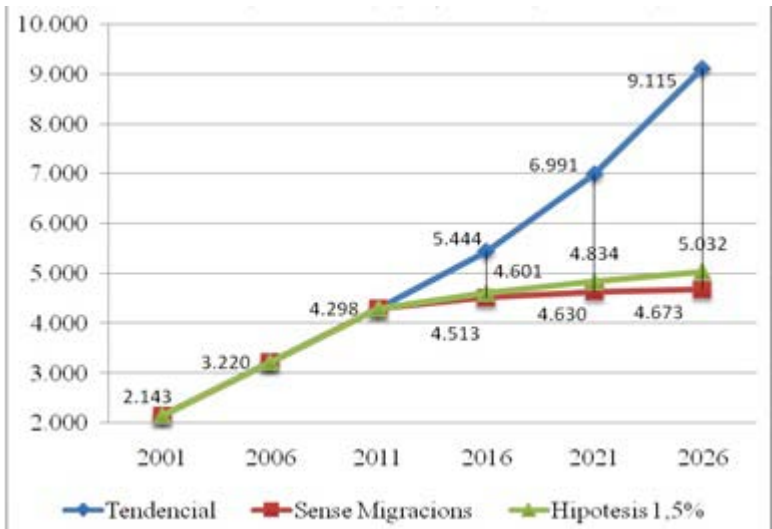
		2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
HABITATGE	Habitatges principals	2 143	3 220	4 298	4 601	4 834	5 032		
	Habitatges no principals	3 407	2 700	1 993	1 993	1 993	1 993		
	Habitatges total	5 550	5 920	6 291	6 594	6 827	7 025		
	Increment total parc		370	370	303	233	198	734	12%

Font: Elaboració pròpia

D'acord amb la tendència de l'escenari que també considera la immigració dins de l'illa, també hi ha igualment una situació estacionària en relació amb els habitatges no principals, i fins i tot en aquest escenari es produeix un augment dels habitatges principals, amb una taxa de creixement del 17% en quinze anys (2011-2026) i aproximadament de 1,13% anual. La demanda de cases tendeix a créixer ràpidament perquè hi ha un major nombre de compradors, entre la població resident i la immigrant.

COMPARACIÓ DELS TRES ESCENARIS

Figura 27. Parc d'habitatges. Comparació entre els tres tipus d'escenaris. Evolució (2001-2011) i projeccions (2011-2026)

Font: Elaboració pròpia

Aquest gràfic és el resum dels tres anteriors, posant en relació els diversos creixements es pot comprovar fàcilment com els tipus d'escenaris sense immigració i amb immigració segons escenari 1,5%, són bastant similars entre sí, com a tipus de creixement. Aquests dos escenaris segueixen una tendència que està molt continguda, i són més conformes amb les normes i polítiques que s'estan aprovant els últims anys, i contrasta amb l'escenari tendencial que sembla menys cert.

2.5.4. Els llocs de treball

HIPÒTESIS GENERALS I VARIABLES DE PARTIDA

Pel que fa als escenaris de llocs de treball, i a partir de l'evolució recent de les dinàmiques del mercat de treball, s'estableixen els tres escenaris: sense migracions, tendencial i escenari de creixement del 1,5%. Aquest darrer serà l'escenari de referència del pla insular de Formentera, ja que és el que resulta més compatible amb el que s'estableix en les Normes Subsidiàries del 2010.

Per a definir aquests escenaris es parteix de les variables següents:

- Llocs de treball inicials: SS-2T-2011: Total afiliats a la seguretat social el segon trimestre de 2011 (trimestre amb major ocupació)
- Hipòtesi d'increment d'ocupació:

A Formentera no es disposa de TOE, el que suposa un problema de partida per a la definició dels escenaris. L'última és del cens del 2001, però la data de referència és 1/11/2001 (és a dir coincidint amb la temporada baixa, el que podria desvirtuar la configuració dels escenaris).

Com a alternativa, es treballarà amb TOP (Taxes d'ocupació padronal), resultat de dividir el nombre d'afiliats de 16 anys i més entre la població empadronada de 16 anys i més.

La dada de població del padró a 1 de gener s'utilitzarà pels semestres 3 i 4 de l'any anterior i pel 1 i 2 de l'any de referència. Per exemple la població de 1 de gener de 2010 servirà de referència pel 3er i 4t trimestre de 2009 i pel 1r i 2n de 2010. Les dades d'afiliats són les dels trimestres corresponents.

ESCENARI 1: SENSE MIGRACIONS

A Formentera, a diferència del conjunt de les Illes Balears o de l'Estat, la crisi iniciada el 2008 li ha afectat menys. Tan sols s'aprecia un lleuger descens del nombre d'afiliats el 3T del 2008 (interanual) que ràpidament es recupera amb escreix. En efecte, les TOP l'any 2006 eren del 0,51 i el 2011, després d'un lleuger descens el 2008, es mantenen en el 0,51.

Per al període 2011-2026, es considera que al final del període les TOP seran superiors a les del 2011 (0,51), degut, sobretot, a un increment de la TOP femenina. De fet el 2012 la TOP del 2T s'ha situat ja en 0,53. S'estima, doncs que La TOP del 2T passa de 0,51 el 2011 a 0,57 el 2026.

ESCENARI 2: TENDENCIAL

Entre els anys 2001 i 2011 (sempre 2n Trimestre) els afiliats han crescut a Formentera amb una taxa de creixement interanual del 6,1%. L'efecte de la crisi econòmica no s'ha notat com a d'altres territoris. Així, en els períodes de menor creixement, 2007-2008 i 2008-2009, l'increment dels afiliats ha estat del 2,8% i del 3,5%, respectivament.

Aquest ritme de creixement es troba força allunyat de la situació del conjunt de les Balears o de Catalunya, tant per la intensitat del creixement en els períodes de bonança econòmica com pel poc impacte en els de crisi econòmica.

D'aquesta manera es planejarà un escenari on es pren un increment de l'ocupació pels propers anys igual a l'experimentat durant el període 2001-2012, és a dir, del 6,1% interanual.

ESCENARI 3: CREIXEMENT 1,5%

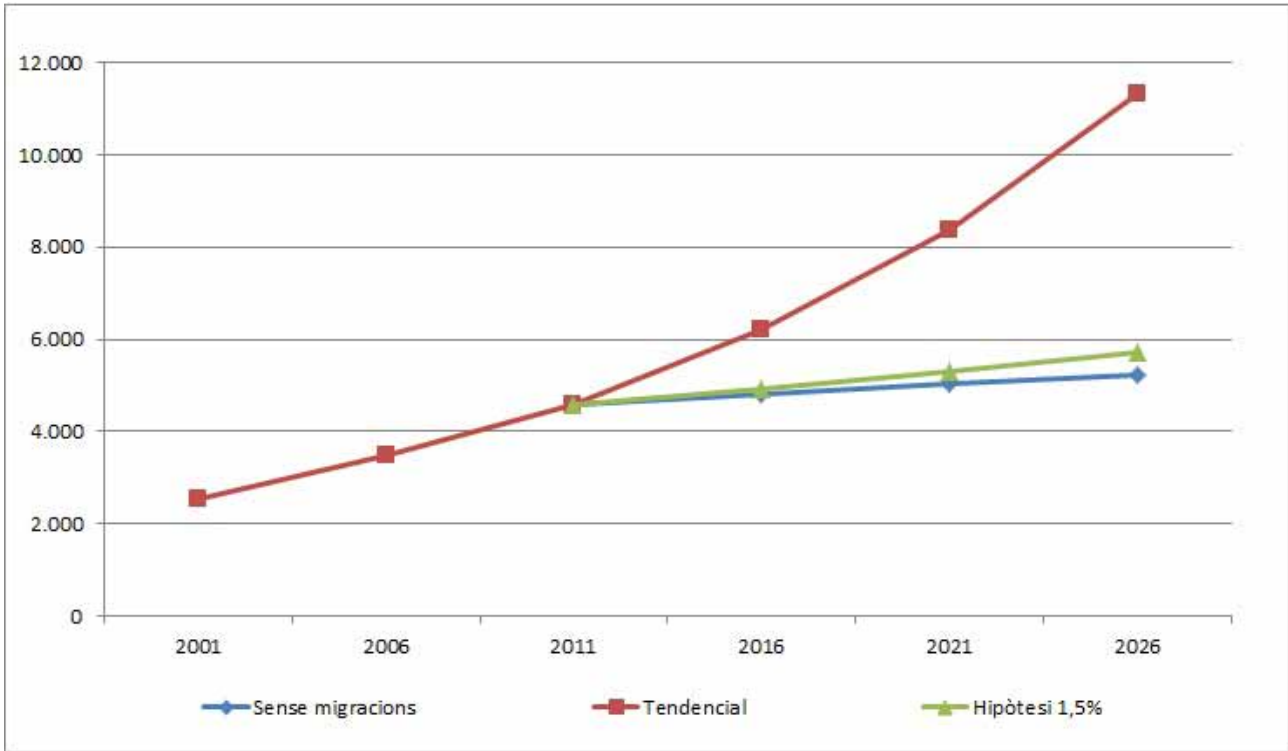
Es planeja un escenari amb un increment de l'ocupació pel període 2011-2026 del 1,5% interanual.

Figura 28. Evolució del llocs de treball (2001-2011) i projeccions (2011-2026) segons escenaris

ESCENARIS MERCAT DE TREBALL		2001	2006	2011	2016	2021	2026	Total 2011-2026	
SENSE MIGRACIONS	Llocs de treball (2T)	2.532	3.485	4.584	4.808	5.033	5.244		
	TOP (16 i més)	0,43	0,51	0,51	0,53	0,55	0,57		
	TOP (16-64)	0,51	0,60	0,60	0,64	0,69	0,74		
	Increment Llocs de treball		953	1.099	224	226	211	660	14%
TENDENCIAL	Llocs de treball (2T)	2.532	3.485	4.584	6.196	8.374	11.317		
	TOP (16 i més)	0,43	0,51	0,51	0,55	0,59	0,61		
	TOP (16-64)	0,51	0,60	0,60	0,66	0,69	0,71		
	Increment Llocs de treball		953	1.099	1.612	2.178	2.944	6.733	147%
HIPÒTESI 1,5%	Llocs de treball (2T)	2.532	3.485	4.584	4.938	5.320	5.731		
	TOP (16 i més)	0,43	0,51	0,51	0,53	0,55	0,58		
	TOP (16-64)	0,51	0,60	0,60	0,65	0,69	0,74		
	Increment Llocs de treball		953	1.099	354	382	411	1.147	25%

Font: Elaboració pròpia

Figura 29. Evolució del llocs de treball (2001-2011) i projeccions (2011-2026) segons escenaris

Font: Elaboració pròpia

2.5.5. El sòl per a activitats industrials

Tal y como se ha visto, igual como señalan Prats i Serra y Mari i Mayans (1999) en su Geografía i Historia de Formentera, “en la actualidad y ya cerrada la actividad extractiva, el sector secundario ha desenlazado en dos características básicas: una es el grupo de actividades de la construcción y la otra parte de los establecimientos son de pequeñas dimensiones” (p.96). A través de la anterior cita podríamos advertir que los LTL proporcionados por las actividades secundarias deben ser ostensiblemente menores que los que entregan actividades económicas de otros sectores. Así, recordamos que los lugares de trabajo del sector de la construcción han mantenido un pequeño crecimiento durante estos doce años, y que la industria manufacturera muestra una leve tendencia a pequeños cambios estacionales según trimestre. Finalmente la industria extractiva muestra un leve crecimiento entre el año 2008 y el 2012, generando algunas plazas de empleo que deben estar ligadas a la extracción y procesamiento de la sal de Formentera.

ACTIVIDADES SECUNDARIAS HOY EN FORMENTERA I POTENCIALES

Por lo tanto, la actividad secundaria hoy en día está en situación similar al resto de las Islas Baleares y de España, ya que ha ido concentrándose con la construcción y dejando de lado otros sectores. Como se ha visto, el caso de Formentera, tiene la particularidad de que la construcción está mucho más limitada y con la crisis económica este sector se ha visto más reducido y la actividad secundaria parece ser que se dirige hacia sectores más de restauración y conservación (además de la industria manufacturera con la importancia de los mercados artesanales).

Según las Normas Subsidiarias del Consell Insular de Formentera, actualmente la estructura económica de la isla se caracteriza por la gran contribución del sector servicios al conjunto de la economía, destacando por encima del resto de actividades económicas entre las que se sitúa, en segundo lugar, el sector de la construcción, constituyendo la agricultura y la industria las actividades económicas de menor importancia relativa.

También explican que las características del mercado inmobiliario de la isla aconsejarían la previsión de suelo destinado a la construcción de viviendas sometidas a algún régimen de protección pública, así como la de suelo destinado a cubrir las demandas residenciales en la tipología de edificación unifamiliar, insuficientemente contemplada por el planeamiento actual y que se satisface casi en exclusiva al suelo rústico. Y en especial la necesidad de dar solución definitiva a la ubicación en la isla del suelo industrial y de servicios, con el fin de evitar su dispersión en el medio rural o su emplazamiento en ámbitos destinados mayoritariamente a otros usos.

Así propone dos nuevas parcelas dotacionales anexas al núcleo del polígono industrial, con una superficie conjunta de 0,78 has. A efectos de la gestión de sus determinaciones, el proyecto define en el núcleo las siguientes unidades de actuación:

- Las UA POL-01 y POL-02 (las actualmente definidas por las NNSS vigentes).
- El UA POL-03 (incluye la totalidad del ámbito del nuevo suelo incluido). Las NNSS definen una serie de ejecuciones de viario, espacios peatonales y aparcamientos asociados atribuibles directamente al Consell de Formentera. Entre estas se encuentran las ejecuciones relacionadas con el polígono industrial: un vial de acceso incluido en la UA POL-03 (2251 m²) con un coste de ejecución estimado de 450.200 euros financiados con cargo a los presupuestos generales del Consell.

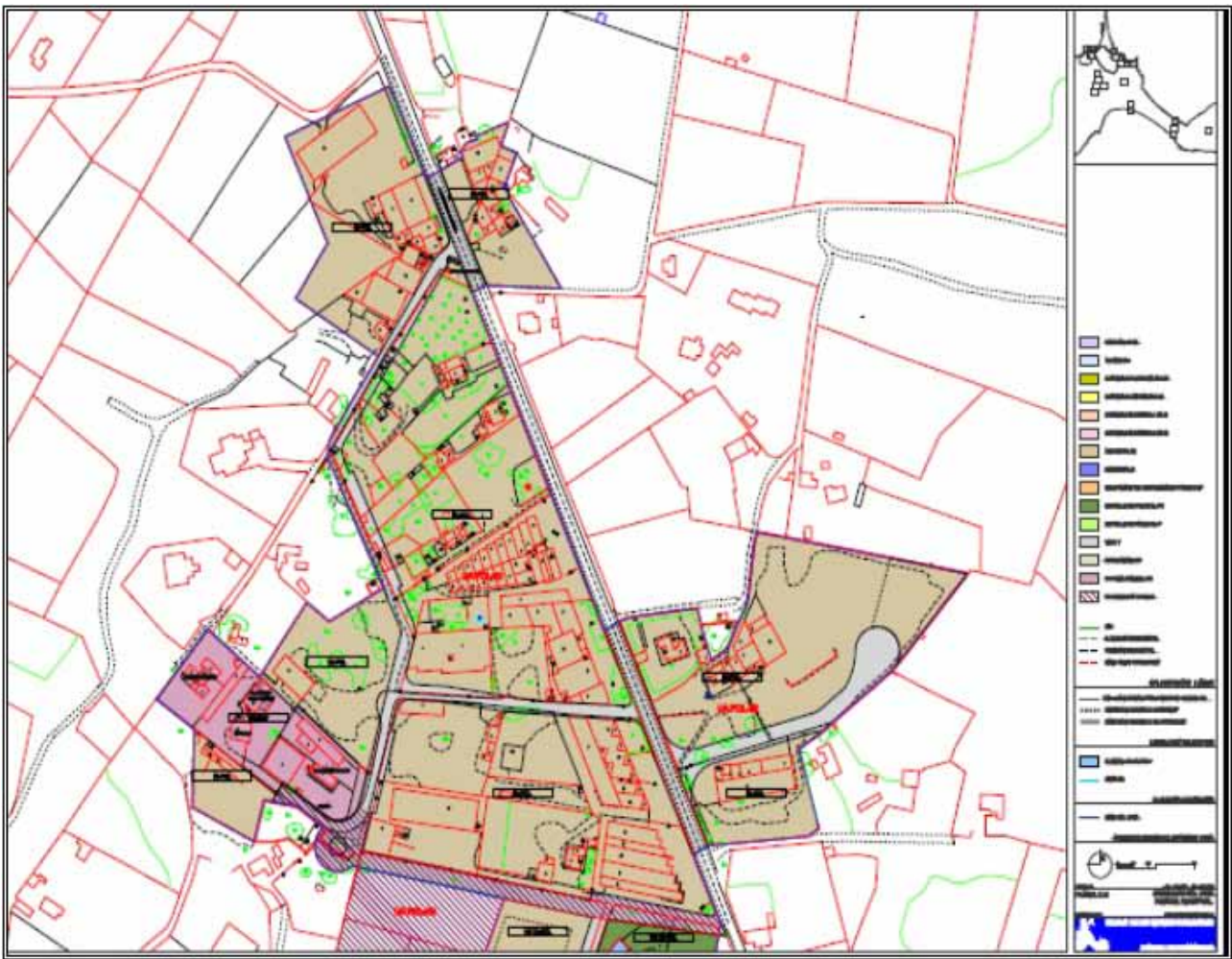
Figura 30. Polígono industrial, ubicado en el norte de Sant Francesc

Font: Elaboración propia en base a Google Earth

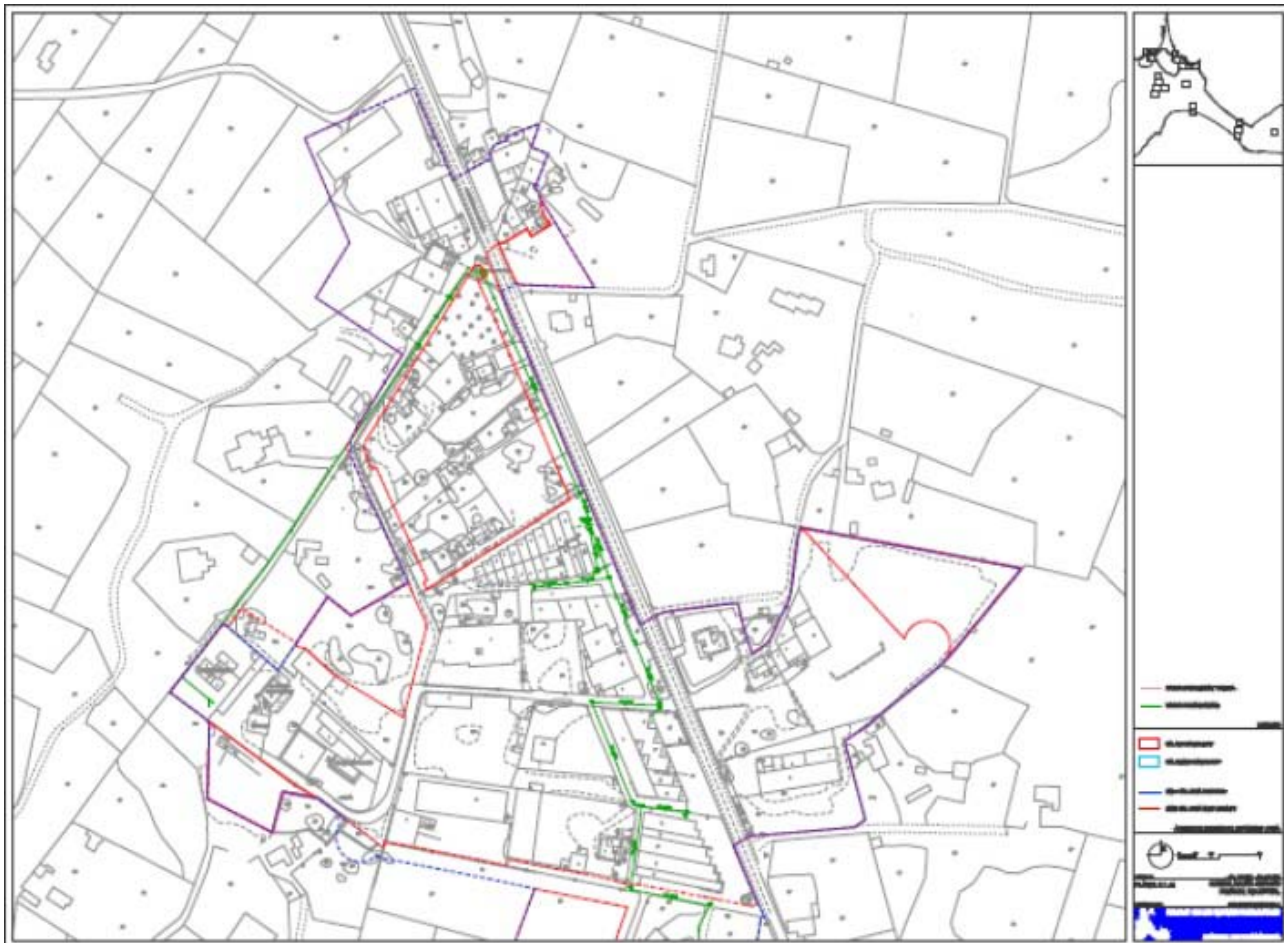

Figura 31. Mapa Usos del suelo enel polígono industrial de Formentera

Fuente: NNSS Formentera, 2010

Figura 32. Mapa Áreas de desarrollo urbano en el polígono industrial

Fuente: NNSS Formentera, 2010

En cuanto a los puestos de trabajo localizados en el sector secundario, podemos ver con los datos del IBESTAT como sólo sería la construcción y la industria manufacturera donde habría población ocupada, sobre todo en la primera. En las gráficas se ve claramente la estacionalidad en los meses cálidos del año, consecuencia directa del turismo. A pesar de la crisis y la disminución de puestos de trabajo, vemos como en Formentera estos sectores se mantienen (la industria manufacturera con trabajos impulsados por los mercados artesanales) o incluso llegan a aumentar en algunos meses (la construcción). Con todo vemos que el sector secundario tiene unos LTL discretos pero sostenidos.

En el mapa nº28 podemos apreciar la actual delimitación del polígono industrial de Formentera y el potencial crecimiento que tiene. Ahora bien, a modo de visualizar futuros escenarios de expansión del suelo para actividades secundarias, en la tabla nº29 es posible ver el crecimiento absoluto y porcentual de los lugares de trabajo localizados en el sector secundario.

Figura 33. Variación y Crecimiento LTL sector secundario (2000-2012)

Actividad Económica	LTL		Diferencia Absoluta de LTL (2012T2-2000T1)	Crecimiento Absoluto de LTL por año	Porcentaje Total de Crecimiento en periodo 2000-2012 de LTL por Actividad	Porcentaje de Crecimiento Anual en periodo 2000-2012 de LTL por actividad
	2000T1	2012T2				
Industria Extractiva	0	0	0	0.00	0%	0%
Industria Manufacturera	52	84	32	2.67	61,54%	5,13%
Construcción	286	414	128	10.67	44,76%	3,73%
Total	338	498	160	13.33	47,33%	3,93%

Fuente: Elaboración propia en base a IBESTAT

Por otro lado, en la tabla nº30 visualizamos la actual superficie total de las zonas del polígono industrial de Formentera, la superficie utilizada por cada zona y el potencial de expansión que tiene cada una según el total de la superficie delimitado por las normas subsidiarias del año 2010.

Figura 34. Superficie utilizada y potencial de expansión en polígono industrial de Formentera

Zonas del Polígono	Total Superficie Polígono Industrial (en m2)	Superficie Utilizada Polígono Industrial (en m2)	Potencial de expansión Polígono Industrial (en m2)
UA POL-01	80,960	66,899	14,061
UA POL-02	21,042	18,452	2,590
UA POL-03	19,635	5,819	13,816
TOTAL	121,637	91,170	30,467

Fuente: Elaboración propia en base a Normas Subsidiarias Formentera, 2010

Ahora bien, si 91,170m2 de superficie utilizada en el polígono industrial dota de 498 puestos de trabajo en el año 2012. Una potencial expansión al total de superficie utilizable (121,637 m2) equivaldría a 664,42 lugares de trabajo. En este sentido se podría producir un crecimiento absoluto de 166.42 lugares de trabajo. Ahora bien, entendiendo que el crecimiento anual de las actividades industriales corresponde a 13,33 LTL por año, para llegar a un máximo de 664,42 LTL, bastarían aproximadamente 12 años y medio.

En otras palabras, una expansión de la superficie del polígono industrial en los próximos 12 años y medio y a un crecimiento absoluto de 13,33 LTL/año, ocuparía las potenciales plazas que serían creadas en el polígono industrial de Formentera.

2.5.6. El sòl per a places turístiques

La actividad turística es el sector más importante de la economía de Formentera, y también un factor generador de fuertes desequilibrios territoriales. Para la estimación de los Escenarios de suelo para actividades turísticas, se ha realizado un análisis de las Normas Subsidiarias (NNSS) de Formentera. Las NNSS dividen el uso del suelo para actividades turísticas según tres tipologías:

En Suelo Rústico

Zonas Turísticas Extensivas

En Suelo Urbano

ACTIVIDADES TURÍSTICAS EN SUELO RÚSTIO

Se establece la actividad de Agroturismo como la única de nuevo alojamiento turístico admisible en suelo rústico, ya que dicha modalidad es la que mejor que se ajusta a las actividades de la isla, así como servir de impulso a este sector abandonado en los últimos tiempos y permite conservar sus valores así como su paisaje rural. Para que se permita la expansión de esta modalidad debe cumplir los siguientes requisitos:

- a. Suponga una oferta de gran calidad
- b. Se ubique en parcela de superficie no inferior a 40.000 m2, adquirida por herencia o que lleven más de 25 años en poder del promotor, en las que exista una edificación anterior al año 1956 cuyo cuerpo principal (edificación y corrales) tenga una superficie construida no inferior a 125 m2.
- c. Tenga una capacidad máxima de 10 habitaciones y 20 plazas. Las Normas Subsidiarias establecen las características que deben cumplir aquellas zonas en las que se podrían plantear el Agroturismo, pero no se puede estimar un escenario específico en el tiempo, debido a la limitada información.

ZONAS TURÍSTICAS EXTENSIVAS

Las NNSS, establecen zonas extensivas turísticas existentes y consolidadas, en las cuales no se estima nuevos desarrollo, pero se puede mejorar la oferta ya existente. Para esta categoría no se puede realizar escenarios o estimaciones de uso, debido a la limitación de los mismos.

ACTIVIDADES TURÍSTICAS EN SUELO URBANO

Los núcleos de suelo urbano contemplados son: La Savina, el Polígono Industrial en la carretera a Sant Francesc, las Escuelas de Sant Francesc, Ses Bardetes, Sant Francesc, Sa Roqueta, Es Pujols, Punta Prima, Barrio exterior de Sant Ferrán, Sant Ferrán, Es Caló, El Pilar, y el Club Maryland. Las NNSS seleccionan áreas en los núcleos urbanos en los cuales se pueden plantear nuevas edificaciones

correspondientes a viviendas para uso específico Turístico o Turístico/Residencial, los cuales son: Maryland, Punta Prima, Sa Roqueta, Es Caló y Es Pujols. Para estimar el uso del suelo para actividades turísticas partimos de los establecimientos turísticos³⁵ de cada una de las áreas indicadas anteriormente, determinadas de acuerdo a la suma de las viviendas indicadas en cada unidad de actuación de las NNSS. Para cada núcleo, se identifican los siguientes establecimientos turísticos:

Figura 35. Uso de suelo urbano para actividades turísticas según número nuevos establecimientos

	Maryland	Punta Prima	Sa Roqueta	Es Caló	Es Pujols	TOTAL
Turística	261	42	46			349
Turística/Residencial				15	295	310
						659

Fuente: Elaboración propia en base a Normas Subsidiarias Formentera, 2010

De acuerdo al análisis en base a las NNSS, se estima que se pueden incorporar 659 establecimientos turísticos, donde además es importante indicar que dichos establecimientos corresponderán únicamente a estructuras de alta calidad, para lo cual se establecen los criterios mínimos sea Hotel (mínimo 3 estrellas), Apartamentos turísticos (mínimo 2 llaves), Ciudades de vacaciones (mínimo 3 estrellas). El cálculo es para ser considerada estimación meramente indicativo (echo según el número de viviendas equivalentes), que, aunque probablemente no es verdad, nos da bases para trabajar en este sentido.

2.5.7. El sòl per a equipaments i serveis

Come si è visto nell'introduzione la pianificazione deve tenere conto delle tendenze future delle aree studio e per questo deve riuscire a stimare l'evoluzione dei diversi elementi, come quello dei servizi. Per servizi si intendono tutti quegli elementi fisici e sociali destinati al pubblico, è servizio pubblico quell'attività che mira a soddisfare i bisogni di una collettività. Come tutti i comuni, Formentera mette a disposizione dei propri abitanti e degli utenti stagionali dei servizi di base; tale presenza si è evoluta negli ultimi decenni, fino a poco fa non erano presenti alcuni dei cosiddetti "servizi di base" come l'ospedale. I servizi presenti a Formentera oggi giorno possono essere divisi in alcune grandi categorie: -servizi sanitari: nell'isola è presente un ospedale, un centro d'assistenza primaria cui nome è "Venda d'es Brolls" e il servizio di ambulanza elicottero per i trasferimenti d'urgenza all'ospedale di Can Misses di Ibiza. Formentera ha anche dei centri di servizi sociali, però non dispone di centri assistenziali di

³⁵Los establecimientos turísticos son calculados según el número de viviendas equivalentes para cada área seleccionada en las NNSS.

carattere sociale, eccetto il centro per anziani inaugurato nel novembre del 2002 e un altro che è in costruzione.

-servizi scolastici: si compongono principalmente di scuole pubbliche, dall'asilo all'istituto superiore e un centro privato. L'isola non prevede istituti universitari.

-servizi culturali: è presente un museo etnografico, la sala culturale di Sa Nostra e la sala municipale di cultura che ha la funzione di teatro/auditorium, tutte queste sono nel nucleo di Sant Francesc. Per quanto riguarda le biblioteche, oltre a quella municipale, è presente quella dell'istituto Marc Ferrer. È previsto un ampliamento del conservatorio della musica e della danza e la costruzione di un edificio che ospiterà il museo di Formentera.

-servizi sportivi: Formentera dispone di un patronato e di varie installazioni sportive, le più importanti sono il campo da calcio e la piscina comunale di Sant Francesc. Esistono vari altri centri sportivi minori in Sant Francesc, Sant Ferran e El Pilar. Le scuole e i centri turistici dispongono delle proprie installazioni sportive. Essendo Formentera un'isola, sono presenti due porti sportivi (come quello della scuola di vela) e vari club di immersione.

-servizi amministrativi: gli edifici più importanti sono quelli del municipio e quello del consiglio insulare dell'isola. Sono presenti le poste nei principali nuclei (Sant Francesc e Sant Ferrán), esiste una caserma della guardia civile (il nuovo edificio è in costruzione) e la stazione centrale di polizia vicino al centro sanitario.

-servizi religiosi: sono presenti differenti chiese cattoliche a Sant Francesc, Sant Ferrán e El Pilar; è presente anche la cappella di sa Tanca Vella, nel centro di Sant Francesc.

-spazi pubblici: le piazze pubbliche esistenti si trovano vicino alle chiese o nei centri urbani. La dotazione di aree verdi è bassa, ma, come sostengono le NNSS, sono sufficienti per le dimensioni dei nuclei urbani. 'Proposte del documento del "Avance"

Il documento del "Avance" fa delle chiare proposte riguardo alla collocazione dei servizi all'interno dell'isola.

La necessità di trovare una soluzione definitiva per la collocazione della zona industriale e dei servizi è una delle questioni più importanti riguardo al tema dei servizi; tale documento prevedeva il completamento dell'ambito in cui si collocano attualmente evitando la dispersione nelle aree agricole e in ambiti destinati ad altri usi. Nel nucleo di Sant Francesc si prevedeva di:

-modificare i limiti dell'area dei servizi per permettere la costruzione del nuovo centro polisportivo municipale;

- ampliare a Sud-Ovest e Sud il limite del nucleo di Sant Francesc per incorporare la nuova strada urbana e ampliare a Nord questo limite per incorporare la nuova zona di servizi connessi alla costruzione della sede del consiglio di Formentera.
 - ri-delimitare la zona del centro storico per ridefinire gli spazi limitrofi e valorizzare gli edifici di interesse storico e culturale, ridefinendo la zona intorno alla chiesa e incorporando nuove previsioni di servizi e spazi pubblici.
- Per quanto riguarda El Pilar de la Mola, si prevedeva un aumento verso est e riconoscere come bene di interesse culturale la chiesa

PROPOSTE FUTURE DELLE NNSS

Le NNSS non prevedono aumenti significativi di aree dedicate a servizi, in quanto la situazione attuale è abbastanza sufficiente. Si prevedono infatti interventi puntuali dislocati in tutta l'isola. Gli interventi previsti sono:

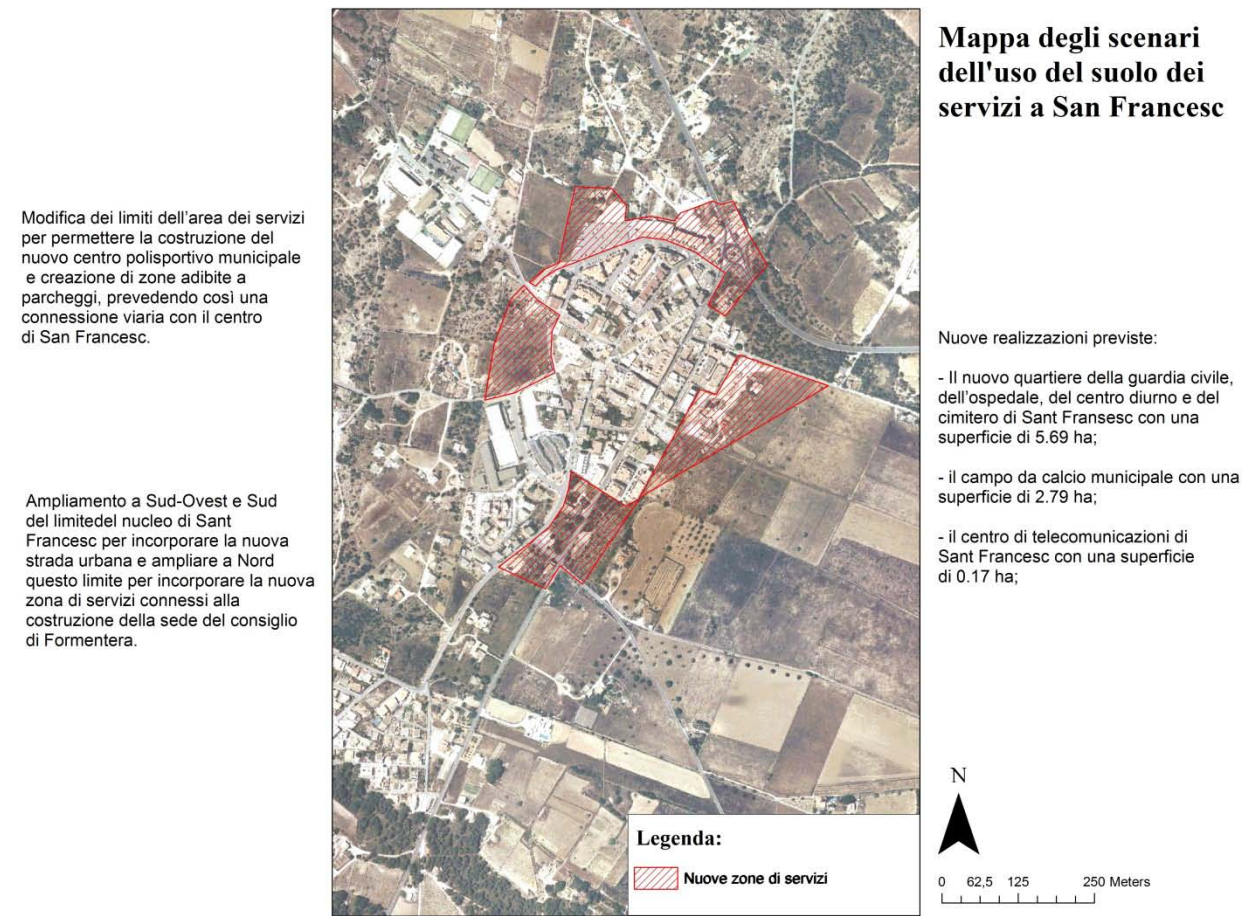
- l'aumento della discarica di Cap de Barbaria con una superficie de 11.85 ha;
- il nuovo quartiere della guardia civile, dell'ospedale, del centro diurno e del cimitero di Sant Francesc con una superficie di 5.69 ha;
- la EDAR di Formentera e i servizi correlati con una superficie di 4.84 ha;
- il campo da calcio municipale con una superficie di 2.79 ha; -il nuovo centro scolastico con una superficie di 1.35 ha;
- il centro di telecomunicazioni di Sant Francesc con una superficie di 0.17 ha;
- l'ampliamento de del centro di telecomunicazioni con una superficie di 0.68ha;
- il centro assistenziale localizzato negli edifici dell'ex scuola di Venda de es Cap, con una superficie di 0.41 ha.

In particolare nel nucleo di Sant Francesc si prevede l'ampliamento della zona pedonale del centro storico e della zona adiacente alla chiesa, mentre in Es Pujol si vuole creare una trama continua di spazi pubblici liberi in una posizione strategica e centrale.

Attualmente in esecuzione sono:

- il nuovo polisportivo coperto a Sant Francesc;
- l'edificio per la stazione della guardia civile;
- il centro diurno.

Figura 36. Mapa Serveis NN.SS

Fuente: Elaboración propia en base a Normas Subsidiarias Formentera, 2010

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Llibres:

CIRER, Joan Carles (2002). *L'Economía d'Eivissa i Formentera en el segle XX*. Mallorca:Ediciones Documenta Balear.

CONSELL INSULAR DE FORMENTERA (2010). *Formentera, manual pel turista*. Formentera: Govern de les Illes Balears.

PRATS I SERRA, Josep Antoni, MARÍ I MAYANS, Esperança (1999).*Geografia i història de Formentera*. Eivissa: Editorial Mediterrània i Mayans.

Articles de revista

CONSELL DE FORMENTERA (2010) *Revisió de les Normes Subsidiaries. Memòria d'ordenació*. Formentera: Consell de Formentera.

El turisme a les Illes Balears. Anuari 2010. Conselleria de Turisme i Treball

Normas Subsidiarias Formentera, 2010. Formentera: Govern de les Illes Balears.

Pàgines web

Institut Balear d'Estadística IBESTAT <http://www.ibestat.es>

Instituto Nacional de Estadística INE <http://www.consellinsulardeformentera.cat>

Departament de territori i sostenibilitat <http://www20.gencat.cat>

TURISME DE FORMENTERA <http://www.formentera.es>

www.economia.unict.it

3. OPORTUNITATS / FORTALESES / AMENACES / DEBILITATS

ÍNDEX DEBILITATS / FORTALESES, AMENACES / OPORTUNITATS

- 3 DEBILITATS / FORTALESES, AMENACES / OPORTUNITATS**
 - 3.1.Marc físic i riscos naturals
 - 3.2.Espais oberts
 - 3.3.Recursos
 - 3.4.Paisatge
 - 3.5.Dinàmiques demogràfiques
 - 3.6.Dinàmiques econòmiques
 - 3.7.Usos del sòl
 - 3.8.Parc mòbil, transport i mobilitat

3. DEBILITATS / FORTALESES, AMENACES / OPORTUNITATS

3.1 Marc físic i riscos naturals

DEBILITATS

- Doble insularitat, amb una gran dependència d'Eivissa i de les condicions atmosfèriques.

Una de les debilitats que hi ha a Formentera és no disposar de sistemes de transport directe amb la península: a Formentera tot el que ha d'arribar, ha de passar, per força, pel port d'Eivissa.

A més a més, la comunicació amb Formentera amb l'exterior depèn en gran mesura de les condicions atmosfèriques. Quan aquestes condicions són adverses, els enllaços marítims entre l'illa de Formentera i Eivissa poden ser anul·lats, i per tant, la població resident quedaria incomunicada.

- Escassetat hídrica i baixa fertilitat del sòl.

La pluviometria és baixa en comparació amb el conjunt de les Illes Balears, degut a la seva latitud i per la seva orografia. A més a més, la conformació del sòl, que té un elevat grau de permeabilitat, el que dificulta la retenció i l'aparició d'escorrenties superficials. Per aquestes raons, la xarxa hidrogràfica superficial de Formentera és de caràcter temporal i no permanent en el temps. A més, la morfologia i l'extensió de l'illa implica un desenvolupament molt modest de la xarxa.

També es pot dir que el sòl no és massa fèril, degut a la conformació del sòl i per l'escassetat hídrica.

- Elevada fragilitat ecològica de les poblacions, comunitats i espècies presents a Formentera.

Tot el conjunt d'aquestes poblacions, comunitats o espècies singulars presenten una gran fragilitat ecològica. Al presentar poblacions en general reduïdes o limitades a àrees molt concretes, a més a més de ser éssers vius molt dependents de condicions ambientals molt particulars.

- Afectació important en el dinamisme del sistema dunar.

Durant els últims deu anys hi ha una destrucció important de les praderies de Posidònia Oceànica, degut principalment als fondejos irregulars. Això podria provocar una menor retenció dels sediments i que augmenti el factor erosiu de les onades.

També hi ha una afectació directe a les dunes principalment per accions relacionades amb el turisme massiu.

- Erosió hídrica considerable a causa de les precipitacions torrencials.

Pel que fa a l'acció erosiva causada per la precipitació atmosfèrica, tot i que les precipitacions anuals són escasses, poden presentar-se pluges torrencials, on el factor erosiu és molt més important, degut a la seva intensitat. On juntament amb el tipus de sòl present, pot haver una erosió molt important del substrat a les zones amb major pendent.

FORTALESES

- Elevada biodiversitat d'ambients, ecosistemes i espècies singulars.

A Formentera es pot trobar una enorme diversitat d'ambients i ecosistemes, que comporta la presència d'una gran biodiversitat pel que fa a la gran quantitat d'espècies presents. Es destaca l'ambient litoral, ja

que és el que presenta una major quantitat d'ambients o biòtops diferents i les espècies endèmiques, com a màxim exponent de singularitat ecològica.

- La majoria del pendent és suau.

El territori de Formentera, amb aquest tipus de conformació plana, el 93,8% del territori té pendents entre el 0% i el 15%, el que va facilitar la formació d'assentaments i també del desenvolupament històric d'activitats com l'agricultura, la pesca i l'extracció salinera. A més a més, al no tenir grans pendents en general fa que les distàncies siguin bastant accessibles pel públic en general.

- L'illa de Formentera no té un risc important d'avingudes.

L'illa de Formentera no ha tingut de forma històrica un risc particularment elevat d'inundabilitat, excepte el tram costaner de la localitat de la Savina, que s'ha identificat com una àrea de risc potencial d'inundació significatiu (ARPSIS).

- Importància de les praderies de Posidònia Oceànica pel que fa a la preservació del sistema dunar.

Un element molt important pel que fa a l'erosió amb el sistema costaners és la presència de la Posidònia Oceànica, on actua mantenint l'equilibri de la costa, que la protegeix de fenòmens erosius importants. A més a més, les praderies de Posidònia Oceànica estan reconegudes pels seus valors naturals i ecològics tant a nivell local com internacional, ja que va ser declarada com a Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO al 1999.

AMENACES

- Possibles riscos ambientals com a conseqüència del canvi climàtic.

Amb el canvi climàtic es preveu un augment del número d'episodis climàtics extrems. En el cas de Formentera, es podria veure afectada per un possible augment de la durada d'episodis d'onades de calor i de sequeres, a més a més, del possible risc d'augment del nivell del mar.

- Crisi de biodiversitat a nivell mundial.

Actualment ens trobem en un context de crisi de la biodiversitat a nivell mundial, degut a molts factors diferents com, l'extinció d'espècies, la destrucció dels hàbitats, els canvis d'usos del sòl, el canvi climàtic, la contaminació, la propagació d'espècies invasores, etc.

- Possible disminució de l'atenció de les qüestions ambientals pel context de crisi actual.

Pot haver un canvi de tendència dels organismes públics i privats sobre la sostenibilitat. On pot haver el risc que degut a la crisi, hi hagi iniciatives que persegueixin la reactivació econòmica sense tenir tant en compte els consideracions ambientals.

OPORTUNITATS

- Creixement de la importància de l'ecoturisme o turisme ecològic a nivell europeu.

El turisme ecològic o ecoturisme és una nova tendència de turisme alternatiu diferent al turisme tradicional. Aquest moviment va aparèixer a finals del la dècada de 1980 i es caracteritza per ser un tipus de turisme que es centra amb activitats responsables amb el medi ambient.

- Creixement de la importància de les qüestions ambientals.

Durant els últims anys ha augmentat la importància en les qüestions ambientals, especialment a nivell europeu. Per aquesta raó existeixen instruments de reconeixement, protecció i conservació de zones que tenen importants valors naturals i ecològics.

Taula 3.1 DAFO Marc físic i riscos naturals

Debilitats Elevada fragilitat ecològica de les poblacions, comunitats i espècies. Doble insularitat. Escassetat hídrica i baixa fertilitat del sòl. Afectació important en el dinamisme del sistema dunar. Erosió hídrica considerable a causa de les precipitacions torrencials.	Amenaces Possibles riscos ambientals com a conseqüència del canvi climàtic. Crisi de biodiversitat a nivell mundial. Possible disminució de l'atenció de les qüestions ambientals pel context de crisi econòmica actual.
Fortaleses Elevada biodiversitat d'ambients, ecosistemes i espècies singulars. La majoria del pendent és suau. L'illa de Formentera no té un risc important d'avingudes. Importància de les praderies de Posidònia Oceànica.	Oportunitats Creixement de la importància de l'ecoturisme o turisme ecològic. Creixement de la importància del medi ambient.

3.2 Espais oberts

DEBILITATS

Pel que fa a debilitats internes de l'illa i que afecten els espais oberts, hem posat particular atenció a la pressió que reben els diferents usos en aquests espais, així com a la forta urbanització. Aquests dos fets vénen donats per una banda, pel turisme i la seva l'estacionalitat que fa que en pocs mesos es passi d'una població de 5.000 habitants a 40.000 durant els mesos d'estiu, i per l'altre per la dispersió de la urbanització. Un dels sistemes que pateix aquesta forta pressió turística, prou important a tota la illa és el sistema dunar que constitueix una de les formacions més característiques, singulars i dinàmiques de l'illa. Un altre punt important a considerar és la dificultat per desenvolupar l'agricultura, des dels primers habitants que hi varen arribar, fins l'actualitat, degut a la composició calcària de l'illa. Aquest fet fa que en l'actualitat només el 23% del sòl sigui apte pel cultiu. Un altre debilitat que creiem prou destacable, són les accions antròpiques que pateixen els espais oberts. Les conseqüències més destacades d'aquestes accions són: la salinització dels savinars (un dels ecosistemes més destacats de l'illa i amb nombroses endemismes), la sobreexplotació de recursos, l'elevat nombre de residus dispersos i il·legals com per

exemple electrodomèstics o vehicles i finalment l'impacte sobre els murs de pedra seca, característics del paisatge de l'illa i hàbitat d'algunes espècies també endèmiques com la sargantana. Finalment i com a últim punt dins de les debilitats volem destacar la falta d'instruments de gestió entre Eivissa y Formentera, això comporta que decisions importants preses a Eivissa, afectin directament a Formentera, sense un previ acord o consens.

FORTALESES

Pel que fa a les forteses dels espais oberts de l'illa, destaquem l'alt valor paisatgístic d'aquests espais per la presència tant d'elements naturals com d'elements antròpics. Pel que fa als naturals destaquem la posidònia que juga un paper fonamental oxigenant l'aigua, com a refugi i aliment per a moltíssimes espècies i donant un color característic a l'aigua i l'aspecte de la sorra. Pel que fa als elements antròpics, fem referència a la presència de béns d'interès històrics i culturals com per exemple els molins, els fars o els murs de pedra seca. L'alta biodiversitat en els espais oberts també seria un altre punt a tenir en compte. Trobem espècies endèmiques i aus migratòries sobretot a la Mola i al Cap de Barbaria i els illots des Freus, el virot és un dels valors ornitològics més rellevants de la zona. Un altre espècie emblemàtica en el litoral de Formentera és la Gavina Audouin. Un altre fortalesa que hem de posar especial atenció és l'alta connectivitat entre els espais oberts costers i marítims, i els espais oberts interiors. Un element de connexió és el sistema dunar que constitueix una de les formacions més característiques, singulars i dinàmiques de l'illa. Per darrera d'aquests arenals trobem una comunitat forestal dunar dominada per la sabina, tot formant-ne savinars, aquests ecosistemes predominen en els sòls més antics de l'illa. Finalment destaquem la important conscienciació de la població, en tant que els habitants de l'illa són conscients del valor ambiental i natural que alberga l'illa i per aquest motiu és important protegir-la i valoritzar-la de forma correcta. Des de l'illa han sorgit moviments prou destacats a favor de la conservació i preservació de la biodiversitat, un exemple és es GOB.

AMENACES

Examinant les amenaces externes, hem destacat tres de particularment rellevants. Les hem subdividit en tres marcs de categoria, distingint-ne l'àmbit d'aplicació. La primera fa referència al turisme de masses i principal font d'ingressos des dels anys 60 fins l'actualitat. Aquest tipus de turisme comporta la construcció de nous edificis en espais oberts, a la vegada també hi ha una pèrdua d'elements característics d'aquests espais a Formentera com són els murs de pedra seca, camins rurals o vegetació tan característica de la illa com és el Savinar.

La segona categoria ens referim a la incidència del canvi climàtic en un indret amb unes característiques tant peculiars com Formentera. Els afectes d'aquest es poden veure en un augment dels riscos naturals, en una disminució i pèrdua de la biodiversitat de l'illa on es troben representats un gran nombre d'ecosistemes i finalment pot comportar canvis importants en el paisatge.

Pel que fa a l'última categoria d'amenaces, ens referim a la possible construcció d'un port esportiu a Eivissa. Amb aquest port es veuria incrementada la circulació d'embarcacions cap a Formentera, a la vegada que en seria un pas segur quan la meteorologia fos adversa, permetent l'arribada a Formentera de grans tour-operadors que amb l'actual ruta no poden operar.

OPORTUNITATS

Pel que fa a les oportunitats externes en els espais oberts de l'illa, hem buscat tot allò que pot suposar una millora de la situació actual. Un punt a tenir en compte són les diferents figures de protecció que es donen a la illa. Reserva Natural de ses Salines (figura estatal), el conveni RAMSAR de les zones humides, que a la vegada són SEPA's (Zones d'Especial Protecció per a les Aus). La més recent i important de totes aquestes figures de protecció, és la declaració de la UNESCO de les praderes de posidònia com "Patrimoni de la Humanitat". Una segona oportunitat és la tendència global cap a un altre tipus de turisme, contraposat al turisme de masses, un turisme cultural i sostenible que cada vegada té més pes en la nostra societat. Finalment també hi ha un canvi pel que fa a la durada de les vacances. Mentre que fins ara restaven concentrades en un període determinat de l'any, sobretot els mesos de juliol i agost, actualment aquesta tendència va canviant vers a una fragmentació del temps de vacances i una disminució de la pressió turística sobre el territori.

Taula 3.2 DAFO Espais oberts

Debilitats Pressió d'usos i urbanitzadora. Dificultat per conrear la terra. Accessibilitat del territori. Accions antròpiques. Manca d'instruments de gestió entre Eivissa i Formentera.	Amenaces Turisme de masses. Canvi climàtic. Construcció d'un nou port esportiu a Eivissa.
Fortaleses Alt valor paisatgístic dels espais oberts. Alta biodiversitat dels espais oberts. Alta connectivitat entre espais marítims i d'interior. Conscienciació de la població.	Oportunitats Diverses figures de protecció. Interès pel turisme sostenible i cultural. Fragmentació dels temps de vacances.

3.3 Recursos

DEBILITATS

Una de les principals debilitats de l'illa de Formentera és l'escassetat d'aigua i la difícil extracció. Això és degut a varis factors, entre ells, les reduïdes dimensions de l'illa; la seva forma allargada, que no permet que es formin acumulacions subterrànies importants, destacant que a la part baixa de l'illa n'existeixen algunes no profundes i amb un cert grau de salinitat; la formació calcària, molt abundant a l'illa i responsable de l'elevada permeabilitat del sòl; l'orografia de l'illa, amb absència de muntanyes destacables; la xarxa hidrogràfica poc extensa i formada tan sols per alguns torrents; alhora que les característiques climàtiques de l'illa, amb un clima de tipus mediterrani, amb irregularitat pluviomètrica i una accentuada estació seca estiuenca en què les pluges són pràcticament inexistents. Tots aquests factors fan que l'aigua sigui un recurs escàs que mai no és segur quan es podrà renovar, la qual cosa ha condicionat al llarg dels segles la vida dels illencs i d'aquí l'emmagatzemament d'aigua en aljubs o cisternes, les formes tradicionals d'acumular aigua i única forma de captació a les zones elevades, on les aigües subterrànies es troben a gran profunditat o simplement no existeixen. La disponibilitat d'aigua

potable és doncs una de les més grans preocupacions a l'illa, i més des de l'afluència de turisme que ha multiplicat els conflictes de l'escassetat d'aigua, que ni la construcció de la planta dessalinitzadora ha pogut resoldre per complet.

Vinculat amb el tema de l'aigua, cal dir que l'illa compta amb una estació depuradora d'aigües residuals situada a Sant Francesc, tot i que aquesta té capacitat per a una depuració de 14.000 usuaris, per tant més que adequada per una bona part de l'any però amb un dimensionament inadequat en els períodes punta de l'estiu (juliol i agost), moments en què la depuradora pot arribar a tenir 40.000 usuaris.

Un fet rellevant a l'illa és la gran afluència de turistes concentrats majoritàriament als mesos d'estiu amb una gran demanda de tot tipus de recursos. Cal destacar que el turisme té unes grans demandes d'aigua per a consum domèstic just en l'època en què l'aigua és encara més un recurs escàs. A nivell energètic, cal tenir present que any rere any hi ha un augment de consum a l'illa, i es donen dificultats per tal de satisfer la demanda d'energia elèctrica en moments punta.

Cal destacar que Formentera, pel fet de ser una illa de petites dimensions i amb pocs recursos, depèn de l'exterior per abastir-se de pràcticament tots els recursos que li són necessaris. Els diferents subministraments principalment arriben en transport marítim des d'Eivissa (com ara el petroli i l'alimentació), tot i que algun subministrament com les bombones de gas butà i propà es fa a través de tràilers provinents de Barcelona. Pel que fa al subministrament elèctric, l'illa depèn d'Eivissa per abastir les seves necessitats, a través de la connexió mitjançant cables submarins.

FORTALESES

L'illa de Formentera compta amb una varietat de recursos propis o de fora l'illa, com poden ser l'aigua, la sal i altres recursos minerals, l'energia elèctrica, el gas, els combustibles i els serveis privats i els públics.

Com s'ha comentat anteriorment, el clima de l'illa és de tipus mediterrani, amb hiverns tebis i escasses precipitacions, i estius calorosos. Això condueix a unes precipitacions limitades amb un efecte significatiu sobre l'illa, i s'han trobat múltiples estratègies per resoldre-ho. La presència d'acumulació d'aigua subterrània, ha permès a la població de Formentera de dotar-se de pous per l'extracció de l'aigua i aljubs i cisternes on és possible emmagatzemar l'aigua de pluja.

Aquesta aigua subterrània presenta un cert grau de salinitat, aquesta ha anat augmentant constantment amb l'arribada de turistes, la major demanda d'aigua i amb una significativa construcció de pous, de

manera que es va considerar necessari construir una planta dessalinitzadora per tal d'intentar resoldre el problema d'abastiment d'aigua i prendre aigua directament del mar. Això garanteix un cert grau de seguretat a l'illa, però per tal de no excedir-se en l'extracció d'aigua que ja és escassa, es va construir una planta depuradora de tractament d'aigües residuals que possibilita la seva reutilització.

Una característica molt important de l'illa és la Reserva Natural Marítima i Terrestre de Ses Salines que forma part del Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera en el braç de mar que separa Eivissa i Formentera. Els seus fons marins estan coberts de praderes de posidònia oceànica, declarats Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO. Aquestes denominacions són recursos molt importants per a l'illa, tant per la riquesa de caràcter mediambiental, i perquè són un símbol de la identitat de l'illa, però també perquè aporten un gran benefici econòmic, tant per les subvencions de les que gaudeix el territori com per l'afluència de turistes interessats en aquest camp.

Per tal de ser capaços de donar el servei adequat en els moments de màxima demanda energètica en el període d'estiu quan es donen els pics de turisme, l'illa compta un sistema per a la producció d'energia renovable mitjançant panells solars o fotovoltàics, que, encara que la producció és limitada, és un bon començament per a la sostenibilitat de l'illa, amb la finalitat de reduir la dependència d'Eivissa que es torna cada vegada més notòria.

En aquest sentit, per reduir la dependència i garantir l'atenció de la salut, encara que de forma limitada, l'illa ha aconseguit estar dotada d'un centre de salut i un hospital que ofereix intervencions de primera necessitat, fins i tot operacions (ja que està equipat amb una sala d'operacions quirúrgiques), però en els casos més difícils, per descomptat, els malalts són transportats en helicòpter a l'hospital d'Eivissa. La prestació d'aquests serveis ha permès una certa autosuficiència i, una assistència d'emergència molt més ràpida i efectiva.

AMENACES

En quant a les amenaces que afecten Formentera, en primer lloc es troba l'enduriment del clima mediterrani, donat que al ser l'illa que es troba més al sud de l'arxipèlag de les Balears, pateix d'estacions seques més prolongades que les altres illes de l'arxipèlag. Això afecta a Formentera per l'existència d'una irregularitat pluviomètrica, la qual cosa genera escassetat de vegetació, baixa productivitat de la terra i la manca d'aigua potable.

Ara bé, a partir d'això es desprèn una altra amenaça que afecta a l'illa i que està relacionada amb el canvi climàtic, donat que les temperatures són cada vegada més elevades a nivell mundial i això es veu reflexat en una petita illa amb baixa precipitació anual, amb la qual cosa s'espera que això afecti la disponibilitat d'aigua a l'illa en els pròxims anys, causant que els habitants depenguin encara més de les fonts hídriques subterrànies i de la dessalinització de l'aigua de mar, tot i que això implica uns grans costos.

Lligat a l'amenaça anterior, trobem el turisme, que consumeix grans quantitats d'aigua i d'electricitat durant els mesos d'estiu, gravant encara més el problema de disponibilitat d'aigua potable i d'energia.

Finalment, una altra amenaça externa que afecta a Formentera és el transport de combustibles i la xarxa subterrània de subministrament elèctric entre Eivissa i Formentera. Donat que entre les dues illes s'hi troba el Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera, a través del qual creuen les rutes comercials i els cables submarins, aquesta zona està en risc en cas d'esdevenir-se algun accident que pugui afectar la fauna i la flora, per tant, és una amenaça per l'illa i el seu fràgil ecosistema, tot i que cal recordar que els habitants depenen d'aquest subministrament extern per a la seva subsistència.

OPORTUNITATS

Per concloure l'anàlisi DAFO s'estableixen les oportunitats que afavoreixen l'illa. En primer lloc, a Formentera existeix una demanda creixent de la diferenciació de l'oferta turística degut a la crisi del sistema turístic post-fordista de sol i platja, basat en l'observació i coneixement de l'entorn, tant natural, com cultural i històric, com pot ser la cultura de la sal. Aquest tipus de turisme sense cap mena de dubte pot afavorir la protecció del medi ambient de l'illa perquè la seva principal característica és el respecte pel medi ambient. Sempre apuntant cap al mateix objectiu de protegir el medi ambient de l'illa, hi ha una altra oportunitat que està emergint, és el fet que el mateix ajuntament (Consell Insular) i els residents han adquirit una certa consciència d'aquesta problemàtica mediambiental, sobre tot perquè ara el medi ambient és ara part de la identitat cultural de la població illenca. Per tant, aquesta consciència farà possible portar a terme polítiques i programes de protecció i millora del medi ambient, incloent l'estalvi energètic i l'ús racional dels recursos limitats de l'illa. El nou turisme també requereix productes locals de qualitat, com pot ser la sal, que ens recorda la història i la importància de la sal a l'illa. Aquesta tendència de buscar productes locals podria reactivar l'antiga indústria salinera, i doncs Formentera a més d'exportar la seva imatge com a "últim paradís" podria també tenir una nova imatge d'exportació de la sal, amb beneficis econòmics i d'imatge. Si per una banda l'augment del nombre de turistes implica una necessitat d'energia addicional per una altra part, farà empènyer l'illa cap a una major eficiència

energètica i a una major precaució en el consum de recursos, ja que com hem vist a l'illa els recursos són limitats i se n'haurà de regular molt més el seu ús. En aquest sentit es presenta una altra oportunitat, la presència d'agències de lloguer de cotxes elèctrics i les noves instal·lacions de torres de recàrrega per a vehicles elèctriques poden recolzar el aquest nou mercat fent reduir la presència de cotxes convencionals i la reducció de la demanda de combustibles. Per tot això, Formentera presenta bones oportunitats per a desenvolupar-se i buscar un equilibri entre la protecció ambiental i el desenvolupament econòmic de l'illa.

Taula 3.3 DAFO Recursos

Debilitats Escassetat d'aigua a l'illa i difícil extracció. Inadequat dimensionament de la depuradora. Gran afluència de turistes concentrats en els mesos d'estiu, amb una gran demanda de recursos. Dependència d'Eivissa (energia, combustible, alimentació, etc.).	Amenaces El clima mediterrani, amb irregularitat pluviomètrica i accentuada estació seca estiuenca. El canvi climàtic es preveu que influeixi negativament a l'illa en quant a disponibilitat d'aigua. Els cables submarins de subministrament energètic i les naus que transporten combustibles presenten un risc d'impacte ambiental al Parc Natural.
Fortaleses La presència d'una cultura d'aprofitament de l'aigua (cisternes, aljubs, pous). La catalogació de les salines com a parc natural i com a patrimoni de la humanitat de la UNESCO. Dotació d'estació depuradora i planta dessalinitzadora. La presència d'algunes fonts d'energia renovables com panells solars o fotovoltaics. L'illa compta amb un hospital i un centre de salut, que garanteix una adequada assistència sanitària.	Oportunitats Prolifерació d'un nou tipus de turisme, basat en l'observació d'aus, coneixement de l'entorn l'illa i difusió de la cultura salinera. Desenvolupament de la producció local agrícola amb productes autòctons. La demanda de productes d'alta qualitat lligats a la sal, pot reactivar la indústria salinera. L'augment de la demanda energètica i d'aigua és una oportunitat per a augmentar l'eficiència energètica i la sostenibilitat de tots els recursos. La importació de vehicles elèctrics i d'hidrogen pot contribuir a reduir les emissions.

3.4 Paisatge

DEBILITATS

- Alta fragilitat ecològica del paisatge natural de Formentera.

Els ecosistemes terrestres i marins i la rica biodiversitat d'espècies de flora i fauna de l'illa són altament sensibles a les alteracions i als canvis ràpids, especialment els provocats per l'activitat humana. La singularitat i característiques geogràfiques, geomorfològiques i bioclimàtiques de l'illa, especialment pel que fa a l'escassetat d'aigua, agreuja aquesta fragilitat i sensibilitat de la riquesa natural de Formentera. Determinats canvis abruptes que puguin donar-se degut a activitats humanes molt localitzades en determinats espais poden tenir conseqüències pel que fa a pertorbació substancial i/o pèrdua irreversible d'hàbitats i d'espècies de fauna i flora.

- Abandonament dels paisatges productius històrics, especialment del paisatge rural.

El sector primari que històricament ha interactuat amb el territori illenc ha estat pràcticament abandonat: les activitats econòmiques tradicionals, com la pesca, l'agricultura, la ramaderia, l'explotació de les salines, la producció de marès, han estat abandonades completament, orientant-se la oferta econòmica cap al sector turístic i de serveis relacionats. Aquest abandonament de l'activitat primària comporta una trencament en la conservació i la gestió d'aquests paisatges vinculats a l'activitat productiva històrica. Especialment greu és el cas de l'abandonament de l'agricultura, degut principalment a les característiques geomorfològiques, hídriques i geogràfiques del territori de Formentera (sòls poc aptes per a l'agricultura degut a l'escassa fertilitat i perquè són sòls molt pedregosos, escassetat d'aigua, etc.) dificulten enormement el desenvolupament d'una agricultura que permeti la rendibilitat de les explotacions vinculades a les petites propietats parcel·làries. Aquest abandonament del camp és un risc per la degradació que pot comportar de moltes de les construccions tradicionals dels espais rurals illencs, des de les cases, els murs en pedra seca, etc., amb el que representa de pèrdua de valors per al paisatge rural illenc.

- Dispersió del poblament i dels usos urbans i transformació dels paisatges urbans.

Per tota l'illa (àrees rurals, franges litorals, al voltant de les infraestructures viàries, en els límits dels nuclis urbans històrics, etc.) proliferen noves construccions aïllades, instal·lacions de tota mena (tanques publicitàries, barraques noves, ampliacions de cases tradicionals, nous usos urbans, etc.) que suposen un impacte visual important i trenquen la coherència del paisatge tradicional i històric de Formentera. Per altra banda, la disseminació del poblament per tota l'illa comporta una pressió important en la mobilitat de les persones sobre els diferents espais i per tant sobre els paisatges. En els espais urbans, l'aparició de nous usos lligats especialment al sector turístic i als serveis relacionats suposaria una degradació substancial dels valors paisatgístics dels diferents espais illencs i una banalització dels espais urbans.

- Manca d'accions de promoció i valorització dels recursos paisatgístics de l'illa.

Històricament, a l'illa, tot i haver-hi una identitat cultural de la societat de Formentera molt estretament lligada al seu propi paisatge, han mancat les accions de promoció, valorització, conservació i gestió dels paisatges de l'illa. Tant des de l'administració, com des de la societat civil i també des dels sectors privats lligats a l'economia del turisme, s'ha deixat de banda una valorització i promoció dels valors dels paisatges propis entesos com un recurs turístic d'alt valor afegit, deixant que la demanda consumís el producte turístic bàsic de sol i platja. D'aquesta manera, no hi ha hagut una promoció a cap nivell d'altres recursos turístics presents a l'illa, lligats al paisatge i al patrimoni natural (com per ex. la

biodiversitat o els sistemes dunars), arquitectònic (els murs de pedra seca, els antics nuclis urbans, les cases típiques del camp, etc.) i cultural (les tradicions, la xarxa de camins rurals, etc.). Per altra banda, hi ha també una infrautilització dels recursos administratius i públics existents que permetrien afavorir una major conscienciació i sensibilització envers els valors del territori i del paisatge (com el centre d'interpretació de Ca'n Marroig).

FORTALESES

- Un mosaic territorial diversificat i una gran biodiversitat.

Les característiques geogràfiques, geomorfològiques i bioclimàtiques de Formentera configuren un territori amb una gran diversitat d'ecosistemes (penya-segats, boscos, platges i espais dunars, moles, zones humides i salines, illots, etc.). Alhora, el sistema d'espais oberts de l'illa està configurat per un mosaic territorial molt diversificat (espais forestals, espais rurals, petits nuclis urbans, arquitectura rural dispersa) i considerablement ben conservat fins a l'actualitat. Aquests factors contribueixen a que Formentera aculli una àmplia biodiversitat d'espècies de fauna i flora. Aquesta varietat d'ecosistemes terrestres i marins i el caràcter insular i aïllat han possibilitat també la presència d'un abundant nombre d'espècies de flora i fauna singulars i també endèmiques, exclusives de Formentera i inclús de certs espais de l'illa, com els en els illots.

- Un paisatge litoral d'alt valor ecològic.

Les praderies de Posidònia i el sistema natural dunar vinculat representen un dels valors ecològics més importants i alhora singulars de l'illa. Aquest sistema natural possibilita l'existència d'unes platges d'alt valor natural i paisatgístic, que són un dels principals reclams de l'illa. El gran valor històric d'aquest sistema ha valgut el seu reconeixement com a Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO, alhora que compta amb d'altres figures de protecció dels seus valors naturals, com és formar part del Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera, que forma part alhora de la Xarxa Natura 2000 com a LIC i ZEPA.

- Una estructura del territori que forma part de la identitat social i cultural de l'illa.

La xarxa de camins rurals existent, que és un factor estructurador clau del territori illenc, està conservada gràcies sobretot a la seva funcionalitat, ja que permet l'accessibilitat a tot el poblament dispers de l'illa. Aquesta xarxa forma part també de l'imaginari col·lectiu dels habitants i de la seva identitat, en tant que

estructura el mapa territorial mental de la organització històrica del territori en véndes i parròquies (els noms de molts d'aquests camins rurals designen precisament aquesta organització històrica del territori). Igualment configurador de la idiosincràsia social i cultural de la societat de Formentera són el poblament dispers i els petits nuclis urbans històrics. Aquesta identificació amb l'organització del territori comporta alhora una enorme conscienciació, fort lligam i estima envers el territori de l'illa per part dels seus propis habitants.

- Un paisatge històric i patrimonial molt ben conservat.

L'aïllament insular històric de Formentera fins fa poques dècades ha possibilitat la conservació quasi inalterada del divers patrimoni arquitectònic construït a l'illa al llarg de la història, tant en els petits nuclis urbans (Sant Francesc Xavier, Sant Ferran de ses Roques, Es Pilar de la Mola), en els espais agro-forestals (amb les seves cases tradicionals, les seves construccions en pedra seca, la seva elaboració de recursos agraris com les figueres estalonades, els pous, aljubs i cisternes, etc.), com en la resta de l'illa (amb les torres de defensa, els molins, els fars, les restes arqueològiques, etc.). Tots aquests elements representen avui dia un patrimoni d'alt valor històric, paisatgístic, cultural i identitari. Especialment remarcable és la conservació dels paisatges històrics vinculats a les activitats primàries desenvolupades en els diferents períodes històrics de l'illa, com les salines (amb la seva històrica explotació des de l'època romana) o les pedreres de marès anteriors al s. XVII o les agrupacions de varadors tradicionals vinculats a una pesca artesana, el paisatge agrícola tradicional (amb els murs de pedra seca, les cases baixes, els pous i aljubs, les figueres estalonades, etc.), o els molins, tots ells elements apareguts entre el s. XVII i el s. XX.

- Una major consciència social i col·lectiva sobre el risc de pèrdua dels valors paisatgístics de l'illa.

En els últims anys ha crescut la consciència social i col·lectiva dels habitants de Formentera sobre la pèrdua recent i cada vegada més accentuada dels valors paisatgístics a causa de la pressió turística i la conseqüent transformació i destrucció d'alguns dels trets més característics dels paisatges de l'illa. Aquesta consciència ve afavorida per la presència d'entitats ciutadanes que han impulsat la valorització i la protecció dels valors naturals de l'illa. D'altra banda, i per promoure la conservació d'aquests valors, des de certs àmbits s'han impulsat també algunes iniciatives privades, com la recuperació de l'agricultura local (espais de vinya, manteniment i recuperació de la ramaderia, mercat de productes locals i ecològics de Sant Francesc Xavier, etc.). Igualment, la major consciència de l'administració local insular envers aquests valors ha permès establir una normativa més restrictiva pel que fa a nous creixements urbanístics

i residencials, evitant-se així fins ara l'aparició de nous desenvolupaments urbans que podrien haver transformat substancialment el paisatge històric de Formentera i les seves característiques territorials singulars. Per últim, aquesta major consciència s'ha manifestat en la creació, en els darrers anys, de diverses figures de protecció dels valors naturals i paisatgístics de l'illa, així com en la implementació a l'illa de les legislacions internacionals existents.

AMENACES

- Un augment de la pressió no controlada sobre els paisatges de Formentera.

En els últims anys, no ha parat d'augmentar l'arribada de turistes a l'illa, una part de la qual busca sobretot un producte estàndard de sol i platja molt homogeni, amb uns serveis associats de mobilitat, allotjament i restauració molt determinats. Aquest creixement sostingut representa una enorme pressió antròpica sobre els ecosistemes terrestres i marins, i per tant una major vulnerabilitat dels mateixos. Són especialment fràgils les franges litorals i en concret les praderies de posidònia i els ecosistemes dunars naturals vinculats, que configuren el sistema de platges sobretot en la part nord de Formentera, alhora un dels principals reclams turístics. En els darrers anys també, i degut en part a la manca d'allotjament hotelier tradicional, ha augmentat el mercat d'allotjament turístic basat en el poblament dispers de l'illa, el que pot representar una desfragmentació de l'estructura territorial històrica, una pèrdua considerable del patrimoni rural, un abandonament definitiu de l'explotació rural i, sobretot, una major pressió de la mobilitat rodada sobre els espais oberts agro-forestals de l'illa. Tota aquesta pressió turística pot generar una pèrdua progressiva de biodiversitat, la fragmentació i degradació dels espais, la seva destrucció i banalització, especialment en els espais urbans, i, en definitiva, la pèrdua de molts dels valors paisatgístics que tan bé s'han conservat fins ara.

- Dificultats per la posada en valor dels recursos paisatgístics de l'illa per part del sector turístic.

Tres factors dificulten enormement que les empreses locals, que copen majoritàriament l'oferta turística de l'illa i els serveis associats, puguin buscar alternatives al turisme massiu de la temporada estiuenca a favor de productes de més qualitat i que busquin aprofitar els recursos naturals, patrimonials i paisatgístics de l'illa, degut a l'escàs marge de benefici de què disposen: en primer lloc el context econòmic europeu dificulta enormement les possibilitats per a promoure un canvi de model econòmic a l'illa. En segon lloc, la doble insularitat de Formentera encareix enormement els serveis (especialment els privats) tant per als habitants de l'illa com per als seus visitants, sobretot en l'època turística, fet que

redueix dràsticament els marges de benefici i dificulta la reinversió en nous productes. Per últim, l'existència d'interessos econòmics privats estretament vinculats al sector turístic i vinculats a grans tour-operadors, especialment provinents d'empreses radicades fora de Formentera, augmenta considerablement la pressió per a reduir els marges de benefici de les empreses locals. Tots aquests elements no permeten, en última instància, posar en valor els recursos paisatgístics de l'illa, alhora però que n'augmenta la pressió sobre els mateixos, doncs se'n promou un consum indiscriminat i no gestionat de manera global i integral.

- Dificultats administratives per a la implementació de polítiques de protecció, gestió i ordenació del paisatge.

Hi ha una manca de recursos per part de les administracions local i insular per poder implementar les polítiques existents en matèria d'ordenació del territori i medi ambient, fer complir les pròpies normatives, especialment pel que fa a la legislació i les ordenances urbanístiques i desplegar efectivament els instruments existents en matèria de gestió dels espais naturals protegits de l'illa, el que es tradueix finalment en una infrautilització dels recursos existents, com Ca'n Marroig. Aquesta manca de recursos limita per tant la implementació de mesures de gestió, conservació i ordenació d'aquests espais, la reducció dels impactes negatius de la pressió turística, la valorització i sensibilització dels valors naturals, ecològics i paisatgístics i la seva promoció com un recurs turístic, agreujant el risc de degradació i pèrdua d'aquests mateixos valors. Aquesta situació ve accentuada per una escassa coordinació entre els diferents nivells de l'administració (local/regional/estatal) que, amb atribucions diferents, tenen competències especialment sobre els espais naturals protegits i els espais litorals.

OPORTUNITATS

- Una marca turística fortament consolidada a l'exterior.

Existeix un imaginari construït de Formentera (a través de la publicitat, de la cultura i de diferents expressions artístiques elaborades per habitants de l'illa però també per visitants) a escala internacional estretament lligat a la seva qualitat paisatgística. Així, la major part del turisme que arriba a l'illa ho fa atret, a priori, per la qualitat paisatgística, encara que molt determinada de certs espais (platges, fars, penya-segats, miradors). Aquesta consolidació de la marca, junt a la creixent demanda turística, pot revertir en la consolidació de beneficis per part de les empreses turístiques locals.

- Noves oportunitats per al sector turístic i la valorització dels paisatges de Formentera.

Dos factors geogràfics i nous productes turístics emergents a escala internacional poden afavorir una reconversió del sector turístic de Formentera basada en la valorització dels recursos paisatgístics de l'illa. Per una banda, la situació geogràfica privilegiada de Formentera en el mar Mediterrani, que la situa com una àrea de pas de nombroses rutes migratòries d'aus, i una climatologia favorable amb temperatures benignes la major part de l'any (que poden veure's perllongades a tot l'any pels efectes que pot tenir el canvi climàtic global sobre l'augment de les temperatures), que poden facilitar la desestacionalització de l'oferta turística. Per altra banda, l'emergència de nous productes turístics d'alt valor afegit, estretament lligats als valors naturals, culturals i paisatgístics dels territoris (turisme rural, birdwatching, nordic walking, turisme científic i acadèmic, etc.). Aquests factors poden impulsar el desenvolupament a l'illa d'una nova oferta turística diferent a la de sol i platja, que es basi en una revalorització dels valors paisatgístics de l'illa.

- Una nova organització de l'administració local insular.

La recent reorganització administrativa insular, tendent vers a la unificació funcional de les competències i funcions de les administracions local i insular, juntament amb les competències exclusives d'aquest nou govern insular resultant en l'àmbit de l'ordenació territorial i urbanística, ha de possibilitar una major coherència de les polítiques que es puguin dur a terme des d'aquest mateix govern únic insular en l'àmbit de la protecció, la gestió i la ordenació del paisatge.

- Marc internacional favorable a les polítiques de protecció, gestió i ordenació del paisatge.

Per una banda, l'existència de múltiples figures internacionals de protecció dels valors naturals de l'illa (especial esment a la figura de Patrimoni Mundial de la UNESCO per a les praderies de posidònia i els sistemes dunars vinculats) ha de garantir la protecció dels valors naturals i paisatgístics de les àrees afectades. Per altra banda, el marc institucional internacional actual és favorable a l'impuls de polítiques, programes, mesures i accions en l'àmbit de la reconversió dels sectors de l'agricultura i del turisme cap a la sostenibilitat i la valorització dels recursos del territori. Mereix també especial esment l'existència a escala europea del Conveni Europeu del Paisatge, que ha estat implementat amb relatiu èxit a molts territoris d'Europa i que suposa un gran impuls per a la implementació de polítiques de paisatge a escala

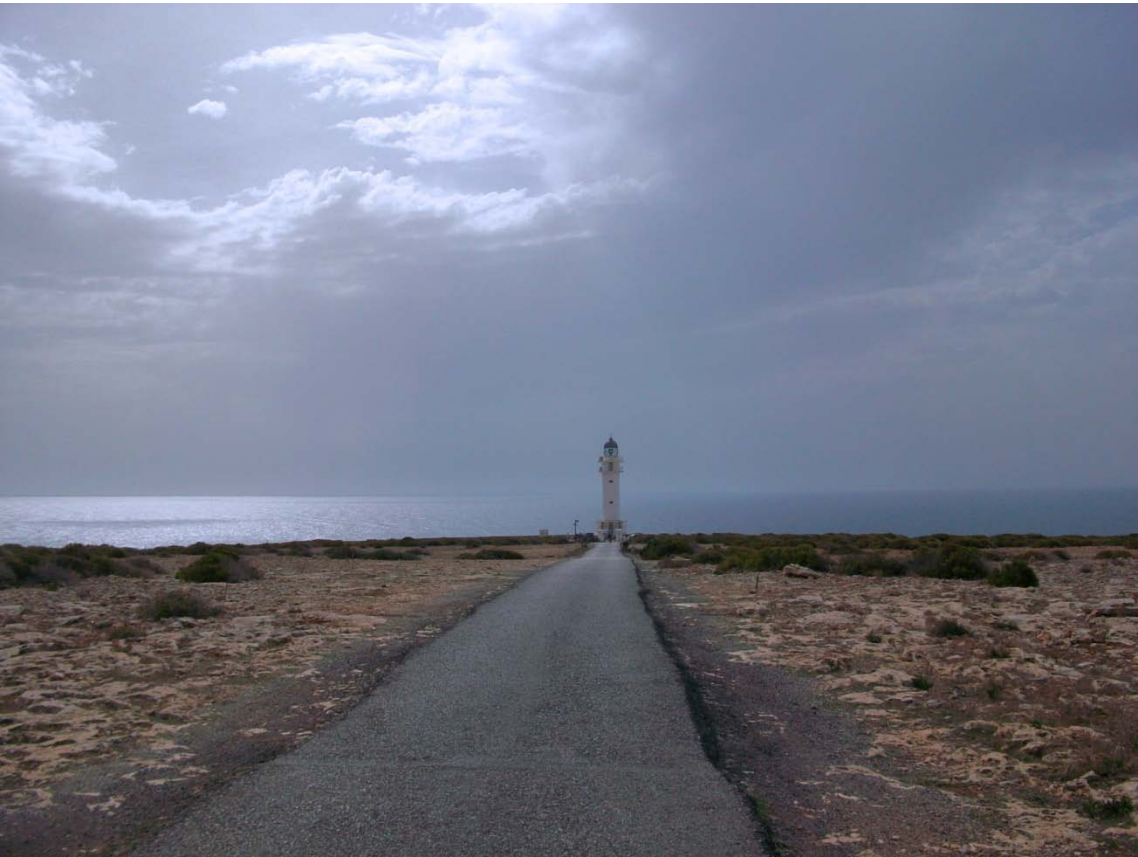

regional. En aquest sentit, existeixen nombroses experiències de desplegament de polítiques d'ordenació del territori i polítiques de paisatge que des d'una perspectiva integral i holística aborden paisatges litorals i insulars amb similituds als de Formentera, com és el cas de Catalunya amb el PDUSC, l'illa de Mallorca amb les Bases per a una estratègia de paisatge de Mallorca o les polítiques desplegades a l'illa de Tenerife en l'àmbit dels miradors i els itineraris paisatgístics.

Taula 3.4 DAFO Paisatge

Debilitats Alta fragilitat dels paisatges de Formentera tant des del punt de vista ecològic com de la seva funcionalitat territorial i transformació deguda als processos socio-econòmics. Els paisatges de Formentera són altament sensibles als impactes i susceptibles per tant de transformacions radicals que poden implicar la pèrdua dels seus valors paisatgístics.	Amenaces Gran pressió antròpica sobre els paisatges de Formentera , especialment deguda a l'arribada creixent de turisme a l'illa i la poca diversitat de la oferta turística, que concentra la pressió sobre determinats recursos paisatgístics, el que pot generar en una fragmentació, destrucció i pèrdua de valors paisatgístics.
Fortaleses Gran diversitat i heterogeneïtat dels paisatges de Formentera , tant des del punt de vista natural com dels paisatges productius i històrics. Alhora, aquesta diversitat de paisatges alberga gran quantitat de valors patrimonials, naturals, culturals, socials, productius i identitaris, que configuren la idiosincràsia de l'illa i la seva identitat local alhora que representen el principal reclam turístic.	Oportunitats Marc internacional favorable a les polítiques de protecció, gestió i ordenació del paisatge . Especial esment mereix l'existència i vigència del Conveni Europeu del Paisatge i les experiències per a la seva implementació desenvolupades en d'altres territoris insulars i litorals, a banda d'altres polítiques en pro d'una valorització paisatgística, natural i cultural dels recursos de l'illa, com per exemple la declaració de Patrimoni de la UNESCO de les praderies de posidònia i els ecosistemes dunars relacionats.

3.5 Dinàmiques demogràfiques

DEBILITATS

En quant a les debilitats actuals, ens trobem sobretot en temes de diferenciació de la població censada i la real, provocat sobretot pel turisme i la dispersió del poblament.

- Dificultat per a la distinció estadística de la població estacional i la resident.

Els problemes per a saber quanta població hi ha a Formentera deriven, sobretot, pel fort augment d'aquesta a l'estiu pel que fa al turisme i per la proliferació de les segones residències. A nivell estadístic també hi ha diferències entre el Cens i el Padró (al 2001 el Cens marcava 5.330 persones i el Padró 6.875, més de 1.500 persones de diferència). A més de l'augment sobtat i continu dels darrers anys de la població censada, ja que l'actual ha doblat a la de fa 10 anys.

- Forta estacionalitat turística.

El nombre d'empadronats pel turisme és molt superior que els de treball, on la majoria dels nous empadronats són d'Itàlia, Alemanya, França i Regne Unit. Durant la temporada turística es produeix un important augment de població, on s'estimen poblacions superiors als 30.000 habitants al mes d'agost i s'arriben a assolir, durant determinats dies, xifres puntuals superiors als 40.000 visitants. Aquests pics de població provoquen que els serveis que es presten s'hagin d'adaptar a aquests màxims estacionals, i no s'allarguen la resta de l'any.

- Població localitzada de manera dispersa en l'illa.

Històricament a Formentera hi ha hagut una població molt dispersa (a meitat del segle XX la densitat era de 40 hab/km²). El turisme, la millora de l'accessibilitat i l'augment de les segones residències ha causat que la majoria de la població sigui dispersa. Tot i així, el pes relatiu de la població que viu al disseminat sobre el total anual s'ha reduït en la gran majoria de nuclis, menys a n'es Caló i ses Salines, on hi ha hagut un increment del poblament dispers. Els nuclis urbans tenen només un 35% de tota la població de l'illa, essent la majoria dels autòctons els que viuen en nuclis urbans i la població estrangera és la que més pressió posa al creixement dispers pel sòl rústic.

FORTALESES

Pel que fa a les fortalezes en temes demogràfics, ens trobem dos grans aspectes principals: l'edat mitjana de la població i la multiculturalitat de la societat.

- Reestructuració de la piràmide de població.

Les dinàmiques demogràfiques de l'illa demostren que actualment s'està produint una tendència al rejuveniment de la població. Aquest fet suposa una fortaleza pel fet que ens trobem amb una societat que es va renovant i amb forta base per al treball i la prosperitat.

- Societat multicultural.

La formació de la societat, amb la forta predominança d'estrangers, té com a punt positiu actual el fet de què ens trobem davant d'una societat multicultural. Així doncs, es produeix un enriquiment i intercanvi de coneixements provinents de les diferents nacions que conformen la població de Formentera.

AMENACES

Pel que fa les amenaces, aquestes es concreten en tres temàtiques. La primera és de caràcter purament quantitatiu, dependent del mer augment de la població dins de la illa. Els dos restants són, en canvi, de caràcter predominantment qualitatiu, sobre l'estratificació de la població, influenciada per la fort estacionalitat turística.

- L'augment de la població genera un increment del consum de recursos.

El continu augment del nombre d'habitants a Formentera en les últimes dècades, causades per un saldo migratori anual positiu, està destinat a continuar amb aquesta tendència. Malgrat una lleugera flexió del procés d'immigració trobada en els últims anys, el saldo resulta en tot cas elevat. Així, s'aniria augmentant l'ús de recursos com el sòl, l'energia elèctrica, l'aigua, el gas... en un àmbit territorial de dimensions limitades i amb evidents problemàtiques de troballa dels recursos, degudes a la mateixa característica de doble insularitat.

- Pèrdua de la cohesió social.

La segregació de la població domiciliada, causada per l'arribada del turisme estacional de masses en el període d'estiu, amb el temps podria portar a una pèrdua de la cohesió social. Aquesta pèrdua de cohesió provocaria el desgast de les unions socials i fenòmens d'exclusió, sent les xarxes de suport social sovint fràgils i improvisades. La relació entre oci i territori sempre posa en relleu el problema de la coexistència espacial entre els visitants, més orientats cap a l'especificitat del recurs, i els habitants del lloc, més preocupats per veure satisfet les seves necessitats quotidianes.

- Pèrdua de la identitat local de la població resident.

El tema de la identitat local, entès com a sentit de pertinença, que s'explicita en un conjunt molt complex d'actituds, comportaments i models culturals, té el risc de perdre's per la sempre major presència de població que no s'estableix a l'illa de manera estable, predominantment lligada al procés de l'estacionalitat turística i les consegüents transformacions territorials i socials que aquesta comporta. La progressiva pèrdua de pes relatiu per la població estable es traduiria en una sempre menor percepció dels elements, materials i immaterials, concrets i simbòlics, que han estat fins ara part integrant del patrimoni col·lectiu del lloc.

OPORTUNITATS

Dins de les oportunitats és possible trobar tres grans tòpics, els quals no es troben exempts de posseir múltiples mirades i perspectives sobre la forma en com abordar-ho i fixar una posició política sobre aquest tema. Les oportunitats reconegudes en el marc de les dinàmiques demogràfiques corresponen a elements que es desprenen del moviment migratori a nivell global, el turisme global i de les conseqüències de la crisi de l'any 2008.

- Major capacitat de mobilitat i migració a nivell global.

Avui en dia les migracions semblen tenir un lloc molt més rellevant en la vida de les persones i en el poblament de les ciutats. Se sosté que l'augment de les migracions, en aquest cas enfocant-nos en termes laborals –amb estacionalitat marcada- genera un augment del creixement demogràfic la qual cosa projecta una ampliació de la població econòmicament activa en la illa. En aquest sentit, l'augment de la població estacional produiria un impacte directe en les entrades econòmiques de la illa posat que existeix una directa relació amb el model productiu predominant de la illa.

- Alta demanda d'espais turístics a nivell global.

Avui dia el turisme també s'incorpora a la lògica de les dinàmiques globalitzadores ja que s'ha popularitzat el consum d'espais turístics. Sense cap dubte l'anterior genera un augment de la població estacional a la illa –amb les seves conegudes conseqüències negatives- però també és una oportunitat per al motor econòmic de la illa. En aquest sentit, la valoració positiva o negativa de l'assentament d'aquests processos depèn la posició política assumida i la gestió realitzada per al control d'aquestes dinàmiques.

- Disminució del creixement de la població post crisi 2008.

D'altra banda, podem assenyalar que existeixen conseqüències no intencionades producte de la crisi de l'any 2008, ja que existeix una lleu disminució del creixement de la població empadronada de la illa. Assumim aquesta situació com una característica positiva –una oportunitat- ja que ajuda a un major ordre

de la població empadronada, la qual cosa tendiria a facilitar una execució més eficient de polítiques públiques.

Taula 3.5 DAFO Dinàmiques demogràfiques

Debilitats Dificultat per a la distinció estadística de la població estacional i la resident. Fora estacionalitat turística. Població localitzada de manera dispersa en l'illa. Segregació social.	Amenaces L'augment de la població genera un increment del consum de recursos (sòl, energia, aigua, etc.). Pèrdua de la cohesió social. Pèrdua de la identitat local de la població resident.
Fortaleses Reestructuració de la piràmide de població. Població d'origen multicultural.	Oportunitats Més capacitat de mobilitat i migració a nivell global. Alta demanda d'espais turístics a nivell global. Disminució del creixement de la població post crisis 2008.

3.6 Dinàmiques econòmiques

DEBILITATS

L'illa de Formentera, per la seva condició de doble insularitat presenta una dependència absoluta de l'exterior per l'obtenció de matèries primeres, energia i tot tipus de manufactures i productes industrialitzats, la qual cosa implica un elevat volum d'importació de bens i serveis

L'illa de Formentera no posseeix una gran extensió territorial, i una part important de la mateixa està protegida per diferents figures normatives la qual cosa explica la relativament baixa proporció de sòl urbanitzable apte per a la implementació de nous espais econòmics, especialment de caràcter industrial.

La població pròpia de Formentera és tan reduïda en nombre que això fa que no es puguin desenvolupar activitats formatives que generin activitats econòmiques complementàries desvinculades del sector turístic la qual cosa genera una important dependència i especialització en aquest sector.

Aquesta activitat turística es caracteritza per una elevada estacionalitat que comporta una sobreexplotació dels recursos, saturació en la prestació de serveis i una sobre demanda de serveis públics sobretot en els períodes de major arribada de turistes a l'illa.

Formentera actualment té 7.700 places turístiques reglades però, a més a més, existeixen un gran nombre de places no reglades que segons estimacions poden arribar a oscil·lar en torn al 40% del total, la qual cosa marca una important diferència entre les places declarades i les no declarades que perjudica tant a la regulació de l'oferta com a la gestió tributària de la mateixa.

Formentera evidencia un abandonament gairebé total d'activitats agrícoles en el seu territori, la qual cosa no garanteix ni el consum intern i molt menys l'exportació, accentuant d'aquesta manera encara més la seva dependència en la importació de bens i productes de consum des de l'exterior.

FORTALESES

La seva condició d'illa li ha permès ser coneguda com un dels últims paradisos del Mediterrani. El seu excel·lent grau de conservació dels seus valors i els seus atractius turístics, platges, entorns naturals i paisatgístics únics configuren l'illa de Formentera com un destí turístic exclusiu on poder gaudir en un ambient tranquil, relaxat i allunyat de les grans metròpolis urbanes del s. XXI.

Formentera gaudeix d'un territori propici per la instal·lació d'infraestructures que generin fonts d'energia netes i renovables, degut en part, a la seva immillorable predisponibilitat pel que fa a l'energia solar així com a l'energia eòlica aprofitant les corrents marines del seu entorn.

AMENACES

El fet de dependre de la importació de bens i serveis de l'exterior, fa que l'illa de Formentera sigui molt més susceptible al impacte negatiu que se'n derivin en l'increment dels preus dels combustibles i els costos de transport i emmagatzematge la qual cosa condiciona la rendibilitat del principal sector econòmic de l'illa, el turisme. En general, qualsevol producte necessari per el consum intern té uns costos superior a la mitjana.

L'aparició i la dependència de grans tour-operadors nacionals i internacionals que promociónen el destí turístic de Formentera segons els seus interessos particulars genera dependències en quan a la forma i al mode en que aquest tipus de turisme s'implanta en el territori.

L'aparició de nous destins turístics pot entrar en competència directa amb l'illa de Formentera. Distàncies i preus atractius poden fer minvar l'arribada de turistes a l'illa.

OPORTUNITATS

La creixent sensibilització per la utilització d'energies alternatives hauria de permetre a Formentera explotar els seus recursos propis tot reduint la seva dependència exterior en l'adquisició d'energia.

Apostar per un tipus de turisme més enllà del de temporada hauria de permetre reduir la seva forta estacionalitat turística concentrada en els mesos d'estiu.

El sorgiment constant de noves modalitats turístiques vinculades a activitats econòmiques locals podrien vehicular un nou tipus de turisme més allunyat del model de sol i platja: pesca recreativa, turisme nàutic, agroturisme o turisme ecològic en serien alguns exemples.

Donada una tendència general en torn a la proliferació i augment de l'oferta turística global, l'illa de Formentera hauria de posicionar-se com un destí amb una oferta diversificada i de qualitat.

Taula 3.6 DAFO Dinàmiques econòmiques

Debilitats Dependència absoluta de l'exterior. Territori reduït i molt protegit. Massa crítica insuficient. Excessiva especialització turística. Estacionalitat de l'activitat turística. Oferta d'allotjaments i places turístiques no regulades. Abandonament de l'agricultura.	Amenaces Increment del preu dels combustibles i dels costos del transport. Aparició i dependència de tour-operadors i empreses estrangeres de turisme. Constant sorgiment de nous destins turístics.
Fortaleses Alt grau de conservació dels valors i atractius turístics de l'illa. Territori propicio per a l'instal·lació de fonts renovables de generació d'energia	Oportunitats Creixent sensibilització per a la utilització d'energies alternatives. Demanda creixent del turisme "fora de temporada". Sorgiment constant de modalitats turístiques vinculades a activitats econòmiques tradicionals. Enfortiment per als prestadors de serveis turístics de l'illa.

3.7 Usos del sòl

DEBILITATS

- Debilitats en sòl no urbanitzable.

Degut en part per la gran fragmentació en la tinença de la propietat agrícola, la quantitat de sòl agrícola és escàs i la seva productivitat és baixa. És evident que la rendibilitat està lligada a altres factors com podrien ser un subsòl càrstic i permeable que facilita l'escorrentiu hídric. Directament lligat a la fragmentació de la propietat i a l'escassa rendibilitat, té lloc un progressiu abandonament de l'agricultura que facilita la proliferació de terrenys erms que trigaran bastants anys a regenerar-se com a boscos i poden estar sotmesos a la pressió d'activitats periurbanes (abocadors il·legals de runa, pàrquings provisionals de vehicles durant l'estiu i altres) Els usos del sòl més fràgils com son el sistema dunar i les platges esdevenen per les pròpies inèrcies del turisme els llocs més freqüentats i per tant, estan sotmesos a una excessiva sobreexplotació

- Debilitats en sòl urbà i urbanitzable.

Per poder canviar l'estructura productiva de l'illa, excessivament vinculada al turisme, disposar de poc sòl apte per la implementació d'activitats industrials és, sense cap mena de dubte una debilitat. I molt lligat al sòl no urbanitzable, el fet de que els usos residencials intensius s'emplacin relativament a prop dels llocs més conflictius del litoral, esdevé una debilitat de cara a la preservació dels segons.

FORTALESES

- Fortaleses en sòl no urbanitzable.

En el sòl no urbanitzable, es detecten dues grans fortaleses: una quantitat important de sòl no urbanitzable (superior al 98% del total de sòl no urbanitzable de la illa) i una important presència d'espais naturals protegits. Responent a aquesta primera fortalesa, el fet de disposar d'una important reserva de sòl no urbanitzable permet una aprofitament al màxim de les capacitats i les potencialitats d'aquests espais naturals i alhora possibilita un cert marge d'acció en els projectes de futur que pugin portar-se a terme a l'illa. El fet de disposar de nombroses àrees protegides és, sense cap mena de dubte, un factor d'atracció en el paper que aquests espais juguen en l'ordenació del territori insular en tant que tenen un important rol en la preservació de l'ecosistema natural en tant que ecosistema i en tant que patrimoni natural de l'illa.

- Fortaleses en sòl urbà i urbanitzable.

En el sòl urbà i urbanitzable, es detecten fins a tres grans fortaleses: disposar d'una quantitat important de sòl exempt de contaminants, disposar d'una relativa compactació dels nuclis urbans i disposar de complexos turístics amb un baix impacte en quant a la seva dimensió a l'espai. El fet de disposar d'un teixit industrial de reduïdes dimensions i escàs nivell de contaminació és obvi que reverteix com una fortalesa de l'illa, contribuint a la millora de la seva qualitat ambiental. En relació a la segona fortalesa, el fet de disposar d'una relativa compactació dels nuclis urbans és un avantatge ja que minimitza l'impacte territorial i facilita l'aplicació de polítiques urbanes que evitin la segregació, afavoreix la cohesió de teixits i la concentració de serveis. Per últim, la no existència de grans complexos hotelers a l'illa és un important benefici en quant al consum de sòl en llocs propers a la costa amb dinàmiques territorials més fràgils

AMENACES

- Amenaces en sòl no urbanitzable.

En part degut a la tendència a l'alça en demandes externes que volen accedir a necessitats d'habitatge a l'illa, té lloc una creixent demanda que alimenta la dispersió urbana. La pressió antròpica, en part deguda a les activitats turístiques, és una amenaça directa en el sistema dunar, les platges i les zones de fondeig.

- Amenaces en sòl urbà i urbanitzable.

La massiva afluència de turistes a l'illa és una amenaça en tant que generen una demanda en allotjaments turístics que per definició s'emplacen en indrets d'extremat valor paisatgístic i ecològic. Si a aquesta amenaça s'hi afegeix l'estacionalitat tendencial de les pernoctacions (bàsicament de maig a setembre) com a fenomen de risc, l'amenaça és doblement acusada.

OPORTUNITATS

- Oportunitats en sòl no urbanitzable.

Poder identificar noves formes d'activitat econòmica com ara l'agricultura ecològica son, sense cap mena de dubte, oportunitats per a l'illa que li han de permetre una nova via de negoci en torn a la producció de productes agrícoles locals i de qualitat. Si tenim en compte que les àrees protegides d'interès natural són una de les fortaleses de l'illa, poder atraure un cert tipus de turisme amb forta consciència ecològica seria una oportunitat per tot i no canviar de model, poder vehicular-lo cap a un turisme més conscienciat amb l'entorn natural i amb la seva preservació com un autèntic patrimoni.

- Oportunitats en sòl urbà i urbanitzable.

Si l'illa de Formentera és capaç d'aprofitar el seu patrimoni urbà de la mateixa manera que en el seu moment feu Eivissa amb el seu casc antic de Dalt Vila declarat Patrimoni de la Humanitat, esdevindria una oportunitat en quant a la preservació, rehabilitació i regeneració del seu patrimoni arquitectònic dels seus centres urbans com a mostra d'una arquitectura molt lligada al paisatge genuí de l'illa.

Taula 3.7 DAFO Usos del sòl

Debilitats Degut en part per la gran fragmentació en la tinença de la propietat agrícola, la quantitat de sòl agrícola és escàs i la seva productivitat és baixa. Els usos del sòl més fràgils com son el sistema dunar i les platges esdevenen per les pròpies inèrcies del turisme els llocs més freqüentats i per tant, estan sotmesos a una excessiva sobreexplotació.	Amenaces Demandes externes d'habitatge alimenten la dispersió urbana. La pressió antròpica és una amenaça directa en el sistema dunar, les platges i les zones de fondeig. La massiva afluència de turistes a l'illa –de manera estacional, és una amenaça en tant que generen una demanda en allotjaments turístics que per definició s'emplacen en indrets d'extremat valor paisatgístic i ecològic.
Fortaleses Disposar d'una important reserva de sòl no urb. permet un aprofitament al màxim de les capacitats d'aquests espais naturals. Disposar de nombroses àrees protegides és un factor d'atracció en el paper que aquests espais juguen en l'ordenació del territori insular. Disposar d'una quantitat important de sòl exempt de contaminants. Disposar d'una relativa compactació dels nuclis urbans. Disposar de complexos turístics amb un baix impacte en quant a la seva dimensió a l'espai.	Oportunitats Poder identificar noves formes d'activitat econòmica com ara l'agricultura ecològica. Poder atraure un cert tipus de turisme amb forta consciència ecològica seria una oportunitat per tot i no canviar de model, poder vehicular-lo cap a un turisme més conscienciat amb l'entorn natural i amb la seva preservació com un autèntic patrimoni. Poder aprofitar el seu patrimoni urbà esdevindria una oportunitat en quant a la preservació, rehabilitació i regeneració del seu patrimoni arquitectònic dels seus centres urbans com a mostra d'una arquitectura molt lligada al paisatge genuí de l'illa.

3.8. Parc mòbil, transport i mobilitat

Finalment, es dedica el darrer dels anàlisis DAFO a l'avaluació de les Debilitats, Amenaces, Fortaleses, i Oportunitats relatives al parc mòbil, el transport i la mobilitat. Per a l'estudi de dita qüestió, s'ha abordat la mobilitat entenent aquesta com la suma de tres dimensions (modes de transport, infraestructures, i accessibilitat).

Per als modes de transport, s'ha fet una divisió entre aquells que són de titularitat pública dels que -en canvi- són de titularitat privada. Aquest darrer grup, però, encara se n'han distingit dos subgrups segons el règim de tinença: el parc mòbil de lloguer per una banda, i el parc mòbil de propietat per l'altra. Pel que fa a l'avaluació de les infraestructures de l'illa, se n'han distingit tres tipologies: carreteres; camins; cabotatge. Per últim s'ha treballat el concepte d'accessibilitat entenent-lo com l'expressió territorial de la mobilitat, aplicant-lo tan a determinats serveis o indrets, com a les pròpies persones que habiten o transiten l'illa.

A continuació es mostren, doncs, els resultats de l'aplicació d'aquest mètode d'avaluació. Primer de forma esquemàtica a través de la taula de resultats i, tot seguit, es desenvolupa i s'argumenta el seu contingut.

DEBILITATS

En aquest apartat s'ha intentar nombrar i descriure aquells elements que són interns a l'Illa de Formentera i suposen un handicap per el parc mòbil, els transports i la mobilitat.

- La dependència d'Eivissa i la situació existent pel que fa a les empreses de transport que operen entre les dues illes.

La principal debilitat és, segurament, la relació de dependència que té l'illa de Formentera respecte la veïna Eivissa. Aquest fet es deu a la ja més que descrita “doble insularitat”. En aquest apartat resulta especialment interessant abordar aquesta temàtica des del punt de vista de la mobilitat de residents i turistes pel Pas dels Freus.

Més enllà de les debilitats que suposa aquesta relació de dependència, s'ha volgut destacar aquí un important agreujant d'aquest fet, que és l'existència d'una situació que permetria pensar en l'existència d'acords entre les diferents companyies de transport marítim que ofereixen servei en el trajecte entre les dues Pitiüses. La manca de competència entre elles fa que les tarifes per accedir a aquest servei es mantinguin molt elevades i dificulta molt les possibilitats de que es vegin modificades a la baixa.

A dia d'avui, ni el Govern Balear ni el Consell Insular de Formentera han pogut modificar aquesta relació entre aquestes empreses que tan perjudica, sobretot, però no només, als formenterencs.

- La configuració urbana de l'illa.

Com s'ha pogut veure a la memòria, el sistema urbà de Formentera es caracteritza per tenir una molt baixa densitat, fet que suposa una gran dispersió del seu poblament. Tan és així, que el 80% de la població es troba en àrees urbanes disperses. És per això que si entenem que la distribució del poblament, els assentaments urbans, i els serveis en el territori influeixen directament en el repartiment modal, podem arribar afirmar que l'actual configuració urbana de Formentera és una debilitat pel que fa al seu model de mobilitat.

El sistema urbà de l'illa afavoreix, doncs, els desplaçaments en transport privat individual i motoritzat.

- Parc de vehicles de lloguer molt nombrós.

Formentera presenta un índex de motorització molt elevat. D'aquest parc mòbil, una porció molt important són aquells vehicles (cotxes, motocicletes i quads) que estan destinats al lloguer i s'ofereixen bàsicament als turistes que visiten l'illa durant la temporada alta. Les estimacions realitzades situen que a l'entorn del 60% del parc de vehicles és de lloguer, és a dir uns 6.700 vehicles, als quals cal afegir uns 850 vehicles més no matriculats a l'illa però que també estan destinats al lloguer. L'elecció, per part dels turistes, d'aquests vehicles en les seves vacances provoca que a l'estiu hi hagi un transit molt gran de vehicles motoritzats en un territori molt petit. A més, aquests desplaçaments es fan sovint en zones protegides pel seu interès ecològic ja que acostumen a ser les més atractives.

D'aquest cúmul de circumstàncies se'n deriva una forta problemàtica que és la congestió de la xarxa viària i dels aparcaments (insuficients durant uns pocs mesos, i excessius durant la resta de l'any) que provoca una forta pressió sobre un territori molt naturalitzat.

- Transport públic poc competitiu.

Com hem vist, l'illa de Formentera compta amb un servei de transport públic basat en l'autobús. Aquest però, es troba en una posició molt poc avantatjosa respecte als altres modes de transport degut a les mancances del servei.

En primer lloc, la pròpia estructura urbana de l'illa fa que sigui difícil l'eficiència del transport públic col·lectiu degut -un cop més- a la gran dispersió del poblament, ja que en dificulta la cobertura i n'augmenta el cost. Aquest presenta, doncs, importants mancances en la cobertura del territori i en les freqüències del servei. A més, existeix una estacionalitat molt gran del servei fet que respon al gran volum de població flotant durant els mesos d'estiu.

Amb tot, podem afirmar que el transport públic a l'illa de Formentera és avui dia molt poc competitiu.

- La seguretat viària.

L'elevat nombre de cotxes que circulen per la xarxa viària de l'illa, les deficiències d'aquestes, i la relativa poca adequació de camins, fan que es puguin produir situacions de poca seguretat en els desplaçaments. Especialment per aquells usuaris de mitjans de transport no motoritzats com els ciclistes o els vianants.

Si bé existeixen a l'illa algunes carreteres amb carrils per a ciclistes i un sistema de camins ciclables, aquests no són suficients.

FORTALESES

En aquest apartat es desenvolupen aquells punts forts que presenta l'illa de formentera en relació a la mobilitat i que ja es mostraven a la taula de resultats.

- Connexió de Formentera amb Eivissa.

Per les necessitats que suposa la insularitat de l'àmbit d'estudi, aquest s'ha dotat d'un sistema de transport entre el port d'Eivissa i el port a La Savina. El transport de passatgers compta amb nombroses expedicions diàries, sobretot als mesos d'estiu a causa de la gran afluència de turistes a l'illa.

Existeix també un intens transit de mercaderies al pas dels Freus, que té lloc en un únic sentit (d'Eivissa a Formentera) i l'objectiu del qual és abastir l'illa de les seves necessitats.

Per últim, resulta de vital importància per a l'illa de Formentera l'existència d'un heliport que garanteix un enllaç molt ràpid amb la Pitiüsa major en casos molt concrets tals com possibles emergències mèdiques.

- Xarxa viària adequada amb l'entorn.

L'anàlisi de la xarxa viària de l'illa de Formentera ha permès veure que aquesta, per les seves dimensions i altres característiques, es troba en gran concordança amb les necessitats de mobilitat dels seus habitants, encara que durant els mesos de més afluència de població forana alguns punts presentin algunes congestions.

Cal destacar-ne la gran xarxa de camins secundaris que donen accés a població que es troba disseminada pel territori insular i que, alhora, ofereixen una alternativa per als desplaçaments amb mitjans no motoritzats. Són camins on s'hi poden identificar rutes paisatgístiques orientades tan al turisme com a la població local, que poden desenvolupar un paper molt important en donar a conèixer la bellesa de Formentera.

- Facilitat per l'ús de la bicicleta.

Les dimensions de l'illa de formentera, el seu relleu, i l'existència de nombrosos camins no asfaltats fan d'aquest territori un indret on els desplaçaments en bicicleta poden arribar a ser molt nombrosos. A més, resulta un mitjà de transport molt adequat per a les activitats turístiques ja que permet dues funcions del desplaçament: una és el propi fet de moure's d'un lloc a un altre, i l'altre és el valor del propi fet de desplaçar-se en bicicleta ja que permet gaudir dels diversos paisatges de l'illa. En aquest sentit, cal fer esment de l'existència d'un parc de bicicletes de lloguer de certa entitat, fet molt positiu en aquest sentit.

AMENACES

- Increment del nombre de turistes.

Les problemàtiques derivades de la mobilitat a Formentera estan estretament lligades amb la gran afluència de turistes en els mesos d'estiu ja que aquests es desplacen principalment en vehicle privat i en conseqüència es saturen les carreteres i els aparcaments, tot provocant greus problemes de mobilitat.

Si bé la crisi pot aturar momentàniament l'increment de nous visitants a Formentera aquesta té només un efecte temporal. Així doncs l'increment continuat de turistes, un cop la crisi hagi passat, suposaria empitjorar la mobilitat a l'illa en els períodes estivals.

- Finançament del transport públic.

Les competències de transport públic a l'illa de Formentera estan transferides al Consell Insular de Formentera. Quan es va fer la transferència aquesta no es va dotar amb una aportació econòmica suficient, motiu pel qual es va signar un conveni entre el Govern Balear i el Consell Insular amb una dotació de 70.000 € anuals.

Aquest conveni anava lligat al Pla Director Sectorial de Transport de les Illes Balears, que finalitza l'any 2012. El govern de les Balears, però, no té intenció de renovar el conveni per la qual cosa està en perill la oferta actual de transport públic que s'ofereix a l'illa, especialment el transport a la demanda.

- El trasllat de la terminal marítima del port d'Eivissa.

Està prevista la reforma d'una part del port d'Eivissa, concretament de la zona portuària més propera al centre de la ciutat. Aquesta remodelació preveu el trasllat de la terminal on atraquen els vaixells que fan el servei entre Eivissa i Formentera a causa dels problemes de congestió. La nova ubicació és font de

polèmica perquè hi ha en joc interessos contraposats. Per un costat hi ha el consell de Formentera i les empreses de transport de passatger ràpid que volen que la nova ubicació estigui a la zona des Martell propera a la situació actual, per tant al centre de la ciutat i mantenint així la comoditat del passatgers. Per contra l'Ajuntament d'Eivissa, el consell d'Eivissa i bona part de les associacions de veïns de la ciutat no volen que el trànsit dels ferris, que són els que transporten passatgers però també mercaderies o vehicles, es quedi al centre de la ciutat sinó que desitgen que se'n vagi a les afores: al moll Mercantil. No volen que el trànsit de vehicles que aquestes embarcacions generen entorpeixi al caràcter de vianants que es vol donar a aquesta zona del port amb la reforma.

En el cas de que la nova ubicació sigui la zona des Martell es mantindrà la facilitat per utilitzar el servei, ja que aquest estaria a peu del centre de la ciutat. Per contra si es trasllada al moll Mercantil suposaria augmentar el temps de desplaçament entre Eivissa i Formentera ja que aquesta nova ubicació és allunyada del centre de la ciutat.

OPORTUNITATS

Finalment, es recullen en aquest punt aquells elements externs a l'illa que representen una oportunitat per l'illa.

A més dels elements interns ja descrits, s'analitzen ara aquells elements externs que influeixen en el territori de Formentera. Vegem ara aquells que ho fan de forma positiva. Es a dir, aquells elements que representen unes potencialitats per a l'illa.

- Sensibilitat per la mobilitat sostenible.

A les societats occidentals cada cop hi ha una major consciència sobre l'impacte de les activitats humanes sobre el medi ambient i de la necessitat de conservar-lo. La mobilitat no es troba exempta a aquesta sensibilitat i existeixen nombroses iniciatives ciutadanes centrades en afavorir formes de moure's més sostenibles, com poden ser les associacions de vianants o de promoció del transport públic.

Aquesta creixent sensibilitat s'ha plasmat a nivell polític a diferents escales: local, regional, estatal i europea. La Unió Europea ha aprovat recentment el llibre blanc 2011-2050, que és la continuació del primer llibre blanc del transport 2000-2010, i fixa els objectius i els reptes de la mobilitat dels països que en formen part. Aquests es basen en una reducció dels impactes del transport tant en el consum d'energia,

com dels gasos d'efecte hivernacle com dels gasos contaminants alhora que permeti la competitivitat econòmica de la unió.

- Tendència a l'alça del turisme en bicicleta.

Arreu d'Europa des de fa unes dècades existeix la tendència, cada cop més creixent, de realitzar les vacances viatjant en bicicleta, activitat coneguda amb el nom de cicloturisme.

En països com Alemanya, Holanda o Dinamarca aquesta pràctica està molt estesa amb l'existència d'una sèrie d'itineraris marcats i allotjaments establerts al llarg d'aquestes rutes. Aquesta tendència s'ha anat estenent també al sud d'Europa, un exemple a la Península Ibèrica serien les vies verdes que aprofiten antigues vies de tren per convertir-les en espais aptes per la circulació de les bicicletes.

El cicloturisme combina dues activitats com són el turisme i la bicicleta que s'adiuen especialment en aquells indrets amb un bon clima, com és el cas de l'illa de Formentera.

- La crisi financera.

La crisi econòmica iniciada l'any 2008 a l'estat espanyol no ha tingut efectes remarcables a l'economia de Formentera fins a l'any 2012. Els primers efectes de la crisi s'han notat amb un estancament de les vendes segons es desprèn de les opinions recollides de diversos botiguers.

Les problemàtiques de mobilitat a l'illa estan associades al gran volum de turistes que es concentren en uns determinats mesos de l'any, principalment al juliol i a l'agost.

L'oportunitat que presenta la crisi és aturar de forma temporal el creixement de turistes que visiten l'illa i per tant que no s'agreugi, durant els anys en què es mantingui la recessió econòmica, els problemes de mobilitat que actualment es produeixen: congestió de les carreteres, dificultats per aparcar, etc. .

Taula 3.8 DAFO Parc mòbil, transport i mobilitat

Debilitats

La dependència d'Eivissa i la possible existència d'acords entre les empreses de transport que operen entre les dues illes.
Configuració urbana de l'illa.
Parc de vehicles de lloguer molt nombrós.
Transport públic poc competitiu.
Seguretat viària.

Amenaces

Increment del nombre de turistes.
Finançament del transport públic.
Trasllat de la terminal marítima del port d'Eivissa.

Fortaleses

Connexió de Formentera amb Eivissa.
Xarxa viària adequada amb l'entorn.
Facilitat per l'ús de la bicicleta.

Oportunitats

Sensibilitat per la mobilitat sostenible.
Tendència a l'alça del turisme en bicicleta.
La crisi financera.

3.9 Resum: quadre DAFO

DEBILITATS

L'illa de Formentera està sotmesa a una elevada dependència pel que fa a recursos, serveis i mobilitat degut a la doble insularitat. La seva condició insular fa que certs bens i serveis siguin de difícil abast i el seu cost es vegi incrementat amb la repercussió que això provoca sobre la seva activitat productiva i sobre la vida quotidiana de la seva població resident. L'estructura disseminada del territori genera una important pressió antròpica i provoca una no menys important necessitat de mobilitat interna la qual cosa provoca una certa fragilitat ecològica dels espais oberts. I per últim l'economia de l'illa està poc diversificada, és dependent del sector serveis (especialment serveis turístics) i és fortament estacional.

FORTALESES

L'elevada biodiversitat de l'illa de Formentera juntament amb la presència d'importants singularitats ecològiques així com un mosaic territorial diversificat i amb una extraordinària bellesa paisatgística fan aquest territori d'una gran fortalesa. La presència cada cop més d'una consciència ecològica de l'entorn afavoreix la preservació dels seus espais genuïns a partir del desenvolupament d'una oferta turística de qualitat, vinculada a petites empreses fortament arraigades al territori que aposten per la conservació i la preservació dels trets característics de l'illa: el seu paisatge i la seva gent, els autèntics valors intangibles de l'illa de Formentera.

AMENACES

La fortalesa de l'illa de Formentera està amenaçada per la pressió que genera el turisme massiu de sol i platja que freqüenta l'illa de manera molt estacional. Si a aquest factor extern que monopolitza l'activitat econòmica de l'illa hi afegim la incidència que a llarg plaç pugi tenir el canvi climàtic dins d'un entorn tan fràgil com pot ser la ribera mediterrània, directament es podria veure afectada la disponibilitat de recursos de l'illa.

OPORTUNITATS

Les principals oportunitats a les quals l'illa de Formentera hauria de poder beneficiar-se son la creixent sensibilitat a favor de la sostenibilitat -tant local com internacional, així com l'interès factible en diversificar les modalitats turístiques que pot oferir en tant que recolzi els valors i els recursos que li ofereix el seu propi territori.

Taula 3.9 DAFO Resum

Debilitats Elevada dependència per la doble insularitat pel que fa als recursos, servis i mobilitat. Estructura del territori disseminat, que genera pressió antròpica i alta mobilitat interna. Fragilitat ecològica dels espais oberts. Economia poc diversificada i altament estacional.	Amenaces Augment de la pressió sobre el territori causat pel turisme especialitzat de sol i platja de caràcter estacional i amb riscos d'integració vertical. Incidència del canvi climàtic en el clima mediterrani que podria afectar a la disponibilitat de recursos. Lògiques externes que tendeixen a monopolitzar l'activitat econòmica de l'illa.
Fortaleses Elevada biodiversitat, presència de singularitats ecològiques, mosaic territorial diversificat i riquesa paisatgística. Presència d'una consciència de l'entorn i existència d'iniciatives incipients. Desenvolupament de l'oferta turística a partir de les capacitats locals basada en petites empreses. Conservació dels atractius territorials i paisatgístic, a través de figures de protecció del territori.	Oportunitats Creixent sensibilitat a favor de la sostenibilitat a nivell local i internacional. Marc internacional: medi ambient, paisatge i turisme. Creixent diversitat de modalitats/tendències turístiques en l'àmbit del turisme sostenible (valoritzar els recursos del territori).

4. CRITERIS

ÍNDEX DE CRITERIS

4 CRITERIS

- 4.1. Insularitat, accessibilitat exterior
- 4.2. Espais oberts i consum de sòl
- 4.3. Recursos
- 4.4. Paisatge
- 4.5. Habitatge principal i secundari
- 4.6. Espai per activitats econòmiques
- 4.7. Xarxa urbana i serveis
- 4.8. Mobilitat

4. CRITERIS

4.1. Insularitat, accessibilitat exterior

A l'hora de desenvolupar els criteris per a l'apartat relatiu a la insularitat i l'accessibilitat exterior, s'ha partit de la descripció d'un valor a partir dels quals s'estableixen els objectius.

Sostenibilitat

- a) Objectiu: Disminució de la dependència dels combustibles fòssils. Un dels objectius més importants en la sostenibilitat en l'insularitat i l'accessibilitat exterior és la disminució de la dependència dels combustibles fòssils. La continuació amb aquest model tant dependent podria comportar en el futur importants implicacions ambientals, econòmiques i socials.
- b) Objectiu: Distribució sostenible de les provisions i serveis. Formentera, per les seves característiques, té una elevada dependència amb l'exterior pel que fa al proveïment de provisions i serveis, on el número d'importacions que es donen a Formentera són molt més elevades que el d'exportacions. Per aquesta raó, la distribució d'aquests hauria de regir-se per variables naturals, econòmiques i socials.
- c) Objectiu: Protecció de la zona litoral. La major part de la comunicació de Formentera amb l'exterior es dona per via marítima, això pot condicionar l'estat de la zona litoral, que és una de les zones on conflueixen un nombre molt elevat dels valors paisatgístics de Formentera.

Accessibilitat

- d) Objectiu: Equitat social i millora en l'estacionalitat en l'accessibilitat exterior. Un dels objectius de l'accessibilitat exterior és que aquesta sigui equitativa per a tots els grups socials que viuen en l'illa. A més a més, és important la millora de l'estacionalitat, ja que es concentra en períodes concrets a uns nivells molt elevats.
- e) Objectiu: Diversificació dels serveis d'accés a l'illa. És molt important en l'accessibilitat exterior que hi hagi una diversificació dels serveis d'accés a l'illa, per tal d'evitar possibles comportaments abusius en les polítiques de preus.

Funcionalitat

- f) Objectiu: Potenciar l'autosuficiència de la Illa de Formentera. Propiciar un desenvolupament ordenat i equilibrat, per tal que la població de l'illa pugui proveir les seves necessitats socials i econòmiques en el lloc on habiten.

4.2. Espais oberts i consum de sòl

Posant especial atenció als espais oberts, hem realitzat un anàlisi qualitatiu per designar els valors que s'han de tenir en compte així com els principals objectius que han de contenir aquests valors. Resulta clar doncs, que els valors fonamentals que es poden identificar són la protecció dels espais oberts, així com la millora d'aquests espais reconeixent el seu rol com a matriu de base territorial (Valoritzar els espais oberts i el seu paper com a matriu territorial bàsica).

Protegir els espais oberts

- a) Objectiu: Reducció de la dispersió de les edificacions, tot limitant-ne la continua urbanització;
- b) Objectiu: Reduir la mobilitat, en el sentit de reduir l'impacte que pot crear un excessiu ús dels vehicles motoritzats. Aquest segon objectiu està molt relacionat amb el primer. Doncs una menor dispersió reduiria els desplaçaments.

Valoritzar els espais oberts reconeixent el seu rol com a matriu de base territorial

- c) Objectiu: En aquest sentit hem posat especial atenció als valors de tutela, conservació i gestió del territori dels espais oberts. Hem establert alguns objectius fonamentals per tal de seguir el principi de valorització dels espais oberts com la protecció del medi natural per limitar l'excessiva degradació d'aquests i per garantir la continuïtat de la biodiversitat i el manteniment de les espècies autòctones.
- d) Objectiu: El segon objectiu que hem descrit fa referència a la potenciació dels espais agrícoles, tot i sabent que només el 23% del terreny pot ser cultivat degut a la presència de material calcari.

El tercer punt i el quart punt fan referència per una banda a gestionar i potenciar el patrimoni tant històric com cultural de la illa que significaria una revalorització dels espais oberts, per altre banda assegurar la connectivitat entre espais oberts externs i espais oberts interns en tota l'illa. Finalment, l'últim punt centra l'atenció sobre la població autòctona i el turisme. HI hauria d'haver una major sensibilització de la importància i valors que tenen els espais oberts com a un recurs a protegir i respectar.

4.3. Recursos

Pel que fa als criteris de planejament territorial que fan referència als recursos de l'illa, hem considerat tres valors principals, cadascun d'ells amb el seus objectius específics, que es proposen com a marc de referència i guia a l'hora d'ordenar el territori formenterenc.

Tal i com es pot observar a la taula adjunta, els tres valors fonamentals són: autonomia dels recursos, ús sostenible dels recursos i, mitigació del canvi climàtic. Els objectius per al valor de l'autonomia dels recursos són: fomentar les noves fonts d'energia i millora de l'eficiència energètica i del consum dels recursos. En l'ús sostenible dels recursos els objectius són: gestió sostenible dels recursos naturals, gestió ambiental del recursos en el sector turístic i, reducció del consum dels recursos. En la mitigació del canvi climàtic, l'objectiu és la reducció de les emissions i del consum de combustibles.

Autonomia energètica

- a) Objectiu: Fomentar noves fonts d'energia per tal de diversificar l'oferta. Actualment l'illa depèn energèticament de l'exterior, ja sigui pel subministrament elèctric via cables submarins des d'Eivissa o via transport marítim de combustibles fòssils. Caldria doncs potenciar i introduir noves fonts energètiques, avaluant els costos i beneficis tant econòmics com mediambientals de les diferents alternatives. Cal tendir forçosament a una menor dependència del petroli per tal de diversificar l'oferta, fent variar els percentatges d'ús de les diferents fonts d'energia però alhora per tendir al consum de fonts d'energia renovables, a poder ser de producció local, a les que s'ha de donar un major pes.
- b) Objectiu: Millora de l'eficiència energètica i del consum de recursos tant pel que fa a l'energia en els transports i en tot tipus d'edificacions, com pel que fa a l'aigua. L'aigua és un recurs escàs a l'illa, i per tant cal millorar l'eficiència tant de la xarxa de distribució com de la xarxa de sanejament de l'aigua. A l'illa any rere any hi ha un augment de consum energètic que comporta dificultats per satisfer la demanda en moments pic, per tant apostar per la millora de l'eficiència energètica resulta imprescindible.

Ús sostenible dels recursos

- c) Objectiu: Gestió sostenible dels recursos naturals, cal millorar la gestió dels recursos naturals, ja siguin del propi territori o importats, ja que una gestió adequada asseguraria un ús o explotació de recursos coherent, sense malmetre el territori ni hipotecar la disponibilitat dels recursos per a les

generacions futures. És molt important tenir la capacitat de gestionar els residus que poden contaminar el medi ambient si no es tracten adequadament, això pot crear avantatges també en el sector de l'energia amb la producció d'energia a partir de biomassa per exemple, cosa que suposaria un estalvi en la producció d'energia a partir de combustibles fòssils.

- d) Objectiu:Gestió ambiental dels recursos en el sector turístic: un element molt característic de Formentera és el turisme, que té un gran impacte sobre el territori i els recursos. Les activitats turístiques, els recursos de què gaudeixen els turistes, la mobilitat i la massificació a l'estiu, suposen una gran despesa i un consum molt excessiu, que sens dubte necessita d'una racionalització i una gestió més sostenible de tot el procés. La millora de la gestió ambiental dels recursos en el sector turístic, és necessària tant pel que fa al consum i depuració de l'aigua, el consum d'energia i el consum de combustibles.
- e) Objectiu:Reducció del consum de recursos: un factor clau pel que fa als recursos de Formentera és ser capaç d'utilitzar-los d'una manera racional i òptima, per tal de garantir-ne un ús adequat i sostenible. És important ser capaç de reduir el consum d'energia per tal de tenir un estalvi de costos i alhora un benefici a llarg termini. Especialment en el cas de l'aigua, que és una necessitat bàsica molt important però molt escassa a l'illa, sent doncs un recurs en el qual cal posar especial atenció i per la qual cosa és important aconseguir reduir el consum, garantint una major durada dels recursos i reduint les importacions d'aigua, amb efectes positius en l'equilibri econòmic. Això també és vàlid per a d'altres recursos que són escassos illa o inexistents i que per tant requereixen d'importació, com ara l'electricitat, el gas i els combustibles.

Mitigació del canvi climàtic

- f) Objectiu:Reducció de les emissions i el consum de combustibles: la qual cosa és de vital importància per a l'illa de Formentera per tal de reduir la dependència energètica però alhora per tal de millorar la qualitat de l'aire en els mesos de més afluència de turistes i doncs de més desplaçaments a l'illa i per contribuir en la disminució de l'escalfament global de la terra reduint els gasos amb efecte hivernacle d'origen antropogènic, com pot ser el CO2 emès en la combustió dels hidrocarburs dels automòbils. En aquest sentit, cal fomentar i donar suport a totes les mesures que promoguin actuacions per la mobilitat sostenible i l'ús del transport públic.

4.4. Paisatge

El valor escollit a l'hora de desenvolupar els criteris sobre el paisatge de Formentera són: Preservar la diversitat, singularitat i especificitat dels paisatges de formentera; Reforçar els valors identitaris dels paisatges de formentera; Impulsar La funcionalitat territorial dels paisatges de Formentera. A continuació es detallen els diversos objectius que s'han proposat per a cada un dels valors.

Preservar la diversitat, singularitat i especificitat dels paisatges de formentera

Formentera conté, gràcies a les seves característiques i singularitats geogràfiques i històriques, una gran diversitat de paisatges de gran valor, tant des del punt de vista natural com cultural i històric, que la distingeix de la resta d'illes del mediterrani occidental: des dels paisatges naturals, especialment el paisatge de les franges litorals vinculades a les praderies de posidònia i els ecosistemes dunars, fins als paisatges productius, com les salines, o els paisatges rurals, molt característics de l'illa.

- a) Objectiu: Un mosaic territorial i paisatgístic diversificat, protegint-ne la seva singularitat, per tal que pugui seguir representant un tret definitori de l'especificitat insular de Formentera, reforçant-ne alhora els seus valors naturals, històrics i estètics.
- b) Objectiu: Uns paisatges ben protegits, gestionats i ordenats, sobretot pel que fa a la seva qualitat paisatgística, de tal manera que se n'eviti la seva destrucció i banalització, degut sobretot a la pressió de la demanda turística, que pot suposar la pèrdua definitiva dels valors propis i específics dels paisatges de l'illa.

Reforçar els valors identitaris dels paisatges de formentera

L'especificitat i singularitat dels paisatges de Formentera ha generat que la població local se senti altament identificada amb aquests paisatges, el que s'ha traduït històricament en una voluntat de voler mantenir els paisatges tal com han estat heretats, especialment pel que fa als paisatges agraris i litorals. D'altra banda, el gran valor d'aquesta heterogeneïtat paisatgística ha definit també una marca "Formentera" que avui dia està molt consolidada a l'exterior, el que representa un dels principals reclams turístics de l'illa.

- c) Objectiu: Uns paisatges valorats socialment, tant per part dels habitants de l'illa com també per part dels visitants, per tal que els paisatges puguin continuar sent reconeguts pels propis habitants de l'illa alhora que segueixin constituint un reclam turístic de primer ordre, evitant la desafecció

dels habitants envers els seus paisatges i la pèrdua del sentiment de pertinença d'aquests envers la seva illa.

- d) Objectiu: Uns paisatges històrics ben conservats, de tal forma que els elements patrimonials construïts (els murs de pedra seca, els nuclis urbans, les cases tradicionals, els paisatges productius tradicionals, etc.) continuïn representant un element fonamental de la identitat social i cultural de la població local.

Impulsar La Funcionalitat Territorial Dels Paisatges De Formentera

Els paisatges de Formentera s'han generat a partir d'elements propis i intrínsecs a l'illa, com les condicions geo-climàtiques i històriques. La riquesa i diversitat ecològica de l'illa, amb els seus endemismes, i la singularitat i particularitat dels paisatges construïts per la societat illenca al llarg de la història a partir dels recursos propis de Formentera, han configurat que els paisatges de Formentera siguin reconeguts avui en dia per la conservació dels seus valors històrics i patrimonials, tant des del punt de vista natural com cultural.

- e) Objectiu: Uns paisatges productius vius i funcionals, de tal manera que puguin continuar sent els factors principals per a la configuració de la singularitat i la identitat paisatgística de l'illa i que siguin viables ecològicament, permetent compaginar les activitats productives tradicionals amb les activitats turístiques i d'oci i lleure.
- f) Objectiu: Uns paisatges amb nous valors culturals, socials i productius, que permetin el sorgiment d'activitats innovadores (en l'àmbit del turisme però també en activitats científiques, acadèmiques, de gaudi, etc.) que promoguin una gestió i transformació del paisatge de tal manera que s'eviti la transformació i pèrdua dels valors paisatgístics que caracteritzen Formentera.

4.5. Habitatge principal i secundari

Els criteris que hem establert per a l'apartat d'habitatge principal i secundari són tres: equitat, sostenibilitat i funcionalitat. Dins de cada un dels criteris s'ha definit un o més objectius, en funció de cada cas.

Equitat

Pel que fa al primer criteri, definit com a equitat, fa referència a la voluntat que la població formenterenca tingui igualtat de possibilitats a l'hora d'accedir a l'habitatge. Així doncs, l'objectiu que proposem consisteix en vetllar perquè la població de Formentera pugui accedir a l'habitatge independentment del seu nivell de renda, reduint així les diferències entre les classes altes i la resta de la població local.

- a) Objectiu: Vetllar perquè la població de Formentera, independentment del nivell de renda, pugui accedir a l'habitatge.

Sostenibilitat

Com a segon criteri, hem escollit la sostenibilitat, un concepte que ens permet fomentar el respecte per el territori i que aquest es pugui desenvolupar de manera responsable. En aquest cas, hem definit tres objectius per; primerament contenir i regular el creixement i la localització del parc d'habitatges secundari, en segon lloc la contenir de la dispersió urbana i com a últim objectiu rehabilitar els habitatges en desús.

- b) Objectiu: Contenir i regular el creixement i la localització del parc d'habitatge secundari.
- c) Objectiu: Contenir la dispersió urbana.
- d) Objectiu: Rehabilitar els habitatges en desús.

Funcionalitat

Finalment, el tercer criteri que hem definit és el de la funcionalitat, apostant perquè l'habitatge principal i secundari sigui present en tots els nuclis urbans, evitant que es concentrin en determinades zones. Pel que fa als objectius d'aquest criteri, n'establim un, que és distribuir els habitatges amb diferents usos entre els diversos nuclis urbans per tal d'assegurar la vida urbana al llarg de l'any.

- e) Objectiu: Distribuir habitatges amb usos diferenciats entre els diversos nuclis urbans per tal d'assegurar la vida urbana al llarg de l'any.

4.6. Espai per activitats econòmiques

Els valors identificats per a l'espai per a activitats econòmiques són: Integració; moderació; Autosuficiència; Eficiència i competitivitat. A continuació es descriu el procés que s'ha dut a terme per a la detecció dels valors citats i els objectius en què es desenvolupen.

Valor

Los valores seleccionados para la confección de los criterios para los espacios de actividades económicas son los siguientes:

1. Integración: la integración de los elementos que permiten el desarrollo de cualquier actividad en el territorio en que se instala es fundamental, pero cuando este territorio combina una alta vulnerabilidad con la dependencia de una actividad (como la turística) fuertemente basada en la calidad y conservación del entorno esta integración es fundamental.
2. Moderación: el desarrollo de las actividades económicas no debe sobrepasar en ningún caso unas determinadas tasas de crecimiento consideradas máximas, ya sea por la limitada capacidad física del territorio que las acoge, o por la fragilidad de una actividad desarrollada de manera acelerada y sobre una base económica no suficientemente aposentada.
3. Autosuficiencia: la posibilidad de satisfacer las necesidades propias con los recursos existentes en el propio territorio no únicamente favorece la sostenibilidad ambiental, sino que permite reducir costes y estimular la actividad económica propia.
4. Eficiencia y competitividad: en un contexto de encarecimiento de los recursos y productos, y de ampliación constante de la competencia entre los diversos agentes económicos, el esfuerzo por obtener el máximo beneficio a partir del menor volumen de recursos es una necesidad.
5. Especificaciones sobre la selección de los valores

La selección de los valores ha partido de una doble premisa:

- Concreción: ante la posibilidad de identificar unos valores que, por querer abarcar enteramente todos los aspectos que se pretende enaltecer, pecasen de excesivamente generalistas, se ha realizado un esfuerzo de concreción con el propósito de destacar únicamente aquellos que se consideran estrictamente relacionados con la actividad económica y que han de permitir una mayor efectividad a la hora de fijar los objetivos.

- Priorització: a pesar de su coherencia, algunos de los valores propuestos pueden presentar un riesgo de incompatibilidad no total pero sí en algún aspecto específico, sobretodo en una posterior aplicación a unos objetivos determinados y, más aún, a su concreción en unas propuestas en el planeamiento. Así, por ejemplo, el principio de autosuficiencia puede favorecer la instalación de actividad generadora de energía en la isla, pero ésta puede entrar en contradicción con el principio de sostenibilidad, especialmente de carácter paisajístico. Por este motivo, en el caso de que este tipo de conflictos aparezcan, los objetivos responderán a una priorización de los valores, que responde al orden en que han sido listados.

A partir de las necesidades detectadas en Formentera relacionadas con las actividades económicas, y en coherencia con los valores apuntados más arriba, se proponen los tres objetivos siguientes:

- a) Objectiu: Promover los espacios que permitan la diversificación de la estructura económica y tiendan a reducir la dependencia exterior de la isla.

La marcada dependencia del exterior de la isla para el suministro de la práctica totalidad de los recursos y productos que consume es producto de sus características geográficas, pero también de la elevada especialización de su actividad económica, basada de manera casi exclusiva en el turismo.

Esta especialización obliga a plantear fórmulas orientadas a incrementar su capacidad de satisfacer sus propias necesidades. Para conseguirlo, debería favorecerse el desarrollo de actividades productivas y de generación de recursos destinadas al abastecimiento propio. Entran en esta consideración tanto aquellas instalaciones de producción de energía, como los espacios destinados a la producción agraria y, en la medida que sea posible, la producción de productos manufacturados.

La delimitación de espacios para estas actividades económicas ha de tener en cuenta los valores ambientales y paisajísticos de la isla, así como su atractivo como destino turístico de calidad, ya que esta actividad es su principal recurso económico.

- b) Objectiu: Limitar el crecimiento económico a unas tasas que garanticen la sostenibilidad ambiental de la isla y la preservación de sus valores naturales y paisajísticos

El principio de moderación en el crecimiento de las actividades económicas es especialmente importante cuando se aplica en un territorio aislado y de reducidas dimensiones, la cual cosa incrementa su fragilidad, limita la capacidad de su base económica y, por lo tanto, dificulta una eventual reorientación futura.

- c) Objectiu: Promover las actividades orientadas al tratamiento y valorización de los residuos generados por la isla.

En la misma línea del primer objetivo, la dotación de aquellas instalaciones que permitan el tratamiento e incluso la reutilización de los residuos generados en la isla (desde el compostaje de residuos orgánicos hasta el reciclaje de los no orgánicos) tendería a reducir su dependencia del exterior, diversificar su actividad productiva e incrementar la eficiencia ambiental y económica de la isla.

- d) Objectiu: Limitar el desarrollo de los equipamientos turísticos a aquellos puntos donde el impacto ambiental, visual y acústico sea menor.

La proliferación de equipamientos turísticos, ya sea en forma de grandes establecimientos o de pequeñas instalaciones, tiene impactos especialmente relevantes sobre el territorio y, especialmente, sobre sus valores naturales y paisajísticos, principal recurso de la actividad turística de la isla. Por este motivo, se considera indispensable limitar el desarrollo de nuevos equipamientos turísticos a áreas donde los impactos naturales, visuales y acústicos sean menores.

Este objetivo implica igualmente limitar la proliferación de equipamientos turísticos destinados a ofrecer un servicio de proximidad y que, por lo tanto, tienden a multiplicarse y dispersarse a lo largo del territorio de la isla, especialmente aquellos orientados a satisfacer la demanda en la línea de costa a visitantes de corta o muy corta estancia.

- e) Objectiu: Favorecer los alojamientos turísticos menos consumidores de suelo y con mayor ocupación a lo largo del año.

Si la concentración territorial de los equipamientos turísticos minimiza el consumo de suelo, la utilización intensiva de estos equipamientos permite maximizar su eficiencia. Así, una vez delimitado el suelo destinado a alojamiento turístico, cabe favorecer la instalación de aquellos establecimientos que permitan una mayor nivel de ocupación, es decir, establecimientos hoteleros y apart-hoteles por delante de apartamentos y casas aisladas de segunda residencia.

- f) Objectiu: Favorecer una oferta turística basada en la explotación respetuosa y sostenible de los valores naturales, paisajísticos y tradicionales de la isla.

La preservación y valorización del patrimonio natural, paisajístico y tradicional de Formentera no sólo pasa por una concentración territorial de los equipamientos turísticos y una utilización más intensiva de los mismos que permita incrementar su eficiencia, sino también por una progresiva transformación de su oferta turística tendente a incorporar nuevas fórmulas de relación con el entorno. Modalidades como el agroturismo, el cicloturismo o la interrelación con oficios y actividades tradicionales de la isla son muestras de esta nueva fórmula turística más respetuosa y sostenible.

4.7. Xarxa urbana i serveis

En els criteris sobre la xarxa urbana i serveis s'han identificat els següents valors: Equitat; Sostenibilitat; Funcionalitat urbana. Per a cada un d'ells, s'han establert tres objectius.

Equitat

- a) Objectiu:Cohesió territorial i urbana o Millorar l'accessibilitat a tots els indrets de l'illa a fi de garantir una millor cohesió territorial i urbana, cal millorar l'accessibilitat a tots els indrets de l'illa. o Desestacionalització de l'oferta de equipaments Tot i la forta demanda d'equipaments vinculats al turisme concentrada en pocs mesos de l'any, cal impulsar polítiques que tendeixin a la seva desestacionalització a fi de poder garantir una oferta més o menys continua al llarg de tot l'any, racionalitzant d'aquesta manera el seu impacte en el territori.
- b) Objectiu:Jerarquia de nodes o Que la centralitat de Sant Francesc Xavier aglutini tota l'oferta de serveis bàsics Entenem que Sant Francesc Xavier esdevé l'àrea urbana central de tota l'illa i tot i no plantejar grans operacions d'extensió urbana, cal garantir la seva centralitat en quant a la dotació de serveis bàsics entenent el seu caràcter estratègic dins de l'illa.
- c) Objectiu:Fortalesa de nodes o Establir una xarxa policèntrica de nodes Tanmateix, tot i la centralitat acusada de Sant Francesc Xavier, cal potenciar l'estructura policèntrica en torn als assentaments de Sant Ferran, La Savina, Es Pujols i Es Pilar i que esdevinguin nodes en torn a un sistema eficient d'assentaments articulats en torn a un lloc central, en aquest cas, Sant Francesc Xavier.

Sostenibilitat

- d) Objectiu:Compacitat o Establir els creixements en continus urbans Limitar qualsevol tipus de creixement urbà a sectors adjacents a sòls urbans. o Garantir un sòl no urbanitzable clarament diferenciable del sòl urbà Garantir l'especificitat del sòl no urbanitzable preservant-lo en part per la seva pròpia naturalesa i pels valors que transmet. o Contenir la densitat de població urbana Garantir una densitat de població mínima i estable al llarg de l'any.
- e) Objectiu:Reconversió d'usos Reciclar determinats sòls urbans adaptant-los a noves necessitats, integrant-los millor al seu entorn urbà.
- f) Objectiu:Rehabilitació Aportar mesures que incideixin de manera efectiva en la rehabilitació d'espais susceptibles de degradació.

Funcionalitat Urbana

- g) Objectiu:Multi funcionalitat i polivalència o Barreja d'usos Dotar els espais urbans dels espais i equipaments necessaris per poder compaginar usos diferents i garantint-ne un elevat nivell de vida dels seus ciutadans
- h) Objectiu:Preservació del patrimoni urbà o Estètic o Històric o Identitari o Paisatgístic
- i) Objectiu:Iniciatives culturals com a pol d'atracció de població urbana estable i permanent durant tot l'any A fi de garantir unes taxes de població urbana resident al llarg de l'any, cal promoure iniciatives socioculturals que fomentin el teixit i la cohesió social de la població de manera permanent al llarg de tot l'any.

4.8. Mobilitat

Els criteris que s'han obtingut respecte a la temàtica del parc mòbil, el transport i la mobilitat són el resultat de la reflexió duta a terme a partir de l'anàlisi DAFO sobre aquest mateix tema. Gràcies a aquest primer anàlisi va ser possible destriar els elements positius dels negatius (tan interns com externs). Al fer aquest judici de valor, en dir què és “bò” i què és “dolent”, ja ens remeitem involuntàriament a un seguit de criteris que s'han treballat a fons posteriorment i s'exposen a continuació.

El primer pas per a l'elaboració dels criteris ha estat la distinció dels valors que -des de la mobilitat- s'ha cregut que són elements clau, principis sobre els quals erigir el planejament territorial d'aquest territori. Aquests són:

1. Sostenibilitat: S'ha volgut tractar aquí el tema de la sostenibilitat des de la seva complexitat, conscients de que es tracta d'un concepte amb una triple basant: social, econòmica, i ambiental.
2. Accessibilitat: Entenent-la com l'expressió territorial de la mobilitat s'ha tractat aquí tan l'accessibilitats dels diferents indrets o serveis de l'illa, com de les persones.
3. Seguretat: El darrer principi en el que s'ha volgut aprofundir ha estat el de la seguretat viària, conscients de que determinats col·lectius es troben en una posició molt desafavorida en aquest sentit tals com els vianants o els ciclistes.

A continuació, per cadascun dels valors escollits, s'han redactat un seguit de criteris que deriven directament d'aquests.

Sostenibilitat

- a) Objectiu: Potenciar els desplaçaments amb els mitjans més sostenibles, com el transport públic i els modes no motoritzats. Per tal d'assolir un sistema de transports més respectuós amb el medi, i que sigui un element més per vetllar per l'equitat social, s'ha considerat que en el nou planejament s'ha de potenciar els modes de transport descrits.
- b) Objectiu: Reduir les necessitats energètiques del transport i els impactes que se'n deriven. Essent coherents amb les disponibilitats energètiques del territori, s'ha cregut convenient que un criteri sigui el de reduir les necessitats de combustibles fòssils. A més, aquesta reducció tindria importants i ventatgosos efectes sobre els actuals impactes que es deriven de l'hegemonia del vehicle privat en el repartiment modal.

- c) Objectiu: Regulació del parc mòbil. És necessari actuar sobre l'actual parc mòbil de l'illa, on hi ha una forta presència de vehicles de lloguer destinats principalment als turistes que visiten l'illa els mesos d'estiu, ja que aquest fet té una incidència directe en la mobilitat de Formentera.

Accessibilitat

- d) Objectiu: Garantir l'accés al transport públic a tothom i a tots els nuclis habitats. Entenent que el transport públic és un dels modes de transport més accessibles per a tothom, s'ha cregut convenient explicitar la voluntat de desenvolupar aquest mitjà en la redacció d'aquests criteris.
- e) Objectiu: Repensar la xarxa viària i millorar les infraestructures de mobilitat. Tan la xarxa viària actual com la resta de les infraestructures de mobilitat, mereixen un replantejament per tal d'augmentar l'accessibilitat dels serveis, nuclis urbans, i la pròpia accessibilitat dels habitants de l'illa.

Seguretat

- f) Objectiu: Garantir que tots els desplaçaments es puguin realitzar de forma segura en qualsevol mitjà de transport. La seguretat en els desplaçaments és un criteri que el planejament ha de tenir en comte, tan en les possibles noves infraestructures com en la xarxa viària existent.
- g) Objectiu: Incrementar la seguretat objectiva i percebuda dels usuaris més vulnerables. Resulta necessari aplicar mesures que augmentin la seguretat dels peatons i dels ciclistes ja que són els col·lectius més vulnerables.

Síntesi			
4.1. Insularitat, accessibilitat exterior			
➤ enibilitat	Sost	➤ ración	Integ
➤ ssibilitat	Acce	➤ eración	Mod
➤ ionalitat	Func	➤ suficiencia	Auto
		➤ encia y competitividad	Efici
4.2. Espais oberts i consum de sòl		4.7. Xarxa urbana i serveis	
➤ egir els espais oberts	Prot	➤ tat	Equi
➤ ritzar els espais oberts reconeixent el seu rol com a matriu de base territorial	Valo	➤ enibilitat	Sost
		➤ ionalitat Urbana	Func
4.3. Recursos		4.8. Mobilitat	
➤ nomia energètica	Auto	➤ enibilitat	Sost
➤ sostenible dels recursos	Ús	➤ ssibilitat	Acce
➤ gació del canvi climàtic	Miti	➤ retat	Segu
4.4. Paisatge			
➤ ervar la diversitat, singularitat i especificitat dels paisatges de formentera;	Pres		
➤ rçar els valors identitaris dels paisatges de formentera;	Refo		
➤ lsar La Funcionalitat Territorial Dels Paisatges De Formentera;	Impu		
4.5. Habitatge principal i secundari			
➤ tat	Equi		
➤ enibilitat	Sost		
➤ ionalitat	Func		
4.6. Espai per activitats econòmiques			

5. PROPOSTES

ÍNDEX DE PROPOSTES

5. 8 PROPOSTES I 36 PROJECTES PER A LA GESTIÓ DEL TERRITORI DE FORMENTERA

- 5.1 L'accessibilitat exterior, els ports i els fons marins
- 5.2 Els recursos, l'aigua i l'energia
- 5.3 L'agricultura, els espais oberts i les costes
- 5.4 El paisatge
- 5.5 L'urbanisme i el sòl
- 5.6 L'activitat econòmica
- 5.7 L'habitatge
- 5.8 La mobilitat interna

5. 8 PROPOSTES I 36 PROJECTES PER A LA GESTIÓ DEL TERRITORI DE FORMENTERA

Per a la gestió del territori de Formentera, s'han definit vuit propostes i 36 projectes per als següents àmbits:

- 1) L'accessibilitat exterior, els ports i els fons marins (5 projectes)
- 2) Els recursos, l'aigua i l'energia (5 projectes)
- 3) L'agricultura, els espais oberts i les costes (5 projectes)
- 4) El paisatge (5 projectes)
- 5) L'urbanisme i el sòl (4 projectes)
- 6) Les activitats econòmiques (5 projectes)
- 7) L'habitatge (3 projectes)
- 8) La mobilitat interna (4 projectes)

5.1 l'accessibilitat exterior, els ports i els fons marins

En l'anàlisi que s'ha portat a terme sobre el DAFO del marc físic i els riscos naturals i els criteris, han permès la redacció d'una proposta i cinc projectes sobre la doble insularitat, l'accessibilitat exterior i els fons marins.

Formentera compta com a fortaleces el disposar d'una biodiversitat d'ambients, ecosistemes i espècies singulars, la suavitat del seu pendent en general, la manca de risc important d'avingudes i la importància de la presència de les praderies de Posidonia Oceanica pel que fa a la preservació del sistema dunar i de les costes.

Però, com a debilitats la població de Formentera tindria elevats costos pel que fa a la doble insularitat amb la seva gran dependència amb l'exterior i de les condicions atmosfèriques, a més a més, de l'escassetat hídrica present al territori i la baixa fertilitat del sòl. A aquests elements s'afegeix l'elevada fragilitat ecològica de les poblacions, comunitats i espècies presents i l'afectació important en el dinamisme del sistema dunar.

Com amenaces es pot trobar el canvi climàtic, en el qual es preveu un augment del número d'episodis climàtics extrems i riscos ambientals associats. A més a més, ens trobem dintre d'un context de crisi de la biodiversitat a nivell mundial, i una possible disminució de l'atenció de les qüestions ambientals pel context de crisi actual.

Com a oportunitats, hi ha un creixement de la importància de les qüestions ambientals, especialment a nivell europeu. Per aquesta raó existeixen instruments de reconeixement, protecció i conservació de zones que tenen importants valors naturals i ecològics. I derivat d'aquesta dinàmica, també es pot veure el creixement d'altres modalitats de turisme com l'ecoturisme o turisme ecològic, que es centra amb activitats responsables amb el medi ambient.

A partir del DAFO s'han elaborat els criteris, on s'han considerat tres valors amb els seus respectius objectius.

En primer lloc, amb el valor de sostenibilitat es va considerar com a objectius la disminució de la dependència dels combustibles fòssils, la distribució sostenible de les provisions i serveis amb l'exterior i la protecció de les àrees costeres pel que fa a l'accés incontrolat.

En segon lloc, amb el valor de l'accessibilitat exterior es va considerar com a objectiu garantir l'equitat a la població resident de Formentera i distribuir l'estacionalitat turística durant tot l'any i no únicament en l'estiu. I regularitzar la gestió en l'accessibilitat exterior.

I en tercer lloc, amb el valor de la funcionalitat es va considerar com a objectiu potenciar l'autosuficiència de la Illa de Formentera.

Es proposa reduir els costs de la doble insularitat per a la població resident millorant l'accessibilitat exterior de l'illa d'acord amb criteris de sostenibilitat i eficiència.

Aquesta proposta s'ha redactat a partir d'analitzar els aspectes del DAFO i els criteris que es relacionen amb l'accessibilitat exterior, els ports i els fons marins.

Formentera és una illa en la que la seva població resident té importants costs per la doble insularitat, a més a més, té una elevada dependència amb l'exterior. Per una altra banda, Formentera disposa d'una elevada biodiversitat d'ambients, ecosistemes i espècies, en el qual la Posidonia Oceanica realitza un paper clau en el dinamisme del sistema dunar i la protecció de les costes.

Per aquesta raó, es busca que hi hagi un accés equitatiu per a la població resident i la disminució dels costos de la doble insularitat, a més a més, de la protecció i conservació de l'illa, especialment de les costes i els fons marins.

A partir d'aquesta proposta es suggereixen els següents cinc projectes.

PROPOSTA: 1. L'ACCESSIBILITAT EXTERIOR, ELS PORTS I ELS FONS MARINS
PROJECTE: 1.1.MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS D'ESPERAR DELS PORTS D'EIVISSA I FORMENTERA
a) Objectiu Augmentar la capacitat i qualitat dels espais d'espera en les zones portuàries de Formentera i Eivissa.
b) Actuació Es pretén millorar les instal·lacions portuàries d'espera d'Eivissa i Formentera, dotant-les d'espais amb wi-fi i servei de biblioteca. Aquestes millores d'instal·lacions són necessàries ja que hi ha un espai temporal gran entre un vaixell i l'altre i d'aquesta manera els passatgers podran fer un ús profitós del seu temps d'espera. On es podria organitzar una programació cultural, per tal de fer-los més atractius. A més a més, no s'hauria de canviar la localització del lloc on es fa la connexió entre Eivissa i Formentera del port d'Eivissa.
c) Agents - Govern Balear, que supervisarà el funcionament de l'estructura. - Autoritat Portuària de les Balears. - Consell Insular de Formentera i d'Eivissa, que s'encarregaria de supervisar l'execució i gestió de la millora de les instal·lacions portuàries.
d) Localització Port de La Savina de Formentera. Port d'Eivissa.
e) Temporalitat Els tràmits d'aprovació i execució de les obres es donarien en 1 any. I a partir d'aquí es podria fer un ús de les instal·lacions per part de la població.
f) Recursos Una part dels recursos obtinguts de la diferència de preus entre les tarifes per a la població resident i la turística anirien destinats a la realització de les obres de millora i la seva gestió en l'ús.

g) Concertació i tramitació En primer lloc s'hauria d'acceptar la proposta per part del Govern Balear, el Consell Insular, l'activitat Portuària de les Balears i la població resident, per ser una actuació d'interès general per a la població. En segon lloc, s'hauria d'aprovar la llicència per a la millora de les instal·lacions portuàries d'ambdós ports. En tercer lloc, s'hauria de realitzar l'execució de les obres. I en quart lloc, l'autorització per a l'ús de les instal·lacions.
h) Avaluació i seguiment S'hauria de realitzar una avaluació de les obres de millora, de la gestió i de l'ús que es dona a les instal·lacions d'espera. I comprovar si ha estat una forma efectiva per a millorar el temps d'espera per als passatgers.

PROPOSTA: 1. L'ACCESSIBILITAT EXTERIOR, ELS PORTS I ELS FONS MARINS
PROJECTE: 1.2. REDUCCIÓ DEL COST DE LA DOBLE INSULARITAT REGULARITZANT ELS PREUS DE LES TARIFES ENTRE EIVISSA I FORMENTERA
a) Objectiu Reduir el cost de la doble insularitat per a la població resident de la illa de Formentera, a través de la disminució del cost de les tarifes per al transport marítim-terrestre.
b) Actuació En primer lloc, aquest projecte busca el reconeixement a nivell europeu del cost d'insularitat que té la població de Formentera, i en general les Illes Balears, per tal que es donin mesures per reduir els costos així com es fa a les Illes Canàries, Açores, Madeira i La Reunión. En segon lloc, es proposa definir diferents tipus de tarifes per al transport marítim per tal d'assegurar l'accessibilitat exterior per a la població resident de Formentera i fer més assequible el transport de proveïment: 1) Tarifa per a la població resident: Reducció de les tarifes mitjançant l'oferta d'un servei de transport públic, a través de l'abonament d'un bitllet integrat mensual Terra-Mar exclusivament per a la població resident i estudiants, on podran fer transbord amb algun tipus de transport públic terrestre (autobús) en una durada de 90 minuts tant per Eivissa com Formentera. 2) Introducció d'un bitllet amb tarifa turística: 2.1) Tarifa turística només per a la illa de Formentera. 2.2) Tarifa turística per a la illa de Formentera i les platges. Aquest tipus de tarifa inclou el transport de passatgers de Eivissa amb Formentera, a més a més d'un servei de transport amb barca del port de la Savina a les platges de l'illa de Formentera. El servei de transport marítim de la companyia de concessió pública serà de règim anual. Les tarifes per a la població resident i pel transport de proveïment es mantindran constants per a tot l'any. En canvi, les tarifes per a la població turística variaran segons la temporada, per tal que hi hagi una distribució del turisme més repartida durant tot l'any i no únicament en l'estiu. A més a més, pel que fa al transport de proveïment amb Formentera també s'aplicarà un descompte de la tarifa existent, ja que Formentera té una elevada dependència amb

l'exterior pel que fa al proveïment de subministres (on el 30% s'exporten i el 70% s'importen).
c) Agents - Unió Europea i Govern d'Espanya, que s'encarregarien de subvencionar part del cots de la doble insularitat en les tarifes de transport de passatgers i de proveïment. - L'Autoritat Portuària i el Consell Insular de Formentera, que s'encarregarien de la supervisió de l'empresa pública de transport marítim.
d) Localització La companyia de transport públic marítim tindrà la seva seu al port de la Savina de Formentera. I la localització del seu servei serà el recorregut entre les illes d'Eivissa i Formentera.
e) Temporalitat Entre dos o tres anys.
f) Recursos En primer lloc, el govern la Unió Europea i l'Estat Espanyol hauria de subvencionar part del cost de la doble insularitat per a la població resident de Formentera. A més a més, la diferència entre la tarifa turística i la tarifa per a la població resident, seria utilitzada com a recursos per a tasques de conservació de l'illa de Formentera.
g) Concertació i tramitació 1) Acceptació i aprovació del finançament de les tarifes del transport marítim de passatgers i proveïment per part de la Unió Europea i l'Estat Espanyol. 2) Aprovació definitiva per a la creació d'una empresa pública de transport marítim entre Eivissa i Formentera per part del Consell Insular, l'Autoritat Portuària, el Govern de les Illes Balears i la població resident. 3) El Consell Insular de Formentera i l'Autoritat Portuària s'encarregaran de la gestió de la companyia marítima.
h) Avaluació i seguiment Es definiran diversos indicadors per tal de poder fer el seguiment i avaluació del projecte per part del Consell Insular de Formentera, a més a més, de vetllar per la transparència en la gestió de la companyia.

PROPOSTA: 1. L'ACCESSIBILITAT EXTERIOR, ELS PORTS I ELS FONS MARINS
PROJECTE: 1.3. SISTEMA DE BARQUES DEL PORT DE LA SAVINA A LES PLATGES PER AL TURISME D'UN DIA
a) Objectiu Reduir el parc mòbil per a turistes de la Illa de Formentera.
b) Actuació Aquest projecte pretén crear un sistema de barques “taxis” que connecti per via marítima el port de la Savina amb les platges de Formentera. Amb aquesta iniciativa es podria reduir el parc mòbil de l'illa, ja que la majoria del turisme de Formentera és de sol i platja. Es crearia un sistema de recollida tant al port com a les platges, per tal que sigui efectiva la connexió. El servei es regiria per un sistema d'horaris de recollida tant al port com a les platges. Les platges on es realitzaria la connexió A més a més, existiria un tipus de bitllet del ferri d'Eivissa a Formentera que inclouria aquesta modalitat, i es podria adquirir al mateix port d'Eivissa i per Internet. Aquest sistema és utilitzat amb èxit a la Illa de Folegandros, Grècia. Aquest servei donaria en les temporades mitjanes i altes, dels mesos d'abril a setembre.
c) Agents 1) Consell Insular de Formentera i Autoritat Portuària de les Balears, que s'encarregaria de la supervisió del servei. 2) Companyia de concessió pública de petites barques.
d) Localització Port de Sa Savina en direcció a les platges de Formentera. S'hauria de realitzar un estudi sobre quines serien les platges més adequades per a la realització del servei, considerant criteris com la freqüentació, la grandària de la platja, el número de serveis que disposa, la seva proximitat amb el port, etc. Les platges que hem considerat que reunirien les característiques més òptimes serien: Cavall de Borràs, Cala Saona, Es Pujols i les Illetes, encara que s'hauria d'estudiar cas per cas.
e) Temporalitat Entre dos o tres anys.

f) Recursos Inversió inicial del Consell Insular de Formentera per tal de posar en marxa el projecte. I una part de la diferència del preu d'aquesta modalitat de tarifa amb la resident s'utilitzaria com a recursos per a actuacions de conservació de l'illa.
g) Concertació i tramitació 1) El Govern Balear, l'Autoritat Portuària de les Balears i el Consell Insular de Formentera serien els primers agents en avaluar i acceptar la proposta. 2) S'hauria d'analitzar el número de barques necessàries per tal de donar un bon servei segons la demanda. 3) Calcular l'espai temporal del recorregut de les barques. 4) Contemplar el lloc on estacionarien les barques per les nits i en les temporades baixes. 5) Proposta de tarifa. 6) Paral·lelament s'hauria de fer un estudi d'Impacte Ambiental per tal de conèixer els possibles impactes del projecte. 7) Execució del projecte.
h) Avaluació i seguiment En primer lloc s'hauria d'avaluar mitjançant diversos indicadors l'èxit del projecte i si s'assoleixen els objectius. És a dir, si existeix o s'ha generat la demanda per aquest servei, si s'ha reduït el parc mòbil de vehicles, si és una activitat que dona beneficis i si no té cap tipus de repercussió socio-ambiental negativa. A més a més, s'hauria de fer enquestes de satisfacció del servei a la població turística. Al mateix temps, una taula on es compararien ambdós serveis, el de barques i el de lloguer, mitjançant variables ambientals socials i econòmiques.

PROPOSTA: 1. L'ACCESSIBILITAT EXTERIOR, ELS PORTS I ELS FONS MARINS PROJECTE: 1.4. SENSIBILITZACIÓ AMBIENTAL SOBRE LA IMPORTÀNCIA DEL SISTEMA DUNAR I LA POSIDÒNIA OCEÀNICA EN L'ECOSISTEMA LITORAL
a) Objectiu Protegir les praderies de <i>Posidonia Oceanica</i> i el sistema dunar de Formentera i Eivissa.
b) Actuació Aquest projecte provindria dels antecedents ja existents sobre el festival Posidonia Oceanica life festival, que té el seu origen a Formentera, i es va realitzant en diversos llocs. Realització de campanyes de sensibilització sobre les característiques, dinàmiques i importància de la <i>Posidonia Oceanica</i> i el sistema dunar, destinades especialment a la població turística. Aquestes campanyes tindrien com a eix central el sistema dunar i la <i>Posidonia Oceanica</i> , però, a més a més, també hi hauria informació ambiental diversa sobre els valors naturals i ecològics presents a l'illa de Formentera, com per exemple, informació ornitològica. D'aquesta manera es buscaria evitar els fondejos il·legals, disminuir les tasques de neteja de les fulles de <i>Posidonia Oceanica</i> , evitar l'afectació negativa a les dunes i atreure a un altre tipus de perfil turístic. A més a més, es podrien realitzar diverses investigacions sobre el sistema dunar, com per exemple estudis sobre la contribució de les praderies de <i>Posidonia Oceanica</i> en les captures de diòxid de carboni. Aquestes campanyes de sensibilització es realitzarien durant la temporada mitja i alta, especialment en l'alta.
c) Agents - Departament de medi ambient del Consell Insular de Formentera, que s'encarregaria de les parades d'informació a San Francesc i al port. - Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera, que s'encarregaria de les presentacions i activitats de sensibilització al centre Can Marroig.

d) Localització Les campanyes de sensibilització ambiental es donaria especialment al Centre d'Interpretació Ambiental Can Marroig a Formentera. On es podrien fer xerrades amb personal tècnic especialitzat, presentacions i activitats. A més a més, al poble de San Francesc i al port de Sa savina com a parades d'informació.
e) Temporalitat Un any.
f) Recursos Es podria crear un fons per a la gestió del sistema dunar, on podrien participar particulars amb donacions
g) Concertació i tramitació 1) Acceptació i aprovació del projecte per part del Consell Insular del projecte i el Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera, i coordinació d'ambdós agents en el procés. 2) Establir un protocol de vigilància per evitar els fondejos il·legals. 3) Localitzar la situació idònia per als punts d'informació. 4) Creació d'un fons per a la gestió del sistema dunar, a partir de donacions dels particulars. 5) I la concertació de personal tècnic especialitzat per a la realització de les xerrades.
h) Avaluació i seguiment Es crearà un sistema d'indicadors diversos per tal de fer el seguiment, com per exemple el número de xerrades i el número d'assistents, i veure si ha tingut una millora en la preservació de la <i>Posidonia Oceanica</i> i el sistema dunar.

PROPOSTA: 1. L'ACCESSIBILITAT EXTERIOR, ELS PORTS I ELS FONS MARINS
PROJECTE: 1.5. LLOGUER D'AMARRADORS EN EL PORT DE LA SAVINA
a) Objectiu. Gestionar i controlar el número d'amarradors en l'illa i reduir els impactes sobre la costa de Formentera.
b) Actuació Es pretén crear un sistema d'amarradors temporals numerats al port de la Savina. Haurien de diferents tipus, per tal de poder ser utilitzats per diferents tipus de vaixells. A més a més, es crearia una plataforma virtual per a ser llogats on s'especificaria el temps pels quals seran llogats. Aquesta plataforma digital serà de prepagament, i estaria vinculada amb la pàgina web del Consell Insular de Formentera. D'aquesta forma es podran llogar els amarradors dels vaixells privats, amb un tipus de sistema similar al que disposa Mallorca. On l'usuari podrà conèixer la seva disponibilitat, segons les característiques del seu vaixell. Amb aquest servei es podrà registrar: - Data d'arribada i de sortida. - Ample, llarg, calat. - Motoritzat o no (potència). El servei d'amarradors inclouria: - Marineria les 24 hores: recepció de clients i ajuda en l'amarratge i el desamarratge de les embarcacions. - Lloguer d'amarradors: subministrament d'aigua i electricitat. - Recollida selectiva de residus. - Servei d'infermeria. - Estació de combustibles. Amb aquest projecte es pretén reduir el número d'amarradors no comptabilitzats en l'Estany des Peix i altres àrees de la costa, a més a més, de protegir les zones on es troba la <i>Posidona Oceanica</i> . La plataforma estarà oberta durant tot l'any.

c) Agents 1) Autoritat Portuària de les Balears, que s'encarregaria d'autoritzar els diferents tipus d'amarradors. 2) Consell Insular de Formentera, que controlarien i gestionarien el servei. 3) Agencia Española de Protección de Datos, que s'encarregaria de protegir i assegurar la base de dades dels usuaris/es.
d) Localització A la Marina i en el port esportiu, del port de Sa Savina, Formentera.
e) Temporalitat Un any.
f) Recursos Un percentatge dels beneficis obtinguts amb aquest projecte seria un recurs destinat a accions de protecció dels fons marins i del sistema dunar, com per exemple, servei de vigilància costera i ajuda en la sensibilització ambiental dels valors naturals i ecològics de Formentera.
g) Concertació i tramitació 1) Es proposa el projecte al Consell Insular de Formentera i a l'Autoritat Portuària. 2) Acceptació del projecte. 3) Aprovació definitiva per a la creació i desenvolupament del projecte: tant de la plataforma virtual com les instal·lacions dels amarradors i els seus serveis.
h) Avaluació i seguiment L'avaluació i seguiment es realitzaria mitjançant la certificació d'AENOR (Asociación Española de Normalización y Certificación), ja que aquest tipus de certificació preveu una revisió periòdica del servei. Realització d'enquestes de satisfacció del servei als usuaris/es.

5.2 els recursos, l'aigua i l'energia

En l'anàlisi DAFO sobre la disponibilitat de recursos a l'illa es va detectar que una de les principals **debilitats** de l'illa de Formentera és l'escassetat d'aigua i la difícil extracció, que va lligada a una gran afluència de turistes concentrats en els mesos d'estiu, amb una gran demanda de recursos i un inadequat dimensionament de la depuradora per a poder donar el servei adequat en aquests moments punta estivals. Cal tenir present també com una debilitat de l'illa la gran dependència d'Eivissa respecte el subministrament dels diferents recursos necessaris a l'illa (energia, combustible, alimentació, etc.).

Com a **amenaces**, o sigui dinàmiques externes que poden tergiversar o empobrir la disponibilitat i qualitat dels recursos, cal recordar que l'illa per la seva localització té un clima mediterrani, amb irregularitat pluviomètrica i accentuada estació seca estiuenca i el canvi climàtic es preveu que hi influeixi negativament en quant a disponibilitat d'aigua. Un altre dels impactes que destaquen els models climàtics és l'increment de la freqüència i virulència dels temporals, el que, sumat a l'augment del nivell del mar derivaria en una afectació potencial del recurs turístic més preuat de l'illa que són les platges que compten amb el tresor de la protecció de la posidònia. Els cables submarins de subministrament energètic i les naus que transporten combustibles també són un aspecte negatiu d'origen extern per l'illa donat que presenten un risc d'impacte ambiental al seu pas pel Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera. Cal notar que l'augment del turisme a l'illa comportarà inevitablement unes majors necessitats de recursos, cosa que encara la farà menys autònoma.

Pel que fa als aspectes positius de l'illa, les **fortaleses** que destaquem són factors com la presència d'una cultura d'aprofitament de l'aigua mitjançant l'emmagatzemament en cisternes, aljubs i pous. La catalogació de les salines com a parc natural i com a patrimoni de la humanitat de la UNESCO té també una gran importància per al territori illenc, tant per la protecció de la riquesa mediambiental com per la preservació d'un símbol d'identitat de l'illa. Pel que fa als equipaments, destaca el fet que Formentera compta amb un hospital i un centre de salut, que garanteix una adequada assistència sanitària de la població local i del turisme.

L'illa també està dotada d'una estació depuradora i d'una planta dessalinitzadora per tal de poder abastir d'aigua potable a la població. Cal destacar la presència d'algunes fonts d'energia renovables com panells solars o fotovoltàics, un bon inici cap al camí de la sostenibilitat de l'illa encara que sigui amb una producció actualment una mica limitada.

Formentera compta amb una sèrie d'**oportunitats** que ha d'aprofitar per tal de potenciar i gestionar de manera sostenible el seu territori. La proliferació d'un nou tipus de turisme, basat en l'observació d'aus, el coneixement de l'entorn natural i dels valors històrics i culturals de l'illa i la difusió de la cultura salinera, posarà en valor aspectes de l'illa no tant dependents del sol i la platja i l'ajudarà a reduir la marcada estacionalitat del turisme. Això juntament amb la creixent sensibilització ambiental de l'administració i dels ciutadans pot afavorir l'augment de l'agricultura local així com la reactivació de la indústria salinera. L'augment de la demanda energètica i d'aigua a l'illa que, ambientalment resulta sempre negativa, necessàriament s'ha de compensar amb l'augment de l'eficiència energètica i la sostenibilitat de tots els recursos, promovent per exemple els vehicles de lloguer elèctrics i reduir així el consum de combustibles fòssils i les emissions.

En la fase posterior a l'anàlisi s'han proposat uns **criteris** a tenir en compte en el planejament territorial pel que fa referència als recursos illencs. Hem considerat tres valors principals a potenciar, cadascun d'ells amb uns objectius específics, per a poder posar en valor les fortaleces del territori. Els tres **valors** fonamentals que s'han establert com a criteri a seguir en el planejament són l'autonomia dels recursos, l'ús sostenible dels recursos i la mitigació del canvi climàtic així com l'adaptació als seus efectes. Els **objectius** pel que fa a l'autonomia dels recursos són fomentar les noves fonts d'energia i millora de l'eficiència energètica i del consum dels recursos. En l'ús sostenible dels recursos els objectius són la gestió sostenible dels recursos naturals, la gestió ambiental dels recursos en el sector turístic i la reducció del consum dels recursos. En la mitigació del canvi climàtic, l'objectiu és la reducció de les emissions i del consum de combustibles. Quan a l'adaptació el més important és preservar les infraestructures naturals per defensar-se dels impactes.

La proposta per tant que s'elabora per a l'àmbit de l'energia i l'aigua és la de potenciar Formentera per a desenvolupar-hi projectes pilot i esdevenir un territori exemplar en eficiència energètica i ús d'energies renovables, demostrant que cal actuar ara per evitar costos innecessaris futurs i desenvolupar l'economia verda a l'illa.

Aquesta proposta de treball s'emmarca com ja hem vist en la temàtica dels recursos relacionats amb l'aigua i l'energia i es pretén fer front a les problemàtiques presents a l'illa tot potenciant els seus punts forts per aprofitar les oportunitats que s'han identificat en l'estudi del territori. La proposta ha tingut en compte doncs tant les conclusions obtingudes en l'anàlisi DAFO com les línies generals dels criteris establerts per al planejament territorial de Formentera. Neix de les característiques i necessitats de l'illa en quant a la disponibilitat i ús dels recursos, fonamentalment aigua i energia, en especial degut a l'ús intensiu de l'illa durant els mesos d'estiu per part de l'activitat turística que és la base de l'economia illenca. Amb aquesta proposta volem posar en valor les qualitats intrínseques que té l'illa per ser un lloc ideal per a impulsar-hi projectes pilot en quant a eficiència energètica i esdevenir un lloc capdavanter i exemplar pel que fa a l'ús sostenible dels recursos. Es pretén demostrar que és millor invertir en energia verda en el moment present que no esperar a actuar més endavant, quan les conseqüències del canvi climàtic i de l'increment de preus inevitablement associat a l'escassetat dels combustibles fòssils ja poden ser més acusades i el cost ambiental i econòmic per al funcionament metabòlic bàsic de l'economia de l'illa i la reparació dels danys causats serà molt més considerable.

La nostra proposta es desenvolupa mitjançant **cinc projectes** concrets, dels quals tot seguit s'exposen breument els trets principals i a continuació s'adjunten les taules que contenen la informació específica de cadascun d'ells.

El primer projecte consisteix en la “creació d'una Agència per a una economia hipocarbònica que portarà per nom **FORMENTERA ECO_{2.0}**” que té com a objectiu la reducció dràstica de la intensitat energètica del producte interior brut de Formentera, emparant-se en els principis de sostenibilitat, eficiència energètica i en les energies renovables, per tal d'aconseguir que Formentera sigui menys vulnerable a les fluctuacions dels preus dels combustibles fòssils i en especial als futurs increments del preu del petroli.

El segon projecte l'hem anomenat “**La transformació dels consums**” i en ell es defineixen dos criteris per tal de permetre'ns prioritzar els diferents programes a executar. Aquests dos criteris són l'afecció al medi ambient i el cost energètic directe i indirecte, tot i que també caldrà primar els programes que incideixin en l'època i localitzacions en què els usos dels recursos esdevenen més intensius (hotels i apartaments turístics a l'època estival).

El tercer projecte tracta el tema de “**Les noves fonts d'energia i les seves potencialitats**” per tal de fomentar la diversitat energètica a l'illa i tendir cap a l'autonomia energètica.

El quart projecte “**La provisió, consum i depuració de l'aigua**” vol potenciar la gestió sostenible de l'aigua a l'illa de Formentera i baixar la corba de l'estacionalitat del consum mitjançant diversos programes.

El cinquè projecte “**La contribució a la lluita contra el canvi climàtic: posidònia**” vol avaluar els efectes de la presència o absència de la posidònia en el litoral de Formentera respecte els efectes del canvi climàtic. L'objectiu últim és verificar si és millor invertir ara en la preservació de la posidònia o pagar els costos futurs de no haver-ho fet.

PROPOSTA: 2. ELS RECURSOS, L'AIGUA I L'ENERGIA PROJECTE: 2.1. FORMENTERA ECO_{2.0}: AGÈNCIA PER A UNA ECONOMIA HIPOCARBÒNICA
a) Objectiu Reducció dràstica de la intensitat energètica del producte interior brut de Formentera, apel·lant a la sostenibilitat, a l'eficiència energètica i a les energies renovables, per tal d'aconseguir que l'illa sigui menys vulnerable als increments futurs dels preus dels combustibles fòssils.
b) Actuació Creació d'una Agència per a una economia hipocarbònica que portarà per nom FORMENTERA ECO_{2.0} , que tingui capacitat d'estudi i de gestió amb un cert comandament delegat per poder implementar programes o projectes pilot. L'Agència investigarà, entre d'altres, la intensitat energètica dels diferents components de la despesa energètica i les emissions, per tal de veure quin component segons l'anàlisi de cost/efectivitat és més favorable i poder valorar les diferents alternatives i incidir-hi. Les dades obtingudes a través de l'Agència ens servien per mostrar quin cost té no actuar i quin cost té actuar ara, amb un cost inicial però que segurament minimitzarà esforços futurs.
c) Agents L'Agència es constituirà com a Consorci públic/privat i estarà integrat pel Consell Insular de Formentera, el Govern Balear, la Universitat de les Illes Balears (Observatori de la Sostenibilitat), associacions ecologistes i veïnals, actors privats del sector energètic i transports i actors privats del sector turístic. Caldrà també implicar altres administracions interessades, la població local, etc. Es constituirà una comissió amb capacitat de decisió en el que cada actor tindrà un vot en la presa de decisions i en qualsevol cas, es garantirà que les administracions públiques tinguin la meitat + 1 dels vots.
d) Localització FORMENTERA ECO _{2.0} s'ubicarà a Sant Francesc, dins les instal·lacions del Consell Insular de Formentera.
e) Temporalitat - Temps d'aprovació de la constitució de l'Agència: 6 mesos. - Fase 1: Estudi de la intensitat energètica: 2 anys. - Fase 2: Llançament de programes d'eficiència: 2 anys. En aquest sentit, Formentera per la seva dimensió i singularitats, es presta a la implantació de programes pilot en temes d'eficiència energètica i l'Administració hauria clarament d'invertir-hi.

f) Recursos - Fase 1: Contractació de personal investigador (1 persona amb sou 30.000 €/any) i de suport administratiu (1 persona amb sou 18.000 €/any) i becaris post-doc. Publicacions web. Fons que inclourà els recursos necessaris per a l'equipament de l'Agència (material d'oficina, ordinadors, connexions, etc.). - Fase 2: Contractació d'un Director Executiu (40.000 €/any) per a gestionar els recursos i relacionar-se amb les administracions.
g) Concertació i tramitació Caldrà buscar la complicitat de les administracions i dels gestors dels diferents serveis de l'illa: - Fase 1: per a obtenir informació, acceptant el compromís de publicar documentació elaborada. - Fase 2: per a poder dur a terme els programes d'eficiència.
h) Avaluació i seguiment Indicadors econòmics, ambientals i energètics que ens permetin avaluar el cost-benefici dels programes. Es poden utilitzar per exemple: - Intensitat energètica de diversos vectors econòmics - Dependència energètica dels combustibles fòssils - Intensitat de CO₂ de l'economia - Nombre de certificats d'eficiència energètica dels edificis

PROPOSTA: 2. ELS RECURSOS, L’AIGUA I L’ENERGIA PROJECTE: 2.2. LA TRANSFORMACIÓ DELS CONSUMS
a) Objectiu Per tal de reduir els consums de recursos i energia, es defineixen dos criteris que ens permetran prioritzar els programes a executar: - Afecció al medi ambient. - Cost energètic directe i indirecte.
b) Actuació Es prioritzaran els programes que compleixin els 2 criteris esmentats i, especialment els que incideixin en l’època i usos més intensius (hotels i apartaments turístics). - Programa per promoure l’eficiència energètica dels edificis públics i privats ja existents, mitjançant polítiques i incentius per a la transformació dels habitatges per apropar-se al consum 0, com ara: • panyes de sensibilització cam • moció de l’ús de sistemes eficients d’aire condicionat principalment i de calefacció pro • de làmpades de baix consum ús • ment tèrmic aïlla • ls de la jardineria xeròfita impu • ptadors intel·ligents com • ctors de cabal, etc. redu - Programa per promoure empreses de serveis energètics que ajudin a implementar millores per a disminuir la despesa energètica i promoguin el mercat de l’eficiència energètica i les energies renovables. En el cas d’aplicar-ho a les administracions, al final del període tenen sistemes millors dels que tenien abans i aconsegueixen uns estalvis que reverteixen íntegrament en les seves finances. - Programa per promoure un reciclatge formatiu del personal provinent de la construcció i formació per a joves, en eficiència energètica dels habitatges.
c) Agents Agència FORMENTERA ECO _{2.0} , Administració (Ministeri d’Indústria, Energia i Turisme, Ministeri d’Educació, Cultura i Esport, etc), població local, Associació Hotelera de Formentera, Associacions de Veïns (AVIF).
d) Localització A tota l’illa de Formentera.
e) Temporalitat

- 1 any de gestació dels programes. - 10 anys per a la implantació de tots els programes.
f) Recursos - Internalització dels costos per part de les empreses del sector turístic, donat que els beneficis aconseguits amb les diferents actuacions reporten estalvis directes per a ells. - Campanya de sensibilització ciutadana: 5000 €. - Fons per a l’educació i polítiques d’ocupació en el sector de l’eficiència energètica.
g) Concertació i tramitació 1) Els agents compromesos en aquest projecte hauran de buscar la concertació amb els altres actors implicats per tal de promoure els programes. 2) Implicar les escoles de formació professional i de formació de treballadors en situació d’atur, per tal de promoure un reciclatge formatiu del personal provinent de la construcció i formació per a joves, en eficiència energètica dels habitatges.
h) Avaluació i seguiment Indicadors econòmics , ambientals i energètics que ens permetin avaluar el cost-benefici dels programes. - Ecoeficiència i evolució del turisme - Treball verd - Emissions de CO₂ equivalents anuals - Intensitat energètica dels diversos vectors econòmics - Dependència energètica dels combustibles fòssils - Nombre de certificats d’eficiència energètica dels edificis

PROPOSTA: 2. ELS RECURSOS, L'AIGUA I L'ENERGIA PROJECTE: 2.3. LES NOVES FONTS D'ENERGIA I LES SEVES POTENCIALITATS
a) Objectiu Fomentar noves fonts d'energia a l'illa per tal de tendir cap a l'autonomia energètica i reduir al voltant d'un 80% les emissions de gasos d'efecte hivernacle i aconseguir que el 55% del consum final brut d'energia vingui de fonts d'energia renovables a l'horitzó 2050. Seguint el Fulls de ruta de la UE cap a una economia hipocarbònica competitiva el 2050, i el de l'energia.
b) Actuació Promoure i implantar instal·lacions de producció d'energies renovables, mitjançant un estudi, que pot ser elaborat per part de l'Agència FORMENTERA ECO _{2.0} , dels costos/beneficis econòmics i ambientals de cadascuna de les fonts d'energia renovables, a través dels següents programes: - Programa per a instal·lar plaques solars fotovoltaïques en una part de la superfície dels terrats i en localitzacions molt determinades de l'illa, disseminades però sense restar capacitat agrícola a l'illa. - Programa per a la promoció d'un model d'energia eòlica de base social, a través de projectes de propietat compartida; per agrupacions petites de cases i en llocs de transició o zones agrícoles abandonades. Per exemple al Pilar de la Mola, que podria esdevenir un exemple de <i>transition town</i>. - Programa per a la instal·lació d'una planta de biomassa de petita escala i per aprofitament tèrmic, per escalfar instal·lacions municipals i per a generar aigua calenta, segons el dimensionament de la planta. Alhora que també es pot impulsar l'ús de la biomassa per escalfar les instal·lacions i l'aigua de la piscina municipal. S'utilitzaran els residus de la depuradora (fangs), les restes de jardineria recollides a la deixalleria municipal i la fracció orgànica que es reculli en un Ecoparc que s'hauria de construir a l'illa. - Programa per a la instal·lació d'energia geotèrmica per a calefacció i producció d'aigua calenta en grans establiments turístics.
c) Agents Agència FORMENTERA ECO _{2.0} , Administració pública, Associació Hotelera de Formentera, Associacions de Veïns (AVIF), Associació de veïns d'Es Pilar de la Mola, inversors energètics privats.
d) Localització Es prioritzaran les localitzacions properes a la xarxa de distribució per tal d'implantar els diferents programes: - Energia solar fotovoltaica: a tota l'illa de Formentera. - Energia eòlica: Pilar de la Mola. - Biomassa: a Sant Francesc, al costat de la depuradora, al costat del polígon industrial o a les instal·lacions de la piscina municipal. - Energia geotèrmica: Hotel Club Maryland i altres establiments turístics de gran capacitat.

e) Temporalitat - Energia solar fotovoltaica: 5 anys. - Energia eòlica: 5 anys. - Biomassa: 5 anys. - Energia geotèrmica: 5 anys.
f) Recursos - Fons provinents de l'Institut per a la Diversificació i estalvi energètic (IDAE). - La implantació de models d'energia eòlica de base social permet una major acceptació social i assumpció dels costos de manera compartida. - Agents privats (empreses de serveis energètics).
g) Concertació i tramitació Els agents compromesos en aquest projecte hauran de buscar la concertació amb els altres actors implicats per tal de promoure els programes.
h) Avaluació i seguiment Indicadors econòmics, ambientals i energètics que ens permetin avaluar el cost-benefici dels programes. - Consum d'energia d'origen renovable - Qualitat de l'aire - Emissions de CO₂ equivalents anuals - Intensitat de CO₂ de l'economia - Intensitat energètica dels diversos vectors econòmics - Dependència energètica dels combustibles fòssils - Participació d'energies de fonts renovables en el mix energètic - Ecoeficiència i evolució del turisme

PROPOSTA: 2. ELS RECURSOS, L'AIGUA I L'ENERGIA PROJECTE: 2.4. LA PROVISIÓ, CONSUM I DEPURACIÓ DE L'AIGUA
a) Objectiu Gestió integrada i sostenible de l'aigua, i reduir la pendent de la corba de l'estacionalitat del consum.
b) Actuació - Campanya de sensibilització per tal de conscienciar a la població i al turisme sobre l'ús de l'aigua i la seva escassetat. S'haurà de fer un anàlisi, que podrà ser dut a terme per l'Agència FORMENTERA ECO_{2.0}, de cost-rendiment de l'ampliació de la depuradora respecte la instal·lació de depuradores autònomes en l'àmbit privat, per tal de posar en marxa diferents programes que es basin en: - Promoure en els habitatges no connectats a la xarxa de clavegueram la depuració autònoma. - Instal·lar sistemes de depuració autònoms en establiments turístics per a ser usats només en el període estival per tal de no sobrecarregar l'estació depuradora, amb incentius fiscals per als establiments que ho duguin a terme. Destinar l'aigua depurada a usos com ara neteja de carrers públics, reg dels jardins, aigua per a sanitaris, neteja de cotxes, etc. Si a més a més de depurar l'aigua, aquesta es regenera mitjançant un tractament que garanteixi un nivell de qualitat sanitària es podria usar per a la recàrrega d'aqüífers o per a omplir les piscines dels hotels o dels habitatges aïllats. Estudiar la possibilitat de fomentar l'aprofitament i reciclatge de les aigües grises del establiments turístics, en especial dels hotels, per tal d'utilitzar l'aigua depurada en el propi establiment per als sistemes sanitaris propis.
c) Agents Agència FORMENTERA ECO _{2.0} , Administració pública, Associació Hotelera de Formentera, Associacions de Veïns (AVIF), població local, turistes.
d) Localització - La campanya de sensibilització es duria a terme a tota l'illa de Formentera. - La instal·lació d'estacions depuradores autònomes es localitzaria en les zones amb major concentració d'establiments turístics i en el poblament dispers.
e) Temporalitat - Normativa i campanya de sensibilització: 1 any. - Instal·lació de sistemes de depuració autònoms: 1-2 anys. - Millora de la xarxa d'abastament i de sanejament: 5 anys.

f) Recursos Per tal de promoure la instal·lació de sistemes de depuració autònoms, optar per dos tipus de polítiques: 1) Incrementar la taxa pública d'ús de la depuradora. 2) Facilitar la instal·lació de depuradores autònomes. En aquest cas cal potenciar la internalització dels costos per part de les empreses del sector turístic.
g) Concertació i tramitació Els agents compromesos en aquest projecte hauran de buscar la concertació amb els altres actors implicats per tal de promoure els programes, i haurà de fer front a les pressions que rebrà del sector turístic.
h) Avaluació i seguiment Indicadors econòmics, ambientals i energètics que ens permetin avaluar el cost-benefici dels programes. - Depuració d'aigua per habitant - Depuració d'aigües residuals - Consum d'aigua (als establiments turístics i per a ús domèstic) - Volum total d'aigua reutilitzada

PROPOSTA: 2. ELS RECURSOS, L’AIGUA I L’ENERGIA PROJECTE: 2.5. LA CONTRIBUCIÓ A LA LLUITA CONTRA EL CANVI CLIMÀTIC: POSIDÒNIA.
a) Objectiu Avaluació dels efectes de la presència de la posidònia respecte el canvi climàtic i els seus impactes negatius futurs en l’economia de l’illa.
b) Actuació Es proposa dur a terme els següents estudis, per tal de verificar si és millor invertir ara en la preservació de la posidònia o pagar els costos futurs: 1) Calcular el cost econòmic de la captura de CO₂ de la posidònia. 2) Calcular els costos dels efectes provocats en el capital turístic de les platges en cas de disminució significativa de la protecció de la posidònia 3) Anàlisi del cost-benefici de la presència/absència de la posidònia i la seva preservació. Aquests estudis els podrà dur a terme per exemple l’Agència FORMENTERA ECO _{2.0} .
c) Agents L’Agència FORMENTERA ECO _{2.0} , altres administracions, l’Observatori de la Sostenibilitat i Territori de la Universitat de les Illes Balears, les associacions de caràcter ecologista com el GOB, etc.
d) Localització Els estudis es duran a tot el litoral formenterenc.
e) Temporalitat Els estudis comportaran un temps aproximat d’investigació d’entre 2 i 4 anys.
f) Recursos Es comptarà amb els recursos destinats a la investigació de l’Agència FORMENTERA ECO _{2.0} i tots aquells fons i ajuts als que es pugui optar per a dur a terme els estudis.
g) Concertació i tramitació Els agents compromesos en aquest projecte hauran de buscar la concertació amb els altres actors implicats per tal de promoure els programes, acceptant el compromís de publicar documentació elaborada.
h) Avaluació i seguiment Indicadors econòmics, ambientals i energètics que ens permetin avaluar el cost-benefici dels programes. - Qualitat de l’aire - Emissions de CO₂ equivalents anuals - Impacte del canvi climàtic sobre els espais naturals - Respostes en front el canvi climàtic - Distintiu de qualitat de flora marina, presència de <i>Posidonia oceánica</i>

5.3. L'agricultura, els espais oberts i les costes

El DAFO dels espais oberts ha permès analitzar tot allò que és intern i extern, present i futur al territori obert, no urbanitzat. Però la societat desenvolupa activitats en aquest i l'economia de la comunitat l'afectarà clarament, i si com en el cas de Formentera hi ha una clara especialització, un motor econòmic bàsic i principal, el DAFO el tractarà també com a debilitat. I així és a Formentera amb el cas del turisme.

Entre les debilitats que afecten als espais oberts, algunes estan clarament potenciades per l'activitat turística. Tot i que a la vegada aquesta mateixa activitat depèn en gran mesura de la singularitat del paisatge de l'illa, sobretot del paisatge natural.

Així doncs, entre les debilitats, més o menys potenciades pel turisme, es destaquen:

- Una clara dispersió del poblament.
- Afectacions a la natura i en el paisatge de l'illa, degradant-la.
- Canvis greus en els ecosistemes per l'acció antròpica, com salinització dels sabinars.

Altres fets endògens al territori que també són problemes pels espais oberts, són:

- La composició calcària de part de l'illa, fet que dona poca infiltració i escorrentia, dificultant l'agricultura.
- Marcats pendents als extrems de l'illa, entès per la presència de sòls joves.

A aquestes debilitats cal sumar-hi les amenaces que li són exògenes, com el turisme de masses. A més, relacionat amb aquest aspecte, la possible construcció d'un port esportiu a Eivissa pot agreujar l'afectació antròpica als ecosistemes costaners i al paisatge natural general. I el canvi climàtic també pot agreujar les afectacions negatives als espais oberts de l'illa, com també pot afectar directament a la pròpia població en forma de riscos naturals, degradant el seu medi i natura.

Davant de totes aquestes problemàtiques, cal aprofitar les fortaleces de l'illa per fer front als reptes i a les debilitats que ja ens són endògenes. I aquestes, són:

- L'alt valor paisatgístic.
- La presència de béns d'interès històrics i culturals, que el fan singular.
- L'alta biodiversitat en els espais oberts, on també s'hi troben espècies endèmiques i aus migratòries.
- L'alta connectivitat entre els espais oberts costers i marítims, i els espais oberts interiors.
- La forta conscienciació de la població.

Si es posa l'atenció en els elements que venen de fora de l'illa, s'hi poden detectar oportunitats que reforcen el paper de les fortaleces per fer front als reptes. Entre les oportunitats, destaquen:

- Les diferents figures de protecció que es donen a l'illa. Reserva Natural de ses Salines, les zones ZEPA, declaració de la UNESCO de les praderes de posidònia com "Patrimoni de la Humanitat".
- Una tendència global cap a un turisme cultural i sostenible, postfordista.
- Canvi de la distribució de les vacances pagades dels assalariats, cap a una major fragmentació del temps de vacances i una conseqüent disminució de la pressió turística estacional.

Tota aquest DAFO no té sentit si no s'utilitza per reforçar aquells aspectes positius per fer front als negatius. Així doncs, dintre dels espais oberts i usos del sòl, s'ha cregut oportú distingir dos valors bàsics que donaran una sèrie de criteris, que aquests a la vegada, donaran una proposta i uns projectes en cascada. Així doncs, els valors fonamentals són:

- **La protecció dels espais oberts**, amb dos objectius: limitar la dispersió de les edificacions i reduir la mobilitat, en el sentit de reduir l'impacte territorial.
- **Valoritzar els espais oberts reconeixent el seu rol com a matriu base territorial**, amb els objectius de:
 - promoure la **tutela, conservació i gestió** dels espais oberts per garantir la continuïtat de la biodiversitat;
 - potenciació dels espais agrícoles;
 - **gestió del patrimoni** per posar-lo en valor i que sigui complementari a l'oferta turística;
 - **assegurar la connectivitat entre espais oberts** externs costaners i espais oberts interns en tota l'illa;
 - **major sensibilització** de la població autòctona i el turisme respecte la importància que tenen els espais oberts com a un recurs a protegir i respectar.

La proposta en relació a la gestió del sòl agrícola, forestal i costaner té la intenció de protegir els espais oberts, de guardar els seus valors intrínsecs en el procés de canvi inherent a tota societat contemporània. No busca museïtzar els espais oberts, sinó donar continuïtat a tots els seus valors naturals, socials i econòmics.

Aquesta proposta incorpora tot el treball previ d'anàlisi, diagnosi, recerca d'objectius i criteris a partir del qual s'han definit els cinc projectes:

Per una banda la creació d'un fons per a la gestió del paisatge a través dels beneficis turístics, el segon és la valorització del producte agrícola tradicional i local, amb la potenciació d'un mercat tant intern com extern; en tercer lloc es proposa l'aprofitament de l'aigua procedent de la depuradora per a regadiu i aquífers; la quarta proposta està enfocada a la valorització paisatgística i territorial de les explotacions agràries; i la darrera pretén frenar els impactes antròpics sobre els espais costaners i assegurar la connectivitat entre els espais oberts externs i els espais oberts interns de l'illa.

PROPOSTA: 3. L'AGRICULTURA, ELS ESPAIS OBERTS I LES COSTES PROJECTE: 3.1.FONS PER A LA GESTIÓ DEL PAISATGE
a) Objectiu Generar recursos financers per promoure la salvaguarda i protecció del patrimoni paisatgístic.
b) Actuació Creació d'un fons a través dels beneficis turístics per tal de promoure la preservació del paisatge. Aquesta actuació permetrà un gran número d'actuacions encaminades a una gestió correcte del paisatge. Aquesta tutela del paisatge s'ha d'entendre com un esforç per mantenir els valors intrínsecs del paisatge singular de Formentera, protegint-lo de canvis radicals que puguin impactar negativament sobre els seus valors. Aquestes activitats es descriuen en el projecte 4.2.
c) Agents - Consell Insular Formentera - Comunitat Autònoma de les Balears - Turistes - Empreses turístiques - Població local
d) Localització Totalitat illa Formentera. Tant en l'establiment d'impostos com en la repartició de fons d'aquest mateix.
e) Temporalitat En el transcurs d'un any des de la seva proposta fins a la seva aplicació.
f) Recursos Privats. El fons es proveirà dels recursos a partir de les activitats privades vinculades al turisme de Formentera. Per a això, s'han fixat les següents taxes: - 1 euro diari per les embarcacions que vulguin accedir a les platges de tota l'illa. - 1 euro diari per qui llogui un vehicle. - 1 euro diari per accedir a les zones protegides. - 1 euro diari per nit d'allotjament. Totes aquestes quantitats variaran en funció de l'època de l'any: - En temporada alta, es marcarà el preu fixat. - En temporada baixa s'eliminarà en alguns sectors com peatges per accedir a zones protegides; però a tota la resta s'aplicarà una reducció aproximada del 50%, a concretar segons necessitats del propi Consell Insular i demanda

turística.
g) Concertació i tramitació La Llei crea un fons com a instrument financer per a la realització d'actuacions paisatgístiques - Proposta Consell Insular a la CA de la Llei d'impost turístic - Debat polític i públic - Exposició pública - Aprovació - Aplicació
h) Avaluació i seguiment - Establir mecanismes de control per part de l'administració local, sobretot els mesos de més entrada turística. - Recaptació a través del Consell Insular. - Avaluar les repercussions sobre l'afluència turística. - Avaluar els impactes territorials provinents d'aquest fons.

PROPOSTA: 3. L'AGRICULTURA, ELS ESPAIS OBERTS I LES COSTES PROJECTE:3.2.VALORITZACIÓ DEL PRODUCTE AGRÍCOLA TRADICIONAL I LOCAL
a) Objectiu Potenciar l'agricultura local i ecològica tant pel que fa al consum intern com l'extern. La superfície agrícola de l'illa és molt petita però en canvi té força recursos valorats pels mercats, aquests són en el cas de Formentera la sal, el vi i l'oli.
b) Actuació - Creació d'un mercat de Km0: Actualment n'hi ha un a Sant Francesc però hi ha molt pocs productes. - Creació de cooperatives de productors que organitzin mercats de productes locals per a la població local i els turistes, a la vegada que exportin els seus productes fora de l'illa: • Sal: augmentar la superfície a explotar • Vi: consolidar la indicació geogràfica • Oli: consolidar la producció - Promoció de la marca Formentera en aquest productes, associar-la a productes ecològics i de qualitat. Desenvolupament d'una etiqueta d'identificació local ecològica - Promoure el tractament ecològic del cultiu - Promoure aquests productes als restaurants locals - Crear una trobada de cuiners que utilitzin aquests productes durant la temporada de poca afluència turística.
c) Agents - Productors agrícoles: implicació i prendre consciència de la importància del producte local. - Administració pública CA: aglutinar aquests productes en mercats de Mallorca, Menorca i Eivissa (totes les illes) - Administració local: incentivar els cultius locals, promoure les accions com mercats, fires, trobades
d) Localització - Explotacions agrícoles de Formentera - Mercats locals de les illes Balear (Menorca, Mallorca, Eivissa) - Mercat local de Formentera
e) Temporalitat Tres anys La implementació es farà en varies fases: 1) Potenciar el producte autòcton. 2) Garantir l'etiqueta ecològica 3) Obrir a altres mercats fora de Formentera 4) Potenciar el mercat local

f) Recursos - Fons de la política agrària comunitària per la producció ecològica (PAC) - Govern Central - Govern CA - Consell Insular
g) Concertació i tramitació 1) Concertació entre l'administració local i la CA i l'Estat 2) Estat tramitar-ho amb la UE 3) Creació d'un òrgan de gestió per a la promoció de la producció local a les Illes Balears
h) Avaluació i seguiment Seguiment de les normes de producció ecològica Estudi de mercat

PROPOSTA: 3.L'AGRICULTURA, ELS ESPAIS OBERTS I LES COSTES PROJECTE: 3.3.CONTRACTE D'EXPLOTACIÓ I ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI
a) Objectiu Reorientar les ajudes a les explotacions agràries. Es valorarà principalment l'acció responsable paisatgísticament i territorialment de l'explotació, així com la recerca d'una agricultura diferenciada i de més valor afegit, en comptes de basar aquestes ajudes només en el volum de producció.
b) Actuació - Ajuda financera a aquelles explotacions que compleixin: • Primer, requisits sobre la producció com: producció integral o ecològica, no transgènica, complir la normativa ambiental, carnet de manipulador de fitosanitaris, quadern d'explotació i pla d'adob racional i sostenible. • Segon, requisits de protecció del paisatge i de conservació dels valors d'aquest. - Campanya de sensibilització i d'acollida. - Desenvolupament dels anomenats acords de custòdia del territori: Acords voluntaris i privats entre una finca agrària i el grup ecologista GOB amb l'objectiu de fomentar sistemes de gestió paisatgística i viabilitat econòmica.
c) Agents - UE. - Consell Insular: reorientar el tipus de contractes. - Agricultors: compromisos de pràctiques sostenibles. - Entitats privades (GOB). - Població.
d) Localització Totalitat del territori agrari de l'illa.
e) Temporalitat Després de l'aprovació del fons de gestió ambiental. Aplicable per cinc anys, renovable.
f) Recursos FEDER (Fons Europeu de Desenvolupament regional) Fons autonòmics
g) Concertació i tramitació 1) Contracte entre l'administració (departament d'economia com també d'agricultura, medi ambient i pesca) i les explotacions agràries. 2) Presentació de la sol·licitud de demanda del contracte. 3) Inspecció prèvia.

4) Resolució.
h) Avaluació i seguiment Complir els requisits necessaris per part del productor. - Acord de custòdia del territori. - Carnet de manipulador de fitosanitaris. - Seguiment de bones pràctiques. - Producció integral o ecològica. - No transgènica. - Complir la normativa ambiental. - Quadern d'explotació. - Pla d'adob racional i sostenible.

PROPOSTA: 3.L’AGRICULTURA, ELS ESPAIS OBERTS I LES COSTES PROJECTE: 3.4.REAPROFITAMENT D’AIGÜES DEPURADES
a) Objectiu Aprofitament d’una aigua que no tindria cap utilitat per a: - Desenvolupar l’agricultura de regadiu. - Fer arribar l’aigua als aqüífers per a que pugui frenar el procés de salinització d’aquests D’aquesta manera tota l’aigua depurada que ha comportat un cost, no es deixa perdre, es retorna part del cost potenciant un tipus d’agricultura gairebé inexistent a l’actualitat i suposa la recàrrega i millora de la qualitat de l’aigua dels aqüífers.
b) Actuació - Depurar i potabilitzar l’aigua, aplicar procés terciari a aquesta. - Comprovar els paràmetres de qualitat de l’aigua. - Reduir costos en la distribució d’aquesta aigua. - Filtrar aquesta aigua als aqüífers més pròxims a la depuradora. - Conscienciació del producte final irrigat amb aquestes aigües.
c) Agents - UE (finançament de la depuradora) - Estat i corresponent Ministeri - Agència balear de l’aigua i qualitat ambiental - Consell Insular de Formentera - Agricultors
d) Localització Proximitats a la depuradora, zona de la plana de Formentera, àrea més productiva de l’illa.
e) Temporalitat Tres mesos des de l’aprovació de la reutilització de l’aigua depurada per regadiu.
f) Recursos Europeus: FEDER. Estatals Comunitat Autònoma
g) Concertació i tramitació 1) Presentar projecte 2) Demanar ajudes 3) Exposició projecte 4) Estudi ambiental

5) Execució
h) Avaluació i seguiment - Comitè de seguiment anual, comprovar que els paràmetres de l’aigua siguin els correctes - Seguir les recomanacions dels organismes internacionals - Resultats comercials dels productors que utilitzen aquesta aigua tractada.

PROPOSTA: 3.L'AGRICULTURA, ELS ESPAIS OBERTS I LES COSTES PROJECTE: 3.5.GESTIÓ DE L'ESPAI COSTANER
a) Objectiu Frenar els impactes antròpics sobre els fràgils espais costaners, com poden ser l'erosió dunar, l'accés a les platges, i la neteja de les platges. Assegurar la connectivitat entres els espais oberts externs i els espais oberts interns en tota l'illa.
b) Actuació - Limitar l'accés a les zones dunars de la platja: mitjançant passarel·les, limitar el nombre de persones a la platja en funció de la extensió i la naturalesa de la platja. - Limitar l'accés de les embarcacions a les platges - Neteja de les platges: no retirar la posidònia de les platges i prohibir l'accés de maquinària pesada. - Campanya destinada a fomentar la conservació de la platja
c) Agents - Estat: s'encarrega de la vigilància marítima - Comunitat Autònoma: sobretot degut a les embarcacions provinents d'Eivissa - Consell Insular: relació amb les altres dues administracions - Població de l'illa: conscienciació
d) Localització Costa de Formentera, sobretot la part central de l'illa
e) Temporalitat Tot l'any i sobretot a potenciar durant la temporada d'estiu i altres pics estacionals (setmana santa, caps de setmana determinats)
f) Recursos - Fons per a la gestió del paisatge - Govern local - Govern Estatal
g) Concertació i tramitació 1) Redacció del projecte i de totes les seves actuacions. 2) Esperar aprovació llei del Fons Ambiental ja que en part es nodreix d'aquest. 3) Presentar el projecte a nivell insular. 4) Aprovació al Consell Insular de Formentera. 5) Aplicació territorial d'aquest.
h) Avaluació i seguiment - Autoritats policials - Estudi de la qualitat de les aigües i la sorra

5.4. El paisatge

Els paisatges de Formentera tenen una enorme diversitat i qualitat de valors (ecològics, històrics, socials, simbòlics, productius, etc.) que s’han mantingut fins avui en dia i que han format part històricament del tarannà dels seus habitants, constituint-se així en gran mesura part fonamental de la seva identitat col·lectiva, alhora que han permès construir una imatge de marca consolidada i reconeguda a l’exterior i que és el principal reclam per al turisme que arriba a l’illa. Darrerament però, fenòmens com l’explosió de l’arribada de turisme i la situació econòmica general per una banda, i l’enorme fragilitat natural dels ecosistemes de l’illa o l’abandonament des de fa algunes dècades de les activitats tradicionals per altra banda, entre molts d’altres, estan posant en perill precisament aquesta elevada riquesa i diversitat dels paisatges illencs. La pròpia població de l’illa, que potser fins ara mai havia estat, a nivell col·lectiu, prou conscient d’aquesta enorme riquesa, comença a percebre aquesta situació com un risc important per a la pèrdua de la seva identitat i com una futura font de problemàtiques territorials, socials i econòmiques, alhora que es veu mancada d’un espai social de consens per a revertir aquesta situació.

Actualment, es donen alguns factors que poden ajudar a revertir aquesta situació, com la major conscienciació social dels habitants de envers aquests riscos de pèrdua d’identitat, la importància cada vegada més important de les qüestions lligades al paisatge en les agendes polítiques internacionals, noves dinàmiques i ofertes turístiques que promouen la sostenibilitat i la preservació dels valors, tant culturals com naturals, i que poden per tant revertir la situació de risc de pèrdua d’aquests alts valor paisatgístics de Formentera.

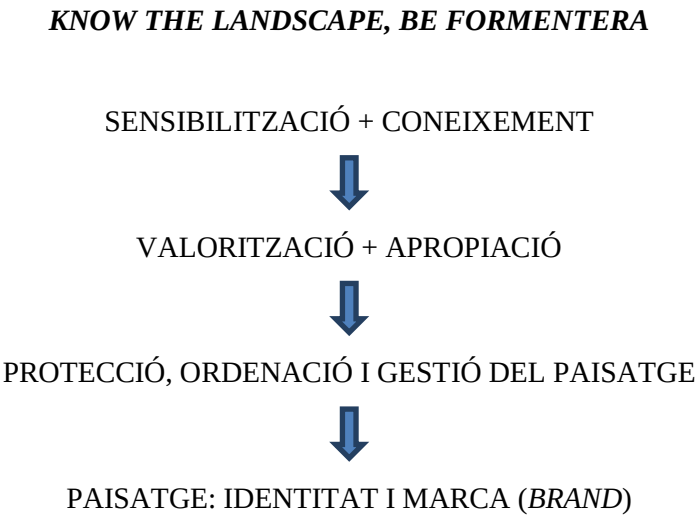
Per a aconseguir reconduir aquest procés de posada en risc dels valors paisatgístics de l’illa cal promoure la sensibilització i el coneixement sobre aquests mateixos valors del paisatge de Formentera per impulsar d’aquesta manera la seva re-valorització i re-apropiació per part de la població local, generant així noves dinàmiques de concertació que afavoreixin la posada en marxa de polítiques i mesures de protecció, ordenació i gestió del paisatge i la consolidació d’una identitat i una marca pròpia per a Formentera.

Augmentant el coneixement i la sensibilització de la població local envers els valors que contenen els seus propis paisatges i promovent una major presa de consciència sobre el recurs que pot suposar tenir cura d’aquests valors, es pretén impulsar una nova apropiació col·lectiva de Formentera per part dels

seus habitants. Igualment, aquest nou espai de consens social entorn de la riquesa i valor del paisatge pot generar nous recursos socials, culturals i productius per al paisatge que permetin buscar alternatives al model de desenvolupament actual.

Així, es podran posar les bases per a un acord de tots els agents per promoure definitivament unes polítiques de protecció, ordenació i gestió del paisatge que permetin, en últim terme, consolidar una imatge de Formentera de tal manera que continuï formant part de la identitat de Formentera, tant valorada per la pròpia ciutadania local, alhora que segueixi sent atractiva per al visitant.

La proposta descrita per tant seguiria un procés evolutiu que es representa en el següent esquema:

En el marc d’aquesta proposta i per a l’àmbit del paisatge s’han definit els següents cinc projectes per a assolir aquest objectiu global, i que comprenen accions d’ordenació (que inclouria mesures de concertació, diagnosi i ordenació; projecte 4.1), de gestió (projectes 4.2 i 4.3) i de sensibilització (projectes 4.4 i 4.5).

PROPOSTA: 4. EL PAISATGE PROJECTE: 4.1. REDACCIÓ DE LA CARTA DEL PAISATGE DE FORMENTERA COM A INSTRUMENT DE CONCERTACIÓ, CATALOGACIÓ I ORDENACIÓ DELS PAISATGES DE FORMENTERA
a) Objectiu Promoure un acord territorial global entre tots els agents de l'illa per a la protecció, la gestió i la ordenació dels paisatges de Formentera.
b) Actuació Impulsar, coordinar i gestionar, des de l'administració local i insular i amb la participació dels agents socials i econòmics i de la ciutadania en general, la redacció dels instruments de concertació, diagnosi i normatius necessaris per a la protecció, la gestió i la ordenació del paisatge. - <i>Carta de paisatge</i>: instrument marc de concertació d'estratègies entre els agents públics i els privats per tal de dur a terme actuacions de protecció, gestió i ordenació del paisatge, que tinguin per objectiu mantenir-ne els seus valors. Aquest instrument de concertació hauria d'incloure l'acord social i compromís polític per a l'elaboració dels instruments de catalogació i ordenació dels paisatges, que són: - <i>Catàlegs de paisatge</i>: són documents de caràcter descriptiu i prospectiu que determinen la tipologia i característiques dels paisatges, n'identifiquen els seus valors i estat de conservació i proposen els objectius de qualitat que s'han d'assolir. - <i>Directrius de paisatge</i>: determinacions que, basant-se en els catàlegs de paisatge, precisen i incorporen normativament les propostes d'objectius de qualitat paisatgística en els instruments d'ordenació territorial i urbanístics de Formentera.
c) Agents Consell Insular Entitats socials (GEN-GOB, Obra Cultural Balear) Agents econòmics i les seves organitzacions Ciutadania en general
d) Localització Tota l'illa
e) Temporalitat Procés d'elaboració:

- 1,5 anys per a l'elaboració de la Carta de Paisatge de Formentera - 2 anys per a l'elaboració dels Catàlegs i les Directrius
f) Recursos Públics. Carta de paisatge: 30.000 euros Catàleg i directrius: 60.000 euros Cost total: 90.000 euros
g) Concertació i tramitació Elaboració de la <i>Carta de paisatge de Formentera</i> : a) acord Consell Insular, agents socials i agents econòmics b) proposta de continguts i metodològica c) procés de participació pública d) redacció e) aprovació i signatura f) implementació de mesures i accions Elaboració del <i>Catàleg de paisatge</i> : 1) proposta tècnica i metodològica 2) procés de participació ciutadana (objectius de qualitat paisatgística) 3) elaboració i redacció tècnica (catalogació, anàlisis i diagnosi dels paisatges) 4) aprovació Elaboració de les <i>Directrius de paisatge</i> : 1) proposta de Directrius 2) exposició pública i procés de consultes 3) redacció definitiva 4) aprovació i integració en els instruments de planejament territorial i urbanístic
h) Avaluació i seguiment Carta de paisatge elaborada: agents signataris Catàleg elaborat – Objectius de Qualitat Paisatgística definits Directrius elaborades Directrius integrades en el planejament territorial i urbanístic Mesures i accions proposades Mesures i accions implementades

PROPOSTA: 4. EL PAISATGE
PROJECTE: 4.2. IMPULSAR PROGRAMES PER A LA RECUPERACIÓ I REVITALITZACIÓ DELS PAISATGES DE FORMENTERA
a) Objectiu Impulsar la recuperació i la revitalització dels elements funcionals que tenen un alt valor paisatgístic, promovent alhora la re-valorització dels paisatges de Formentera per part de la població de l'illa i la creació de nous valors socials i culturals per al paisatge local.
b) Actuació A partir del Fons per a la gestió del Paisatge (descriu en l'actuació 3.1) impulsar diversos programes de finançament i suport econòmic per a la recuperació i revitalització dels paisatges de Formentera, com per exemple: 1) Ajudes econòmiques per a les activitats econòmiques que permetin el manteniment de les activitats tradicionals, com l'agricultura, la ramaderia, la pesca, la producció salina artesanal, l'artesanía local, etc. i que impulsin també la generació de llocs de treball, com per exemple: - Construcció de les infraestructures de regadiu - Ajudes a la producció ramadera i salinera artesanal - Reconstrucció de murs de pedra seca. - Adaptació paisatgística d'accessos, instal·lacions o edificacions. - Manteniment del patrimoni històricocultural dels espais oberts. - Enderroc d'instal·lacions o edificacions obsoletes o il·legals. - Manteniment i arranament dels camins rurals 2) Creació de programes d'inserció social i laboral, de formació, capacitació i reciclatge professional basats en els valors del paisatge. Aquests programes poden anar encaminats envers els camps següents: - Creació d'una brigada d'obres especialitzada en la recuperació i reconstrucció del patrimoni arquitectònic local, especialment d'àmbit rural. - Formació i capacitació de professionals i tècnics del sector serveis (especialment el turístic i en concret els sectors de l'hostaleria, el lloguer de vehicles, els guies turístics, etc.) per a que integrin els valors paisatgístics en la seva activitat professional i en la seva oferta. - Accions de capacitació en recursos paisatgístics per als sectors d'activitat tradicional (ramaderia, pesca, agricultura, etc.) 3) Ajudes econòmiques a activitats, projectes i oferta de nous serveis que estiguin vinculats també a la promoció, valorització i sensibilització dels paisatges de Formentera, i que la creació de nous valors culturals, socials i productius per als paisatges de Formentera (per exemple, nous productes turístics relacionats amb la valorització dels paisatges naturals i culturals – birdwatching, turisme científic i

acadèmic, etc.).
c) Agents Consell Insular: àrees d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Caça; Ordenació turística i activitats econòmiques; Mobilitat; Economia i Hisenda; Cultura i patrimoni; Infraestructures i serveis. Podran accedir a aquestes ajudes propietaris privats, productors agrícoles, entitats sense afany de lucre, associacions ecologistes i de custòdia del territori, etc.
d) Localització Tota l'illa. Implementació per fases i zones.
e) Temporalitat Implementació de la mesura: 1 a 5 anys (estudi, prova pilot, implementació progressiva) Durada: contínua a partir del 5è any
f) Recursos Público-privats (Fons per a la gestió del paisatge)
g) Concertació i tramitació 1) Disseny i proposta del Consell Insular 2) Exposició pública i consulta 3) Aprovació 4) Implementació: a. Exposició i terminis de les convocatòries b. Resolució c. Implementació de l'actuació d. Atorgament de l'ajut
h) Avaluació i seguiment Indicadors d'avaluació: - n ajudes creades per sectors - n incentius fiscals creats per sectors Indicadors de seguiment: - n ajudes atorgades - n incentius fiscals aplicats - n productors subvencionats - n agricultors que usen aigua de l'EDAR per a reg - n llocs de treball mantinguts / creats per sectors - productes nous creats

PROPOSTA: 4. EL PAISATGE PROJECTE: 4.3. CREACIÓ D'UNA XARXA D'ITINERARIS I MIRADORS PAISATGÍSTICS I ELABORACIÓ D'UNA GUIA DE VALORS PAISATGÍSTICS DE FORMENTERA
a) Objectiu Donar a conèixer l'amplia diversitat i riquesa de paisatges de Formentera i els valors que contenen, tant els tangibles (ecològics, històrics, etc.) com els intangibles (estètics, socials, etc.), promovent la més àmplia sensibilització sobre els paisatges entre a tots els públics (habitants i visitants), mitjançant la dotació d'una xarxa de recorreguts i punts d'observació del paisatge de Formentera i l'elaboració d'una guia de valors.
b) Actuació 1) Creació i estructuració d'una xarxa d'itineraris i miradors que recorrin totes les unitats de paisatge de l'illa i que: a) ntegrin la xarxa d'itineraris existent b) 'estructurin tant en espais terrestres com en àmbits marins c) ompleixin la resta de criteris especificats en l'apartat 2.3.7 de la Memòria, especialment pel que fa a assegurar l'accessibilitat universal, els equipaments, categorització segons usuaris i limitació al trànsit motoritzat per determinats camins i d'accés a determinats indrets per. d) onnectin els següents nodes, creant una malla que cobreixi tota l'illa: 1.llocs, espais i localitzacions concretes on s'hi poden observar i copsar els principals valors paisatgístics de l'illa (definits en l'apartat 2.3 de la Memòria); 2.els principals miradors de l'illa (definits a l'apartat 2.3.8 de la Memòria); 3.els llocs d'interès de l'illa (Centre d'Interpretació de Ca'n Marroig , Punts d'Informació existents, Museu Etnològic, etc.); 4.àrees i punts d'intercanvi modal de transport. e) estiguin dotats de senyalització i panells informatius que incloguin la dimensió paisatgística al llarg de tots els itineraris i altres informacions d'interès (distàncies, temps de recorregut, serveis pròxims, nodes més propers, etc.). 2) Elaboració d'una guia que reculli tots els valors de l'illa definits en l'apartat 2.3 de la Memòria, que sigui d'àmplia difusió i amb un format accessible, comprensible i útil per a tots els públics: - habitants - visitants - escoles i infants - professionals de qualsevol sector - personal de l'administració

La guia ha d'incloure el material gràfic (fotografies) i cartogràfic adequat per a facilitar la identificació per tot el territori dels valors recollits (que poden estar representats en format fitxa) o bé ha d'estar estructurada seguint la xarxa d'itineraris amb profusió també de material gràfic i cartogràfic.
c) Agents - Consell Insular: àrees de Medi Ambient; Urbanisme i Ordenació del Territori; Agricultura, Ramaderia, Pesca i Caça; Ordenació turística i activitats econòmiques; Mobilitat; Participació Ciutadana i Igualtat; Esports; Cultura i patrimoni. - Amb la participació de: - Entitats socials: GEN-GOB Formentera i Obra Cultural Balear - Sector turístic (lloguer, guies, restauració, etc.), propietaris rurals, agricultors, etc. - Universitat Autònoma de Barcelona / Universitat de les Illes Balears
d) Localització Tota l'illa. Els itineraris haurien de recórrer i connectar tota l'illa, tot i que la xarxa de recorreguts es podria estructurar a dos nivells, interconnectats a través dels nodes: - recorreguts llargs (cobertura de tota l'illa) - recorreguts curts (cobertura per unitats de paisatge)
e) Temporalitat D'1 a 3 anys per a la implementació completa de la xarxa d'itineraris. Desenvolupament per fases: 1) Xarxa d'itineraris llargs 2) Itineraris curts I: unitats occidentals de l'illa 3) Itineraris curts II: unitats orientals de l'illa i itineraris marítims. 1,5 anys per a l'elaboració de la guia.
f) Recursos Públics. Disseny de la proposta de xarxa d'itineraris i continguts informatius: 10.000 euros Disseny i fabricació dels continguts informatius: 15.000 euros Instal·lació i arranament de la xarxa: 25.000 euros Cost de la publicació: 18.000 euros (la publicació seria distribuïda lliurament a aquelles entitats, administracions i altres organismes que es considerin oportuns; i seria comercialitzable per al públic en general, per la qual cosa seria previsible cobrir les despeses en un termini aproximat de 2-3 anys a un cost aprox. de 15 euros comercialitzant 1200 exemplars). Cost total de la mesura: 68.000 euros

-
- g) Concertació i tramitació**

 - 1) Disseny de la proposta de xarxa per part del Consell Insular.
 - 2) Procés de publicitat i participació ciutadana per al disseny de la proposta definitiva
 - 3) Disseny definitiu i detallat de la xarxa i continguts temàtics
 - 4) Implementació per fases de la xarxa: senyalització dels recorreguts, instal·lació de panells, equipaments i infraestructures (recollida de residus, instal·lació de límits d'accés en determinats espais i/o localitzacions, etc.)
 - 5) Difusió i divulgació
 - 6) Disseny, redacció, edició i publicació de la guia.
 - 7) Difusió i comercialització de la guia.
- h) Avaluació i seguiment**

Indicadors d'avaluació:

 - Quilòmetres de recorreguts senyalitzats i arranjats
 - Nombre de panells informatius instal·lats
 - Instal·lacions complementàries instal·lades
 - n exemplars editats

Indicadors de seguiment:

 - Participants en el procés de participació ciutadana per a la definició de la xarxa.
 - Enquestes de coneixement i satisfacció
 - n exemplars distribuïts
 - n exemplars comercialitzats
 - n exemplars re-editats

PROPOSTA: 4. EL PAISATGE PROJECTE: 4.4 CREACIÓ D'UNA MARCA DE QUALITAT PAISATGÍSTICA PER A LA PRODUCCIÓ LOCAL
a) Objectiu Reconèixer el valor paisatgístic dels productes (béns i serveis) elaborats a Formentera amb els recursos de l'illa i basats en una producció sostenible, per així promoure la valorització social dels paisatges entre els productors però també el reconeixement d'aquest valor entre la demanda de productes locals, dotant-los d'un nou valor afegit vinculat de forma directa als valors paisatgístics inherents de Formentera.
b) Actuació Creació d'una marca de qualitat "Paisatge de Formentera" i d'un segell que el representi i que pugui identificar tots aquells productes que hagin estat elaborats per productors locals que: a) Facin servir els recursos propis de l'illa b) Elaborin els seus productes integrant criteris de sostenibilitat productiva c) Promoguin la creació de llocs de treball en activitats tradicionals (pesca, agricultura, ramaderia, artesanía, etc.) d) Incentivin el manteniment de l'estructura territorial tradicional i dels paisatges existents. Poden incloure's en aquesta actuació totes aquelles activitats productives i oferta de béns i serveis que estiguin vinculats a la recuperació, la revitalització, la promoció, la valorització i la sensibilització dels paisatges de Formentera (producte agrícoles, artesanía local, oferta turística, hostaleria i restauració, construcció, visites guiades al patrimoni natural i cultural, activitats turístiques sostenibles, etc.).
c) Agents Consell Insular: qui atorgaria el segell segons la normativa. Sector privat: qui sol·licitaria la concessió del segell per als seus producte.
d) Localització Tota l'illa.
e) Temporalitat Disseny i implementació: 2 anys (definició, creació, divulgació)
f) Recursos Públics. Disseny de la marca de qualitat i del seu funcionament: 5.000 euros Producció del segell: 2.000 euros Divulgació del segell: 3.000 euros Cost total de la mesura: 10.000 euros

g) Concertació i tramitació
1) Correspon al Consell Insular :
- Elaboració de la proposta:
2) Disseny del segell
3) Normativa i requisits per a la seva concessió
4) Exposició pública
5) Procés per a la sol·licitud i la concessió
- Difusió
- Implementació i lliurament de segells
- Seguiment i avaluació dels segells concedits
h) Avaluació i seguiment
Avaluació:
- n sol·licituds per a obtenir el segell

Seguiment:
- n segells atorgats |

PROPOSTA: 4. EL PAISATGE PROJECTE: 4.5 PROMOCIÓ DE LA SENSIBILITZACIÓ, LA FORMACIÓ I LA RECERCA SOBRE ELS PAISATGES DE FORMENTERA I ELS SEUS VALORS
a) Objectiu Impulsar el coneixement i la sensibilització sobre els paisatges de Formentera per a promoure'n la seva protecció i gestió, permetent la salvaguarda dels seus valors
b) Actuació 1) Elaboració de materials de sensibilització i formació sobre els valors del paisatge de l'illa diferenciats segons el públic objectiu a qui van adreçats aquests materials: a) <i>Escoles</i> : materials pedagògics per donar a conèixer entre els infants de Formentera els valors del paisatge de l'illa i per a que comencin a apreciar-los, tenir-ne cura i considerar-los en el seu dia a dia. b) <i>Professionals i tècnics de diferents sectors</i> (agricultura, turisme, construcció, etc.): guies de bones pràctiques sobre la integració dels valors del paisatge en els seus processos productius i en la oferta de productes que elaboren, ja sigui per al consumidor local com per al consumidor visitant. c) <i>Responsables polítics i personal de l'administració</i> : guies de bones pràctiques i recursos per a integrar els valors del paisatge en totes les àrees de l'administració i per tant en totes les seves polítiques i accions, especialment aquelles que tinguin una incidència clara sobre el territori. D'aquesta manera es promou entre els responsables polítics i tècnics de l'administració l'impuls a actuacions de protecció, gestió i ordenació del paisatge. 2) Impuls a la recerca sobre els paisatges de Formentera: signatura de convenis de col·laboració amb diferents universitats per a portar a terme diferents accions concretes per a promoure el coneixement sobre els paisatges de Formentera: a) congressos b) tesis doctorals c) estades de recerca d) cursos i tallers
c) Agents - Consell Insular com impulsor de les accions: àrees d'Educació, Benestar social, Agricultura, Ramaderia, Pesca i Caça; Ordenació turística i activitats econòmiques; Economia i Hisenda; Cultura i patrimoni. - Sector privat: agricultors i ramaders, productors locals d'artesanía, hotelers i restauradors, propietaris de cases rurals, empreses turístiques, guies, etc. - Entitats socials: GEN-GOB Formentera i Obra Cultural Balear - Centres educatius de Formentera i la resta de les Illes Balears. - Universitats: UIB, UAB, UV, UdG

d) Localització Tota l'illa
e) Temporalitat 1,5 anys per a l'elaboració de les guies 1 any per a la seva difusió i distribució
f) Recursos Públics Cost per guia: aprox. 3.000 euros Cost de la recerca: segons els convenis de col·laboració
g) Concertació i tramitació 1) Proposta per part del Consell Insular 2) Disseny, redacció i edició 3) Publicació i distribució 4) Establiment i signatura de convenis de col·laboració
h) Avaluació i seguiment n exemplars editats i distribuïts n re-edicions

5.5. L'urbanisme i el sòl

L'illa de Formentera ha tingut tradicionalment una poblament dispers. Després de la segona repoblació es va intentar agrupar el poblament en torn a les tot just creades parròquies tot i que històricament des de el s. XVIII les formes de poblament anaven variant de la dispersió a la concentració en funció dels desitjos dels governants de l'època. Actualment l'activitat turística és l'activitat predominant de l'economia local i ha provocat la consolidació de la dispersió urbana al conjunt de l'illa. Una de les conseqüències més fefaents d'aquest fenomen és la taxa de població urbana de l'illa de Formentera. Actualment només el 35% de la població censada resident viu en nuclis urbans (Prats, 2011: 42) i es pot constatar que la dispersió urbana arriba a un 81% de tot el sòl residencial. Aquesta no és una tendència actual i es remunta als anys 60 amb l'eclosió del turisme de masses que modificà decisivament el caràcter i la forma de l'illa de Formentera. El valor agrícola de la terra es va desplomar dràsticament i la pressió especulativa i immobiliària va actuar irremediament sobre moltíssimes parcel·les de sòl rústic que acabar sucumbint a l'esmentada pressió edificatòria. L'activitat agrària va deixar pas de manera inexorable a l'activitat constructiva amb fortes divergències entre aquests nous creixements en dispersió i les dinàmiques naturals dels espais urbans compactes consolidats.

Els primers –urbanització dispersa, serviren per fer front a les demandes d'allotjament turístic mentre que els segons –urbanització compacta, molt sovint es van veure sotmesos a certes carències per manca d'habitatge per la població censada resident. La tipologia més comuna d'allotjament turístic en dispers és l'habitatge aïllat. Si tenim en compte que la població flotant en èpoques d'estiu pot arribar a les 30.000 persones (més del triple de la població censada resident), és fàcil d'imaginar l'impacte territorial que pot arribar a tenir aquesta urbanització dispersa. Necessitats òbvies de subministrament de serveis (llum, aigua i residus), els lligats a la pròpia urbanització (clavetera, pavimentació i enllumenat) i els que se'n deriven de la mobilitat (lloguer de vehicles i xarxa de transport públic) són, sense cap mena de dubte, problemes a resoldre de manera racional i eficaç per tots els habitants de l'illa de Formentera però que inevitablement té consideracions i impactes territorials molt diferents si es tracta d'urbanització dispersa o compacta.

Tenint en compte l'esmentat anteriorment, sembla prou evident que el model que gira en torn a la urbanització dispersa és territorialment insostenible tant per l'impacte que genera sobre el propi territori com pel consum de sòl que requereix. És per això que proposem una proposta per a:

La gestió de la urbanització dispersa a partir de la capacitat i en continuïtat amb els teixits urbans existents com una manera de consolidar centralitats tot fomentant l'habitatge compacte permanent amb l'oferta d'habitatge dispers ja existent.

Aquesta proposta es desglossarà en una sèrie d'actuacions enfocades a mitigar la dispersió i que giren entorn a quatre idees bàsiques:

- Evitar la proliferació de la urbanització dispersa a partir de la progressiva densificació selectiva sobre nuclis urbans existents en capacitat i en continuïtat.
- Generar un conjunt de centralitats que focalitzin l'oferta de serveis de manera eficient i amb capacitat per irradiar el seu entorn.
- Racionalització de l'oferta de serveis.
- Desenvolupament dels nuclis urbans.
- Fomentar l'habitatge compacte permanent amb l'oferta d'habitatge dispers ja existent.

Aquestes actuacions es veuran reflexades en quatre projectes específics amb la intenció de mitigar la dispersió urbana.

El primer projecte gira en torn a la densificació selectiva sobre nuclis urbans existents establint una jerarquia eficient de serveis, potenciant centralitats i consolidant sòls urbanitzables predefinits a les Normes Subsidiàries.

El segon projecte té per finalitat promoure una jerarquia eficient de serveis públics i privats, creant centralitats que irradiïn el seu entorn. Enfortint aquestes centralitats a través de nodes multifuncionals i polivalents es consolida un sistema policèntric del territori capaç de donar una accessibilitat equitativa a tots els habitants de l'illa de Formentera. L'eix Sant Francesc Xavier – Sant Ferran es mantindrà com la vèrtebra principal de l'illa, on es concentren la majoria dels serveis existents.

El tercer i el quart projecte són bastant complementaris i ambdós tendeixen en la mesura de les seves possibilitats a evitar la re parcel·lació de les finques rústiques que podrien ser susceptibles de successives divisions que tendeixen a la fragmentació de la mida mínima de parcel·la i per conseqüència a la

dispersió. Tenen per objectiu la conservació de l'ús funcional de les parcel·les agrícoles com a tals facilitant totes aquelles dinàmiques de promoció, manteniment i reintroducció d'activitats primàries així com noves iniciatives vinculades al turisme rural o agroturisme amb la finalitat de preservar i mantenir els recursos agrícoles com una font d'ingressos. Això significa mantenir i fomentar una residència dispersa permanent vinculada a la terra i en un entorn natural amb edificacions integrades en el medi, amb reformes arquitectòniques –en aquells casos que fos necessari, en sintonia amb l'arquitectura tradicional balear fortament implantada a les Illes Balears.

PROPOSTA: 5. L'URBANISME I EL SÒL PROJECTE: 5.1. PROJECTE DE DENSIFICACIÓ SELECTIVA ENTORN A NUCLIS URBANS EXISTENTS
a) Objectiu Amb l'objectiu de gestionar l'impacte que produeix la urbanització dispersa, aquest projecte gira en torn a la densificació selectiva. Entenem per densificació selectiva la pràctica que augmenta i amplia el nombre d'unitats o elements en un mateix espai. D'aquesta manera es tendeix a reduir noves construccions en llocs susceptibles de protecció (en sòl no urbanitzable) minimitzant l'efecte de la dispersió urbana i aconseguint transformar i fer més complex el territori de la baixa densitat. Seguint les indicacions que fixen les normes subsidiàries de Formentera i, sense incrementar el nombre d'hectàrees de sòl urbanitzable, aquest projecte vol vetllar per el desenvolupament urbanístic dels nuclis en compactat i en continuïtat. En cap cas, el llinar del creixement urbanístic hauria de superar el 10% del sòl urbà consolidat.
b) Actuació - Densificar a partir de nuclis urbans ja existents. - Reformular la tipologia d'elements ja construïts. - Fixar un llinar d'habitatge dotacional públic. - Vetllar per l'existència d'un sistema de transport col·lectiu proper. - Vetllar per la generació de nous teixits mixtos de residència i activitat. - Incentius fiscals que generin sinèrgies positives que comportin l'ocupació d'aquestes vivendes en primeres residències. - Incentius fiscals que generin sinèrgies positives que comportin l'ocupació d'aquests locals en nous llocs d'activitat terciària. -
c) Agents - Públics: A partir de polítiques públiques d'ocupació i gestió el sòl, fixar un calendari d'actuacions on agents privats pugin portar a terme la regeneració d'aquests teixits. La coordinació i tutela d'aquest projecte serà dirigida pel Consell Insular de Formentera, l'Ajuntament de Formentera -amb les diverses parròquies implicades i la Cambra de Comerç d'Eivissa i Formentera. - Privats: A partir d'iniciatives públiques, agents privats haurien de garantir el desenvolupament d'aquest nous creixements programats de manera efectiva, eficaç i sota la tutela d'un òrgan gestor.
d) Localització A les centralitats pròpies de l'illa de Formentera: Sant Francesc Xavier, Sant Ferran, el port de la Savina, es Pujols i el Pilar de la Mola.
e) Temporalitat L'establert al Pla Territorial de Formentera i que hauria de permetre l'execució i entrada en funcionament dels tràmits legals per la tramitació, el desenvolupament i la promoció dels diferents sectors que configuren el projecte.

f) Recursos Públics per la redacció del projecte i privats per l'execució del mateix.
g) Concertació i tramitació A partir d'iniciatives públiques coordinades pel Consell Insular de Formentera i l'Ajuntament de Formentera i sota el marc de les Normes Subsidiàries de Formentera es tramitarien els diferents projectes.
h) Avaluació i seguiment L'avaluació del projecte es focalitzarà en l'ocupació de parcel·les en densificació adequant-ne la convivència d'usos residencials i terciaris en continuïtat i compactat als nuclis urbans existents.

PROPOSTA: 5. L'URBANISME I EL SÒL
PROJECTE: 5.2. SINÈRGIA I IRRADIACIÓ JERÀRQUICA DE SERVEIS GARANTINT-NE UNA ACCESSIBILITAT HOMOGÈNIA I RACIONAL
a) Objectiu Realitzar una jerarquia de serveis en funció de la seva localització en tots els nuclis urbans de l'illa de Formentera garantint que tots els ciutadans tinguin una accessibilitat per igual a tots els serveis.
b) Actuació Ubicació dels serveis d'acorda les necessitats dela població resident iestacional concentrant la posició central dels centresde SantFrancesc Xavier i de SantFerran els serveisd'interès general, assegurant una distribució per igual dels serveis de primera necessitat a tota l'illa. - Afavorir una ubicació estratègica a partir d'excepcions fiscals o excepcions dels paràmetres constructius de noves edificacions. - Crearespaipolivalentsperdiferents usosa través de projectesconcertats, amb especial atenció a l'accessibilitat i la continuïtat urbana. - Garantir els serveis bàsicsentots els centres urbansper facilitar la seva consolidació territorial i urbana.
c) Agents El govern municipalcomo a promotoricoordinador delsprocessos. Els actors privats per a la iniciativaeconòmica. Forta relacióentre tots els actors involucrats.
d) Localització Sobretot en lacontinuïtat urbanade SantFrancesc Xavier iSantFerran, amb una primeraconversió d'àrees subutilitzades odegradades i posteriorment amb la utilització de l'eix viari entre els dos centresper a la creació d'una nova centralitatdels serveis.
e) Temporalitat L'establert al Pla Territorial de Formentera i que hauria de permetre l'execució i entrada en funcionament dels tràmits legals per la tramitació, el desenvolupament i la promoció dels diferents sectors que configuren el projecte.
f) Recursos Públics per la redacció del projecte i privats per l'execució del mateix.

g) Concertació i tramitació A partir d'iniciatives públiques coordinades pel Consell Insular de Formentera i l'Ajuntament de Formentera i sota el marc de les Normes Subsidiàries de Formentera es tramitarien els diferents projectes.
h) Avaluació i seguiment Seguimenta través de l'observaciódels fenòmens urbans iel desenvolupament dels centresde SantFrancesc Xavier iSantFerran, verificant la funcionalitat i l'accessibilitat delsnous centres i portant a terme una enquesta sobre el moviment de població resident i població no resident.

PROPOSTA: 5. L'URBANISME I EL SÒL PROJECTE: 5.3.CONSERVACIÓ DE L'ESTAT DE LES PARCEL·LES AGRÍCOLES
a) Objectiu Estimular el procés de manteniment de les terres agrícoles existents, així como promoure processos econòmics que vehiculin l'agricultura i el turisme amb noves formes integrades com ara l'agroturisme o el turisme rural. D'aquesta manera s'ajuda a incentivar el sector primari i racionalitzar el turisme més enllà del paradigma del "sol i platja". Mitigar qualsevol procés de reparcel·lació mantenint tamany i forma de les parcel·les agrícoles actuals d'acord amb les Normes Subsidiàries.
b) Actuació Els mètodes per poder porta a terme el projecte es basen en les polítiques necessàries per facilitar aquests processos en forma de: - Subvencions i incentius als individus que es dediquin a la producció agrícola. - Subvencions i incentius per facilitar els processos econòmics relacionats amb el turisme. - Facilitar l'accés a denominacions de qualitat com ara: IGP, DOP, DOC.
c) Agents Aquest projecta ha de liderar-lo d'administració pública –Consell Insular de Formentera, conjuntament amb actors privats que estimulin la participació de la població en aquests processos. Cal també la col·laboració d'entitats financeres que facilitin l'accés al crèdit així com les entitats locals que vetllin per el desenvolupament i el reconeixement de les senyals d'identitat del productes autòctons de qualitat.
d) Localització La ubicació és en tots aquells llocs amb vocació agrícola, en totes aquelles àrees on la concentració parcel·laria estigui o hagi estat vinculada a l'agricultura i, on de retruc, existeix un sistema urbà dispers.
e) Temporalitat L'establert al Pla Territorial de Formentera i que hauria de permetre l'execució i entrada en funcionament dels tràmits legals per la tramitació, el desenvolupament i la promoció dels diferents sectors que configuren el projecte.

f) Recursos En quant a recursos, principalment els financers, es poden assenyalar diversos mecanismes de finançament: - Recursos financers d'institucions o persones. Els propietaris de la terra encoratjats per polítiques d'incentius fiscals poden invertir els seus esforços i ajudar a mantenir l'activitat agrícola. - Recursos d'organismes públics y de la Comunitat Econòmica Europea.
g) Concertació i tramitació A partir d'iniciatives públiques coordinades pel Consell Insular de Formentera.
h) Avaluació i seguiment L'avaluació del projecte serà responsabilitat de l'administració pública que vetllarà pel compliment dels drets i els deures a que es veuran sotmesos els ciutadans que apostin per participar d'aquest projecte vinculat a un desenvolupament sostenible de l'activitat agrícola conjuntament amb noves formes de turisme.

PROPOSTA: 5. L'URBANISME I EL SÒL PROJECTE: 5.4.DESINCENTIVAR LA PROLIFERACIÓ DE LA URBANITZACIÓ DISPERSA GARANTINT LES CONDICIONS I LA QUALITAT DE VIDA ACTUALS
a) Objectiu L'objectiu d'aquest projecte és desincentivar la proliferació de la urbanització dispersa a través de la fragmentació parcel·laria evitant l'expansió urbana en sol rústic sota el marc de les Normes Subsidiàries de Formentera.
b) Actuació - Incentivar la dotació de serveis bàsics (aigua i electricitat) en edificis existents en dispersió urbana sempre i quan es duguin a terme amb tècniques sostenibles i eficients. - Incentivar la rehabilitació dels edificis existents amb través tècniques sostenibles i eficients. - En el cas de reforma d'edificis existents, caldrà seguir la tipologia tradicional de les construccions de Formentera.
c) Agents Aquest projecte ha de liderar-lo d'administració pública –Consell Insular de Formentera, conjuntament amb actors privats que estimulin la participació de la població en aquests processos. Cal també la col·laboració d'entitats financeres que facilitin l'accés al crèdit així com les entitats locals que vetllin per el desenvolupament i el reconeixement de les senyals d'identitat del productes autòctons de qualitat.
d) Localització En tota l'illa de Formentera, en particular on hi hagi més dispersió urbana.
e) Temporalitat L'establert al Pla Territorial de Formentera i que hauria de permetre l'execució i entrada en funcionament dels tràmits legals per la tramitació, el desenvolupament i la promoció dels diferents sectors que configurin el projecte.
f) Recursos Els recursos seran privats amb incentius públics per l'ajuda en les tasques de rehabilitació i reforma esmentades anteriorment.

g) Concertació i tramitació A partir d'iniciatives públiques coordinades pel Consell Insular de Formentera i l'Ajuntament de Formentera i sota el marc de les Normes Subsidiàries de Formentera es validarien els diferents projectes, analitzant la seva viabilitat i amb quines condicions de cofinançament es podrien beneficiar.
h) Avaluació i seguiment L'avaluació del projecte serà responsabilitat de l'administració pública que vetllarà pel compliment dels drets i els deures a que es veuran sotmesos els ciutadans que apostin per participar d'aquest projecte vinculat a una reforma de l'habitatge dins d'uns paràmetres de sostenibilitat, ecologia i eficiència energètica.

5.6. L’activitat econòmica

La diagnosis y el análisis DAFO realizado para la actividad económica de Formentera, evidencian la dependencia de la isla al exterior por su condición de doble insularidad, su marcada especialización en un sector turístico con fuerte estacionalidad en la demanda, y, por lo tanto, una escasa diversificación de su base económica. Al mismo tiempo, sin embargo, la isla ostenta un alto grado de conservación de su patrimonio y sus valores naturales, lo cual refuerza su atractivo turístico y abre la posibilidad al desarrollo de nuevas actividades o a la reorientación de las existentes.

A partir de estas oportunidades y amenazas y considerando unos criterios basados en la sostenibilidad, la eficiencia y la integración de nuevas actividades en el entorno natural, económico y sociocultural de la isla, se presenta la siguiente propuesta general, que deberá concretarse en los diversos proyectos así como en otras muchas pequeñas actuaciones y en la gestión cotidiana en el territorio de la isla.

Fortalecer y diversificar la base económica de Formentera así como modular y desestacionalizar su actividad turística con el fin de asegurar el desarrollo de una actividad turística equilibrada, en armonía con el frágil territorio de la isla y enriquecida con el surgimiento de otras actividades complementarias para reducir su dependencia con el exterior.

Por su relevancia y representatividad, se proponen de manera inicial cuatro proyectos concretos. Algunos de los proyectos tienen un carácter más territorial y conllevan actuaciones de ordenación física del territorio, mientras que otros son marcadamente estratégicos o de gestión. En algunos casos, como se verá, esta dualidad es complementaria.

PROPOSTA: 6. LA ACTIVIDAD ECONÓMICA
PROYECTO: 6.1 DIVERSIFICACIÓN Y REORIENTACIÓN DE LAS ACTIVIDADES TURÍSTICAS
a) Objectiu Promover una oferta turística que represente un salto cualitativo en su diversificación, desestacionalización y relación con los valores naturales, tradicionales e identitarios de la isla.
b) Actuació Diseño de medidas que favorezcan nuevas fórmulas de explotación turística en base a tres ejes: - Diversificación de la oferta turística. Basándose en buena medida en los equipamientos turísticos existentes, se realizarán acciones de atracción de segmentos de mercado complementarios a los actuales, especialmente de aquellos que permitan reducir la estacionalidad. En este sentido, son especialmente interesantes sectores como el turismo de congresos o el de formación e integración del personal de empresas. - Relación de la oferta turística con formas otras actividades productivas de la isla. Aparte del agroturismo, existen otros muchos aspectos y actividades tradicionales de Formentera que podrían servir como reclamo y complemento de la actividad turística tradicional. Ejemplo de este turismo es el vinculado a las actividades pesqueras o al aprendizaje de la navegación a vela. - Creación de centros estratégicos de turismo. En paralelo a la ligazón con las actividades actuales, el legado cultural e histórico de Formentera ofrece un amplio abanico de posibilidades sobre los que desarrollar un turismo temático. La vinculación con la isla de destacados personajes en el campo de la música, las artes o el pensamiento. La fama como destino para el movimiento hippy de los años sesenta y setenta. O, simplemente, sus virtudes de tranquilidad y recogimiento en los meses de invierno para la inspiración y creación de artistas, investigadores e intelectuales son algunos ejemplos de este turismo seguramente minoritario pero de fuerte arraigo a los valores tradicionales de la isla y, al mismo tiempo, garante de su revalorización.
c) Agents La medida debe ser promovida por la autoridad insular (Consell Insular de Formentera - Ayuntamiento) así como con alguna institución de promoción y orientación turística como podrían ser el Institut Balear de Turisme o el Institut d'Estratègia Turística de les Illes Balears", y debe ser acordada con los agentes turísticos y del conjunto de la población.
d) Localització Afecta a todo el territorio de la isla.
e) Temporalitat Puesta en marcha de la medida: Inmediata.

Realización: Indefinida.
f) Recursos Las medidas a adoptar son, principalmente, de carácter administrativo y de gestión y, por lo tanto, no disponen de presupuesto específico.
g) Concertació i tramitació Las medidas deben ser concertadas y desarrolladas con los agentes especificado
h) Avaluació i seguiment Sería necesaria la creación de organismo centro para la gestión, el mantenimiento y la promoción de las modalidades turísticas propuestas.

PROPOSTA: 6. LA ACTIVIDAD ECONÓMICA
PROYECTO: 6.2 PROMOCIÓN DEL TURISMO ESPECIALIZADO Y DE CALIDAD
a) Objectiu Estimular y reforzar la marca turística de Formentera mediante el impulso de actividades turísticas específicas y de alta calidad
b) Actuació Fortalecer las actividades turísticas de Formentera, mediante la oferta de turismo de calidad, es decir turismo enfocado en nuevas actividades puntuales, tales como: - Turismo de Naturaleza: Impulsar un turismo enfocado en los hábitats naturales de la isla, mediante el diseño y desarrollo de circuitos de turismo de naturaleza en las zonas más representativas, y la implementación de estrategias y acciones que permitan la promoción de los espacios naturales de Formentera tales como birdwatching, scuba diving, y deportes acuáticos de bajo impacto. Como eje complementario, se deberá impulsar planes de investigación, mediante la participación de universidades y centros de investigación especializados en el estudio de las especies de vida silvestre, para promover proyectos que impulsen la biodiversidad de los espacios naturales. Se plantea la creación de circuitos de visita a los hábitats naturales más importantes, así como centros para los visitantes, exposiciones temáticas en función de la descripción de los principales hábitats de la isla. - Turismo cultural: Fomentar el desarrollo turístico mediante la realización de eventos culturales específicos y de alta calidad que promocionen el paisaje y patrimonio de la isla. - Festivales culturales: Formentera es un lugar especial e idóneo por a su privilegiada situación geográfica, su calidad paisajista únicos para la realización de festivales musicales, de poesía, pintura, fotografía, literatura, cine, de danza, moda, realizadas en diferentes periodos, lo que aseguraría una entrada de turistas a lo largo de cada año. - Turismo gastronómico: la gastronomía es una elemento singular que permite transmitir la imagen simbólica de un lugar, siendo otra forma para poder conocer y sentir la características propias del lugar, ya que a partir de sus componentes visuales, olfativos, y gustativos transmiten emociones y sensaciones únicas, y más si se toma en cuenta que para su elaboración se utilizan recursos propios del territorio.

Es a partir de esto que se propone impulsar un Turismo Gastronómico en Formentera, mismo que se llevarse a cabo conjuntamente con los sectores agrarios de Formentera, así como con aquellos impulsores del Agroturismo, utilizando productos propios de la isla tales como frutas, verduras, uvas, aceitunas, hierbas aromáticas y medicinales, almendras y frutos secos, con la participación de chefs nativos, así como internacionales, para lo cual se podrá contar con la intervención de escuelas y universidades con carreras turísticas y de gastronomía, mismas que utilizarán dicho festival como un sitio para aprendizaje e investigación.
c) Agents La medida debe ser promovida por la autoridad insular (Consell Insular de Formentera - Ayuntamiento) así como con alguna institución de promoción y orientación turística como podrían ser el Institut Balear de Turisme o el Institut d'Estratègia Turística de les Illes Balears, Universidades y centros de investigación. Asociación de Bares y Restaurantes de Ibiza y Formentera.
d) Localització Todo el Territorio de Formentera.
e) Temporalitat Puesta en marcha de la medida: Inmediata. Realización: Indefinida.
f) Recursos Administración Local Agentes turísticos Fondos nacionales e Internacionales para investigación Población local. Asociaciones de restaurates, hoteles, comerciantes, artesanos
g) Concertació i tramitació Las medidas deben ser concertadas y desarrolladas con los agentes especificados.
h) Avaluació i seguiment Seguimiento mediante las diferentes unidades de la administración local. Evaluación mediante información estadística.

PROPOSTA: 6. LA ACTIVIDAD ECONÓMICA PROYECTO: 6.3. CREACIÓN DE UN ÁREA DE ACTIVIDAD ECONÓMICA
a) Objectiu Facilitar la instalación de actividades económicas industriales y de servicios que permita la diversificación de la estructura económica y tienda a reducir la dependencia exterior de la isla de manera ordenada y compacta. El objetivo, por lo tanto, no es únicamente activo, al promover un área de actividad que pueda atraer nueva actividad, sino también pasivo, al prevenir que este eventual surgimiento de nueva actividad se produzca de manera dispersa sobre el territorio de la isla.
b) Actuació Instalación de un área de actividad económica de aproximadamente 10 hectáreas. La creación comprende, además de las necesarias tramitación urbanística, la urbanización y la promoción para la instalación de actividades económicas tales como artesanías, textiles así como que recoja la industria para la producción y almacenamiento de productos agrarios propios de Formentera. Las actividades a instalar deberán corresponder a sectores de actividad que se complementen con los valores naturales y paisajísticos de la isla, enfocados a disminuir su dependencia del exterior y a satisfacer las demandas tanto de la población residente como de su actividad turística . Esto incluye la instalación buena parte de las actividades propuestas en el proyecto 2. Las actividades a instalar deberán ser preferiblemente promovidas por personas físicas o jurídicas domiciliadas en el territorio de la isla.
c) Agents Consell Insular i Ajuntament de Formentera, Parroquia de Sant Francesc, Cámara de Comercio de Ibiza y Formentera, Consell d’Entitats de Formentera
d) Localització Al norte del núcleo urbano de Sant Francesc, a aproximadamente medio kilómetro y un kilómetro de éste.
e) Temporalitat Ejecución y entrada en funcionamiento: dos años (incluye la tramitación, desarrollo y promoción). Permanencia: Indefinida.
f) Recursos La financiación para la urbanización y promoción del área industrial deberá correr a cargo de la administración insular o de un partenariado público-privado.

g) Concertació i tramitació La iniciativa del proyecto corresponde al Consell Insular - Ayuntamiento de Formentera, pero debe contar con un alto grado de concertación con los agentes indicados para garantizar la consecución de los objetivos señalados. Las Normas subsidiarias de Formentera ya delimitan un área que reúne las características propuestas (Núcleo Polígono Industrial), por lo que la tramitación se reduciría a la elaboración del proyecto y posterior desarrollo.
h) Avaluació i seguiment La evaluación del proyecto se realizará tanto por el nivel de ocupación de las parcelas como, sobre todo, por la adecuación de las actividades instaladas a los objetivos de diversificación, reducción de la dependencia exterior y avenencia con los valores naturales y paisajísticos de la isla.

PROPOSTA: 6. LA ACTIVIDAD ECONÓMICA PROYECTE: 6.4 ESTÍMULO DEL DESARROLLO DE NUEVAS ACTIVIDADES
a) Objectiu Promover el surgimiento de nuevas actividades en Formentera que permitan la diversificación de la base económica de la isla, reduzca su dependencia del exterior y genere nuevas oportunidades de ocupación menos condicionadas por la estacionalidad.
b) Actuació El proyecto es de carácter estratégico y se basa en la promoción y gestión de actividades diversas a la estrictamente turística. En este sentido, es complementario al Proyecto 1 en tanto que pretende dotar parcialmente de contenido al área de actividades económicas propuesta. Aun así, las nuevas actividades a promover así como el orden en que se vayan implantando estarán claramente condicionadas por la estructura sectorial y las características del tejido económico actual de la isla. Entre las actividades que se propone se encuentran, por ejemplo: - Actividades de producción agraria para el abastecimiento de productos frescos para el mercado interno de la isla. La dificultad, en muchos casos, de competir con otras actividades y usos, principalmente turísticos, otorgados a los espacios con mayor potencial agrario, no debería ser óbice para la promoción de estas actividades ya que no se consideran sustitutivas sino complementarias. Así, el uso turístico de una casa y su correspondiente parcela durante los meses de verano no impide la explotación agraria del terreno durante el resto del año o, incluso, durante la totalidad del año, permitiendo así la posibilidad de aparición de nuevas modalidades turísticas como, en este caso, el agroturismo. - Tratamiento y almacenamiento de los productos agrarios. Una vez consolidado el sector de producción agraria, éste requerirá en la mayoría de casos de un proceso de tratamiento y/o almacenamiento. La creación del área de actividad económica propuesta en el proyecto 1 abre la puerta a la instalación de los equipamientos necesarios para realizar esta función. - Creación de los canales de comercialización y distribución de los productos agrarios. Al tiempo que se producen y elaboran, la posibilidad de servir estos productos a la demanda potencial existente en la isla requiere de unos canales de distribución todavía por desarrollar.
c) Agents Consell Insular i Ajuntament de Formentera, Cámara de Comercio de Ibiza y Formentera, Consell d'Entitats de Formentera, propietarios de parcelas en suelo rústico, empresas productoras de energías renovables.

d) Localització El terreno rústico del conjunto del territorio de la isla para las actividades relacionadas con la explotación agraria y algunas actividades de producción energética basada en fuentes renovables. El área de actividades económicas propuesta en el proyecto 1 para el resto de las actividades de producción energética, tratamiento de residuos, transformación de productos agrarios y resto de actividades industriales y de reparación.
e) Temporalitat Puesta en marcha de la medida: corto plazo (un máximo de dos años). Realización: indefinida.
f) Recursos En función de las actividades a promover. En todas ellas, sin embargo, se precisa la participación de las administraciones públicas tanto para impulsar como para seguir y controlar el desarrollo de las actividades. En el caso de las actividades agrarias cabría contar también con los fondos europeos destinados a política agraria.
g) Concertació i tramitació La iniciativa del proyecto corresponde al Consell Insular - Ayuntamiento de Formentera, pero debe contar con un alto grado de concertación con los agentes indicados para garantizar la consecución de los objetivos señalados. La tramitación dependerá de las características de cada actividad.
h) Avaluació i seguiment La evaluación del proyecto se realizará tanto por el número de nuevas actividades desarrolladas y su incidencia sobre la producción y ocupación total/año de la isla como por el grado de diversificación y complementariedad a la actividad existente que representan.

PROPOSTA: 6. LA ACTIVIDAD ECONÓMICA
PROYECTE: 6.5 CREACIÓN DE UNA PLANTA DE TRATAMIENTO Y VALORIZACIÓN DE RESIDUOS
a) Objectiu Promover las actividades orientadas al tratamiento y valorización de los residuos generados por la isla.
b) Actuació Con el fin de realizar una gestión propia y acorde con los residuos generados en la isla, se plantea la construcción de una planta de tratamiento para los residuos urbanos, industriales y rurales generados en el territorio de Formentera. La planta será responsable de la recolección, clasificación y gestión de los residuos de una manera adecuada y con equipos apropiados según normativa internacional, así como con sistemas de calidad reconocidos mundialmente (ISO 14001) en suelo destinado para las actividades industriales. Se realizarán campañas de sensibilización en el tratamiento de los residuos para la población local, la población estacional (turistas), así como para las actividades económicas existentes en la isla. Cabe tener en consideración que la generación de residuos estará fuertemente marcada por la estacionalidad de la población de la isla. Se producirán, de esta manera, unas puntas de materia a tratar durante los meses de verano y unos niveles claramente inferiores durante el resto del año que dificultará el dimensionamiento adecuado de la planta para su funcionamiento eficiente. Esta estacionalidad no es exclusiva de los residuos sino que se produce igualmente en otros elementos como por ejemplo la potabilización del agua o su posterior depuración. En este sentido, es conveniente destacar que las características del tratamiento de residuos permiten disminuir la incidencia de esta estacionalidad, ya que permiten su almacenamiento y, con ello, la necesaria dosificación que permita un tratamiento de dimensiones más constantes a lo largo del año. Será necesario, pues, concebir una instalación dónde la proporción entre los espacios destinados al tratamiento y al almacenamiento sean sensiblemente diferentes a los convencionales. Para la gestión y construcción de la infraestructura necesaria se procederá a la concesión según la normativa vigente a una empresa especializada en la gestión de residuos.
c) Agents Consell Insular de Formentera Empresa concesionaria para el manejo de los residuos Población de núcleos urbanos, rurales e industriales.

d) Localització La ubicación de la nueva planta de residuos (deixallería) de la isla, se encuentra prevista en las NNSS, misma que establece claramente su futura ubicación dentro del Polígono Industrial de Formentera, señalado como SGCI-IF incluida en la UA POL-03.
e) Temporalitat Puesta en marcha de la medida: corto plazo (un máximo de dos años). Funcionamiento: indefinida.
f) Recursos Para el establecimiento de la planta de residuos, las Normas Subsidiarias estiman un costo aproximado de 1.065.000,00 de euros, cuya financiación correrá en su integridad a cargo de la empresa concesionaria.
g) Concertació i tramitació Es importante disponer de criterios de las principales sectores de la isla, para lo cual se deberá llevar a cabo reuniones con los principales representantes de la sociedad civil, y gremios industriales y comerciales, debido a su alta participación en la generación de residuos. Para su tramitación, será responsabilidad del Consell Insular, establecer todos los estudios necesarios y obligatorios según normativa nacional e internacional, planos de diseño, informes de sostenibilidad ambiental y demás para la respectiva aprobación del proyecto.
h) Avaluació i seguiment Se estimará un sistema de evaluación mediante la presentación de informes temporales (trimestrales, semestrales o anuales) de las actividades de recolección y manejo de los residuos. El seguimiento será realizado por una comisión especializada de la administración local.

7. L’habitatge

Des que el turisme es va convertir en l'activitat econòmica predominant de l’illa de Formentera, ens hem trobat en presència d'un augment marcat de la població empadronada a la illa i del parc d'habitatge secundari generant, entre altres conseqüències, un dèficit d'habitatge per a la població originària de Formentera.

Sobre la base del diagnòstic realitzat en matèria demogràfica, ha estat possible apreciar factors externs i interns que han estructurat un model d'urbanització dispersa, enfortint assentaments de baixa densitat, afeblint la cohesió social i articulant una forta segmentació entre les condicions dels habitatges primaris i secundaris. A més, s'han detectat manques en informació geogràfica, la qual cosa podria millorar notablement la gestió de l'administració pública de la illa en matèria de població i habitatge.

En relació amb el que hem comentat anteriorment, la present proposta es fonamenta en els criteris establerts que garanteixin l’equitat, la sostenibilitat i la funcionalitat, plantejant-se com a objectius primaris l'equitat en l'accés a l'habitatge primari, la contenció del parc d'habitatge secundari i la contenció de la dispersió urbana.

L’objectiu general de la proposta és promoure la funcionalitat urbana a partir de la contenció del creixement dels nuclis urbans i evitar així, les dinàmiques de dispersió establertes actualment; la sostenibilitat energètica, promovent la rehabilitació dels habitatges existents amb polítiques d’eficiència energètica i finalment, l’equitat social fent referència a la necessitat d’habitatge de lloguer anual i d’habitatge protegit.

En aquest sentit, la proposta s’ha desenvolupat en tres projectes.

PROPOSTA: 7. L'HABITATGE PROJECTE: 7.1. CREACIÓ D'UN OBSERVATORI DE L'HABITATGE I UN PLA D'HABITATGE
a) Objectiu Crear un observatori de l'habitatge per tal de controlar i seguir l'ús dels habitatges (primari / secundari) i del seu estat, fent un cens com a punt de partida. A partir d'aquest es podrà fer un llistat sobre els habitatges en desús i un Pla d'habitatge.
b) Actuació Implantar un Observatori de l'habitatge que s'encarregui de fer un cens dels habitatges segons tipologia d'ús (principal/secundari) a partir de les dades de consum energètic i/o d'aigua durant tot l'any. Per fer-ho, es demanarà a l'empresa privada Aqualia (aigua) i Gesa-Endesa (electricitat) les dades dels usuaris. Totes les dades mantindran la privacitat dels habitants mitjançant el secret estadístic. D'aquestes també s'estudiaran les que estan en desús i a partir de totes les dades es desenvoluparà un Pla d'habitatge, per veure totes les necessitats d'aquest a l'illa. Aquest consistirà en l'anàlisi, diagnosi, objectius i diferents actuacions.
c) Agents Universitat de les Illes Balears, Consell Insular de Formentera, Ajuntament de Formentera, Gesa-Endesa i Aqualia.
d) Localització Tota l'illa, fent primer dues proves pilot: s'assignarà al nucli de Sant Francesc (ja que és un nucli compacte) i al nucli disseminat des Cap de Barbaria. Així es veurà la distinció entre dues tipologies de nuclis diferents. Tenint en compte les dificultats del procediment, es continuarà amb l'execució total a l'illa.
e) Temporalitat Prioritària, ja que seria una base de dades per poder realitzar altres projectes. Es realitzaria en 3 anys: - 1 any fent les proves pilot. - 1 any per tota la illa. - 1 any per fer el Pla d'habitatge. - Durant aquests períodes, transversalment, es faran les gestions de la informació.

f) Recursos Un equip multidisciplinari i tècnics, finançats en part per les empreses Aqualia i Gesa-Endesa. Quan el projecte estigui actiu, aquestes empreses cobraran una taxa a la població que tenguí habitatge secundari per a cobrir les despeses del finançament del projecte.
g) Concertació i tramitació Consulta a les companyies d'aigua i electricitat per obtenir les dades.
h) Avaluació i seguiment Abans i després de les proves pilot, analitzar els indicadors per veure com han canviat les tipologies dels habitatges. També caldrà anar actualitzant el cens de les tipologies en desús i seguir el Pla d'Habitatge.

PROPOSTA: 7. L'HABITATGE
PROJECTE: 7.2. TRACTAMENT FISCAL DE L'HABITATGE A FORMENTERA
a) Objectiu Generar incentius fiscals en matèria d'habitatge per a la conversió d'habitatge primari a secundari, l'enfortiment de nuclis urbans i la rehabilitació de l'habitatge, amb la finalitat de mantenir la vida urbana i evitar les tendències de localització d'habitatge disseminat de la població i creixement del parc d'habitatge secundari.
b) Actuació 1) Conversió de l'habitatge secundari a primari (San Francesc, San Ferran i Es Pujols) - Creació d'un programa de conversió d'habitatge secundari a primari. - Aprovar incentius tributaris sobre béns immobles, a través de rebaixes impositives als amos dels habitatges, amb la condició que vinguin o arrendin a persones que desitgin habitar a Formentera durant tot l'any. 2) Enfortiment dels nuclis urbans (Ses Bardetes i San Francesc) - Aprovació del Pla Parcial de Delimitació i Pla de Millora Urbana en la zona de densificació urbana. - Urbanització de la zona compresa entre Sant Francesc i Ses Bardetes. - Conurbació dels nuclis urbans de Sant Francesc i Ses Bardetes. 3) Programa de rehabilitació de l'habitatge (San Francesc, San Ferran i Es Pujols) - Creació d'un programa municipal de rehabilitació d'habitatges. - Sol·licituds d'ajudes econòmiques al Ministeri de Foment. - Lloguer anual d'habitatges.
c) Agents Consell Insular, Ministeri de Foment, propietaris i arrendataris.
d) Localització - Conversió de l'habitatge secundari a primari: San Francesc, San Ferran i Es Pujols. - Enfortiment de nuclis urbans: Ses Bardetes i San Francesc. - Programa de rehabilitació de l'habitatge: San Francesc, San Ferran i Es Pujols.
e) Temporalitat 10 anys, projecte a llarg termini.
f) Recursos A obtenir del Consell Insular de Formentera i del Ministeri de Foment.

g) Concertació i tramitació - Conversió de l'habitatge secundari a primari: La reconversió d'habitatge secundari a principal es realitzarà a través d'incentius tributaris en els impostos de béns immobles. En altres paraules, es busca incentivar, a través de rebaixes impositives, als propietaris dels immobles perquè arrendin o vinguin les propietats a persones que pretenguin residir a Formentera durant tot l'any. - Enfortiment de nuclis urbans: Pla Parcial de Delimitació per convertir el sòl urbanitzable no delimitat en sòl urbanitzable delimitat i posteriorment un Pla de Millora Urbana per urbanitzar la zona compresa entre Sant Francesc i Ses Bardetes. - Programa de rehabilitació de l'habitatge: Posada en marxa d'un programa de rehabilitació d'habitatges.
h) Avaluació i seguiment - Conversió de l'habitatge secundari a primari: l'avaluació i el seguiment es realitzarà sobre la base d'indicadors que vinguin del percentatge d'habitatges primaris i secundaris en els nuclis urbans. En els primers cinc anys d'aplicació del projecte, s'espera entre un 5% i un 10% d'habitatges secundaris reconvertits a primaris, equivalent a la reconversió de 100 a 170 habitatges secundaris, mentre que en els cinc anys finals d'aplicació del projecte, s'espera un 15% d'habitatges secundaris reconvertits a primaris, equivalent a la reconversió d'entre 170 a 250 habitatges secundaris. - Enfortiment de nuclis urbans: comprovar la disminució del creixent percentatge d'habitatges localitzats en disseminat a Formentera. - Programa de rehabilitació de l'habitatge: després del primer any, es farà una avaluació del funcionament i de la resposta per part dels ciutadans. Si la resposta és positiva i l'actuació té bons resultats, el programa es prolongarà durant uns cinc anys més, tanmateix, s'aniran realitzant revisions periòdiques anuals.

PROPOSTA: 7. L'HABITATGE
PROJECTE: 7.3. CREACIÓ D'UNA BORSA D'HABITATGE PROTEGIT PER A RESERVAR UNA PART A LA VENTA I UNA PART AL LLOGUER
a) Objectiu Reservar una quota d'urbanització en els plans parcials, que seran aprovats per a la creació d'habitatges protegits, assegurant una quota per la venda directa d'aquestes i una quota per al lloguer.
b) Actuació S'hauran de revisar les NNSS per garantir que dins de cada pla parcial urbanístic hi hagi reservada una quota d'urbanització per als habitatges protegits, com a mínim d'un 30% del total del sostre. A més, aquesta quota haurà de ser repartida de manera tal per reservar un 50% d'unitats dels habitatges protegits a la venda directa i un 50% per reservar al lloguer, per afavorir també l'accés a la casa a aquells sectors de la població que potencialment no puguin permetre's l'adquisició d'un habitatge i que, per tant, necessitin una política d'habitatge menys restrictiu (com per exemple els joves, les persones impossibilitades a pagar-se una casa, etc.)
c) Agents Consell Insular de Formentera, Ajuntament de Formentera, promotors privats.
d) Localització Segons els plans parcials urbanístics, en l'estructura urbana de complimentar els nuclis de Sant Francesc i Ses Bardetes (proximitat als serveis).
e) Temporalitat 2 anys a partir de l'aprovació del pla parcial, per a obtenir recursos a partir dels promotors privats. Pel que fa a la disponibilitat d'habitatges per reservar al lloguer, haurà d'obrir-se un període d'observació, amb l'objectiu d'esbrinar si hi ha una oferta al mercat immobiliari, durant uns 3 anys.
f) Recursos Públics per quant concerneix a la redacció del programa i privats per quant concerneix a la realització de la borsa d'habitatges protegits i per a la compra de la quota d'urbanització en els plans parcials.
g) Concertació i tramitació A partir del Consell Insular hauran de revisar-se les NNSS ja que els hi correspon l'aprovació dels plans parcials urbanístics. Pel que fa a la quota d'habitatges protegits, haurà d'haver-hi una coordinació entre l'administració pública i els promotors privats.

h) Avaluació i seguiment La valoració del programa haurà de ser feta a partir del percentatge d'habitatges protegits que hauran de ser ocupats després de tres anys de la construcció. En quant a la quota d'habitatges protegits per a reserva al lloguer, si aquests no són ocupats en 3 anys des de la seva construcció, es podrà passar a la venda directa de les mateixes, per part del promotor privat que s'hagi fet càrrec de la quota d'urbanització.
--

8. La mobilitat interna

Abans d'abordar la proposta cal remetre'ns necessàriament a la feina feta en l'anàlisi DAFO i els criteris. Aquest treball ens ha permès distingir els punts fort i els punts febles de la mobilitat a l'illa i quins són els processos que cal potenciar.

La forta dependència d'Eivissa, la configuració urbana de l'illa, la poca competitivitat dels transports públics, i la seguretat viària són elements que -un cop feta la memòria- s'han vist com una debilitat interna que presenta la mobilitat a l'illa de Formentera. A aquestes debilitats, però, calia afegir-hi elements externs que constitueixen unes severes amenaces: l'increment del nombre de turistes, el finançament del transport públic, i el possible trasllat de la terminal del port d'Eivissa.

Ara bé, també s'han detectat importants fortaleeses tals com la facilitat que presenta el territori per la l'ús de la bicicleta, l'adequació amb l'entorn de la xarxa viària, i la bona connexió amb Eivissa. Com a oportunitats se'ns presenta la sensibilitat creixent de la població per a la mobilitat sostenible, la tendència a l'alça del turisme en bicicleta, i la crisi financera com a element de fre a l'arribada de més turistes.

En els criteris s'han descrit aquells valors que es creu necessari perseguir i conservar. Per a la mobilitat, aquests han resultat ser: Sostenibilitat; Accessibilitat; Seguretat. A més, s'han detallat una sèrie d'objectius per cada un dels valors.

Perseguint, doncs, els objectius de sostenibilitat, accessibilitat, i seguretat, s'ha articulat la següent proposta de manera que es minimitzin les amenaces que assetgen la mobilitat a Formentera i se'n potenciïn les fortaleeses. Per això, es vol provocar un canvi en el repartiment modal de manera que l'actual protagonisme del transport privat (tan de propietat com de lloguer) cedeixi importància als modes col·lectius i no motoritzats.

Vegem, doncs, la proposta:

Desenvolupar, per a l'illa de Formentera, un model de mobilitat eficient i segur que tingui la capacitat de respondre a les diferències estacionals que presenta la demanda de turistes i residents, primant aquells modes de transport més sostenibles de manera que garanteixi l'equitat social i estigui en concordança amb l'entorn.

L'objectiu de la proposta, i els diferents projectes que la componen, és transformar la mobilitat interior de Formentera de manera que sigui més sostenible ambiental i socialment. Així, ens proposem millorar tan com sigui possible l'accessibilitat i la connectivitat dels nuclis urbans i els serveis principals, per tal de facilitar la mobilitat dels illencs (ja sigui per desplaçaments laborals, d'estudi, compres o lleure) i dels visitants. D'aquesta manera, es persegueix la voluntat de fer de la mobilitat un dret i no una obligació.

Aquest darrer apartat és la culminació d'un llarg procés d'anàlisi territorial en el qual s'ha perseguit el coneixement i la comprensió dels processos per, posteriorment, elaborar una proposta d'actuació planificadora amb la que es pugui millorar el futur de l'illa.

Les propostes de transformació del territori que es presenten a continuació pretenen incidir en les dinàmiques socials d'una manera àmplia conscients de l'estreta vinculació dialèctica que existeix entre la mobilitat i l'estructura territorial. A través dels projectes, es vol contribuir a millorar les dinàmiques per mediar els processos socials de forma que es potenciïn aquells processos que s'han detallat en el capítol dels criteris.

La configuració del sistema urbà i l'increment de la població flotant són una mostra dels aspectes als que s'ha volgut fer front amb la redacció dels projectes. En canvi, s'ha treballat per aprofitar les facilitats que presenta l'illa per realitzar els desplaçaments en bicicleta, i el canvi de paradigma que porta a les persones a ser més sensibles a la mobilitat sostenible i a tenir consciència dels afectes dels seus hàbits de mobilitat sobre el medi ambient.

A continuació es mostra una primera descripció dels projectes que emanen de la proposta per tal de facilitar una visió de conjunt, i finalment es tractaran aquests de forma extensa i detallada.

El primer dels projectes intenta abordar la problemàtica del parc de vehicles, posant especial èmfasi en aquell que és de lloguer a disposició dels turistes. Consisteix en l'elaboració d'un estudi ambiental que sigui vinculant per a la regulació d'aquest parc de vehicles. En segon lloc, s'ha elaborat un projecte de disseny de l'estructura física per a la mobilitat no motoritzada, amb la bicicleta com a element clau. El tercer projecte consisteix en la gestió d'aquesta mobilitat no motoritzada i, finalment, el quart fa referència al transport públic i en pretén millorar l'eficiència i la utilitat.

PROPOSTA: 8. LA MOBILITAT INTERNA
PROJECTE: 8.1. REGULAR ELS VEHICLES DE LLOGUER I REDUIR EL SEU IMPACTE
a) Objectiu L'elevat nombre de vehicles de lloguer que circulen a l'illa en la temporada estival, són font d'elevats problemes de congestió viària i tenen un fort impacte en el medi ambient en forma de pol·lució, pressió sobre les zones d'aparcament (legal o il·legal) properes a la platja, etc. L'objectiu del projecte és doncs, reduir l'impacte que tenen aquests vehicles utilitzats pels turistes per desplaçar-se durant la seva estada a l'illa i aconseguir un repartiment modal més equilibrat.
b) Actuació Establir una llicència per als vehicles de lloguer. Es realitzarà un estudi que tindrà tres punts bàsics a analitzar: - Capacitat de la xarxa viària, detectant els colls d'ampolla. - Impacte ambiental de la mobilitat dels vehicles de lloguer - Seguretat viària associada als vehicles de lloguer. Aquest estudi haurà de determinar quin és el nombre màxim de vehicles que podran tenir autorització per ser llogats. Aquest estudi també haurà de quantificar quina tipologia (turismes, motocicletes i quads) són aptes i en quin nombre, així com el tipus de motor que els ha de propulsar (elèctric o de combustió interna (diesel o gasolina). Per les seves característiques de respecte al mediambient les bicicletes i les bicicletes elèctriques no caldrà que disposin de cap llicència per poder ser llogades.
c) Agents - Consell insular de Formentera - Govern de les Illes Balears - Empreses de lloguer de vehicles de Formentera
d) Localització L'àmbit d'afectació de la proposta és tota la illa de Formentera
e) Temporalitat L'execució del projecte és de 2 anys . La permanència del projecte és indefinida si bé aquest es pot modificar a partir de les conclusions que s'obtinguin de l'avaluació.

f) Recursos El cost del projecte és de 100.000 € que inclou la realització de l'estudi fins a la posada en marxa del projecte. El finançament necessari per la realització de l'estudi pot provenir de fons públics del Govern Balear, de l'administració de l'Estat o de la Unió Europea. Es realitzarà una fiscalitat diferenciada als vehicles de lloguer per beneficiar aquells que siguin elèctrics o menys contaminants.
g) Concertació i tramitació La responsabilitat de liderar el projecte és del Govern de les Illes Balears que és qui té les competències legislatives i executives en matèria de lloguer de vehicles. Així l'administració autonòmica és qui ha de vetllar per la realització de l'estudi i a partir de les conclusions que en surtin establir les llicències oportunes, procurant que hi hagi un consens amb les empreses de lloguer de vehicles i el Consell Insular de Formentera.
h) Avaluació i seguiment Els indicadors que han d'avaluar la bondat de la proposta mesurada es basen en indicadors de mobilitat i de caire mediambiental. Aquests darrers indicadors hauran de ser establerts per l'estudi d'impacte ambiental. Els indicadors de mobilitat s'exposen a continuació: - Nombre de vehicles de lloguer segons tipologia (turismes, motocicletes i quads). - Quilòmetres recorreguts pels vehicles de lloguer els mesos de juliol i agost i anualment. - Distribució modal de la mobilitat dels turistes pels mesos de juliol i agost i anualment. Els seguiment del projecte es farà durant un període de 10 anys des de la seva entrada en servei i s'avaluarà anualment.

PROPOSTA: 8. LA MOBILITAT INTERNA
PROJECTE: 8.2. XARXA DE CAMINS PER A LA MOBILITAT NO MOTORITZADA
a) Objectiu Millorar la xarxa per a la mobilitat no motoritzada (a peu i bicicleta) per desincentivar l'ús del transport privat. Crear un sistema que augmenti l'accessibilitat de l'illa amb aquest mitjans, que pugui ser utilitzada no només pels turistes, sinó també pels residents que viuen en àrees disperses per arribar als centres urbans i als llocs d'interès.
b) Actuació La xarxa plantejada identifica les principals rutes ciclistes existents i els punts estratègics que han de ser connectats mitjançant aquesta xarxa. La xarxa es divideix en carrils bici i els camins. a) Els carrils bici coincideixen amb el traçat de les carreteres. Amb l'objectiu de fer segura la xarxa per a la mobilitat no motoritzada es planteja que els carrils bici transcorrin per una plataforma paral·lela a la carretera i separada d'aquesta mitjançant una tanca de protecció. L'amplada d'aquesta plataforma ha de fer compatible el trànsit de bicicletes i vianants, es recomana una amplada mínima de 4 m. b) Els camins permeten complementar les pistes bici. S'aprofiten part de l'extensa xarxa de camins de què disposa l'illa per accedir fins aquells punts on la xarxa de carreteres no hi arriba. Es planteja l'adequació dels camins, en especial del ferm quan aquest ho requereixi.
c) Agents El Consell Insular de Formentera Els residents
d) Localització El projecte comprèn tot el territori de l'illa perquè tracta de realitzar un sistema de comunicació que permeti accedir al major punts d'interès de Formentera a peu i en bicicleta.
e) Temporalitat L'execució del projecte és de 3 anys . El projecte, una cop implementat, no tindrà un límit de temps. Això no obstant es realitzaran canvis amb l'objectiu de millorar les deficiències detectades en l'avaluació.

f) Recursos El cost del projecte és d'uns 1.000.000 € i inclou els carrils bici i l'arranjament dels camins. Els recursos podran provenir: a) Unió Europea. b) Estat Espanyol c) Govern de les Illes Balears d) Consell Insular de Formentera
g) Concertació i tramitació El subjecte que haurà de fer-se càrrec de l'execució del projecte és el Consell Insular de Formentera. Per materialitzar el projecte és necessari la redacció d'un projecte executiu i la seva implementació.
h) Avaluació i seguiment Per fer l'avaluació del projecte es faran servir els següents indicadors: a) Distribució modal de la mobilitat (en percentatge) b) Distribució modal de la mobilitat (en desplaçaments/dia) c) Emissions de gasos d'efecte hivernacle: CO₂ d) Emissions de contaminants atmosfèrics del transport: NOx e) Emissions de contaminants atmosfèrics del transport: PM10 Els seguiment del projecte es farà en un període de 10 anys des de la seva entrada en servei i s'avaluarà cada 5 anys

PROPOSTA: 8. LA MOBILITAT INTERNA PROJECTE: 8.3. GESTIÓ DE LA MOBILITAT NO MOTORITZADA
a) Objectiu Estimular l'ús del transport no motoritzat, en especial de la bicicleta como a mitjà de transport pels turistes i els residents a Formentera, per les seves característiques mediambientals. D'acord amb les dimensions de Formentera la bicicleta és un mitjà eficaç molt adequat per moure's per l'illa.
b) Actuació Es treballa en diferents àmbits para satisfer els objectius fixats: a) Realitzar plànols simples i comprensibles que representin la xarxa de mobilitat no motoritzada. Distribuir aquests plànols entre els residents i especialment entre els turistes. b) Col·locar panells informatius en els llocs principals para orientar als caminants i ciclistes de la xarxa sobre la que s'estan movent. c) Senyalitzar els principals itineraris a peu i en bicicleta. Indicar la destinació i el temps estimat en cada mitjà. d) Col·locar aparcaments de bicicletes en els punts de major concentració, com ara les platges o els principals nuclis habitats. e) Establir accions econòmiques para incentivar l'ús de la bicicleta entre els turistes, como ara que amb el mateix bitllet de la barca entre Eivissa i Formentera inclogui el lloguer de la bicicleta. f) Instal·lació de 5 punts de recàrrega per a bicicletes elèctriques, amb l'objectiu d'afavorir l'ús d'aquest mitjà de transport sostenible.
c) Agents Consell Insular de Formentera Govern de les Illes Balears Els residents Les empreses navilieres que realitzen el servei entre Eivissa i Formentera Les empreses de lloguer de bicicletes elèctriques
d) Localització El projecte cobreix la totalitat del territori de l'illa, tot i que té algunes actuacions específiques: a) Les senyals dels principals itineraris es localitzaran a les cruïlles d'aquests itineraris amb els principals camins o carreteres. b) Els aparcaments de bicicleta s'ubicaran als nuclis des Pujols, Sant Francesc, Sant Ferran i la Savina i a la principals platges de Formentera com ses Illetes o es Migjorn. c) Els punts de recàrrega per a bicicletes elèctriques s'ubicaran als nuclis des Pujols, Sant Francesc, Sant Ferran i la Savina i a la platja de ses illetes.

</

h) Avaluació i seguiment

Per fer l'avaluació del projecte es faran servir els següents indicadors:

- a) Distribució modal de la mobilitat (en percentatge)
- b) Distribució modal de la mobilitat (en desplaçaments/dia)
- c) Emissions de gasos d'efecte hivernacle: CO₂
- d) Emissions de contaminants atmosfèrics del transport: NO_x
- e) Emissions de contaminants atmosfèrics del transport: PM₁₀
- f) Nombre de bicicletes de lloguer adquirides mitjançant el bitllet de la barca entre Eivissa i Formentera.

Els seguiment del projecte es farà en un període de 10 anys des de la seva entrada en servei i s'avaluarà cada 5 anys

PROPOSTA: 8. LA MOBILITAT INTERNA
PROJECTE: 8.4. MILLORA DEL SERVEI DE BUS
a) Objectiu Millorar el servei de bus per oferir als ciutadans un mitjà de desplaçament que sigui eficient, segur, sostenible i accessible per tothom. La millora del servei té un altre objectiu: augmentar l'ús del transport públic i reduir l'ús del vehicle privat. Aquest canvi modal comportarà una reducció del trànsit, una disminució dels nivells de congestió de les carreteres, especialment a l'estiu, una millora de la qualitat ambiental, una reducció el consum de combustibles fòssils i un repartiment modal més equilibrat.
b) Actuació Las acciones que s'adopten per execució del projecto són les següents: - L'augment de la freqüència del transport públic de les 3 línies principals garantint un interval de pas màxim de 15 minuts els dies feiners i que el servei funcioni els dies festius amb una freqüència màxima de 30 minuts. - Noves tarifes: s'establiran abonaments unipersonals setmanals de 20 €. Significativament inferior a l'estimació realitzada del cost de lloguer d'un cotxe per una persona durant una setmana (75 € per persona, considerant que al cotxe hi aniran 4 persones) o d'una motocicleta (€ 45 por persona, considerant que hi van dues persones). - Establir una integració tarifària entre el servei de barca entre Eivissa i Formentera i el servei de bus a través del qual els passatgers de les barques entre Eivissa i Formentera puguin fer servir l'autobús amb el mateix bitllet.
c) Agents - Consell Insular de Formentera - Govern de les Illes Balears - L'empresa d'autobús - Les empreses navilieres que realitzen el servei entre Eivissa i Formentera - Els residents
d) Localització El projecte tindrà efectes sobre tot el territori de Formentera.
e) Temporalitat L'execució del projecte és de 3 anys . El projecte té una durada de cinc anys. Mitjançant l'anàlisi de les dades relacionades amb l'ús del transport públic, els ingressos obtinguts per bitlletatge i el nivell de satisfacció dels ciutadans dirà si aquesta estratègia es pot estendre la durada de la seva aplicació o si ha de ser millorat.

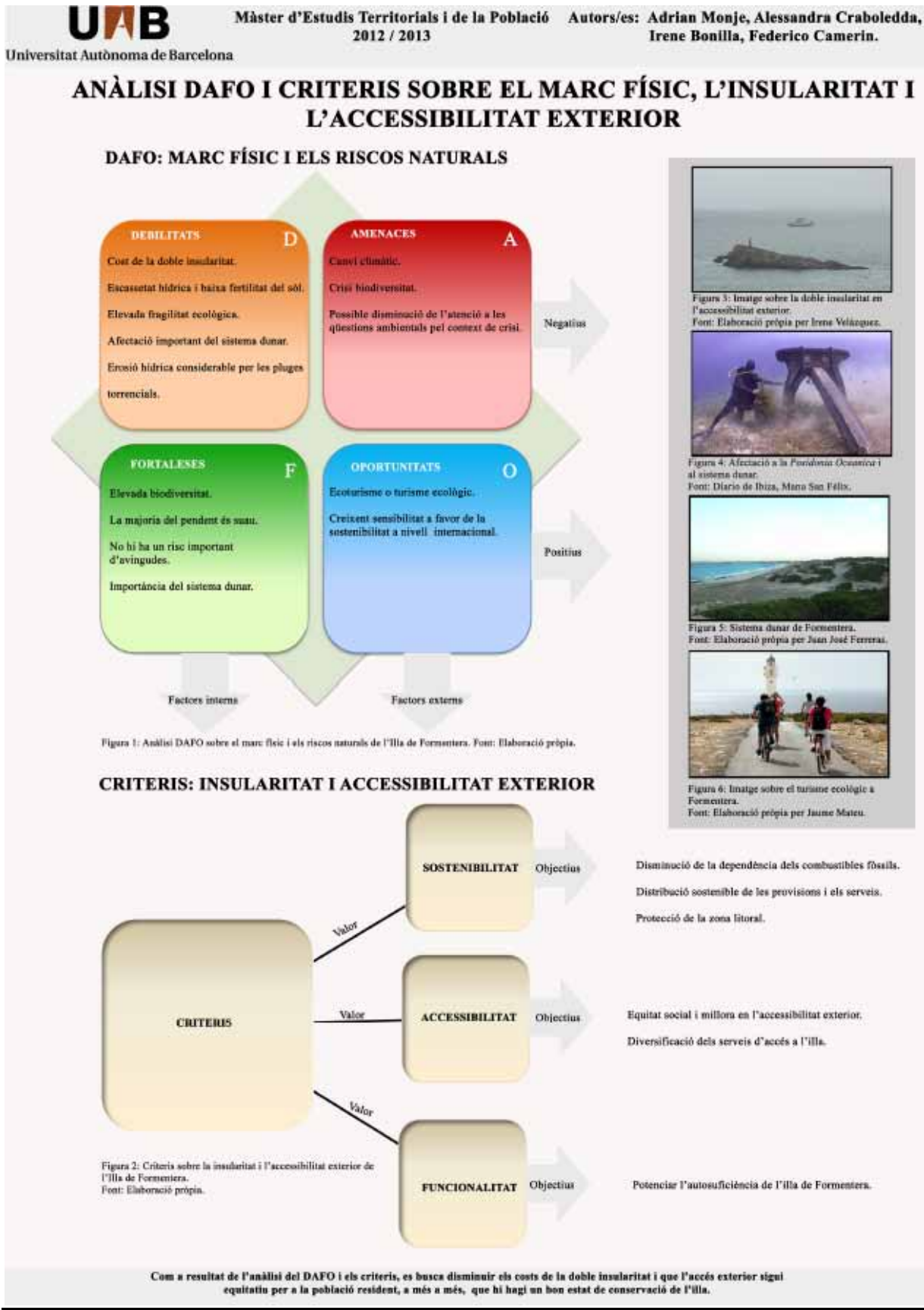
f) Recursos El cost del projecte és d'uns 700.000 € anuals (3.500.000 € pels 5 anys de duració del projecte), que inclou l'ampliació de la freqüència del servei de bus a partir d'augmentar el nombre d'autobusos que donen servei a les línies actualment. El finançament es buscar en fons públics de la Unió Europea sempre atenta al desenvolupament de formes de mobilitat públiques i sostenibles. Altres recursos es prendran de comú acord amb les empreses de transport marítim perquè ajudin a la millora del servei de transport públic. A continuació, tenint en compte l'ambició del projecte, és possible que el Govern de les Illes Balears reconsideri la seva decisió de suspendre l'ajuda al finançament, i segueixi recolzant el projecte de millora de la xarxa de transport públic.
g) Concertació i tramitació El Consell Insular de Formentera, que té les competències del transport públic a l'illa, és qui ha de liderar el projecte. Per la seva execució ha de vetllar per la seva implementació mitjançant acords amb l'empresa que realitza el servei de bus. El Govern de les Illes Balears és qui ha de liderar la integració tarifària del servei de les barques i del servei de bus que és qui té les competències en transport intrainsular i és qui ha de vetllar, mitjançant acords amb els diferents actors implicats: Consell Insular de Formentera, les empreses navilieres i l'empresa d'autobús, per la seva realització.
h) Avaluació i seguiment Per fer l'avaluació del projecte es faran servir els següents indicadors: a) Nombre de desplaçaments en transport públic per cada una de les línies i total. b) Nombre de desplaçaments en transport públic els dies festius. c) Ingressos per billetatge. d) Grau de cobertura dels ingressos per billetatge respecte el cost total del servei. e) Índex de satisfacció dels usuaris. Els seguiment del projecte es farà durant un període de 5 anys des de la seva entrada en servei i s'avaluarà anualment.

Grup 1

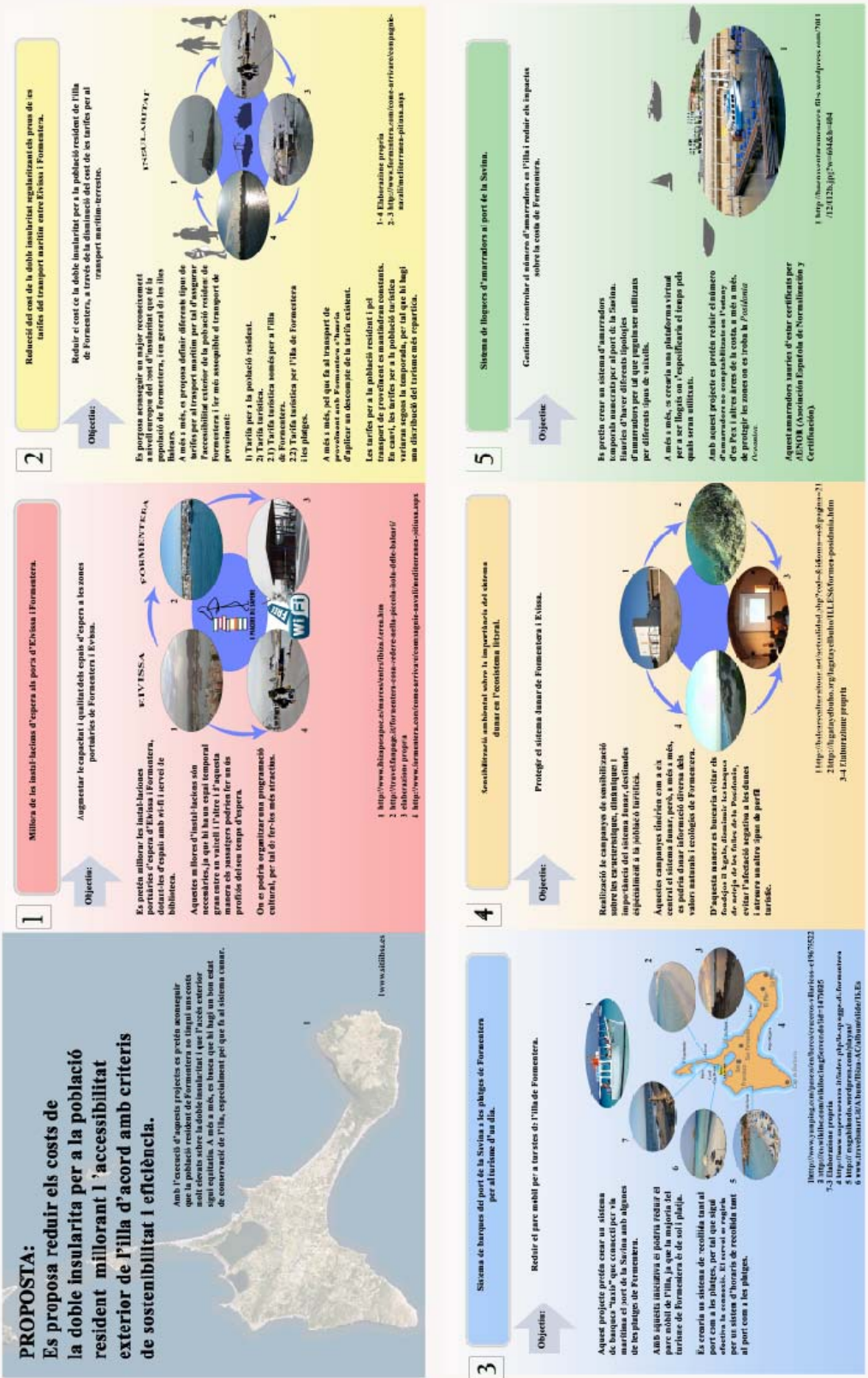

Autors/es: Adrian Monje, Alessandra Craboledda, Irene Bonilla, Federico Camerin.

Màster d'Estudis Territorials i de la Població 2012 / 2013

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

L'ACCESSIBILITAT EXTERIOR, ELS PORTS I ELS FONS MARINS

Els Espais Oberts.....

D **Pressió** d'usos del sòl i urbanitzador

D **Dificultat** per cultivar

D **Accesibilitat** del territori

D **Accions** antipèriques

D **Falta** d'instruments de gestió entre Eivissa i Formentera

A **Turisme** de masses

A **Canvi** climàtic

A **Construcció** d'un port esportiu a Eivissa

F **Alt valor** paisatgístic dels espais oberts

F **Alt biodiversitat** en espècies

F **Alta connectivitat** entre espais marítims i d'interior

F **Conscienciació** de la població

O **Diferents figures** de protecció

O **Interès** pel turisme sostenible i cultura

O **Fragmentació** de les vacances

V **ALORS**

Protegir els Espais Oberts

C **CRITERIS**

Evitar els creixements dispersos

Reduir l'impacte de la mobilitat

V **ALORS**

Valoritzar els Espais Oberts i el seu Paper com a **Matriu Territorial Bàsica**

C **CRITERIS**

Protegir els espais naturals

Gestionar el patrimoni

Potenciar els espais agrícoles

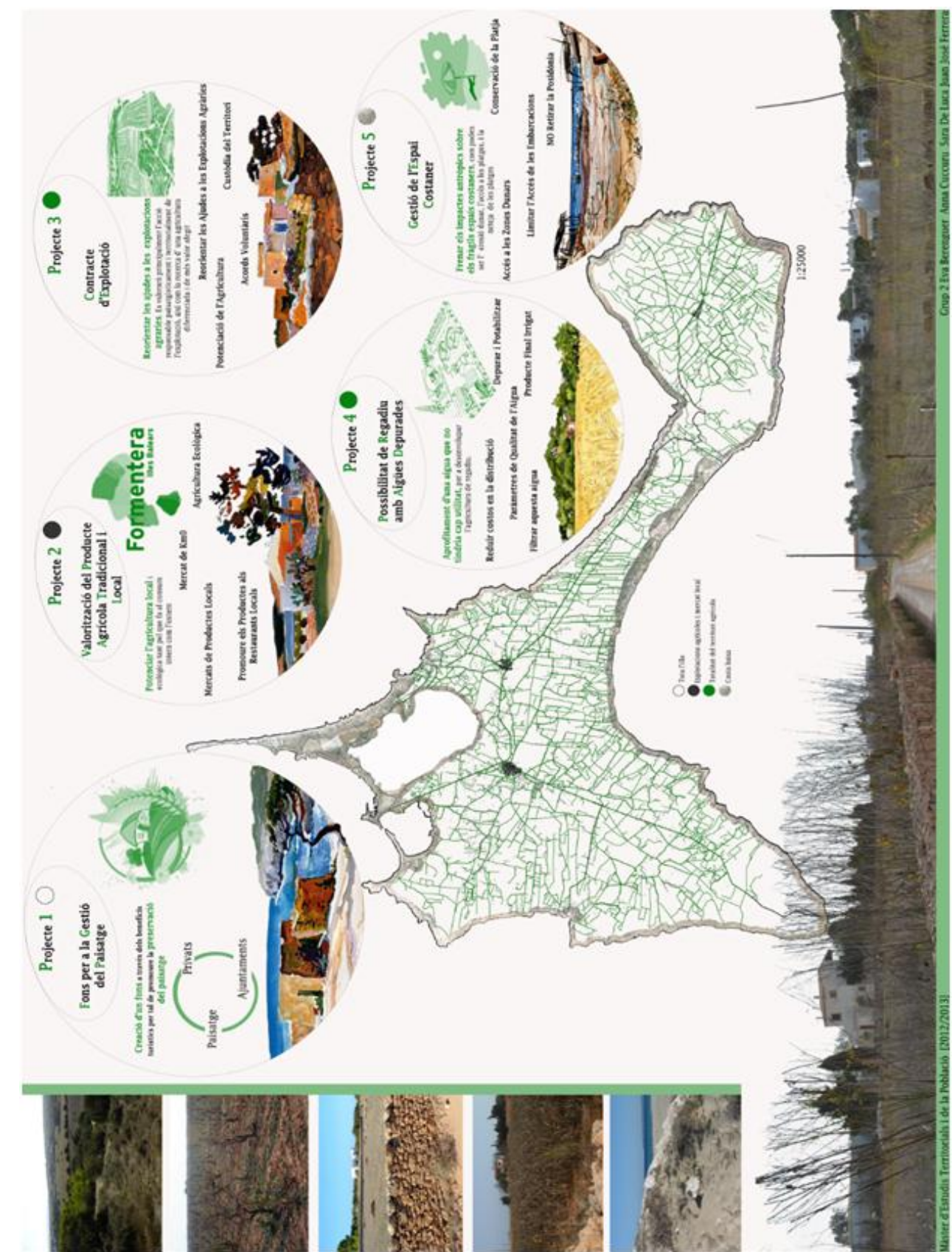
Assegurar la connectivitat de la natura dels espais oberts

Sensibilitzar la població autòctona i els visitants sobre els valors dels espais oberts

.....La Gestió del Sòl Agrícola, Forestal i Costaner

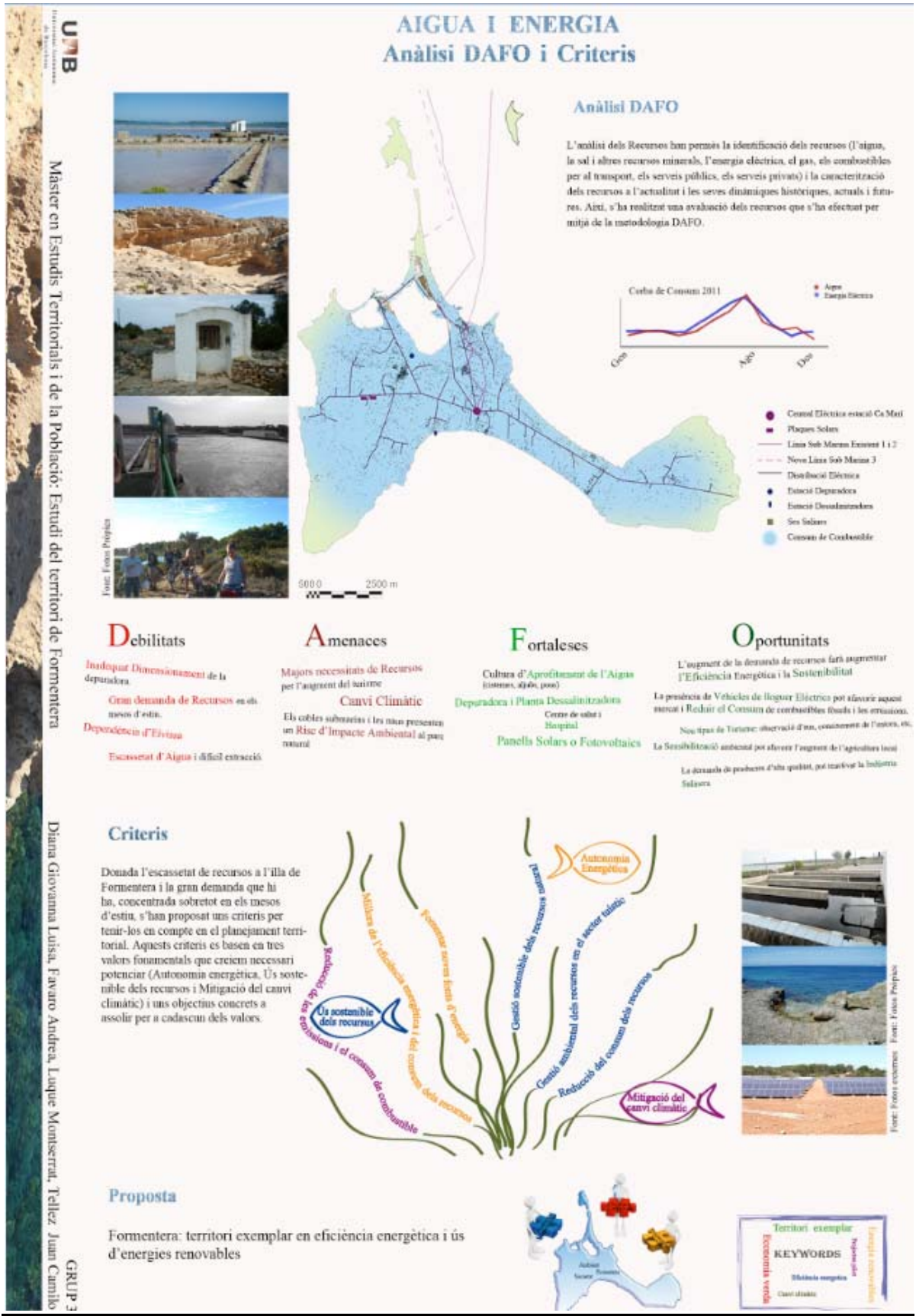
Mostra la intenció de **protegir els espais oberts**, de guardar els seus **valors intrínsecs** en el procés de canvi inherent a tota societat contemporània.

No busca museïtzar els espais oberts, sinó **donar continuïtat a tots els seus valors** naturals, socials i econòmics.

Grup 3

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

MÀSTER D'ESTUDIS TERRITORIALS I DE LA POBLACIÓ 2012-2013

ESTUDIANTS : Matteo Larese Gortigo, Maria Masala, Oriol Porcel, Alex Ros, Irene Velasquez
GRUP: Paisatge

Dafo i Criteris Paisatge

TIMELINE

MEMÒRIA

Formentera, amb un territori petit i molt marcat per les condicions geogràfiques, bioclimàtiques i històriques, conté un **mosaic territorial molt diversificat** (des d'espais agrícoles i forestals, platges de sorra blanca i penya-segats fins a petits nuclis urbans històrics) que alberga una **gran quantitat de valors paisatgístics** (ecològics, històrics, estètics, productius, socials i simbòlics) que han format part sempre de la **identitat col·lectiva dels seus habitants**. Són també aquests elements els que han atorgat a l'illa un reconeixement internacional per la seva **riquesa, qualitat i bon estat de conservació**, fet que ha atret any rere any un major nombre de visitants.

DAFO

	FORTALESSES	DEBILITATS	OPORTUNITATS	AMENACES	
ENDÒGENES	- Un mosaic territorial diversificat i una gran biodiversitat. - Un paisatge ric en patrimoni ecològic. - Un paisatge històric i patrimonial molt ben conservat. - Una major consciència social i col·lectiva sobre el risc de pèrdua dels valors paisatgístics.	- Alta fragilitat ecològica del paisatge natural. - Desmenysament dels paisatges productius, perjudici del paisatge rural. - Desgast del patrimoni i dels seus valors i funcionalitats dels paisatges urbans. - Risc d'erosió de patrimoni i identitat dels recursos paisatgístics de l'illa.	EXÒGENES	- Una marca territorial formentera reconeguda i valorada. - Noves oportunitats per al sector turístic i la valorització dels paisatges de Formentera. - Una nova organització administrativa local i regional. - Marc internacional favorable a les polítiques de patrimoni, qualitat i sostenibilitat del paisatge.	- Un augment de la pressió turística sobre els paisatges. - Dificultat per a la gestió de valor dels recursos paisatgístics de l'illa per part del sector turístic. - Dificultats administratives per a la implementació de polítiques de patrimoni, qualitat i sostenibilitat del paisatge.

↓

Gran diversitat i heterogeneïtat dels paisatges de Formentera, que configuren la idiosincràsia de l'illa i la seva identitat local, alhora que representen el principal reclutament turístic.

↓

Alta fragilitat dels paisatges de Formentera, altament sensibles als impactes i susceptibles per tant de transformacions radicals que poden implicar la pèrdua dels seus valors paisatgístics.

↓

Marc internacional favorable a les polítiques de protecció, gestió i ordenació del paisatge (per exemple la declaració de Patrimoni de la UNESCO de les praderies de posidònia i els ecosistemes dunars relacionats).

↓

Gran pressió antròpica sobre els paisatges de Formentera, que pot generar en una fragmentació, destrucció i pèrdua de valors paisatgístics.

CRITERIS

VALORS I OBJECTIUS PER EL PAISATGE DE FORMENTERA

	VALORS	OBJECTIUS	
	Preservar la diversitat, singularitat i especificitat dels paisatges de Formentera	Reforçar els valors identitaris dels paisatges de Formentera	Impulsar la funcionalitat territorial dels paisatges de Formentera
	Un mosaic territorial i paisatgístic diversificat Uns paisatges ben protegits, gestionats i ordenats	Uns paisatges valorats socialment Uns paisatges històrics ben conservats	Uns paisatges productius històrics vius i funcionals Uns paisatges amb nous valors culturals, socials i productius

PROPOSTA

SENSIBILITZACIÓ

→

CONEIXEMENT

VALORIZACIÓ

→

APROPRIACIÓ

PROTECCIÓ

→

ORDENACIÓ

PAISATGE: IDENTITAT I MARCA (BRAND)

→

GESTIÓ

[illegible]

Universitat Autònoma de Barcelona

303

Creació d'un Observatori de l'habitatge i un Pla d'habitatge.

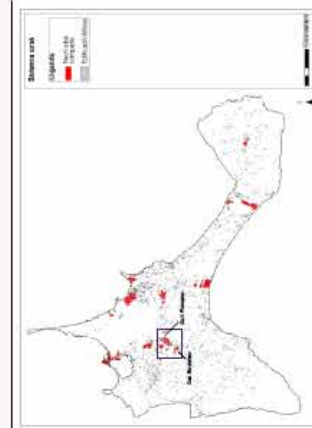
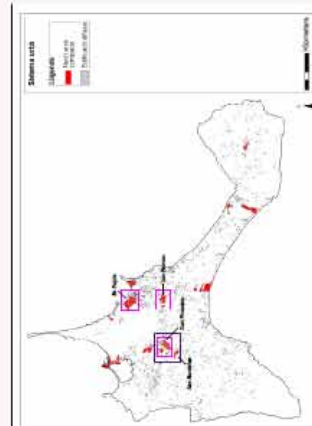
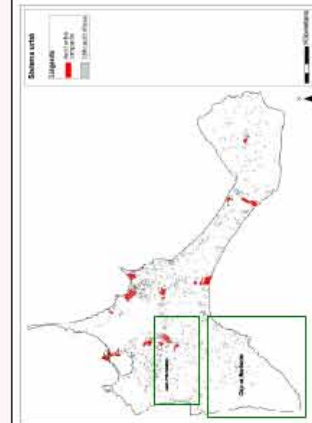
Tractament fiscal de l'habitatge a Formentera.

Creació d'una borsa d'habitatge protegit per a reservar una part a la venda i una part al lloguer.

Objectiu: Reservar una quota d'urbanització en els plans parcel·lars, que serveixi aquests per a la creació d'habitatges protegits, assignant una quota per la venda directa a aquestes i una quota per al lloguer.

Localització: En l'estructura urbana de compliment dels mètodes de Sant Francesc i San Bartomeu.

Localització: En l'estructura urbana de complimentar els nous de Sant Francesc i les Badenes.

[illegible]

URB
Universitat Autònoma
de Barcelona

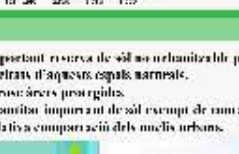
ANÀLISI DAFO: USOS DEL SÒL

GRUP 7: Jordi Marín
Giovanni Orta
Marta Riera
Gisela Solà
Ariadna Teller

Debilitats

Debilitat en part per la gran fragmentació en la dimensió de la propietat agrícola, la quantitat de sòl agrícola i escaia i la seva productivitat és baixa.

Els usos del sòl més fràgils com són el sistema d'anir i les platges estan sotmesos a una excessiva sobre explotació.

Amenaces

Demandes externes d'habitatge alimenten la dispersió urbana.

La pressió antropològica directa en el sistema d'anir, les platges i les zones de fondolig.

La massiva arribada de turistes a l'illa, de manera estacional, és una amenaça en tant que genera una disminució en els recursos existents que s'exploraven en l'entorn d'extremad valor patrimonial i ecològic.

Fortaleses

Disposar d'una important reserva de sòl no urbanitzable permet un aprofitament al màxim de les explotacions i aquests espais bàrbarics.

Disposar de nombrosos àrees protegides.

Disposar d'una quantitat important de sòl exempt de contaminants.

Disposar d'una relativa compatibilitat dels nuclis urbans.

Oportunitats

Poder identificar nous usos, formes d'activitat econòmica com ara l'agricultura ecològica.

Poder aconseguir un creixement de mitjana amb força controlada i sostenible.

Poder aprofitar el seu patrimoni urbà i rural i la seva oportunitat en quant a la preservació, rehabilitació i regeneració del seu patrimoni arquitectural i dels seus centres urbans.

Disposar de complexos turístics amb un baix impacte en quant a la seva disminució a l'espai.

CRITERIS: XARXA URBANA I SERVEIS

EQUITAT

Valor

- 1) Cohesió:
 - 1.1 Millora de l'accessibilitat
 - 1.2 Desestacionalització de l'oferta d'equipaments
- 2) Recerca de nous:
 - 2.1 Centralitat vs serveis
- 3) Fortalesa de nous:
 - 3.1 Polígon Regne

SOSTENIBILITAT

Valor

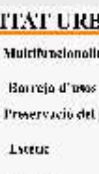
- 1) Compatibilitat:
 - 1.1 Creixement en continuïtat urbana
 - 1.2 Sòl no urbanitzable de ramut diferenciada del sòl urbà
 - 1.3 Contingut de la densitat de població urbana
- 2) Reconvertir d'usos
- 3) Rehabilitació

FUNCIONALITAT URBANA

Valor

- 1) Multifuncionalitat i polivalència:
 - 1.1 Barreja d'usos
- 2) Preservació del patrimoni:
 - 2.1 Llocals
 - 2.2 Històric
 - 2.3 Identitat
 - 2.4 Patrimoni
- 3) Atractivitat:
 - 3.1 Iniciatives culturals com a pol d'atracció

PROPOSTA:

“La gestió de la urbanització dispersa a partir de la compactat i en continuïtat amb els teixits urbans existents com una manera de consolidar centralitats tot fomentant l'habitatge compacte permanent amb l'oferta d'habitatge dispers ja existent”

PARC MÒBIL, TRANSPORT I MOBILITAT

Grup 8 : **Marcel Ballester, Roger Calvet**
Laura Rocca, Daniele Ruiu

ANÀLISI DAFO

D

La configuració urbana de l'illa.

La dependència d'Eivissa

Connexió de Formentera amb Eivissa

Xarxa viària adequada amb l'entorn

Parc de vehicles de lloguer

Transport públic poc competitiu.

La seguretat viària.

LES DEBILITATS

- La dependència d'Eivissa i el càrter existent entre les empreses de transport que operen entre les dues illes.
- La configuració urbana de l'illa.
- Parc de vehicles de lloguer molt nombrosos.
- Transport públic poc competitiu.
- La seguretat viària.

LES FORTALESES

- Connexió de Formentera amb Eivissa
- Xarxa viària adequada amb l'entorn
- Facilitat per l'ús de la bicicleta

Facilitat per l'ús de la bicicleta

A

Increment del nombre de turistes

LES AMENACES

- Increment del nombre de turistes
- Finançament del transport públic
- El trasllat de la terminal marítima del port d'Eivissa

LES OPORTUNITATS

- Sensibilitat per la mobilitat sostenible
- Tendència a l'alça del turisme en bicicleta
- La crisi financera.

Sensibilitat per la mobilitat sostenible

Finançament del transport públic

El trasllat de la terminal marítima del port d'Eivissa

La crisi financera.

Tendència a l'alça del turisme en bicicleta.

CRITERIS

El parc mòbil, el transport i la mobilitat.

VALORS

Sostenibilitat

Accessibilitat

Seguretat

OBJECTIUS

1

2

3

Potenciar els desplaçaments amb els mitjans més sostenibles, com el transport públic i els modes no motoritzats.

Reducir les necessitats energètiques del transport i els impactes que se'n deriven.

Regulació del parc mòbil.

OBJECTIUS

1

2

Garantir l'accés al transport públic a tothom i a tots els nuclis habitats.

Repensar la xarxa viària i millorar les infraestructures de mobilitat.

OBJECTIUS

1

Garantir que tots els desplaçaments es puguin realitzar de forma segura en qualsevol mitjà de transport.

Incrementar la seguretat objectiva i percebuda dels usuaris més vulnerables.

PROPOSTA

DAFO

+

Sostenibilitat

Accessibilitat

Seguretat

Desenvolupar, per a l'illa de Formentera, un **model de mobilitat eficient i segur** que tingui la capacitat de respondre a les diferències estacionals que presenta la demanda de turistes i residents, primant aquells modes de transport més sostenibles de manera que garanteixi l'equitat social i estigui en concordança amb l'entorn.

EL PARC MÒBIL, EL TRANSPORT I LA MOBILITAT

MILLORA DEL TRANSPORT PUBLIC

Objectiu

Millora el servei de bus per poder transportar una unitat de desplaçament que sigui el més ràpid, segur, sostenible i accessible per tothom. Aquest canvi modal comportarà una reducció del trànsit, especialment a l'estiu i una millora de la qualitat ambiental.

Sostenibilitat	Accesibilitat	Seguretat

Actuació

Les accions que s'activen per execució del projecte són les següents:

- L'augment de la freqüència de les línies del transport públic de 15 minuts els dies feiners i de 30 minuts els dies festius.
- Regulació del sistema tarifar.
- S'establiran abonaments unipersonals setmanals de 20 €.
- Es farà una integració tarifària entre el servei de barca i entre Elvassa i Formentor i el servei de bus.

GESTIÓ DE LA MOBILITAT NO MOTORIZADA

Objectiu

Estimular l'ús del transport no motoritzat, en especial de la bicicleta, com a mitjà de transport per a tempsa als residents a Formentor, per les seves característiques mediambientals.

Sostenibilitat	Accesibilitat	Seguretat

Actuació

Es treballa en diversos àmbits per assolir els objectius fixats:

- Realitzar plans de representació als principals trencants a peu i en bicicletes i col·locar panells informatius.
- Col·locar aparcaments de bicicletes en els punts de major concentració.
- Establir accions econòmiques per incentivar l'ús de la bicicleta entre els turistes.
- Millorar la xarxa de punts de redistribució de vehicles elèctrics.

PROJEKTE 4:

PROJEKTE 4: Millorar la xarxa de punts de redistribució de vehicles elèctrics.

PROJEKTE 3:

PROJEKTE 3: Millorar la xarxa de punts de redistribució de vehicles elèctrics.

REGULAR ELS VEHICLES DE LLOGUER

Objectiu

L'objectiu del projecte és de reduir l'impacte que tenen l'elevat nombre de vehicles de lloguer utilitzats pels turistes per desplaçar-se durant la seva estada a l'illa i aconseguir un repartiment més equilibrat.

Sostenibilitat	Accesibilitat	Seguretat

Actuació

Es farà una inspecció per als vehicles de lloguer que arriben a l'estació i se'n farà una tria dels punts d'aparcar-los durant la seva estada a l'illa i aconseguir un repartiment més equilibrat.

PROJEKTE 2:

PROJEKTE 2: Millorar la xarxa de punts de redistribució de vehicles elèctrics.

PROJEKTE 1:

PROJEKTE 1: Millorar la xarxa de punts de redistribució de vehicles elèctrics.

PROJEKTE 1:

PROJEKTE 1: Millorar la xarxa de punts de redistribució de vehicles elèctrics.

ÍNDEX

- Presentació
- Calendari
- Detall del calendari
- Sessió inaugural
- Programa Mòdul temes avançats (en ordenació del territori)
- Programa Mòdul d'ordenació, planejament i gestió del territori
- Programa Mòdul ciutat i espais metropolitans
- Programa Mòdul SIG, planejament i paisatge
- Programa Cicle de conferències
- Programa Sortida de camp
- Avaluació

PRESENTACIÓ

En nom del Departament de Geografia de la UAB, vull donar una cordial benvinguda als i les estudiants matriculats en aquesta nova edició del Màster en Estudis Territorials i de la Població (METIP), en l'especialitat d'Ordenació del Territori, Desenvolupament Local i Planificació Territorial.

El nostre Departament té ja una llarga tradició en estudis territorials des dels seus orígens a finals dels anys 60'. Ha participat activament en les profundes transformacions que en les darreres dècades s'han donat en el nostre territori, i ha begut de les millors fonts de l'experiència internacional que li permetien interpretar i contribuir a transformar positivament el nostre entorn.

La gestió i l'ordenació del territori en el nostre context no és una tasca fàcil: els darrers anys han suposat la consolidació dels processos d'urbanització en un espai molt humanitzat, amb un relleu difícil, i un marc polític-administratiu complex: els governs locals (amb Barcelona com a model de referència des dels JJ.OO.), el govern autònom de la Generalitat, l'Estat espanyol i la Unió Europea. La crisi actual presenta nous reptes i obliga a seleccionar molt bé les prioritats. Ens trobem, doncs, en un moment extraordinari per aprendre de les experiències adquirides i reflexionar sobre el futur.

El METIP té ara ja una important tradició. Es va programar per primera vegada el curs 2006-07, però comptava amb el precedent -des del curs 1986-87- dels nostres estudis de Doctorat, on els cursos sobre anàlisi territorial ja hi tenien una notable presència. D'altra banda, ha estat fonamental la implicació del nostre Departament en programes de grau i postgrau relacionats (el grau de Geografia i Ordenació del Territori, el de Ciències Ambientals, diversos màsters interuniversitaris); en instituts de recerca de primer nivell (l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, el Centre d'Estudis Demogràfics, l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, etc.); o en la presència i gestió de serveis universitaris o institucionals, com són el Laboratori d'Informació Geogràfica i Teledetecció de la UAB, la Cartoteca de la UAB o el mateix Institut Cartogràfic de Catalunya. Una mostra ben recent d'aquesta implicació ha estat la ingent tasca que el professor i company nostre Oriol Nel·lo ha dut a terme com a Secretari per a la Planificació Territorial de la Generalitat de Catalunya, i que avui el Departament sent amb molta satisfacció que podrà anar integrant en la seva oferta docent, en la recerca i en la seva tradició de suport a la societat.

Aquest curs 2012-13 és també l'inici d'una nova etapa del Màster. El METIP continua el seu camí amb un programa renovat, on destaca una forta integració dels seus continguts i una vocació de dotar als alumnes d'unes capacitats clares de competir en l'àmbit professional de la gestió i el planejament territorial. Toca donar les gràcies a tot el professorat que ha participat en aquesta renovació, i també al professorat que ha assumit amb entusiasme el nou curs, com aviat podreu comprovar els qui heu escollit la nostra proposta acadèmica. El projecte central del Màster, la proposta de planejament a l'illa de Formentera, sens dubte us aportarà un bagatge molt útil com a futurs professionals del planejament.

Em resta desitjar-vos un molt bon curs, i animar-vos a aprofitar al màxim aquesta experiència, que us pot ser decisiva en el vostre futur proper.

Benvinguts, bienvenidos, benvenuti, welcome!

Antoni Durà i Guimerà

Director

Departament de Geografia UAB

Iniici de les classes 1 d'octubre 2012

MÀSTER METIP. Calendari acadèmic 2012-2013 1er semestre

Setembre 2012

Octubre 2012

Novembre 2012

	dl	dm	dc	dj	dv	ds	dg
						1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30

	dl	dm	dc	dj	dv	ds	dg
	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31				

	dl	dm	dc	dj	dv	ds	dg
				1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30		

Desembre 2012

	dl	dm	dc	dj	dv	ds	dg
						1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30
	31						

Gener 2013

	dl	dm	dc	dj	dv	ds	dg
		1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30	31			

Febrer 2013

	dl	dm	dc	dj	dv	ds	dg
					1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28			

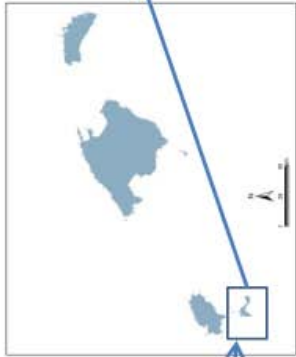
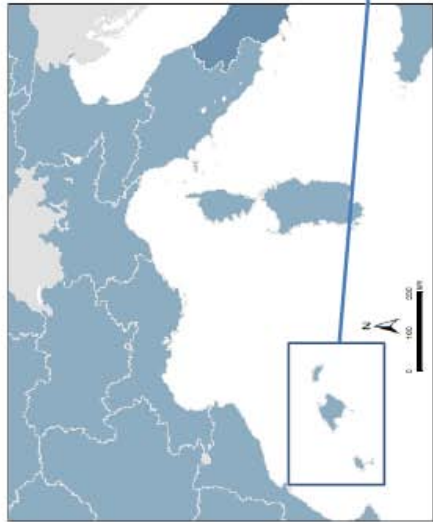
	Període no lectiu, caps de setmana i festius	Conferències (2 hores)
*	Seminari Jason Byrne, Griffith University (AUS)	Presentació pública dels treballs troncal
**	Conferència inaugural (Institut d'Estudis Catalans, C/ del Carme, 47, BCN)	
***	Mòdul Temes avançats (sessions de 3 hr.)	9cr = 54 hores (42 hr classe + 12 hr tallers)
***	Mòdul Planejament territorial (sessions de 3 hr.)	9cr = 54 hores (36 hr classe + 18 hr tallers)
***	Mòdul Ciutat i Territori (sessions de 4 hr.)	6 cr = 36 hores (24 hr classe + 12 hr tallers)
***	Mòdul SIG, Planejament i Paisatge (sessions de 4 hr.)	6 cr = 36 hores (24 hr classe + 12 hr tallers)
***	Sortida de camp	
***	Tallers (sessions de 4 hores)	

1 cr ECTS = 6 hores de classe

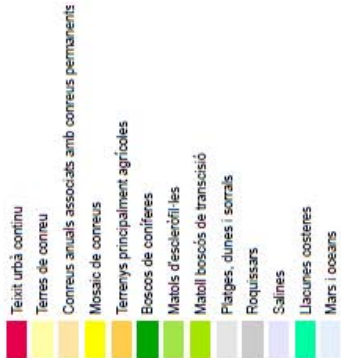
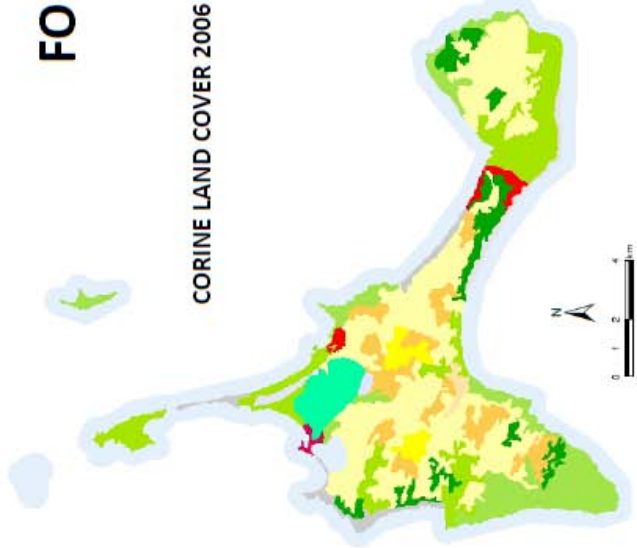
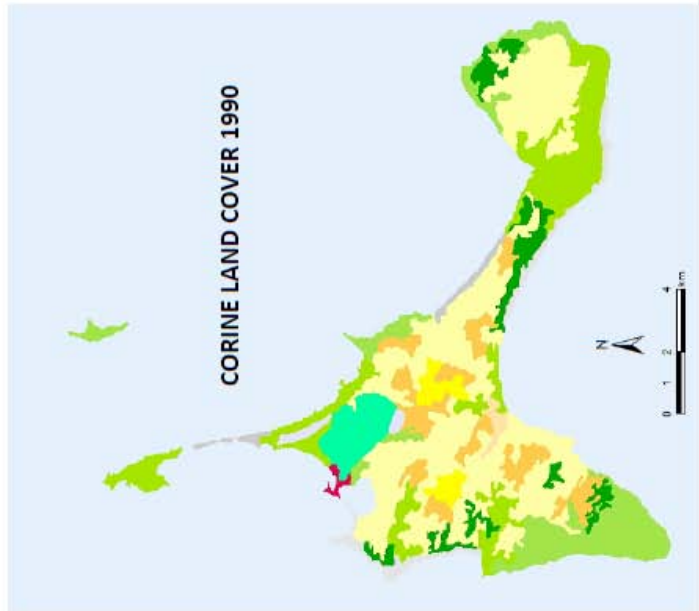
* 5 cr continguts bàsics (30 hr), 2 cr conferències (12 hr), 2cr tallers (12 hr)

** 3 cr continguts bàsics (18 hr), 3 cr continguts instrumentals de la troncal propis mòdul (18 hr), 3 cr tallers conjunts 4 mòduls (18 hr)

*** 2 cr continguts bàsics (12 hr), 2 cr continguts instrumentals de la troncal propis mòdul (12 hr), 2 cr tallers conjunts 4 mòduls (12 hr)

FORMENTERA

DETALL DEL CALENDARI

O c t u b r e
1 d’octubre Sessió inaugural del Màster d'Estudis Territorials i de la Població. Conferència a càrrec del Dr. <u>Joan Vilà i Valentí</u>. <i>Formentera: la mirada del geògraf i la mirada del poeta.</i>
2 d’octubre <i>Sessió 1 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Introducció al mòdul. <i>Sessió 2 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Les formes de la ciutat contemporània i els reptes d’equitat social i de sostenibilitat mediambiental.
3 d’octubre <i>Sessió 1 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> - Presentació del mòdul <i>Sessió 2 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> - Una breu introducció a la història de la geografia i de l’ordenació del territori
4 d’octubre <i>Sessió 1 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> El planejament territorial. - El caràcter i contingut del planejament territorial. Els plans territorials parcials vigents a Catalunya <i>Sessió 2 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> El planejament metropolità - <i>El pla territorial metropolità: antecedents, reptes, tramitació, aprovació i vigència</i>
8 d’octubre <i>Sessió 1 (2 hores) [Anna Badia]</i> Presentació del mòdul. Els fonaments dels SIG: models de dades i tendències de les bases de dades espacials. - Introducció als SIG (conceptes teòrics). Introducció al programa MiraMon. - Pràctiques: Primer nivell d’utilització dels SIG (interrogació per localització i per condició). Inspecció visual de diferents capes cartogràfiques de Catalunya (Col·leccions de preferits de MiraMon) i de les Illes Balears.

<i>Sessió 2 (2 hores) [Anna Badia]</i> Els fonaments dels SIG: models de dades i tendències de les bases de dades espacials. - Procés de georeferenciació (conceptes teòrics). - Pràctiques: La importància de la georeferenciació com a factor de relació. Utilització de les bases cartogràfiques de Catalunya (Col·lecció de preferits de MiraMon) i de les Illes.
9 d’octubre <i>Sessió 3 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Població, poblament i habitatge. <i>Sessió 4 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - El poblament i l’habitatge a l’illa de Formentera.
10 d’octubre <i>Sessió 3 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Poblament i regió: la densitat, els assentaments, l’estacionalitat del poblament <i>Sessió 4 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Els models teòrics del poblament i espai. Walter Christaller i la seva aplicació a Catalunya i Mallorca. Els treballs de Pilar Riera i Albert Quintana
11 d’octubre <i>Sessió 3 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> Els plans directores urbanístics - <i>Els plans directores urbanístics: àmbit territorial, temàtica, objectius i utilitat.</i> <i>Sessió 4. (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> - L’ordenació del litoral - <i>La Llei de Costes i el pla director urbanístic del sistema costaner: objectius, mètode i concreció</i>
16, 17, 18 i 19 d’octubre <i>Treball de camp a Formentera</i> Professors responsables: Oriol Nel·lo, Anna Badia, Àngel Cebollada i Albert Pèlach Coordinador: Jaume Mateu
22 d’octubre <i>Sessió 3 (2 hores) [Anna Badia]</i> Models de dades en SIG. Estructures de dades ràster i vectorials. (Conceptes teòrics) Pràctiques: exploració de diferents formats de dades ràster i vectorials de Catalunya (Col·lecció de preferits de MiraMon) i de les Illes Balears. <i>Sessió 4 (2 hores) [Anna Badia]</i>

Pràctica: Fotointerpretació i digitalització en pantalla a partir d'una ortofoto de Formentera.
23 d'octubre <i>Sessió 5 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Activitats urbanes. <i>Sessió 6 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Activitats econòmiques i mobilitat a l'illa de Formentera.
24 d'octubre <i>Sessió 5 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Estructures, xarxes i interrelacions territorials. Els models gràfics de Roger Brunet i la seva aplicació a Mallorca. Els treballs d'Onofre Rullan <i>Sessió 6 (1,30 hores) [Pilar Riera]</i> Primera Conferència ELS ANTECEDENTS DEL PLANEJAMENT TERRITORIAL A CATALUNYA
25 d'octubre <i>Sessió 5 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> Els instruments de planejament urbanístic - La normativa urbanística i el seu desplegament a través del planejament. <i>Sessió 6. (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> Les polítiques d'habitatge - La problemàtica de l'habitatge i les polítiques per al seu tractament.
29 d'octubre <i>Sessió 5 (2 hores) [Anna Badia]</i> Fonts de dades per a l'anàlisi del paisatge i la gestió i planificació territorial a diferents escales de planejament. Introducció a l'OGC i a les IDE. <i>Sessió 6 (2 hores) [Anna Badia]</i> Principals funcions d'anàlisi espacial ràster i vectorial per a l'anàlisi del paisatge i l'ordenació del territori. (Conceptes teòrics)
30 d'octubre <i>Sessió 7 (2 hores) [Carles Donat]</i> - Elaboració d'escenaris a l'illa de Formentera (I) <i>Sessió 8 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Mobilitat quotidiana
31 d'octubre

<i>Sessió 7 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Les identitats dels llocs. Què és/són la/les Mediterrània/es? <i>Sessió 8 (1,30 hores) [Juli Esteban]</i> Segona Conferència EL PLANEJAMENT TERRITORIAL A CATALUNYA AVUI: OBJECTIUS, CONTINGUT, MÈTODE I DESPLEGAMENT
N o v e m b r e
5 de novembre <i>Sessió 7 (2 hores) [Anna Badia]</i> Pràctiques: Anàlisi espacial: superposició geomètrica i superposició aritmètica, anàlisi de distàncies. <i>Sessió 8 (2 hores) [Anna Badia]</i> Descàrrega bases cartogràfiques de Formentera Exploració bases cartogràfiques de Formentera
6 de novembre <i>Sessió 9 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Mobilitat quotidiana i infraestructures a l'illa de Formentera. <i>Sessió 10 (2 hores) [Àngel Cebollada]</i> - Elaboració de la Memòria de les Dinàmiques Territorials a l'illa de Formentera.
7 de novembre <i>Sessió 9 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Un recurs fonamental: el paisatge. Els treballs de Vicenç Rosselló <i>Sessió 10 (1,30 hores) [Per concretar]</i> Tercera Conferència
8 de novembre <i>Sessió 7 (1,30 hores) [Rufí Cerdan]</i> L'anàlisi i quantificació dels recursos naturals i energètics. - Transició cap a un nou model productiu : L'economia verda i les polítiques europees per fer front al canvi climàtic: Full de ruta europeu per una economia hipocarbònica. <i>Sessió 8 (1,30 hores) [Rufí Cerdan]</i> Perfil ambiental de Formentera. - Els efectes ambientals del model turístic d'elevada estacionalitat a Formentera.
12 de novembre

<i>Sessió 9 (2 hores) [Anna Badia]</i> Preparació capes pel treball troncal.
<i>Sessió 10 (2 hores) [Albert Pèlachs]</i> La Llei del Paisatge de Catalunya i en especial les metodologies emprades en els Catàlegs de Paisatge de Catalunya. El model GTP com a base per a l'estudi del paisatge.
13 de novembre <i>Sessió 11 (2 hores) [Carles Donat]</i> Elaboració d'escenaris a l'illa de Formentera. <i>Sessió 12 (2 hores) [Carles Donat]</i> Necessitats de sòl a l'illa de Formentera.
14 de novembre <i>Sessió 11 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Els inventaris i la localització dels recursos <i>Sessió 12 (1,30 hores) [Francesco Indovina]</i> Quarta Conferència LA NOVA DIMENSIÓ DE LA METRÒPOLIS EUROPEA I LA PLANIFICACIÓ D'ÀREA VASTA
15 de novembre <i>Sessió 9 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> El planejament i la gestió del paisatge - Les polítiques del paisatge: de la conservació a la gestió <i>Sessió 10 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> Els programes de rehabilitació urbana - L'experiència de la Llei de Barris i de la Llei d'Urbanitzacions a Catalunya
19 de novembre <i>Sessió 11 (2 hores) [Albert Pèlachs]</i> Les Unitats de Paisatge i la identificació dels valors del Paisatge. <i>Sessió 12 (2 hores) [Albert Pèlachs]</i> Dissenyar i formular propostes d'actuació a partir de proposar objectius de qualitat paisatgística basats en els valors del paisatge. Els indicadors de paisatge.
20 de novembre <i>Sessió 11 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> L'estructura dels documents de planejament territorial

- Els documents de planejament territorial: memòria, plànols i normativa. <i>Sessió 12 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> La metodologia per a l'elaboració del planejament territorial - Els elements integrants del planejament territorial i el mètode per a la seva elaboració.
21 de novembre <i>Sessió 13 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Els conflictes territorials per l'ús dels recursos. Els treballs del GOB (Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa). <i>Sessió 14 (1,30 hores) [Claire Colomb]</i> Cinquena Conferència LA PLANIFICACIÓ TERRITORIAL DES DE LA PERSPECTIVA EUROPEA
22 de novembre <i>Sessió 13 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> El reconeixement dels condicionants - Els condicionants de partida per a l'elaboració del planejament territorial: el marc jurídic, el marc físic, l'organització administrativa i el planejament vigent. <i>Sessió 14 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> L'anàlisi de les dinàmiques territorials i la construcció dels escenaris - L'anàlisi i la prospectiva en el planejament territorial: el reconeixement de les dinàmiques i la construcció d'escenaris demogràfics, d'activitat i de necessitats de sòl.
27 de novembre <i>Sessió 15 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> La determinació de febleses i oportunitats - El mètode per a la determinació de les debilitats i fortaleeses internes i les oportunitats i les amenaces externes <i>Sessió 16 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo]</i> L'establiment dels criteris de planejament i l'avaluació de les alternatives - L'ordenació del territori com a "pràctica política tècnicament assistida": els criteris i les alternatives de planejament.
28 de novembre <i>Sessió 15 (3 hores) [Enric Mendizàbal]</i> Com utilitzar els recursos que fan diferent a un lloc. Sortida a la Vila de Gràcia (Barcelona).
29 de novembre <i>Sessió 17 (1:30 hores) [Rufi Cerdan]</i> L'avaluació ambiental de la planificació territorial. (1)

- Propòsits, marc normatiu i procediment de l'avaluació ambiental estratègica territorial Sessió 18 (1:30 hores) [Rufi Cerdan] Avaluació ambiental de la planificació territorial. (2) - Avaluació ambiental d'alternatives del model territorial de Formentera
D e s e m b r e
3 de desembre Sessió 16 (3 hores) [Carme Miralles] Els mètodes i la renovació conceptual en la geografia dels transports.
4 de desembre Sessió 19 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo] El sistema d'espais oberts i el paisatge. - Les propostes del planejament territorial en matèria d'espais oberts. Conceptes, categories, instruments, normes i formes de gestió. Sessió 20 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo] Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'espais oberts a Formentera. Debat.
5 de desembre Sessió 17 (3 hores) [Carme Miralles] Els transports a les illes Balears, a través dels treballs de la professora Joana M. Seguí.
10 de novembre Sessió 18 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal] La geohistòria de la globalització. La Mediterrània de FernandBraudel i el món d'InmanuelWallerstein Sessió 19 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal] La globalització de l'espai: Edward D. Soja.
11 de desembre Sessió 21 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo] Les estratègies per als assentaments - Les propostes del planejament territorial en matèria d'assentaments. Sistemes urbans alternatius, model d'urbanització, estratègies de nucli. Sessió 22 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo] Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'assentaments a Formentera. Debat.
12 de desembre Sessió 20 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

El canvi global: cap a l'escassetat dels recursos. Els treballs de JaredDiamond i John R. McNeill Sessió 21 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal] La globalització del lloc: DoreenMassey.
13 de desembre Sessió 23 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo] Les infraestructures i la mobilitat. - Les propostes del planejament en matèria de mobilitat i infraestructures. La gestió de les motivacions, la direcció, els mitjans, la gestió i els costos de la mobilitat. Sessió 24 (1,30 hores) [Oriol Nel·lo] Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'infraestructures i mobilitat a Formentera. Debat.
17, 18, 19 i 20 de desembre Tallers
G e n e r
7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 30, 31 de gener Tallers
30 i 31 de gener Presentació pública dels treballs troncats

SESSIÓ INAUGURAL

1 d'octubre 2012

Inauguració del curs. Institut d'Estudis Catalans, C/ del Carme, 47, Barcerlona.

Primera part:

Obertura de l'acte i benvinguda als participants [Antoni Durà]

Presentació del programa troncal del METIP. Objectius, contingut i mètode [Oriol Nel·lo, Anna Badia, Àngel Cebollada, Enric Mendizàbal]

Segona part:

Formentera: la mirada del geògraf i la mirada del poeta [Joan Vilà Valentí, presenta el conferenciant Maria Dolors Garcia Ramon]

QUADERN DE BLOC

NEL·LO, ORIOL (2012). ORDENAR EL TERRITORIO. LA EXPERIENCIA DE BARCELONA Y CATALUÑA. VALÈNCIA: TIRANT LO BLANCH (253 p.)

VILÀ VALENTÍ, JOAN [1950]. FORMENTERA. ESTUDI DE GEOGRAFIA HUMANA. FORMENTERA: PATRONAT MUNICIPAL de Cultura, 1985 (70 p.)

PROGRAMA MÒDUL TEMES AVANÇATS (EN ORDENACIÓ DEL TERRITORI)

COORDINACIÓ: ENRIC MENDIZÀBAL

PROFESSORS: ENRIC MENDIZÀBAL I CARME MIRALLES

1. Els temes avançats de l'ordenació del territori: la importància de la reflexió teòrica

Amb aquest nom tan poc precís –“temes avançats en...”– el que es pretén és reflexionar al voltant de les aportacions teòriques i metodològiques més útils i innovadores per tal d'analitzar les interrelacions entre les diverses especialitats de Geografia i Ordenació del territori. Aquesta reflexió teòrica ha de servir per a interpretar les qüestions i els problemes socials, urbans, ambientals i paisatgístics sorgits de les transformacions territorials contemporànies a diferents escales en la seva complexitat geogràfica, política, ideològica.

Per aconseguir això, la temàtica del mòdul s'estructurarà mitjançant l'estudi crític d'una sèrie de conceptes clau en Geografia i Ordenació del Territori relacionats amb una sèrie de temes relacionats amb els mòduls troncal del primer quadrimestre. Creiem que cal conèixer i utilitzar críticament els conceptes i plantejaments teòrics que aborden l'estudi de l'espai, el territori i la societat, i que cal copsar les diverses possibilitats d'ús. Els conceptes són regió, paisatge, espai, lloc i territori; els temes són poblament, recursos, mobilitat i globalització. S'oferiran eines teòriques, metodològiques i empíriques per conèixer aquests fonaments de Geografia i Ordenació del Territori.

Així les coses, es reflexionarà per tal de conèixer els marcs conceptuals que serveixen per analitzar i interpretar els conflictes territorials i els mecanismes de resposta i gestió d'aquests conflictes. I cal tenir present la rellevància social de la recerca acadèmica: per intervenir en el territori i en la seva gestió se n'ha de saber.

2. Objectius del mòdul

En el marc de la programació troncal del METiP 2012-2013 el mòdul de Temes Avançats (en Ordenació del Territori) té com objectius

- Que l'alumnat sàpiga aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi
- Que l'alumnat sàpiga comunicar les seves conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Que l'alumnat sàpiga posseir les habilitats d'aprenentatge que li permeti continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran mesura auto dirigida o autònoma
- Que l'alumnat sàpiga aplicar les diferents metodologies d'anàlisi geogràfica a diferents escales territorials i grandàries de població i, per això, cal conèixer la metodologia avançada d'anàlisi territorial
- Que l'alumnat sàpiga analitzar i interpretar la interrelació entre les dinàmiques demogràfiques i transformacions territorials històriques i recents

f) Que l'alumnat sàpiga detectar la complexitat de les dinàmiques territorials i demogràfiques i reconèixer els mecanismes de gestió més eficients, en particular en situacions de conflicte

Per aconseguir aquests objectius, l'alumnat haurà de saber

- Valorar la incidència del marc legislatiu, econòmic, polític i social en les dinàmiques demogràfiques i territorials
- Reconèixer la interrelació entre sistema polític i jurídic, sistema demogràfic i dinàmica territorial
- Aplicar críticament els conceptes i plantejaments teòrics més avançats a l'estudi de l'ordenació del territori i la població.
- Identificar els paradigmes de referència de les línies actuals d'investigació en temes territorials i demogràfics
- Identificar els canvis territorials i demogràfics a diferents escales (micro, meso, macro) com a eix de la investigació geogràfica i demogràfica

3. Treball de curs i avaluació:

El mòdul de Temes avançats (en ordenació del territori), com a part integrant del programa troncal del METIP 2012-13, tindrà una part de l'avaluació específica del mòdul, en què l'alumne/a haurà de demostrar una sèrie d'habilitats instrumentals i coneixements sobre el que s'ha tractat a les sessions d'aula i l'altra part de l'avaluació serà el treball troncal. L'avaluació es distribuirà de la següent manera:

- Elaboració d'un mapa conceptual comentat de cadascuna de les sessions d'aula (25% de la nota)
- Participació activa en les sessions (10% de la nota)
- Treball troncal: 65% de l'avaluació

4. Horaris, tasques i avaluació

El mòdul Temes avançats (en ordenació del territori) consta de 9 ECTS, la qual cosa significa 225 hores de treball de l'alumnat. D'aquestes, 54 hores són de classe amb presència del professorat i equival a 36 hores presencials (12 sessions de 3 hores) i a 18 hores de tallers conjunts amb els 4 mòduls troncal. Cal tenir present que és obligatòria l'assistència a les 3 jornades completes de treballs de camp a Formentera, a la sessió inaugural, al cicle de conferències i a les jornades de cloenda.

L'organització dels continguts es realitzarà de la següent manera (en cada sessió s'assenyalen alguns textos que poden servir de bibliografia bàsica):

3 d'octubre

Sessió 1 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Presentació del mòdul

Sessió 2 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Una breu introducció a la història de la geografia i de l'ordenació del territori

HALL, P. (2002; 1a ed. 1975). *Urban& Regional Planning*. Londres: UnwinHyman

10 d'octubre

Sessió 3 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Poblament i regió: la densitat, els assentaments, l'estacionalitat del poblament

MENDIZÀBAL, E. (1991). "Les noves tendències del poblament", dins:*Primer Congrés Català de Geografia. Tom II: Ponències*, Barcelona, Societat Catalana de Geografia, p. 159-178

MENDIZÀBAL, E. (1993).*L'ús temporal del territori: l'espai de vida dels habitants de la Regió Metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Enquesta Metropolitana de Barcelona 1990, IEMB/MMAMB/Diputació de Barcelona

Sessió 4 (1,30 hores) [Pilar Riera amb la col·laboració d'Enric Mendizàbal]

Els models teòrics del poblament i espai. Walter Christaller i la seva aplicació a Catalunya i Mallorca. Els treballs de Pilar Riera i Albert Quintana

BERRY, Brian J.L. (1971; or. 1967). *Geografía de los centros de mercado y distribución al por menor*. Barcelona: Vicens-Vives (Biblioteca básica de geografia econòmica, 2) [cap. III "La teoria clàstica de los lugarescentrales", p. 77-94. Traduït per R. Morales i L. Rodríguez Lajo; revisió i cura d'Horacio Capel]

QUINTANA, A. (1979). *El sistema urbano de Mallorca*. Mallorca: Moll

RIERA, P. (1989). "Les àrees funcionals a Catalunya". *Banca Catalana. Revista econòmica*, núm. 88, p. 19-42

24 d'octubre

Sessió 5 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Estructures, xarxes i interrelacions territorials. Els models gràfics de Roger Brunet i la seva aplicació a Mallorca. Els treballs d'Onofre Rullan

BRUNET, R. (1987). *La carte, mode d'emploi*. París-Montpellerd: Fayard-Reclus

RULLAN, O. (2002). *La construcció territorial de Mallorca*. Mallorca: Moll

Sessió 6 (1,30 hores)

Primera Conferència

Pilar Riera: "Els antecedents del planejament territorial a Catalunya"

31 d'octubre

Sessió 7 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Les identitats dels llocs. Què és/són la/les Mediterrània/es?

MATVEJEVIC, Predrag (1991). *Breviariomediterráneo*. Barcelona: Anagrama

Sessió8 (1,30 hores)

Segona Conferència

Juli Esteban: "El planejament territorial a Catalunya avui: objectius, contingut, mètode i desplegament"

7 de novembre

Sessió 9 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Un recurs fonamental: el paisatge. Els treballs de Vicenç Rosselló

HOWE, N. (2011). "Landscape Versus Region – Part I", dins: AGNEW, J.A.; DUNCAN, J.S. [eds.]*TheWiley-BlackwellCompanion to HumanGeography*. Londres: Wiley-Blackwell, p. 114-129

MATHEWSON, K. (2011). "Landscape Versus Region – Part II", dins: AGNEW, J.A.; DUNCAN, J.S. [eds.]*TheWiley-BlackwellCompanion to HumanGeography*. Londres: Wiley-Blackwell, p. 130-145

ROSSELLÓ, V. (2006). *Les Illes, redescobertes: Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera*. Barcelona : Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Sessió 10 (1,30 hores) [Per confirmar]

Tercera Conferència

14 de novembre

Sessió 11 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Els inventaris i la localització dels recursos

SÁNCHEZ HERNÁNDEZ, J.L. (2003). *Naturaleza, localización y sociedad. Tres enfoques para la geografía económica*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca

Sessió 12 (1,30 hores)

Quarta Conferència

Francesco Indovina: "La nova dimensió de la metròpolis europea i la planificació d'àrea vasta"

21 de novembre

Sessió 13 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

Els conflictes territorials per l'ús dels recursos. Els treballs del GOB (Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa)

NEL·LO, O. [ed.] (2003). *Aquí, no! Els conflictes terrritorials a Catalunya*. Barcelona: Empúries

GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA<<http://www.gobmallorca.com>>

Sessió 14 (1,30 hores)

Cinquena Conferència

Claire Colomb: “La planificació territorial des de la perspectiva europea”

28 de novembre

Sessió 15 (3 hores) [Enric Mendizàbal]

Com utilitzar els recursos que fan diferent a un lloc. Sortida a la Vila de Gràcia (Barcelona)

BOHIGAS, G.; MONTENEGRO, J. (2000). “Trabajos de campo e itinerarios urbanos. Un recorrido por Gràcia (Barcelona)”. *Biblio 3W. Revista Bibliográfica de Geografía y Ciencias Sociales*, núm. 222, en línia: <<http://www.ub.edu/geocrit/b3w-222.htm>>

MENDIZÀBAL, E. (2010). “Una possible geografia de las identidades de Barcelona. El caso del barrio de la Vila de Gràcia”. *Finisterra* [Lisboa], vol. XLV, núm. 90, p. 91-109

3 de desembre

Sessió 16 (3 hores) [Carme Miralles]

Els mètodes i la renovació conceptual en la geografia dels transports.

SEGUÍ PONS, J.M.; MARTÍNEZ REYNÉS, M. R. (2003). “Pluralidad de Métodos y Renovación Conceptual en la Geografía de los Transportes del Siglo XXI”. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, vol. VII, núm. 139, en línia: <<http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-139.htm>>

MIRALLES-GUASCH, C.; CEBOLLADA, A. (2009); “Movilidad cotidiana y sostenibilidad una interpretación desde la geografía humana”. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, núm. 50, p. 193-216

5 de desembre

sessió 17 (3 hores) [Carme Miralles]

Els transports a les illes Balears, a través dels treballs de la professora Joana M. Seguí

SEGUÍ PONS, J.M.; MARTÍNEZ REYNÉS, M. R (2009). “Les infraestructures de transport a les Illes Balears”. *Idees: Revista de temes contemporanis*, núm. 32, p. 113-133

SEGUÍ PONS, J.M.; MARTÍNEZ REYNÉS, M. R (2012). “Los tráfico internacionales y las compañías de bajocoste en las Islas Baleares. Movilidad versus sostenibilidad”. *Territoris Revista del Departament de Ciències de la Terra*, núm. 8, s. 241-264

10 de desembre

Sessió 18 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

La geohistòria de la globalització. La Mediterrània de Fernand Braudel i el món d'Immanuel Wallerstein

BRAUDEL, Fernand (1976). *El Mediterráneo y el mundo mediterráneo en la época de Felipe II*. Mèxic DF: FCE [ed. or. 1949-1966]

BRAUDEL, Fernand et alii (1987). *El Mediterráneo*. Madrid: Espasa-Calpe

WALLERSTEIN, I. (1979). *El moderno sistema mundial. La agricultura capitalista y los orígenes de la economía-mundo europea en el siglo XVI*. Madrid: Siglo XXI

WALLERSTEIN, I. (1984). *El moderno sistema mundial II El mercantilismo y la consolidación de la economía-mundo europea, 1600-1750*. Madrid: Siglo XXI

WALLERSTEIN, I. (1999). *El moderno sistema mundial III. La segunda gran expansión de la economía-mundo capitalista, 1730-1850*. Madrid: Siglo XXI

Sessió 19 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

La globalització de l'espai: Edward D. Soja

BENACH, N.; ALBET, A. (2010). *Edward Soja. La perspectiva postmoderna de un geógrafo radical*. Barcelona: Icaria Editorial

12 de desembre

Sessió 20 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

El canvi global: cap a l'escassetat dels recursos. Els treballs de Jared Diamond i John R. McNeill

DIAMOND, J. (2006). *Colapso. Por qué unas sociedades perduran y otras desaparecen*. Madrid: Debate

MCNEILL, J.R. (2003). *Algo nuevo bajo el Sol. Historia medioambiental del mundo en el siglo XX*. Madrid: Alianza

Sessió 21 (1,30 hores) [Enric Mendizàbal]

La globalització del lloc: Doreen Massey

ALBET, A.; BENACH, N. (2012). *Doreen Massey. Un sentido global del lugar*. Barcelona: Icaria Editorial

MÒDUL D'ORDENACIÓ, PLANEJAMENT I GESTIÓ DEL TERRITORI

COORDINACIÓ: ORIOL NEL·LO

PROFESSORS: ORIOL NEL·LO I RUFÍ CERDAN

1. L'ordenació del territori: tècnica professional, instrument administratiu i disseny polític

Els processos de transformació del territori en les societats contemporànies es caracteritzen per la seva velocitat i la seva profunditat. La integració de l'espai a escala planetària i l'avenç del procés d'urbanització comporten canvis radicals tant en l'estructuració dels sistemes urbans, com en l'ocupació del territori, la utilització dels recursos i la configuració del paisatge. Canvis que són alhora causa i efecte de les dinàmiques demogràfiques, de l'organització dels processos productius, de la circulació dels factors (capital, mercaderies, informació, força de treball), de l'estructuració social i de la distribució de la riquesa.

A escala regional, a les regions mediterrànies europees, la integració del territori i l'avenç del procés d'urbanització ocorregudes durant el darrer mig segle han estat estretament relacionades amb el desenvolupament econòmic, la disminució de les desigualtats territorials, la unificació dels mercats laborals i la major accessibilitat als serveis. Tanmateix, la concreció de les transformacions territorials ha comportat també en molts casos l'aparició o l'agreujament de diverses problemàtiques, vinculades a factors com l'ocupació accelerada del sòl, la dispersió de la urbanització, l'especialització funcional dels llocs, l'augment del cost dels serveis, l'increment de les necessitats de la mobilitat, el malbaratament dels recursos naturals o els riscos de la segregació social.

En aquest context, és a dir, davant de les potencialitats i les problemàtiques que es deriven de les transformacions territorials contemporànies, pren una importància creixent la capacitat dels poders públic d'ordenar el territori en benefici de la col·lectivitat. Per això resulta necessari dotar-se de diagnòstic, instruments i normatives capaços d'orientar, potenciar i, quan s'escaigui, corregir, les dinàmiques territorials en curs. Aquest és el camp de l'ordenació del territori com a tècnica professional, com a actuació administrativa i com a disseny polític.

2. Objectius del mòdul: el coneixement dels instruments i l'aprenentatge de les tècniques

En el marc de la programació troncal del METIP 2012-2013 el mòdul de planejament territorial del Màster d'Estudis Territorials i de la Població té precisament com objectiu perfeccionar la capacitat dels estudiants de intervenir professionalment en l'ordenació del territori. Per fer-ho, constarà de tres tipus d'ensenyaments:

- En primer lloc, s'estudiaran els diversos instruments disponibles per a l'ordenació i la gestió del territori. Es partirà de l'experiència catalana dels darrers anys en aquest camp i, a partir de l'estudi de les seves realitzacions, amb el seu potencial i les seves limitacions, s'avançarà cap a l'adquisició de coneixements i tècniques de caràcter general.
- En segon lloc, s'explicarà, de manera detallada la metodologia, els instruments i els recursos per a l'elaboració d'un pla de caràcter territorial, així com la seva avaluació.

- Finalment, a través d'una sèrie de tallers i seminaris, es proposarà a l'alumne l'elaboració, amb finalitats didàctiques, d'un instrument de planejament supramunicipal. Aquest darrer apartat, que es realitzarà en estreta connexió amb els mòduls de "Temes Avançats", "Sistemes d'Informació Geogràfica i Paisatge" i "Ciutat i Regions Metropolitanes" constitueix el cor de l'exercici pràctic de la troncal.

Així, des del punt de vista temàtic, l'objectiu central del mòdul es concreta en dues direccions:

- Per un costat, donar a conèixer als estudiants els instruments vigents en matèria d'ordenació territorial.
- Per l'altre, avesar-los a la pràctica de la comprensió, l'elaboració i la gestió d'aquests instruments.

D'altra banda, des del punt de vista professional es treballaran amb particular atenció aspectes com són:

- L'estudi de les fonts normatives en matèria d'ordenació del territori
- La comprensió dels circuits administratius que hi tenen relació.
- El coneixement dels recursos cartogràfics, estadístics i administratius per a la seva elaboració i gestió
- L'anàlisi dels instruments vigents (plans territorials, plans directores urbanístics, planejament urbanístic general, normatives sectorials).
- Les tècniques per a la seva elaboració.
- La formació i la col·laboració en equips interdisciplinars per a la seva confecció i gestió.

3. Treball de curs i avaluació: l'elaboració "hands-on" d'un instrument de planejament territorial

Com s'ha dit, el mòdul forma part del programa troncal del METIP 2012-2013, programa que té com a objectiu principal, perfeccionar les capacitats dels alumnes d'intervenir directament com a futurs professionals en l'elaboració i la gestió d'instruments d'ordenació del territori.

L'objectiu dels ensenyaments troncal del primer semestre consistirà en de dotar els estudiants de les habilitats conceptuals i pràctiques per al disseny i redacció d'instruments de planejament territorial. Per fer-ho, es realitzarà un exercici pràctic de planejament, consistent en l'elaboració, amb finalitats didàctiques, d'un instrument de planejament territorial, amb les seves tres capes preceptives: espais oberts, assentaments i infraestructures o bé el disseny d'una política per a una àrea concreta.

Així, el programa del Mòdul ha estat elaborat de manera coordinada amb la resta dels mòduls del semestre, de manera tal que, a més, dels continguts de caràcter conceptual i instrumental, es disposi del temps necessari per tal que els alumnes puguin elaborar, a efectes didàctics, un pla amb allò que serien tots els seus elements:

- Memòria
- Plànols
- Normativa

A aquests efectes s'ha escollit un àmbit territorial representatiu d'un certa dimensió i complexitat i s'hi assajarà un exercici de planificació que tingui per objectiu ordenar l'espai i regular els usos del sòl. L'espai proposat és l'illa de Formentera.

A aquests efectes el curs es dividirà en diversos grups de treball cada un dels quals elaborarà un projecte d'ordenació i gestió de l'espai. Per fer-ho treballarà, a efectes analítics i projectuals, sobre tres sistemes o "capes" territorials:

- Els espais oberts*, és a dir, el sòl que independentment de la seva classificació jurídica, no ha estat urbanitzat. S'hi hauran d'incloure tan els espais litorals com els interiors, els sòls agrícoles com els erms, els àmbits de majors interès natural com els que tenen menor rellevància en aquest aspecte, els més ben preservats i els més degradats.
- Les infraestructures*, que inclouran les infraestructures de mobilitat terrestre (carreteres, camins, carrils bici,...), les ambientals (depuradores, dessaladores, plantes de residus,...), energètiques (electricitat,...) i marítimes (port i portitxols).
- Els assentaments*, que inclouran tots els usos residencials estables, hotels, equipaments, càmpings, xiringuitos, etc.

El procés s'estructurarà en quatre etapes:

- Diagnosi de la situació actual i de les tendències en curs*. Contingut: Memòria explicativa sobre les dinàmiques territorials, els tres plànols de sistema, el plànol de refosa ("lectura territorial") i la comparació d'aquest darrer amb el règim jurídic del sòl.
- Identificació de potencialitats i riscos*. Contingut: elaboració de les taules SWOT.
- Establiment de criteris i objectius*. Contingut: concepte, criteris i proposta d'objectius específics a assolir en l'exercici de planejament (a aquests efectes, es suggeriran objectius contrastats als diversos grups per tal de fer evidents les diverses possibilitats d'utilització del planejament).
- Elaboració de la proposta de pla*. Contingut: plànols normatius per a cada una de les tres capes, plànol de refosa i plànol de refosa. Assaig de normativa d'aplicació directa i de directrius per al planejament urbanístic.

4. Horaris, tasques i avaluació

Per a l'elaboració d'aquest projecte el mòdul constarà de les activitats següents:

- Sessions lectives a l'aula: 24 sessions de 90 minuts, per un total 36 hores.
- Taller tutoritzats: 12 sessions de 90 minuts, per un total de 18 hores.
- Treball de camp: 3 jornades completes a Formentera
- Assistència a la sessió inaugural, cicle de conferències i jornades de cloenda que s'organitzen en el marc del programa troncal.
- L'assistència a totes aquestes activitats és obligatòria

L'avaluació constarà de dues parts :

- El 65% de la nota correspondrà al treball de grup d'elaboració d'un instrument de planejament territorial
- El 25% de la nota a l'aprenentatge específic del contingut del mòdul, que serà avaluat a través d'un examen després de la Sessió 8.
- El 10% de la nota correspondrà a la participació de l'estudiant en els debats, tallers i els treballs de grup.

5. Programa del mòdul

El programa definitiu del Mòdul serà el que apareixerà en el Quadern de Bloc, integrat amb les matèries Sistemes d'Informació Geogràfica i Paisatge, Ciutat i Espais Metropolitans i Temes Avançats.

En el Quadern de Bloc es detallarà el programa i l'horari de totes les matèries, tant pel què fa a les sessions lectives a l'aula, el treball de camp a l'illa de Formentera i les tallers de projectació en el que els alumnes, sota la tutoria dels professors, elaboraran el respectius projectes de pla.

Tanmateix, a efectes informatius, s'indica a continuació el contingut de les 24 sessions lectives de les constarà el mòdul. Cada una d'aquestes sessions constarà de 90 minuts. S'han reservat, així mateix, un total de 18 hores de tallers tutoritzats pel professorat del mòdul.

4 d'octubre 2012

Sessió 1. [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

El planejament territorial

- El caràcter i contingut del planejament territorial. Els plans territorials parcials vigents a Catalunya

DÜHR, Stephanie; COLOMB, Claire i NADIN, Vincent (2010). *European Spatial Planning and Territorial Cooperation*. Londres: Routledge.

GALIANA, Luís & VINUESA, Julio; "Definición y evolución del concepto y su práctica", a Luís Galiana & Julio Vinuesa (coord.) (2010) *Teoría y práctica para una ordenación racional del territorio*. Madrid: Síntesis.

NEL·LO, Oriol (2011); "El planeamiento territorial en Cataluña", a *Cuadernos geográficos*, 47.

Plans territorials parcials vigents: <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop>

Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial

http://www.fodarq.cat/documents/legislacio/llei_23_1983.pdf

Pla Territorial General de Catalunya (1995): <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop>.

Decret 142/2005, de 12 de juliol, d'aprovació del Reglament pel qual es regula el procediment d'elaboració, tramitació i aprovació dels plans territorials parcials <http://www.gencat.cat/diari/4432/05182014.htm>

Sessió 2 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

El Planejament Metropolità

- El pla territorial metropolità: antecedents, reptes, tramitació, aprovació i vigència [ON]

NEL·LO, Oriol (2011). "La ordenación de las dinámicas metropolitanas: el Plan Territorial Metropolitano de Barcelona", a *Scripta Nova. Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*.

Tria. Rivista di cultura urbanística, 7, 2011 [número monogràfic sobre el PTMB, amb articles d'Oriol Nel·lo, Juli Esteban, Josep Maria Carrera i Joan López]

Papers. Regió Metropolitana de Barcelona, 54, 2012 [número monogràfic dedicat al Pla Territorial Metropolità, amb articles de Juli Esteban, Josep Maria Carrera, Oriol Nel·lo i aportacions d'altres autors].

Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Pla Territorial Metropolità de Barcelona: <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop>

11 d'octubre 2012

Sessió 3 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Els plans directores urbanístics

- Els *plans directores urbanístics: àmbit territorial, temàtica, objectius i utilitat* [ON]

NEL·LO, Oriol ; "Els plans directores urbanístics de Catalunya. Una nova generació de plans", en *Espais*, 52, 2006.

Espais, 52. 2006 [Número monogràfic dedicat a l'elaboració dels plans directores urbanístics, amb articles de Juli Esteban, Oriol Nel·lo, Joan Llord, Antonio Font, XabierEizaguirre, Joaquim Sabaté, Ricard Pié, Josep M. Vilanova, Albert Civit, Luís Cantallops i Ferran Sagarra]

Plans directores urbanístics vigents: <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop>

Sessió 4[1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

L'ordenació del litoral

- La Llei de Costes i el pla director urbanístic del sistema costaner: objectius, mètode i concreció.

NEL·LO, Oriol (2010). "La renovación del planeamiento urbanístico supramunicipal. El Plan Director Urbanístico del Sistema Costero de Cataluña", a Luis Galiana & Julio Vinuesa, *Teoría y práctica para una ordenación racional del territorio*. Madrid: Síntesis.

RIERA, Pilar & Isabella LONGO (2011); "Los planes de protección del litoral en Cataluña, cinco años después", en Joaquin Farinós, *Nuevos instrumentos para la gestión del territorio*. València: Universitat de València.

LLORT, Joan & NEL·LO, Oriol (2006). *El Pla director Urbanístic del Sistema Costaner*. Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 2006.

Pla Director Urbanístic del Sistema Costaner: <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop>

25 d'octubre de 2012

Sessió 5 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Els instruments de planejament urbanístic

- La normativa urbanística i el seu desplegament a través del planejament

ESTEBAN, Juli (2008). *L'ordenació urbanística: conceptes, eines i pràctiques*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Diputació de Barcelona, *Dret urbanístic. Manual de consulta*, Barcelona, 2009: www.diba.cat/formacio/fitxers/manuals_per_web/dret_urbanistic.pdf

Decret legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la llei d'Urbanisme: <http://www.gencat.cat/eadop/imatges/5686/10209124.pdf>

25 d'octubre 2012

Sessió 6 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Les polítiques d'habitatge

- La problemàtica de l'habitatge i les polítiques per al seu tractament [ON]

DONAT, Carles (2010). "L'habitatge a la regió metropolitana de Barcelona, 1995-2006", a *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 51 (p. 44-60).

LLORT, Joan, dir. (2010). *Les Àrees Residencials Estratègiques: ARE*. Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 2010 (439 p.).

NEL·LO, Oriol (2010); "La renovació del planejament urbanístic i els municipis sense pla", en Agustí SERRA, dir. (2010); *Normes de planejament urbanístic dels municipis sense planejament a Catalunya*. Barcelona: Departament de Política Territorial i obres Públiques, 2010 (p. 9-19).

Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge <http://www.gencat.cat/diari/5044/07361057.htm>

Salvador Rueda, *Un modelo para el desarrollo de ecobarrios* www.bcnecologia.net/documentos/Ecobarrios.pdf

8 de novembre 2012

Sessió 7 [1,30 hores] [Rufi Cerdan]

L'anàlisi i quantificació dels recursos naturals i energètics

- Transició cap a un nou model productiu : L'economia verda i les polítiques europees per fer front al canvi climàtic

"[Green economy report](#)" (ONU). Guía para el desarrollo sostenible y la erradicación de la pobreza Síntesis para los encargados de la formulación de políticas

[Full de ruta vers una economia competitiva hipocarbònica el 2050](#). Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu COM 2011/112

[Iniciativa marc Una Europa eficient en la utilització dels recursos](#) Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu COM 2011/21

[Full de ruta vers un espai europeu únic de transport](#) Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu COM 2011/144

[Directiva refosa relativa a la eficiència energètica dels edificis](#) DIRECTIVA 2010/31/UE DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO

[Estratègia europea i Pla d'acció vers una bioeconomia sostenible](#) Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions, COM (2012)

[Estratègia de la UE sobre la biodiversitat fins el 2020](#) Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions, COM (2011) 244.

[Abordar els reptes dels mercats de productes bàsics y de las matèries primeres](#) Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu COM 2011/25.

[Estratègia Catalana per al Desenvolupament Sostenible \(EDSCAT\)](#)

Informes sectorials. [Estudis de diagnosi](#)

[Anàlisi estratègica sectorial sector energètic.](#)

[Anàlisi estratègica sectorial sector indústria](#)

[Anàlisi estratègica sectorial del turisme a Catalunya](#)

[Anàlisi estratègica sectorial dels sectors domèstic i comerç a Catalunya](#)

[Anàlisi estratègica sectorial de la mobilitat](#)

Sessió 8 [1,30 hores] [Rufi Cerdan]

Perfil ambiental de Formentera

- Els efectes ambientals del model turístic d'elevada estacionalitat a Formentera

[Evaluación Ambiental del Pla Territorial d'Eivissa i Formentera \(Aprovat el 21 de març de 2005\)](#)

- Estat actual del medi ambient a Eivissa i Formentera (Capítol 3)
- Diagnosi Ambiental de les àrees afectades pel PTE i Formentera en aquests apartats (Capítol 4):
 - o El medi físic
 - o Demografia
 - o Activitats econòmiques
 - o Infraestructures
 - o Equipaments
 - o Planejament urbanístic. Diagnosi dels problemes urbanístics (apartat 4.6.2)
- Inclusió dels objectius ambientals internacionals, comunitaris nacionals i autonòmics en el Pla territorial insular de Eivissa y Formentera. (cap. 6)
- Avaluació dels impactes de les propostes del pla i mesures preventives (cap. 7 i 8)

Avaluació de l'estat de conservació dels espais naturals protegits.

[Protegits de fet o de dret?. Avaluació del sistema d'espais protegits de Catalunya](#)

[GOB: Notícies informatives de denúncia de l'estat dels espais naturals protegits a les Balears](#)

15 de novembre 2012

Sessió 9 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

El planejament i la gestió del paisatge

- Les polítiques del paisatge: de la conservació a la gestió [ON]

WILBRAND, Sarah & NOGUÉ, Joan (2010). "Landscape, Territory and Civil Society in Catalonia", *Environment and Planning D-Society & Space* 28.

NEL·LO, Oriol dir. (2010). *La política del paisatge a Catalunya*. Barcelona, Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

Llei 8/2005, de protecció, gestió i ordenació del paisatge:
<http://www.gencat.cat/diari/4407/05159143.htm>

Observatori del Paisatge: <http://www.catpaisatge.net>

15 de novembre 2012

Sessió 10 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

[Els programes de rehabilitació urbana](#)

- L'experiència de la Llei de Barris i de la Llei d'Urbanitzacions a Catalunya

NEL·LO, Oriol (2010). "The Challenges of UrbanRenewal. Ten Lessons from the Catalan Experience", a *Análise Social*, vol. XLV, 197, Lisboa, 4/2010.

NEL·LO, Oriol dir. (2009). *La llei de barris. Una aposta col·lectiva per a la cohesió social*. Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

NEL·LO, Oriol (2011). "Estrategias para la contención y gestión de las urbanizaciones de bajadensidad en Cataluña", a *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*, 167.

Llei 2/2004, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen d'atenció especial:
<http://www.gencat.cat/diari/4151/04154100.htm>

Llei 3/2009, de 3 de març, de regularització i millora de les urbanitzacions amb dèficits urbanístics:
<http://www.gencat.cat/diari/5342/09070230.htm>

20 de novembre 2012

Sessió 11 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

[L'estructura dels documents de planejament territorial](#)

- Els documents de planejament territorial: memòria, plànols i normativa [ON]

BAULIES, Xavier (2010); "Entrevista a Juli Esteban: el com-s'ha fet dels plans territorials de Catalunya", a *Butlletí d'Innovació i Recerca*, 2, novembre 2010 www20.gencat.cat/portal/site/ptop

[Decret 142/2005, de 12 de juliol, d'aprovació del Reglament pel qual es regula el procediment d'elaboració, tramitació i aprovació dels plans territorials parcials](#)
<http://www.gencat.cat/diari/4432/05182014.htm>

Sessió 12 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

[La metodologia per a l'elaboració del planejament territorial](#)

- Els elements integrants del planejament territorial i el mètode per a la seva elaboració

ESTEBAN, Juli (2006); "El Programa de Planejament Territorial: continguts i mètode", a *Espais*, 52

LÓPEZ, Joan; *L'elaboració de la memòria dels instruments de planejament: contingut, mètode i recursos*, presentació powerpoint, desembre 2011

Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial

http://www.fodarq.cat/documents/legislacio/llei_23_1983.pdf

Pla Territorial General de Catalunya (1995): <http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop>.

22 de novembre 2012

Sessió 13 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

El reconeixement dels condicionants

- Els condicionants de partida per a l'elaboració del planejament territorial: el marc jurídic, el marc físic, l'organització administrativa i el planejament vigent

NEL·LO, Oriol (2011). "La política territorial en Catalunya. Retos, principios e instrumentos", a *Tria. Revista di cultura urbanistica*, 7.

CORTINA, Albert (2012). "La renovació de la legislació urbanística i territorial", a Mita Castañer, *El planejament territorial a Catalunya a inici del segle XXI*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori (p. 50-95)

Sessió 14 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

L'anàlisi de les dinàmiques territorials i la construcció dels escenaris

- L'anàlisi i la prospectiva en el planejament territorial: el reconeixement de les dinàmiques i la construcció d'escenaris demogràfics, d'activitat i de necessitats de sòl [ON]

DEPARTAMENT DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES (2005). *Estimacions socio-econòmiques per al planejament territorial*, dos volums.

SMITH, Laurence C. (2010). *The New North. The World in 2050*, Londres, Profile Books (322 pp.)

LÓPEZ, Joan (2011). "La regione metropolitana di Barcellona: elementi di diagnosi per il piano territoriale", a Mario COLETTA et al., eds., *Governare la metropoli. Il Piano Territoriale Metropolitano 2010 di Barcellona*. Nápoli: Università degli Studi di Napoli Federico II (Quaderni di Tria. Rivista di Cultura Urbanistica, 3, p. 53-68).

IDESCAT, *Projeccions demogràfiques a catalunya. hortizó 2041*

<http://www.idescat.cat/cat/idescat/publicacions/cataleg/pdfdocs/pp2021-2041pr.pdf>

Generalitat de Catalunya, *Pla d'energia i canvi climàtic de catalunya, 2012-2020*

http://www20.gencat.cat/docs/icaen/08_Institut/Documents/Arxius/PECAC_Informacio_Publica.pdf

Generalitat de Catalunya, *El canvi climàtic a catalunya. segon informe del grup d'experts*
http://www20.gencat.cat/docs/canviclimatic/Home/El%20canvi%20climatic/Evidencies/Mediterrania/Documents/2n_informe_cc.pdf

Globalization and World Cities Reseach Network, *Globalization and world cities research report*

<http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2010.html>

27 de novembre 2012.

Sessió 15 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

La determinació de febleses i oportunitats

- El mètode per a la determinació de les debilitats i fortaleces internes i les oportunitats i les amenaces externes

INDOVINA, Francesco (2011). "Il governo delle trasformazioni: pratiche social e politiche pubbliche", a *Governare la città con l'urbanistica*. Santarcangelo di Romagna: Maggioli (p. 69-85).

Ministerio de Fomento, *La elaboración de un análisis DAFO en organizaciones de transportes* (2005)
<http://www.fomento.es/NR/rdonlyres/286FB432-2D3C-4596-94B3-1B2D96AF526D/19424/IVA3.pdf>

Sessió 16 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

L'establiment dels criteris de planejament i l'avaluació de les alternatives

- L'ordenació del territori com a "pràctica política tècnicament assistida": els criteris i les alternatives de planejament

ESTEBAN, Juli (2012). "La primera generació de plans territorials a Catalunya" a Mita Castañer, *El planejament territorial a Catalunya a inici del segle XXI*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori (p. 96-139)

SECRETARIA PER A LA PLANIFICACIÓ TERRITORIAL (2005). *Planejament Territorial. Criteris*. Barcelona: PTOP (32 p.)

29 de novembre 2012

Sessió 17 [1,30 hores] [Rufi Cerdan]

L'avaluació ambiental de la planificació territorial. (1)

- Propòsits, marc normatiu i procediment de l'avaluació ambiental estratègica territorial.

WOOD, C.; BAKER, M. & CARTER, J. ED. (2005). *Strategic Environmental Assessment and Land Use Planning*. Stylus Publishing, LLC

SADLER, B.; ASCHERMANN, R.; DUSIK, J.; FISCHER, T. B.; PARTIDÁRIO, M. IVERHEEM, R. (EDS.) (2011) *Handbook of Strategic Environmental Assessment*. London: Earthscan.

[DIRECTIVA 2001/42/CE relativa a l'avaluació dels efectes de determinats plans i programes en el medi ambient](#)

[Ley 9/2006 de evaluación los efectos de determinados planes y programas en el medio ambiente.](#)

[Llei 11/2006 de 14 de setembre, d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears.](#)

[Web d'avaluació ambiental de plans i programes de la Generalitat de Catalunya](#)

[Balanç i perspectives de l'avaluació ambiental a Catalunya](#)

[Guia Bàsica de l'avaluació ambiental del Planejament](#)

Sessió 18 [1,30 hores] [Rufi Cerdan]

Avaluació ambiental de la planificació territorial. (2)

- Avaluació ambiental d'alternatives del model territorial de Formentera.

[Tourism Investing in energy and resource efficiency](#) ONU & World Tourism Organization

[GOB: Promoció del turisme naturalista](#)

El procés de l'avaluació ambiental del PTMB:

[Documents de l'avanç de propostes](#)

[Pla territorial metropolità de Barcelona: Aprovació definitiva](#)

[ISA preliminar: objectius i alternatives](#)

Indicadors de sostenibilitat a les Balears:

[Observatori de Sostenibilitat i Territori de la UIB](#)

[Els Indicadors de Sostenibilitat Socioecològica de les Illes Balears \(2003-2008\)](#)

4 de desembre 2012

Sessió 19 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

El sistema d'espais oberts i el paisatge

- Les propostes del planejament territorial en matèria d'espais oberts. Conceptes, categories, instruments, normes i formes de gestió.

RODÀ, Ferran (2003). "La matriz del paisaje" a Ramon Folch, ed., *El territorio como sistema. Conceptos y herramientas de ordenación*. Barcelona: Diputació de Barcelona (p. 43-55).

FORMAN, Richard T.T. (2004). *Mosaico territorial para la región metropolitana de Barcelona*.

Barcelona: Gustavo Gili-Barcelona Regional (149 p.).

Sessió 19 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'espais oberts a Formentera.

Debat

Sessió 20 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Les estratègies per als assentaments

- Les propostes del planejament territorial en matèria d'assentaments. Sistemes urbans alternatius, model d'urbanització, estratègies de nucli.

NEL·LO, Oriol (2001). *Ciutat de ciutats. Reflexions sobre el procés d'urbanització a Catalunya*. Barcelona: Empúries, 2001 (p. 135-166).

CARRERA, Josep Maria (2011). "Il Piano Territoriale Metropolitano di Barcellona: opportunità per il territorio", a Mario COLETTA et al., eds., *Governare la metropoli. Il Piano Territoriale Metropolitano 2010 di Barcellona*. Nàpols: Università degli Studi di Napoli Federico II (Quaderni di Tria. Rivista di Cultura Urbanistica, 3, p. 109-133).

11 de desembre 2012.

Sessió 21 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'assentaments a Formentera.

Debat

Sessió 22 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'assentaments a Formentera.

Debat

13 de desembre 2012

Sessió 23 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Les infraestructures i la mobilitat

- Les propostes del planejament en matèria de mobilitat i infraestructures. La gestió de les motivacions, la direcció, els mitjans, la gestió i els costos de la mobilitat.

JULIA, Jordi (2002). «La mobilitat al segle XXI», a Robert Vergés, ed., *Infraestructures de transport i territori*. Barcelona: SCOT (p. 25-42).

Sessió 24 [1,30 hores] [Oriol Nel·lo]

Exploració de les propostes i els projectes en matèria d'infraestructures i mobilitat a Formentera

Debat

Sessions 25 - 30 Taller tutoritzat

MÒDUL: CIUTAT I ESPAIS METROPOLITANS

COORDINACIÓ: ÀNGEL CEBOLLADA

PROFESSORAT: ÀNGEL CEBOLLADA I CARLES DONAT

1. L'estudi de la ciutat i dels espais metropolitans

El món esdevé cada vegada més urbà. Les dades estadístiques mundials així ho corroboren: des de l'any 2008 més de la meitat de la població mundial viu en àrees urbanes. Però més enllà d'aquestes xifres, el món és cada volta més urbà perquè l'empremta de la ciutat és pertot: en els estils de vida, en les activitats econòmiques, en les formes d'oci, en les infraestructures... Per això no és d'estranyar que hi hagi autors que afirmen que "la ciutat és a tot arreu i en tot". Aquesta difusió de la ciutat i de la vida urbana sense límits fa que des de la geografia es debatin i es qüestionin els límits entre el camp i la ciutat ja que aquests cada cop es mostren més difuminats. En tot aquest procés, doncs, la ciutat s'estén per territoris cada vegada més amplis i la seva influència arriba a llocs més allunyats.

Així mateix, l'organització del territori en xarxa i la interconnexió d'espais amplis permet la difusió de la ciutat més enllà de la continuïtat física. La mobilitat de persones i mercaderies, canalitzada a través de xarxes materials, però també els fluxos immaterials com ara la informació per mitjà de xarxes parcialment desmaterialitzades esdevenen variables que ajuden a definir i comprendre els nous espais urbans.

Però aquesta ciutat no garanteix sempre l'exercici de les seves funcions i dels drets de ciutadania. La ciutat pot ser (i ha de ser) el fòrum públic del debat, l'indret on gestar el canvi social, allà on flueixi la creativitat, on es garanteix la inclusió, on es fomenti la participació... Però també a la ciutat s'hi poden trobar els antònims: l'exclusió, la marginalitat, la repressió, la iniquitat, la insostenibilitat ambiental...

L'estudi de la ciutat i del seu procés de construcció i transformació esdevé, doncs, un requeriment per conèixer el fet urbà, estudiar-ne les diferents variables en deteniment i preveure diferents escenaris de futur. Tot plegat per poder, posteriorment, intervenir en ella, transformar-la i facilitar el dret a la ciutadania.

2. Objectius del mòdul: l'aprenentatge d'una eina i l'aplicació dels conceptes

En aquest mòdul, l'alumnat haurà de conèixer les dinàmiques urbanes dels darrers decennis i les implicacions econòmiques, socials i ecològiques d'aquestes. A partir del coneixement dels processos urbans estudiats, caldrà saber definir escenaris de futur.

Els objectius específics d'aquest mòdul són:

- Conèixer el debat entorn del fet urbà existent actualment i posicionar-se críticament a partir de valorar-ne els impactes en el territori i en la societat.
- Interpretar les dinàmiques urbanes que succeeixen en els darrers decennis tot enquadrant-les en els canvis socioeconòmics globals.
- Recordar (i aprendre si cal) els conceptes bàsics de geografia urbana i conèixer les variables i les metodologies per poder elaborar la memòria tècnica d'un pla territorial.

d) Conèixer les fonts d'informació, principalment estadístiques, per estudiar el fet urbà. Es presentarà especial atenció a les fonts estadístiques existents a Catalunya, a les Illes Balears i al conjunt de l'estat espanyol.

e) Tenir la capacitat de definir escenaris de futur.

3. Treball de curs i avaluació:

El mòdul Ciutat i espais metropolitans, com a part integrant del programa troncal del METIP 2012-13, tindrà una part de l'avaluació específica del mòdul, en què l'alumnat haurà de demostrar coneixements teòrics de geografia urbana. D'aquesta manera l'avaluació es distribuirà de la següent manera:

- Participació activa en les sessions: 10% avaluació.
- Informe individual: 25% de l'avaluació
- Treball troncal: 65% de l'avaluació

4. Horaris, tasques i avaluació:

El mòdul *Ciutat i espais metropolitans* consta de 6 crèdits, la qual cosa significa un total de 150 hores de treball de l'alumnat. D'aquestes, 36 hores són de classe amb presència del professorat i equival a 9 sessions de 4 hores. D'aquests sis crèdits, 2 crèdits seran de continguts bàsics (12 hr), 2 crèdits de continguts instrumentals de la troncal propis del mòdul (12 hr), i 2 crèdits de tallers conjunts amb els 4 mòduls (12 hr). Els crèdits específics del mòdul tindran lloc els dimarts.

L'organització dels continguts es realitzarà de la següent manera:

2 d'octubre de 2012

Sessió 1 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Introducció al mòdul

Sessió 2 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Les formes de la ciutat contemporània i els reptes d'equitat social i de sostenibilitat mediambiental.

BORJA, J. (2003). *La ciudad conquistada*. Madrid: Alianza Editorial

EEA (2006). *Theurbansprawl in Europe. The ignored challenge*. Copenague: EEA report nº 10/2006.

http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2006_10/eea_report_10_2006.pdf/view

INDOVINA, F. (Coord.) (2007). *La ciudad de bajadensidad. Lógicas, gestión y contención*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

NEL·LO, O. (2011). "Les dinàmiques territorials a la Regió Metropolitana de Barcelona (1985-2006). Hipòtesis interpretatives" *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori. Estratègies. Planejament*, núm. 51.

CUADRADO, S., DURA, A. I ESTALELLA, H. (2007). “Los cambios en la metodología de los asentamientos. El caso de la llanura del Alt Empordà (Girona)” *Boletín de la AGE*, núm. 43, p. 335 – 355.

9 d'octubre de 2012

Sessió 3 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Població, poblament i habitatge.

DONAT, C. (2011). “L'habitatge a la Regió Metropolitana de Barcelona. 1995-2006” *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori. Estratègies. Planejament*, núm. 51.

LOPEZ, J. I REY, A. (2008). *Inmigración y segregación en las áreas metropolitanas españolas: la distribución territorial de la población no europea en el período 2001-2006*. Barcelona: IET.

MIRALLES-GUASCH, C. I DONAT, C. I BARNADA, J. (2007). “Habitatge i mobilitat residencial a la Regió Metropolitana i a la província de Barcelona” *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori. Estratègies. Planejament*, núm. 46.

SERRA, J. (1998). “Migracions metropolitanes i desconcentració demogràfica.” *Revista econòmica de Catalunya*. núm. 33, p. 77-88.

Sessió 4 (2 hores) [Àngel Cebollada]

El poblament i l'habitatge a l'illa de Formentera

MARÍ, E. I PRATS, J.A. (2001). *Geografía i historia de Formentera*. Eivissa: Editorial Mediterrània Eivissa.

Dades estadístiques [<http://www.ine.es/>]

23 d'octubre de 2012

Sessió 5 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Activitats urbanes

FONT, A. (2008). “Nuevasgeografías de la producción y el consumo en la región metropolitana de Barcelona”. *Scripta Nova. Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, Vol. XII, núm. 270 (107). [<http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-270/sn-270-107.htm>]

CARAVACA, I. (2006) “La nueva industria urbana y metropolitana: procesos, estrategias y resultados”. In MÉNDEZ, R. y PASCUAL, H. (eds.). *Industria y ciudad en España: nuevasrealidades, Nuevos retos*. Cizur Menor (Navarra): Aranzadi (ColecciónCivitasEconomía y empresa), p. 29-50.

Sessió 6 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Activitats econòmiques i mobilitat a l'illa de Formentera

MARÍ, E. I PRATS, J.A. (2001). *Geografía i historia de Formentera*. Eivissa: Editorial Mediterrània Eivissa.

Dades estadístiques [<http://www.ine.es/>]

30 d'octubre de 2012

Sessió 7 (2 hores) [Carles Donat]

Elaboració d'escenaris a l'illa de Formentera (I)

Dades estadístiques [<http://www.ine.es/>]

Sessió 8 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Mobilitat quotidiana

CASTAÑER, M., VICENTE, J. I BOIX, G. (Eds.) (2001). *Áreasurbanas y movilidad laboral en España: Girona, 17 i 18 de marzo de 2000*. Girona: Servei de publicacions de la Universitat de Girona.

MIRALLES-GUASCH, C. I CEBOLLADA, À. (2003). *Movilidad y transporte. Opcionespolíticas para la Ciudad*. Madrid:FundaciónAlternativas.

6 de novembre de 2012

Sessió 9 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Mobilitat quotidiana i infraestructures a l'illa de Formentera

MARÍ, E. I PRATS, J.A. (2001). *Geografía i historia de Formentera*. Eivissa: Editorial Mediterrània Eivissa.

Dades estadístiques [<http://www.ine.es/>]

Sessió 10 (2 hores) [Àngel Cebollada]

Elaboració de la Memòria de les Dinàmiques Territorials a l'illa de Formentera

Dades estadístiques [<http://www.ine.es/>]

13 de novembre de 2012

Sessió 11 (2 hores) [Carles Donat]

Elaboració d'escenaris a l'illa de Formentera

Sessió 12 (2 hores) [Carles Donat]

Necessitats de sòl a l'illa de Formentera

PROGRAMA MÒDUL SIG, PLANEJAMENT I PAISATGE

COORDINACIÓ: ANNA BADIA

PROFESSORAT: ANNA BADIA I ALBERT PÈLACHS

“No GIS can be a succès withouttherightpeopleinvolved. A real-world GIS is actually a complex system of interrelated parts, andatthecenter of thissystem is a smartpersonwhounderstandsthewhole” (Tomlison, 2003)

1. Els sistemes d'Informació Geogràfica: una eina fonamental per a l'anàlisi del paisatge i la planificació territorial

La necessitat de l'ús dels SIG com a suport a les tasques de planejament territorial i a l'anàlisi del paisatge és indiscutible. La seva capacitat d'interrelacionar amb facilitat el component espacial i el temàtic, els converteixen en una eina imprescindible per a totes aquelles tasques de planificació que tenen com a objectiu establir un principi de racionalitat i equilibri territorial. I per tant, és una eina d'anàlisi transversal a la resta de mòduls d'aquest màster, que a la vegada permet incorporar amb facilitat la dinàmica territorial en l'anàlisi a partir de la comparació de diferents moments. Un aspecte clau a l'hora d'afrontar el planejament territorial.

Amb els SIG fem una primera inspecció visual del territori a través de diferents fonts cartogràfiques i a diferents escales per respondre a la pregunta, on són les coses?; però també, a partir de l'anàlisi espacial, ens hem d'atrevir a proposar on han de ser les coses. Aquestes propostes, no parteixen només d'un coneixement instrumental de la tècnica cartogràfica, sinó que s'han d'alimentar del coneixement teòric i pràctic de l'ordenació territorial i els instruments d'anàlisi del paisatge, que ens han de permetre establir uns criteris de gestió i planificació més racionals.

Per això, seguint els principis teòrics en els que es fonamenta l'estudi del paisatge geogràfic a Catalunya es farà un treball pràctic amb el SIG que consistirà a aplicar alguns dels principals principis de la Llei 8/2005 a partir dels quals s'han elaborat els catàlegs de paisatge de Catalunya. Fent-ho, l'objectiu és aconseguir dotar al planejament de la sensibilitat paisatgística necessària i a més, identificar els principals valors del paisatge des de totes les vessants que reclama la definició del paisatge, clarament definit en l'article 3 de la Llei: "s'entén per paisatge, als efectes d'aquesta llei, qualsevol part del territori, tal com la col·lectivitat la percep, el caràcter de la qual resulta de l'acció de factors naturals o humans i de llurs interrelacions".

2. Objectius del mòdul: l'aprenentatge d'una eina i l'aplicació dels conceptes

Aquest mòdul està pensat perquè l'alumne sigui capaç de, per un costat, familiaritzar-se amb els instruments per a la gestió del paisatge i adquirir els coneixements necessaris per a la definició de les unitats del paisatge i, per l'altre, assolir les habilitats instrumentals necessàries per saber utilitzar els SIG en les tasques de planificació territorial i anàlisi del paisatge.

Els objectius específics d'aquest mòdul són:

- Explicar de forma analítica i sintètica un paisatge fent servir els principis de la Llei del Paisatge de Catalunya i en especial les metodologies emprades en els Catàlegs de Paisatge de Catalunya.
- Dissenyar i formular propostes d'actuació a partir de proposar objectius de qualitat paisatgística basats en els valors del paisatge.
- Assolir uns coneixements sòlids basats en els fonaments conceptuals i metodològics dels SIG aplicats al planejament territorial i a l'anàlisi del paisatge. No es pretén entrenar en un programari específic sinó assolir les habilitats instrumentals adequades a les necessitats específiques.
- Saber (o aprendre si cal) els conceptes necessaris i entendre quines estratègies és convenient aplicar. Saber quines eines tenen al seu abast per buscar quines funcionalitats necessiten del programa en cada cas i saber escollir o adaptar-se a les possibilitats que aniran trobant amb la finalitat de resoldre problemes de gestió i planificació del territori.

3. Treball de curs i avaluació:

El mòdul SIG, planejament i paisatge, com a part integrant del programa troncal del METIP 2012-13, tindrà una part de l'avaluació específica del mòdul, en què l'alumne/a haurà de demostrar una sèrie d'habilitats instrumentals i coneixements teòrics en SIG i anàlisi del paisatge. D'aquesta manera l'avaluació es distribuirà de la següent manera:

- Pràctiques: 15% avaluació.
- Prova escrita: 20% de l'avaluació
- Treball troncal: 65% de l'avaluació

4. Horaris, tasques i avaluació:

El mòdul SIG, planejament i paisatge consta de 6 crèdits, la qual cosa significa un total de 150 hores de treball de l'alumne/a. D'aquestes, 36 hores són de classe amb presència del professorat i equival a 9 sessions de 4 hores. D'aquests sis crèdits (o 9 sessions presencials), 2 crèdits seran de continguts bàsics (12 hr), 2 crèdits de continguts instrumentals de la troncal propis del mòdul (12 hr), i 2 crèdits de tallers conjunts amb els 4 mòduls (12 hr). Els crèdits específics del mòdul tindran lloc els dilluns.

L'organització dels continguts es realitzarà de la següent manera:

8 d'octubre

Sessió 1 (2 hores) [Anna Badia]

Els fonaments dels SIG: models de dades i tendències de les bases de dades espacials.

- Presentació del mòdul.
- Introducció als SIG (conceptes teòrics). Introducció al programa MiraMon.
- Pràctiques: Primer nivell d'utilització dels SIG (interrogació per localització i per condició). Inspecció visual de diferents capes cartogràfiques de Catalunya (Col·leccions de preferits de MiraMon) i de les Illes Balears.

Sessió 2 (2 hores) [Anna Badia]

Els fonaments dels SIG: models de dades i tendències de les bases de dades espacials.

- Procés de georeferenciació (conceptes teòrics).
- Pràctiques: La importància de la georeferenciació com a factor de relació. Utilització de les bases cartogràfiques de Catalunya (Col·lecció de preferits de MiraMon) i de les Illes.

22 d'octubre de 2012

Sessió 3 (2 hores) [Anna Badia]

Models de dades en SIG. Estructures de dades ràster i vectorials. (Conceptes teòrics)

Pràctiques: exploració de diferents formats de dades ràster i vectorials de Catalunya (Col·lecció de preferits de MiraMon) i de les Illes Balears.

Sessió 4 (2 hores) [Anna Badia]

Pràctica: Fotointerpretació i digitalització en pantalla a partir d'una ortofotografia de Formentera.

29 d'octubre de 2012

Sessió 5 (2 hores) [Anna Badia]

Fonts de dades per a l'anàlisi del paisatge i la gestió i planificació territorial a diferents escales de planejament. Introducció a l'OGC i a les IDE.

Sessió 6 (2 hores) [Anna Badia]

Principals funcions d'anàlisi espacial ràster i vectorial per a l'anàlisi del paisatge i l'ordenació del territori. (Conceptes teòrics)

5 de novembre de 2012

Sessió 7 (2 hores) [Anna Badia]

Pràctiques: Anàlisi espacial: superposició geomètrica i superposició aritmètica, anàlisi de distàncies.

Sessió 8 (2 hores) [Anna Badia]

Descàrrega bases cartogràfiques de Formentera

Exploració bases cartogràfiques de Formentera

12 de novembre

Sessió 9 (2 hores) [Anna Badia]

Preparació capes pel treball troncal.

Sessió 10 (2 hores) [Albert Pèlach]

La Llei del Paisatge de Catalunya i en especial les metodologies emprades en els Catàlegs de Paisatge de Catalunya. El model GTP com a base per a l'estudi del paisatge.

19 de novembre

Sessió 11 (2 hores) [Albert Pèlach]

Les Unitats de Paisatge i la identificació dels valors del Paisatge.

Sessió 12 (2 hores) [Albert Pèlach]

Dissenyar i formular propostes d'actuació a partir de proposar objectius de qualitat paisatgística basats en els valors del paisatge. Els indicadors de paisatge.

5. Bibliografia:

BERTRAND, G. (2001). "Le paysage et la géographie: un nouveau rendez-vous". Treballs de la Societat Catalana de Geografia, 50, p. 57-68.

BONHAM-CARTER, G.F. (1994). *Geographic information systems for geoscientists modelling with GIS*, Pergamon. Kidlington. 398 p.

BURROUGHT, P.A., McDONNELL, R.A. (1998). *Principles of Geographical Information Systems* (2nd Edition). Oxford University Press.

Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.

LAURINI, R., TOMPSON, D. (1992). *Fundamentals of Spatial Information Systems Academic Press*. Londres. 680 p.

LLEY8/2005 de 8 de junio de protección, gestión y ordenación del paisaje.

LONGLEY, P.A., GOODCHILD, M.F., MAGUIRE, D.J., RHIND, D.W. (2001). *Geographical Information Systems and Science*. Wiley.

MAGUIRE, D.J., GOODCHILD, M.F., RHIND D.W. (eds.) (1991). *Geographical Information Systems. Principles and Applications*. 2 Vol. Longman Scientific Technical. Essex. 649+447 p.

NOGUÉ, J., PUIGVERT, J.M. [Eds.]. (1993). *Geografia històrica i història del Paisatge*. Girona, Facultat de Lletres de la Universitat de Girona.

NOGUÉ, J., PUIGBERT, L., BRETCHA, L. (ed.) (2009). Indicadors de paisatge. Reptes i perspectives. Plecs de Paisatge. Eines 1. Olot, Observatori del Paisatge de Catalunya

NOGUÉ, J., SALA, P. (2009). "Los Catálogos de Paisaje". En: Busquets, J., Cortina, A. (editores). Gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje. Barcelona, Ariel: 397-426.

NUNES, J. (2012). *Diccionari terminològic de sistemes d'Informació Geogràfica*. ICC.

OYALA, V. (2011). *Sistemas de Información Geográfica*. http://wiki.osgeo.org/wiki/Libro_SIG.

PÉREZ-CHACÓN, E. (2002). "Unidades de Paisaje: Aproximación científica y aplicaciones". En: ZOIDO, F. Y VENEGAS, C. (coordinadores). Paisaje y ordenación del territorio. Sevilla, Junta de Andalucía. Consejería de Obras Públicas y Transportes y Fundación Duques de Soria: 122-135.

ROGER, A. (2000). "Els Protopaisatges". En: Roger, A. Breu tractat del paisatge. Història de la invenció del paisatge i denúncia dels malentesos actuals sobre la natura. Barcelona. La Campana: 53-69.

SANTOS PRECIADO, J.M. (2004). *Sistemas de información geográfica. Unidad didáctica*. (60105UD01A01) UNED. Madrid. 460 p. ISBN: 84-362-2006-4.

SERRA, J.M.; PÈLACHS, A.; NINYEROLA, M.; LLORENS, J.; CRISTÒBAL, J.; VERA, A. (2008). "El GTP com a mètode per al disseny d'unitats de paisatge". Treballs de la Societat Catalana de Geografia, 65: 155-167.

CICLE DE CONFERÈNCIES

LA PLANIFICACIÓ TERRITORIAL A CATALUNYA I A EUROPA: REALITATS I REPTES

COORDINACIÓ: ENRIC MENDIZÀBAL I ORIOL NEL·LO

El Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el marc del seu Màster d'Estudis Territorials i de la Població, organitza el cicle de conferències sobre el tema *La planificació territorial a Catalunya i a Europa: realitats i reptes*.

El cicle, oferirà una panoràmica dels antecedents, les realitats actuals i les perspectives de futur del planejament territorial a Catalunya, tot enllaçant amb les perspectives que en aquest camp es plantegen a Europa. Entre els conferenciantes es compten professionals que han intervingut de manera decisiva en l'elaboració del planejament territorial vigent a Catalunya, així com alguns dels principals experts europeus en aquest camp

Les cinc conferències tindran lloc durant cinc dimecres successius entre els dies 24 d'octubre i 21 de novembre de 2012, a la Sala d'Actes de la Facultat de Lletres de la UAB (B-7/1056), entre les 18h a les 19.30h de la tarda, d'acord amb el programa que figura a continuació.

Les sessions són obertes a tota la comunitat universitària, així com a les persones interessades que vulguin participar-hi. Per assistir-hi és necessari inscriure's prèviament a conferencies.ordenacio.territori@uab.cat. Es lliurarà un certificat d'assistència als inscrits que segueixin el conjunt del cicle. Les places són limitades.

El programa és continuació del I Cicle de Conferències, que sota el títol *Ordenació del territori: teoria i pràctica*, el Departament va organitzar el curs 2011-2012.

PROGRAMA

24 d'octubre 2012

ELS ANTECEDENTS DEL PLANEJAMENT TERRITORIAL A CATALUNYA

per Pilar Riera, geògrafa, professora del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

31 d'octubre 2012

EL PLANEJAMENT TERRITORIAL A CATALUNYA AVUI: OBJECTIUS, CONTINGUT, MÈTODE I DESPLEGAMENT

per Juli Esteban, arquitecte, doctor honoris causa per la Universitat Politècnica de Catalunya, director del Programa de Planejament Territorial de la Generalitat de Catalunya (2004-2010).

7 de novembre 2012

Per confirmar

14 de novembre 2012

LA NOVA DIMENSIÓ DE LA METRÒPOLIS EUROPEA I LA PLANIFICACIÓ D'ÀREA VASTA

per Francesco Indovina, urbanista, catedràtic emèrit de l'Istituto Universitario di Architettura di Venezia.

21 de novembre 2012

LA PLANIFICACIÓ TERRITORIAL DES DE LA PERSPECTIVA EUROPEA

per Claire Colomb, professora de Sociologia Urbana i Ordenació del Territori Europeu, The Bartlett School of Planning, University College London (UCL).

PROGRAMA SORTIDA DE CAMP

COORDINACIÓ: JAUME MATEU

FORMENTERA, 16 – 19 D'OCTUBRE 2012

1. PROPOSTA RECORREGUT PER AL TREBALL DE CAMP

Podeu consultar el recorregut i parades a l'enllaç següent:

<http://goo.gl/maps/Zq8Yg>

Dimarts dia 16

Aeroport de Barcelona 14:50, arribada a Eivissa 15:45 .

Ferri Eivissa 19:00 Formentera 19:30

Sortida en vaixell cap al Port de la Savina. Explicació general del trajecte entre Eivissa i Formentera a través d'Es Freus.

Port de la Savina. Recollida de les bicicletes, trasllat a Apartamentos Timón (Es Pujols).

Dimecres dia 17

Recorregut per la zona nord. Entre punta Trucadors i Sant Francesc

9:00 Sortida des d'Es Pujols, en direcció a punta Trucadors. Explicació general del recorregut del dia. Valors ecològics de la zona nord de l'illa (geomorfologia, biogeografia). L'estany Pudent i les salines.

9:30. Parada 1. Ses Salines. Característiques principals i evolució de la indústria de la sal a Formentera. Paisatge i biodiversitat.

10:15. Parada 2. Punta Trucadors. Els sistemes dunars actuals i relictos del quaternari. La connexió marítima amb Eivissa i el rosari d'illots, els Freus.

11:30. Parada 3. Platja de Llevant. La regeneració dels sistemes dunars. L'ús públic al parc, la gestió de la mobilitat i dels serveis de platja.

12:30. Parada 4. Port de la Savina. Sa Sèquia: el drenatge de l'estany Pudent. Característiques del port i la seva zona urbana. Evolució històrica dels usos, des de l'exportació de la sal a l'entrada del turisme.

13:30. Parada 5. Àrea recreativa de Can Marroig. Dinar.

15:30. Centre d'Interpretació de Can Marroig. Trobada amb responsables del Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera. Anàlisi de la gestió del Parc, "convivència" del parc amb els usos urbans i turístics de la zona. Trobada amb responsables del GOB – Formentera. Les reivindicacions històriques de protecció territorial a l'illa.

16:30. Parada 6. Punta Pedrera. Passejada opcional fins a les antigues pedreres de marès. Sortida cap a Sant Francesc Xavier pel camí de Porto-Salé.

17:45. Parada 7. Sant Francesc Xavier. La zona de mosaic agroforestal de Porto-Salé. s'Estany des Peix, l'antic port de l'illa. El nucli urbà de Sant Francesc: la seva creació al segle XVIII, l'església, els molins de Sa Mirada. La seva evolució urbana. Serveis, infraestructures i noves zones residencials.

19:00. Arribada a Es Pujols.

Dijous dia 18

Sant Francesc Xavier, cap de Barbaria, Ca Marí i Sant Ferran de ses Roques.

9:00. Sortida des d'Es Pujols, direcció Sant Francesc. Explicació general del recorregut del dia.

9:30. Sant Francesc. Visita institucional al Consell de Formentera.

- Salutació a càrrec del President del Consell de Formentera, sr. Jaume Ferrer Ribas, visita als Consellers de Territori (sr. Bartomeu Escandell), i Medi Ambient (sra. Sílvia Tur).
- Trobada amb el sr. José Ramón Mateos, geògraf i gerent del Consorci Formentera Desenvolupament. Organització administrativa de l'illa, evolució del planejament i actors i institucions principals. La dependència d'Eivissa per a determinats serveis, la insularitat i els costos del transport. La mobilitat.
- Trobada amb el sr. Javier Asensio, biòleg, tècnic de la Conselleria de Medi Ambient. Infraestructures energètiques, tractament de residus, gestió ambiental.

11:00. Sortida cap al Cap de Barbaria. El relleu tabular de Sa Mirada – Puig Guillem. Paisatge agrari: Cases pageses, parets de pedra i cultius. La dispersió d'usos residencials al sòl rústic. El canvi de paisatge al Pla des Rei.

12:00. Parada 8. Far del Cap de Barbaria, el punt més meridional de les Balears. Els penya-segats del Cap de Barbaria i els seus valors ambientals i naturals. El relleu calcari miocènic. Les dues "moles" de Formentera.

12:30. Parada 9. Torre del Cap de Barbaria. Formentera com a bastió de defensa d'Eivissa. El despoblament i repoblament (Marc Ferrer). L'explotació forestal com a factor de pèrdua de sòl.

13:00. Cap de Barbaria. Dinar i retorn cap a Sant Francesc. El camí vell de la Mola (de Sant Francesc a es Ca Marí).

16:30. Parada 10. Visita a la dessaladora de Formentera. Visita guiada a les instal·lacions.

17:30. Parada 11. Sant Ferran de ses Roques. Visita al nucli urbà de Sant Ferran i la seva església. L'evolució del nucli urbà.

18:30. Arribada a Es Pujols.

Divendres dia 19

Es Caló, Maryland, el Pilar de la Mola i el Far de la Mola.

9:00. Sortida d'Es Pujols, direcció el Pilar. Explicació general del recorregut del dia. El cordó quaternari tombòlic central de Formentera.

9:45. Parada 12. Es Caló de sant Agustí. Els usos tradicionals del litoral (avaradors) i la construcció dels espais turístics. La llei de Costes i la seva aplicació a Formentera. Trobada amb representants del sector turístic de l'illa.

11:00. Parada 13. Maryland. El model de “resort” turístic aplicat a Formentera. La platja de Migjorn.

11:30. Parada 14. Mirador. El paisatge “central” de Formentera. Característiques geomorfològiques i biogeogràfiques de la Mola.

12:30. Parada 15. El Pilar de la Mola. El nucli del Pilar de la Mola i el paisatge agrícola del seu voltant. El far de la Mola.

13:30. Dinar (el Pilar de la Mola).

Trobada amb representants del sector agrícola o ramader de Formentera.

15:00. Tornada cap a Es Pujols.

16:30. Arribada a Es Pujols. Recollida de l'equipatge i sortida cap a La Savina.

Tornada cap a Eivissa i Barcelona.

19/10 Formentera 18:30 Eivissa 19:00

19/10 Eivissa 22:55 Barcelona 23:50

1. FORMENTERA, ASPECTES GENERALS

Introducció general a l'illa. Dimensions bàsiques, principals elements geogràfics, l'arribada a l'illa. La doble i triple insularitat. La peculiar evolució històrica del seu poblament. Una fotografia preturística (Vilà Valentí). L'arribada dels hippies, la construcció de la "marca" turística. Les dinàmiques actuals.

AAVV (2000): "Formentera: història i realitat". Palma, Universitat de les Illes Balears.

AAVV (2002): Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera. Consell d'Eivissa. Disponible en xarxa a <http://www.eeif.es/>.

CAMPILLO, J.A. (2011): "Formentera, una illa per descobrir". Consell de Formentera i Obra Cultural Balear.

MOREY, M. (Dir.) (1992): "Estudio integrado de la isla de Formentera. Bases para un ecodesarrollo". Madrid – MOPU i Programa MAB – UNESCO.

RULLAN, O. (2006): "De la Pitusa Mayor a la Menor, de Eivissa a Formentera". A "Introducción a la Geografía Urbana de las Illes Balears. VIII Coloquio y Jornadas de campo de Geografía Urbana. Guía de campo". Grupo de Geografía Urbana, Asociación de Geógrafos Españoles (AGE).

Disponible a http://www.uib.es/ggu/11_RULLAN.pdf

ROSSELLÓ I VERGER, V.M. (2006): "Les Illes, redescobertes : Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera". Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

VILÀ VALENTÍ, J. (1950): "Formentera. Estudio de Geografía Humana" A Estudios Geográficos, Madrid, pp. 389-442.

Editat a la Revista Territoris, del Departament de Ciències de la Terra de la Universitat de les Illes Balears, número 3 (2001).

Disponible, com tot la revista, a: <http://ibdigital.uib.cat/greenstone/cgi-bin/library.cgi?e=d-10100-00---off-0territoris--00-2---0-10-0---0-direct-10-DD--4-----3-1l--10-ca-250---50-about---00-3-1-01-0--4--0-0-01-10-0utfZz-8-00&a=d&c=territoris&cl=CL4.3>

2. ELEMENTS BÀSICS

A. Entorn físic i recursos

a) La posició de Formentera en el context balear/pitiús i mediterrani

Balears vs Pitiüses. Trets físics i biogeogràfics diferenciats. Formentera: la petita de les Pitiüses. Elements clau de sostenibilitat.

KUHBIER, ALCOVER, GUERAU D'ARELLANO (eds.) (1984): "Biogeography and ecology of the Pityusic Islands". The Hague: Dr. W. Junk Publishers.

SERVERA NICOLAU, J. (1999): "Principals trets fisiogràfics i climàtics de les Pitiüses". A Territoris, 2: 9-37. Universitat de les Illes Balears.

Disponible a:

http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/territoris/index/assoc/Territor/is_1999v/2p009.dir/Territoris_1999v2p009.pdf

b) El relleu, les costes

La configuració del relleu: les dues "moles" calcàries: El Cap de Barbaria (107 m.) / Sa Mirada (70 m.) - la Mola (200 m.) connectades per sistemes dunars quaternaris. La connexió amb Eivissa (es Freus i tots els seus illots). La configuració de les àrees litorals: els estanys, els sistemes dunars actuals.

ABAD, A.; FERRER, J.A.; GÀSSER, Z. (1998): "Sobre alguns trets geològics de Formentera". A Eivissa, núm. 32, pp. 40-50.

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/Eivissa/article/view/114202/142837>

COSTA, M.; CUERDA, J.; ROSSELLÓ, V.M. (1985): "Formentera i els estanys. Panorama geoecològic des del quaternari". A Cuadernos de Geografía, núm. 37, pp 75-96. Universitat de València.

Disponible a:

http://www.uv.es/cuadernosgeo/CG37_75_96.pdf

c) El clima i els recursos (aigua)

Trets climàtics de Formentera. L'aridesa i l'escassetat hídrica com a factor limitant dels ecosistemes. Principals valors biogeogràfics i ecològics.

GUIJARRO, J.A. 1986. Contribución a la Bioclimatología de Baleares. Tesis Doctoral. Universitat de les Illes Balears. Palma de Mallorca.

LLORENS, L; TÉBAR, F.J. (1989): "Delimitación de las áreas más apropiadas para la conservación de la flora y vegetación de la isla de Formentera". A Butlletí de la Societat d'Història Natural de les Illes Balears; núm. 33, pp. 25-39. Palma.

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/BolletiSHNBalears/article/view/167355/244933>

Les unitats de paisatge

Elements del paisatge de Formentera. Les salines i els estanys. El mosaic agroforestal a les planes de Sant Francesc – Cap de Barbaria i Sa Mola. El paisatge costaner: platges i arenals, penya-segats litorals, cales i avaradors.

AAVV (1997): "El paisatge". A "Anàlisi i Diagnòstic. DOT – Directrius d'Ordenació Territorial – Cap a un Desenvolupament Sostenible del Territori. Conselleria de Medi Ambient, Ordenació del Territori i Litoral. Govern Balear.

B. Usos de l'espai i la seva transformació

a) La població (resident i estacional), el poblament i la seva evolució

Evolució demogràfica recent a l'illa. Població empadronada. Immigració dels anys 80, immigració recent i trets demogràfics generals. Variació estacional i diària de la població.

CIRER COSTA, J.C. (2005): "La població d'Eivissa i Formentera, 1857-1960: un segle d'evolució demogràfica". A *Randa*, nº 55, pp. 111-128.

PRATS I SERRA, J.A. (2001). "Població i organització territorial". A Grimalt Gelabert, M. i Prat i Serra, J.A. (coords.). *Les Pitiüses. Terres i gent*. Patronat de l'escola municipal de Mallorca, Manacor, pág. 76-99.

b) Els usos tradicionals del sòl, l'agricultura i la ramaderia

Situació actual de l'agricultura a Formentera: activitat marginal / autoconsum amb un paper clau i estratègic per a la conservació del paisatge i la identitat de l'illa. Capacitat agrològica (MAPA, 1988) molt limitada: només el 23,9% de la superfície és apta per al cultiu; la resta és forestal (53,9%) o improductiu (22,13%). Cultius principals (herbacis, fruiters, vinya). Ramaderia i Pesca: barques de pesca en actiu, restriccions pesqueres a les reserves marines.

AAVV: Formentera. A *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*, vol. 6 (91-259). Consell Insular d'Eivissa i Formentera – Res Pública edicions.

Disponible a:

<http://www.eeif.es/>

LUCAS, A.M. (2002): "Les activitats agràries, pesqueres i forestals a les Illes Balears". Col. "Monografies de la Conselleria d'Agricultura i Pesca", núm. 1. Govern de les Illes Balears, Palma.

c) La indústria de la sal i la seva significació territorial

El paper històric de les Salines d'Eivissa i Formentera. Influència de la indústria de la sal en la població i economia de l'illa. L'abandonament de l'activitat als anys 80, i els intents d'urbanització. La declaració de Reserva Natural i Parc Natural.

VILÀ VALENTÍ, J. (1953): Ibiza y Formentera, islas de la sal. A "Estudios Geográficos". Instituto Juan Sebastián El Cano del CSIC. Madrid. XIV, 363-408. Inclòs al monogràfic de la revista Territoris, núm. 3 (2001). Departament de Ciències de la Terra, Universitat de les Illes Balears.

Editat a la Revista Territoris, del Departament de Ciències de la Terra de la Universitat de les Illes Balears, número 3 (2001).

Disponible, com tot la revista, a: <http://ibdigital.uib.cat/greenstone/cgi-bin/library.cgi?e=d-10100-00---off-0territoris--00-2---0-10-0---0---0direct-10-DD--4-----3-11--10-ca-250---50-about---00-3-1-01-0--4--0--0-01-10-0utfZz-8-00&a=d&c=territoris&cl=CL4.3>

VALLÈS COSTA, R. —coord.— (1983): Les Salines d'Eivissa i Formentera, Eivissa, «Col·lecció Nit de Sant Joan».

d) El turisme, el seu desenvolupament i la seva problemàtica

L'arribada del turisme de masses a Formentera. Diferències respecte al "primer boom turístic" de l'illa d'Eivissa. Els "hippies" i la creació de la "marca Formentera". Evolució de les arribades turístiques. Evolució de les places hoteleres. La dispersió turística a través del turisme residencial. Estacionalitat i disponibilitat de recursos. La pressió humana sobre els espais naturals del litoral. Els usos turístics en el planejament urbanístic i territorial (POOT, PTI Eivissa i Formentera, NNSS Formentera).

BLÁZQUEZ, M.; MURRAY, I.; GARAU, J.M. (2002): "El Tercer Boom. Indicadors de sostenibilitat del turisme de les Illes Balears, 1989 – 1999." Lleonard Muntaner (ed.) i Conselleria de Turisme - Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB). Govern de les Illes Balears.

BLÁZQUEZ, M. (2006): "Eivissa, el paraíso con peorrenombre". A "Introducción a la Geografía Urbana de las Illes Balears. VIII Coloquio y Jornadas de campo de Geografía Urbana. Guía de campo". Grupo de Geografía Urbana, Asociación de Geógrafos Españoles (AGE).

Disponible a:

http://www.uib.es/ggu/pdf/VIII%20%20JCGU/10_BLAZQUEZ.pdf

CIRER I COSTA, J.C. (2002): "L'economia d'Eivissa i Formentera en el segle XX". Ed. Documenta Balear, Palma.

MÉNDEZ, T. (1999): "Economía del turismo en Ibiza y Formentera". A Territoris, núm. 2: 131-156. Departament de Ciències de la Terra, Universitat de les Illes Balears.

Disponible a:

http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/territoris/index/assoc/Territoris_1999v/2p131.dir/Territoris_1999v2p131.pdf

RAMÓN FAJARNÉS, E. (2000): Historia del Turismo en Ibiza y Formentera. 1900-2000. Ed. Genial Edicions Culturals, Eivissa.

e) Els nuclis urbans i el poblament dispers

La vinculació funcional i urbana amb l'illa d'Eivissa. El poblament dispers agrari i tradicional a Eivissa i Formentera. Véndes i parròquies. Els intents d'agrupació de la població al segle XVIII: Sant Francesc, Sant Ferran, El Pilar de la Mola. El nucli de La Savina. La pressió del turisme residencial sobre el sòl rústic.

AAVV (1997): "Directrius d'Ordenació Territorial – Anàlisi i Diagnòstic. Cap a un Desenvolupament Sostenible del Territori". Conselleria de Medi Ambient, Ordenació del Territori i Litoral. Govern Balear.

MARÍ CARDONA, J. (1996): "El camí de Missa : poblament d'Eivissa i Formentera". Institut d'Estudis Baleàrics, Palma.

MARÍ CARDONA, J. (1996): "Les vendes d'Eivissa i Formentera". A Eivissa, núm. 28, pp. 155-159. Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa.

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/Eivissa/article/view/114159/142770>

PRATS SERRA, J.A. (2006): "L'organització territorial pròpia d'Eivissa i Formentera". Revista Serra d'Or, núm. 553, pp. 13-16.

PRATS, V. (2009): "Evolución del poblamiento disperso en Formentera entre 1956 y 2002". Ciudad y Territorio, núm. 160, pp. 303-329. Ministerio de Vivienda, Madrid.

PRATS, V. (2011): "Edificació en sòl rústic i degradació del medi natural de Formentera". A Eivissa, núm 49, pp. 38-46. Institut d'Estudis Baleàrics.

<http://www.raco.cat/index.php/Eivissa/article/view/244049/335401>

VALLÈS COSTA, R. (1973). «El poblamiento en las islas de Ibiza y Formentera». Saitabi, XXIII: 1-14.

f) Els serveis

L'activitat comercial i de serveis a Formentera. El polígon "industrial" de Sant Francesc. Infraestructures públiques: dessaladora, central tèrmica auxiliar, abocador de deixalles. Els serveis educatius, sanitaris, esportius i administratius.

CONSELL DE FORMENTERA (2010): Revisió de les Normes Subsidiàries. Memòria d'ordenació. Consell de Formentera. Disponible a

Disponible a:

http://www.consellinsulardeformentera.cat/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=154&Itemid=170&lang=ca

CONSELL D'EIVISSA (2005): Pla Territorial Insular d'Eivissa i Formentera. Memòria.

Disponible a:

http://www.conselldeivissa.es/portal/p_20_contenedor1.jsp?seccion=s_fdes_d4_v2.jsp&codbusqueda=262&language=ca&codResi=1&codMenuPN=423&codMenuSN=524&codMenuTN=691&codMenu=726

g) La mobilitat i el transport

El port de la Savina i l'enllaç amb l'illa d'Eivissa. Les infraestructures viàries: carreteres i camins. L'incipient sistema de transport públic. Els modes de transport, l'impacte dels visitants en la mobilitat. El Pla de Mobilitat del Parc Natural de Ses Salines. Previsions en matèria de noves infraestructures viàries.

ALEMANY, J. (2001): Els grans ports de les Balears: Palma, Alcúdia, Maó, Eivissa, la Savina. Ports de Balears – Lunverg. Palma.

CONSELL DE FORMENTERA (2010): Revisió de les Normes Subsidiàries. Memòria d'ordenació. Consell de Formentera.

Disponible a:

http://www.consellinsulardeformentera.cat/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=154&Itemid=170&lang=ca

C. L'organització administrativa, planejament vigent i actors

a) La peculiaritat administrativa de Formentera

Vinculació de Formentera amb Eivissa i amb Mallorca. La creació del Consell de Formentera a l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Competències i atribucions.

TORRES, M.; NAVARRO, A. (2008): El Consell Insular de Formentera a l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears. Revista Jurídica de les Illes Balears, núm. 6, pp 179-202. II·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears. Palma.

b) El planejament vigent

Els primers plans urbanístics (1933, La Savina). El Pla Provincial de les Balears (1973), i les Normes Subsidiàries de Formentera de 1989. Les lleis d'ordenació urbanística i territorial dels anys 90: Llei 1/1991 d'Espais Naturals, i la Llei 6/1999 de les Directrius d'Ordenació Territorial. El Pla Territorial d'Eivissa i Formentera (2005). La creació del Consell de Formentera i les Normes Subsidiàries de 2010.

CONSELL DE FORMENTERA (2010): Revisió de les Normes Subsidiàries. Memòria d'ordenació. Consell de Formentera.

Disponible a:

http://www.consellinsulardeformentera.cat/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=154&Itemid=170&lang=ca

c) Espais protegits i sòl no urbanitzable

El parc Natural i reserva marina de ses Salines d'Eivissa i Formentera. Els espais protegits de la llei 1/1991, d'Espais Naturals de les Illes Balears. La Xarxa Natura 2000. Les figures de protecció del sòl rústic. Les peculiaritats de l'espai litoral: el port de la Savina, les afeccions de la llei de Costes (els estanys, les platges i la zona costanera).

CASAS, J. et al (1990): "La zona norte de Formentera. Valores ambientales y posibilidades para su desarrollo". A *Treballs de Geografia*, núm. 43, pp. 139-150. Departament de Ciències de la Terra, Universitat de les Illes Balears. Palma

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/TreballsGeografia/article/view/104092/150498>

Grup d'Estudis de la Naturalesa GEN-GOB (2003): "El Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera: el tresor ecològic de les Pitiüses". Genial Edicions Culturals, Eivissa.

ESTARELLAS, J (1999): "Los valores naturales de la unidad ecológica de ses Salines d'Eivissa i Formentera". A *Territoris*, 2: 39-53. Universitat de les Illes Balears.

Disponible a:

http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/territoris/index/assoc/Territoris_1999v/2p039.dir/Territoris_1999v2p039.pdf

d) El sòl urbà i els seus usos

La delimitació del sòl urbà, antecedents i consideracions prèvies. Els usos del sòl urbà. Les desclassificacions operades per la Llei 6/99 i el seu tractament posterior.

CONSELL DE FORMENTERA (2010): Revisió de les Normes Subsidiàries. Memòria d'ordenació. Consell de Formentera. Disponible a www.consellinsulardeformentera.cat

e) El sòl urbanitzable i la seva capacitat

Delimitació del sòl urbanitzable, superfícies i usos. La capacitat d'allotjament total.

CONSELL DE FORMENTERA (2010): Revisió de les Normes Subsidiàries. Memòria d'ordenació. Consell de Formentera.

Disponible a:

http://www.consellinsulardeformentera.cat/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=154&Itemid=170&lang=ca

f) Els principals actors socials i econòmics

Agents socials i econòmics clau de l'illa.

g) Els temes clau de desenvolupament futur

Turisme – pressió humana – sostenibilitat – insularitat – immigració – estacionalitat -

SISTEMA D'AVALUACIÓ

Mòdul	Avaluació	%
Temes avançats	Participació activa en les sessions	10
	Elaboració d'un mapa conceptual comentat de cadascuna de les sessions d'aula	25
	Treball troncal	65
Planejament territorial	Participació activa en les sessions	10
	Examen	25
	Treball troncal	65
Ciutat i territori	Participació activa en les sessions	10
	Informe individual	25
	Treball troncal	65
SIG, planejament i paisatge	Pràctiques	15
	Prova escrita	20
	Treball troncal	65